

ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน :
กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่

The Public, Private and Community Cooperation for Sustainable Tourism
Development : A Case Study of Hatyai City Municipality

รุ่งนภา รุ่งรัตน์
Rungnapa Rungrat

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญา
รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements for the Degree of
Master of Public Administration
Prince of Songkla University

2553

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ชื่อวิทยานิพนธ์	ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่
ผู้เขียน	นางสาวรุ่งนภา รุ่งรัตน์
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ปีการศึกษา	2553

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ทำการศึกษาแบบเชิงพรรณนาและอธิบาย ประชากรที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่าง คือองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และชุมชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ แบบ Enter

ผลการศึกษา พบว่ารูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนนั้นเป็นไปในรูปแบบของความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนนั้นเป็นปัจจัยด้านการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และในส่วนของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน พบว่า ค่า R Square เท่ากับ .495 ซึ่งสามารถอธิบายความผันแปรของความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ได้ร้อยละ 49.5 และสถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยวและการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญกับการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ให้มากขึ้น ทั้งการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเสนอปัญหา วางมาตรการ ตัดสินใจ ติดตาม ประเมินผล และตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน นอกจากนี้ทุกภาคส่วนรวมทั้งนักท่องเที่ยว ควรให้ความสำคัญ

กับการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว โดยการร่วมคิด ร่วมสร้างจิตสำนึก ให้ความรู้ การดูแลรักษา การบรรยาย การบริการข้อมูล/ตอบคำถาม ไม่ควรปล่อยให้เจ้าหน้าที่ขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง และเทศบาลนครหาดใหญ่จะต้องมีการจัดการที่เป็นระบบ ทั้งด้านการวางแผนที่รัดกุมและมาจากความคิดเห็นของทุกองค์กรในท้องถิ่น การพัฒนาทรัพยากรทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิผลและยั่งยืน การมีผู้นำที่มีศักยภาพและเป็นนักบริหารมืออาชีพ และการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจังและแท้จริง ซึ่งทั้งหมดนี้จะส่งผลให้การท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ได้รับการพัฒนาและสามารถแข่งขันกับพื้นที่อื่น ๆ ได้อย่างง่ายดาย

Thesis Title	The Public, Private and Community Cooperation for Sustainable Tourism Development : A Case Study of Hatyai City Municipality
Author	Miss Rungnapa Rungrat
Major Program	Public Administration
Academic Year	2010

ABSTRACT

The objectives of the study on the public, private and community cooperation for sustainable tourism development : a case study of Hatyai City municipality were to study 1) the public, private and community cooperation model for sustainable tourism development of Hatyai City municipality 2) factors affecting the public, private and community cooperation for sustainable tourism of Hatyai City municipality. The study is a descriptive-explanatory research. The population can be classified were public sector, private sector, and Hatyai City municipality. Data collection was based on questionnaire. The data collected were then analyzed by using percentage, arithmetic mean, standard deviation, and enter multiple regression.

The study found that the public, private and community cooperation model for sustainable tourism development of Hatyai City municipality were the cooperation develops/conserves the resource travels permanently were arithmetic mean at a most level, and factors affecting the public, private and community cooperation for sustainable tourism of Hatyai City municipality were development tourism administration permanently of Hatyai City municipality were arithmetic mean at a most level and in the part of the relation between all factor with the public, private and community cooperation model for sustainable tourism development of Hatyai City municipality found that R Square value is equivalent to 0.495 which can show 49.5 percent of the deviation of the public, private and community cooperation for the sustainable tourism of Hatyai City Municipality. The situation competition way tourism factor and development tourism administration permanently of Hatyai City municipality there is the relation with the public, private and community cooperation for sustainable tourism of Hatyai City municipality on the significantly at 0.001.

Recommendation resulting from this study in terms of the related organizations should express a concern over the planning of developing tourism of Hatyai city municipality, as well as to publicly announce it so that every sector can have a chance to join the forum to discuss

problems, issue measures, make decisions, follow up, evaluate and become aware of the importance of tourism together. Besides, tourists should also pay attention to the development of the sense of tourism which can take an action by sharing ideas, strengthening the sense of tourism, giving knowledge, preserving, lecturing, advising and answering questions. These aforementioned activities should not be in charge of one or the other sector. Plus, Hatyai city municipality should be able to systematically manage its concise plan and ideas from every local organization. Things such as to potentially develop the administrative resources which can affect the effective and sustainable tourism development, to have a capable leader who is a professional administrator, and to seriously and truly take an interest in tourism development, consequently can make Hatyai City municipality be well developed and easily become competitive with other areas.

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	(3)
Abstract	(5)
กิตติกรรมประกาศ	(7)
สารบัญ	(8)
รายการตาราง	(10)
รายการภาพประกอบ	(12)
บทที่	
1 บทนำ	1
ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา	1
แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	5
คำถามการวิจัย	86
วัตถุประสงค์การวิจัย	86
สมมติฐานการวิจัย	87
ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย	87
ขอบเขตการวิจัย	87
กรอบแนวคิดในการวิจัย	89
นิยามศัพท์เฉพาะ	101
2 วิธีดำเนินการวิจัย	104
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	104
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	109
การเก็บรวบรวมข้อมูล	112
การวิเคราะห์ข้อมูล	113
3 ผลการวิจัย	114
ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	114
การวัดรูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชน	
เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	116
	(8)

สารบัญ (ต่อ)

บทที่		หน้า
3	การวัดปัจจัยปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	123
	ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับรูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	132
	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา เทศบาลนครหาดใหญ่	149
4	สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	152
	สรุปผลการวิจัย	153
	อภิปรายผล	158
	ข้อเสนอแนะ	169
	บรรณานุกรม	172
	ภาคผนวก	189
1	แบบสอบถาม	190
2	การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	202
3	ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม	216
4	บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภายในเทศบาลนครหาดใหญ่	232
5	การแบ่งกลุ่มชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ตามเขตเลือกตั้ง	235
	ประวัติผู้เขียน	237

รายการตาราง

ตาราง		หน้า
1	เทศบาลนํ้าอยู่อย่างยั่งยืน	62
2	จำนวนชุมชน การสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า 50 เปอร์เซ็น และจำนวนชุมชนกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่แบ่งตามเขตเลือกตั้ง	106
3	ชุมชนกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่แบ่งตามเขตเลือกตั้ง	106
4	การเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเชิงชั้นตามอัตราส่วน กรณีจำนวนสถานประกอบการในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่	108
5	ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	114
6	การวัดรูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	116
7	การวัดปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	123
8	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity)	134
9	ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)	135
10	ผลลัพธ์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวแปรกับตัวแปรตาม (ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)	136
11	ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (ความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)	137
12	ผลลัพธ์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวแปรกับตัวแปรตาม (ความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)	138
13	ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (ความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)	139
14	ผลลัพธ์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวแปรกับตัวแปรตาม (ความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)	140

รายการตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
15	คำสัมพันธภาพการตัดสินใจ (ความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน) ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	141
16	ผลลัพธ์แสดงคำสัมพันธภาพการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวแปรกับตัวแปรตาม (ความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)	142
17	คำสัมพันธภาพการตัดสินใจ (ความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)	143
18	ผลลัพธ์แสดงคำสัมพันธภาพการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวแปรกับตัวแปรตาม (ความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)	144
19	คำสัมพันธภาพการตัดสินใจ (ความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)	145
20	ผลลัพธ์แสดงคำสัมพันธภาพการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวแปรกับตัวแปรตาม (ความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)	146
21	คำสัมพันธภาพการตัดสินใจ (ความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)	147
22	ผลลัพธ์แสดงคำสัมพันธภาพการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวแปรกับตัวแปรตาม (ความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)	148
23	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	149

รายการภาพประกอบ

ภาพประกอบ		หน้า
1	มิติของการพัฒนาที่ยั่งยืน	14
2	รูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	34
3	หลักการพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	35
4	กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)	89

บทที่ 1

บทนำ

ปัญหาและความเป็นมาของปัญหา

แนวคิดในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนและเป็นระบบในประเทศไทยเกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมนับตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) ต่อเนื่องมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และ 9 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2543 : 5) กระทั่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ได้มุ่งสร้าง “ความสมดุลและภูมิคุ้มกัน” ให้เกิดขึ้นกับคน สังคม ระบบเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม โดยรักษาสมดุลระหว่างความพอเพียงและการเติบโตบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมไทย เพื่อให้การพัฒนาไปสู่สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน แนวทางการพัฒนาดังกล่าวได้ถูกนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของเมืองภายใต้ปรัชญาการพัฒนาเมืองซึ่งเรียกว่า “การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน” (Sustainable City) ตามแนวคิดของ UNCED (United National Council for Environmental Development) ซึ่งเน้นการพัฒนาทั้ง 3 ด้าน ไปพร้อม ๆ กัน ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยไม่แยกส่วนในการพัฒนา ทั้งนี้เนื่องจากเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยที่มีส่วนในการเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน

เทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เป็นเมืองศูนย์กลางความเจริญในภูมิภาคที่มีพัฒนาการภายใต้กรอบการพัฒนาเมืองระดับประเทศจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-3 ที่เน้นการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ดังนั้น รูปแบบการเติบโตของเมืองจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาปัจจัยโครงสร้างพื้นฐานเป็นหลัก โดยมุ่งเน้นให้เมืองเป็นศูนย์กลางเศรษฐกิจและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ปรัชญาการณที่เป็นผลสืบเนื่องจากแนวทางการพัฒนาดังกล่าว ก็คือปัญหาสิ่งแวดล้อม ชุมชนแออัด เป็นต้น (กฤษฎา เพิ่มทันทจิตร, 2536 : 4) ภายใต้กรอบแผนการพัฒนาเมืองระดับประเทศที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ประกอบกับสภาพปัญหาของเมืองที่เกิดขึ้นในระดับพื้นที่ จึงทำให้เทศบาลนครหาดใหญ่ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาที่เน้นให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2543 มาจนถึงปัจจุบัน และได้รับรางวัลเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืนดีเด่นระดับภาค ในปีพ.ศ. 2547 (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2551 : 11) การดำเนินการดังกล่าวเป็นผลจากความร่วมมือของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งความร่วมมือจากเอกชนในการที่จะร่วมคิดร่วมทำ อันก่อให้เกิดเป็นโครงการสำคัญ ๆ ที่นำมาซึ่งความสำเร็จ เพื่อความเป็นอยู่ที่ดีอย่างยั่งยืน ได้แก่ โครงการหาดใหญ่นครแห่งแสงสี โครงการหาดใหญ่เมืองในสวน โครงการตาสับประรดแจ่งภัยเพื่อหาดใหญ่สันติสุข

โครงการ CCTV นโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว และโครงการถนนคนเดิน ฯลฯ (เทศบาลนครหาดใหญ่, 2552 : 1)

ความร่วมมือระหว่างเทศบาลนครหาดใหญ่กับภาคเอกชนภายใต้กิจกรรมดังกล่าว ได้ดำเนินการมา นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 มาจนถึงปัจจุบัน ทำให้เทศบาลนครหาดใหญ่มีทิศทางการเติบโตในรูปแบบของ Sustainable City ได้ในระดับหนึ่ง คือมีการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาที่สมดุล สร้างระบบเศรษฐกิจที่สมดุลระหว่างการผลิตและการอนุรักษ์ รวมทั้งจัดการให้กลุ่มต่างๆ ในสังคมเข้ามามีส่วนร่วมอย่างกว้างขวางที่สุด ตลอดจนดำเนินการคุ้มครองระบบนิเวศให้ใช้ประโยชน์ได้อย่างยั่งยืนและจัดการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2551 : 13) อย่างไรก็ตาม การที่สภาพพื้นที่และที่ตั้งมีความเชื่อมต่อกับพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ รวมทั้ง 4 อำเภอของจังหวัดสงขลา อันประกอบด้วย อำเภอจะนะ อำเภอสะบ้าย้อย อำเภอเทพา และอำเภอนาทวี ทำให้เทศบาลนครหาดใหญ่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้อย่างต่อเนื่อง นับตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 เป็นต้นมา

เหตุผลสำคัญที่ทำให้เทศบาลนครหาดใหญ่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้โดยตรง เนื่องจากเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นเมืองเศรษฐกิจซึ่งตั้งอยู่ห่างจากอำเภอเมืองประมาณ 28 กิโลเมตร เป็นประตูผ่านไปยังประเทศเพื่อนบ้าน คือประเทศสหพันธรัฐมาเลเซียและสิงคโปร์ เทศบาลนครหาดใหญ่มีที่ตั้งอยู่ห่างจากด่านสะเดาเพียง 60 กิโลเมตร (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2547 : 308) ทำให้เทศบาลนครหาดใหญ่เป็นเมืองศูนย์กลางการค้าในภูมิภาคร่วมกับประเทศเพื่อนบ้านทั้งประเทศสหพันธรัฐมาเลเซียและสิงคโปร์ พื้นฐานทางเศรษฐกิจของเทศบาลนครหาดใหญ่ก็มีความหลากหลาย เช่น การท่องเที่ยว การปลูกยางพารา และกิจการประมง ซึ่งทำให้เทศบาลนครหาดใหญ่มีนักลงทุน จากประเทศเพื่อนบ้านเข้ามาลงทุนมาช้านาน จึงทำให้เมืองหาดใหญ่มีความเป็นสากลมาตั้งแต่อดีต ในฐานะเป็นเมืองการค้าของภูมิภาค นอกจากนี้ เทศบาลนครหาดใหญ่ยังเป็นศูนย์กลางการค้า การศึกษา การคมนาคมขนส่ง ซึ่งเป็นเมืองชุมทางของภาคใต้ เป็นศูนย์กลาง การคมนาคมทางบก และทางอากาศ มีสนามบินพาณิชย์ขนาดใหญ่อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 8 กิโลเมตร ทำให้เกิดความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ ถือได้ว่าเป็นผลพวงจากการพัฒนาในด้านต่างๆ ทำให้มีนักท่องเที่ยวจากประเทศเพื่อนบ้านเป็นลูกค้าหลัก ทั้งที่เกิดมาจากการเข้ามาลงทุนทำการค้า และการเข้ามาพักผ่อนเพราะความใกล้ของระยะทาง ประกอบกับการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมของหาดใหญ่ ทำให้ มีพร้อมในสาธารณูปโภคในทุกๆ ด้านเทศบาลนครหาดใหญ่ จึงกลายเป็นสวรรค์ของนักท่องเที่ยวและนักซื้อที่สามารถหาซื้อของต่างๆ ได้ ในราคาถูก ด้วยเหตุนี้ ธุรกิจการท่องเที่ยวจึงเกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและขยายตัวไปทั่วทั้งเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย ธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงแรม บริการนำเที่ยว บาร์ ไนท์คลับ ห้องอาหาร และบริการอื่นๆ ทำให้

ระบบเศรษฐกิจของหาดใหญ่จึงผูกพันอยู่กับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียและสิงคโปร์เป็นหลัก จนในปีพ.ศ. 2522 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยว สงขลา-หาดใหญ่ (Preliminary Tourist Development Study of Songkla-Hatyai) และพบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวถูกจัดอยู่แต่ในเรื่องสิ่งบันเทิงกลางคืน (Nightlife Entertainment) และการจับจ่ายซื้อของ (Shopping) (สิน ประภากุล และคณะ, 2537 : 8) ด้วยเหตุนี้ เทศบาลนครหาดใหญ่ก็ยังคงมีชื่อเสียงเรื่องการท่องเที่ยวในด้านนี้อยู่จนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ขยายตัวเข้าสู่เทศบาลนครหาดใหญ่นั้น ได้ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่ชะลอตัวลงในระดับหนึ่ง ดังเช่นเหตุการณ์ เมื่อวันที่ 3 เมษายน พ.ศ. 2548 ได้เกิดเหตุระเบิด 3 จุดสำคัญ ทำให้นักท่องเที่ยวชาวมาเลเซีย ซึ่งเป็นตลาดหลักของเทศบาลนครหาดใหญ่และตลาดท่องเที่ยวที่มีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 1 ของประเทศไทยลดลง ดังเห็นได้ว่าในปีพ.ศ. 2548 (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2548 : 451) มีจำนวนนักท่องเที่ยวประมาณ 1.49 ล้านคน ลดลงร้อยละ 4.08 เมื่อเทียบกับ ปีพ.ศ. 2547 ที่มีจำนวนกว่า 1.55 ล้านคน และต่อมาในวันที่ 16 กันยายน พ.ศ. 2549 ได้เกิดเหตุระเบิด 5 จุด เมื่อวันที่ 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 เกิดเหตุระเบิด 7 จุดภายในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และล่าสุดเมื่อวันที่ 2 สิงหาคม พ.ศ. 2551 ก็ได้เกิดเหตุการณ์ระเบิดซ้ำ ขึ้นอีกจำนวน 7 จุด ทั้งในเขตจังหวัดสงขลาและในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าว ได้สร้างความเสียหายแก่ภาคธุรกิจ การพัฒนาเมือง และการเติบโตของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเติบโตของเทศบาลนครหาดใหญ่ รายได้หลักส่วนหนึ่งมาจากแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียและสิงคโปร์ เมื่อเกิดเหตุการณ์ดังกล่าว ก็ทำให้จำนวนนักท่องเที่ยวลดลง โดยสังเกตได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่ผ่านด่านตรวจคนเข้าเมืองเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 จำนวน 76,941 คน ลดลงจากเดือนเดียวกันในปีที่ผ่านมา 102,740 คน คิดเป็นร้อยละ 57.18 (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2550 : 330) เทศบาลนครหาดใหญ่ต้องสูญเสียเม็ดเงินจากการท่องเที่ยว ธุรกิจการท่องเที่ยวต่างๆ ต้องอยู่ในสภาพของการรับภาระการขาดทุนโรงแรม ธุรกิจบันเทิงที่ปิดตัวลง ผู้ประกอบการขนาดเล็ก (SMEs) ร้านนวดแผนโบราณ ร้านขายของที่ระลึก ชั้บมอเตอร์ไซด์รับจ้าง ตลอดจนพ่อค้า และแม่ค้าริมทางเท้าก็ได้รับผลกระทบเป็นลูกโซ่ นอกจากผลกระทบเชิงการท่องเที่ยวแล้ว การลงทุนก็ลดน้อยลงเนื่องจากนักลงทุนลดความเชื่อมั่นและหันไปสนใจทำธุรกิจในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งเป็นคู่แข่งสำคัญอย่างเวียดนามและจีน ที่มีความเสี่ยงน้อยกว่าแทน สถานการณ์ทั้งหมดนี้แสดงให้เห็นถึงสภาวะชบเซาทางเศรษฐกิจทั้งในเทศบาลนครหาดใหญ่และจังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางถาวรการคมนาคมขนส่ง ดังนั้น ถ้านักท่องเที่ยวไม่เข้ามาท่องเที่ยวในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดอื่นๆ ก็จะไม่มีย่านนักท่องเที่ยวด้วย เช่น สตูล พัทลุง ยะลา นราธิวาส ปัตตานี และตรังหรือในทางกลับกันนักท่องเที่ยวจะเดินทาง ผ่านหาดใหญ่ไปยังภาคใต้ตอนกลางและตอนบนแทน (สำนักคดีเทคโนโลยีและสารสนเทศ, 2549 : 1-2)

จากเหตุการณ์ดังกล่าวไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์สถานการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และเหตุการณ์อื่นๆ เช่น การแข่งขันทางการท่องเที่ยว สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับรัฐบาลและท้องถิ่น การลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยว และการชะลอการลงทุนของนักธุรกิจ ได้ส่งผลต่อการพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่ในหลายๆ ด้านให้ชะลอตัวลงไปด้วย ภาพดังกล่าวได้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่ต้องพึ่งพารายได้จากประเทศเพื่อนบ้านเป็นหลัก ซึ่งสวนทางกับแนวทาง การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่มุ่งเน้นการพัฒนาเมืองอย่างสมดุลในทุกๆ ด้าน ดังนั้น การที่จะสร้าง ความสมดุลของการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนภายใต้สถานการณ์และสภาพแวดล้อมดังกล่าว ในขั้นแรกต้องการอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อร่วมกันพัฒนาภายใต้ความรู้ความเข้าใจในบริบทการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคเอกชนในระดับพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาการท่องเที่ยวโดยตรง ในอันที่จะพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนได้อย่างแท้จริงจึงจำเป็นต้องกำหนดและแสวงหายุทธศาสตร์การพัฒนาภายใต้ความร่วมมือระหว่างเทศบาลนครหาดใหญ่ และภาคธุรกิจเอกชนในระดับพื้นที่อย่างเหมาะสม ซึ่งเทศบาลนครหาดใหญ่ก็ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวและเรื่องของการร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนไว้ในยุทธศาสตร์หลักของเมือง เช่น เรื่องการส่งเสริมการท่องเที่ยวจะอยู่ในยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 3 ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ แนวทางการพัฒนาที่ 2 แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการพัฒนารายได้ของประชาชน (เทศบาลนครหาดใหญ่, 2549 : 1-3) เรื่องความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนอยู่ในแผนยุทธศาสตร์ 20 ปีของเทศบาล ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 7 การส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ และการมีส่วนร่วมของประชาชนและภาคเอกชนในการพัฒนาเมือง กลยุทธ์ที่ 7.5 เสริมสร้างโอกาส ให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมกับภาครัฐระดับท้องถิ่นให้กว้างยิ่งขึ้น โดยระบบที่เรียกว่า “การให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วม” (เทศบาลนครหาดใหญ่ และสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ, 2542 : 40) และในยุทธศาสตร์ปัจจุบัน ในภารกิจหลักที่ 9 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมกันพัฒนานครหาดใหญ่สู่สากล ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ 4 ด้านการพัฒนาการเมือง การบริหาร แนวทางการพัฒนาที่ 1 แนวทาง การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีภายใต้ การปกครองในระบอบประชาธิปไตย จากแนวทางการพัฒนาดังกล่าวข้างต้นได้ก่อให้เกิดโครงการความร่วมมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวต่างๆ มากมาย ซึ่งได้รับการตอบรับในทางที่ดีจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศที่เข้ามาร่วมโครงการเป็นอย่างมาก แต่ด้วยผลกระทบจากเหตุการณ์หลายๆ เหตุการณ์ทำให้การดำเนินโครงการเหล่านั้น ไม่ประสบความสำเร็จดังเดิม ดังนั้น การที่จะพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ให้เกิดความยั่งยืนได้จะต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจจากทุกฝ่ายทั้งในระดับประชาชน องค์กรเอกชน ธุรกิจเอกชน และหน่วยงานของภาครัฐอย่างต่อเนื่องซึ่งจะต้องมีการร่วมกันสร้างแนวทางที่ชัดเจนและถือปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

เครื่องครัดพร้อมทั้งปรับปรุงการพัฒนาให้เป็นอย่างเหมาะสม เพื่อตั้งและสนับสนุนการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของหาดใหญ่ให้เป็นรูปธรรมโดยเร็วที่สุด

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ในการที่จะพยายามหาทางแก้ไขปัญหาของระบบเศรษฐกิจ และพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่ด้วยตัวเองให้เร็วที่สุด เพราะหากมองผลสะท้อนที่เกิดขึ้นจากผลกระทบจากสถานการณ์ความไม่สงบในเหตุการณ์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้ของเทศบาลนครหาดใหญ่ก็ประจักษ์ให้เห็นแล้วว่า ขณะนี้ปัญหาดังกล่าว ไม่ใช่เป็นเพียงปัญหาที่ควรมองข้าม หรือเพียงคิดว่าเป็นการสร้างสถานการณ์ ดังนั้น ในการที่จะจัดปัญหาดังกล่าวได้ ก็ย่อมจำเป็นต้องอาศัยการร่วมมือของประชาชน ชุมชน และภาคเอกชนผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ซึ่งถือได้ว่าเป็นตัวชี้วัดสำคัญในการพลิกฟื้นเมืองหาดใหญ่ให้กลับมาเป็นเหมือนเดิมในการที่จะกำหนดแนวทางร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อนักท่องเที่ยวและนักลงทุนในเรื่อง ของความปลอดภัย ตลอดจนสร้างความมั่นใจในการลงทุน และหันกลับมาเที่ยวและดำเนินธุรกิจในเทศบาลนครหาดใหญ่อีกครั้ง รวมไปถึงการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาและพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ และก่อให้เกิดมาตรการที่เป็นรูปธรรมในการพลิกฟื้นการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ให้มีความยั่งยืนมากขึ้น

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเน้นไปในเรื่องความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่ เพื่อหาแนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้กับเทศบาลนครหาดใหญ่ ดังนั้น เพื่อนำไปสู่การกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยจึงได้ทำการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ได้แก่การพัฒนาเมืองและการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองอย่างยั่งยืน ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน และการปกครองท้องถิ่น
2. สภาพทั่วไปและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาลและเทศบาลนครหาดใหญ่

3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โดยรายละเอียดของแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะกล่าวตามลำดับ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง อันได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองและการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองอย่างยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น ดังนี้

1.1 การพัฒนาเมืองและการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองอย่างยั่งยืน

1.1.1 การพัฒนา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542 : 139) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาว่า คือ “ทำให้เจริญ” ดังนั้น การพัฒนาจึงหมายถึงการทำให้เจริญ

พระครูสุนทรธรรมโสภณ (2548 : 23) กล่าวว่า การพัฒนา หมายถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เป็นผลมาจากสภาพสังคมที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว คำว่า การพัฒนาคำเดียวมีความหมายคลุมการพัฒนาทางสังคมทั้งหมดด้วย และคำว่า การพัฒนา

ทศพล กฤตยพิสิฐ (2549 : 23) ได้ให้ความหมายของการพัฒนา ความหมายแรกว่า หมายถึงการพัฒนาตามความหมายจากรูปศัพท์ที่ปรากฏ ในพจนานุกรมระบุไว้ว่า “ทำให้เจริญ คือทำให้เติบโต งอกงาม และมากขึ้น” และ “การเปลี่ยนแปลงที่ละเอียดละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่างๆ ไปสู่ระดับที่ขยายตัวขึ้น”

ความหมายโดยทั่วไป คือการกระทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง จากสภาพหนึ่ง ไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิมอย่างเป็นระบบหรือการทำให้ดีขึ้นกว่าสภาพเดิมที่ดีกว่าอย่างเป็นระบบ

ความหมายทางสังคมวิทยา คือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคม ด้วยการจัดสรรทรัพยากรของสังคมอย่างยุติธรรมและอย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายทางการพัฒนาชุมชน คือการที่คนในชุมชนและสังคม โดยส่วนรวมร่วมกันดำเนินกิจกรรม เพื่อปรับปรุงความรู้ความสามารถของตนเองและร่วมกัน เปลี่ยนแปลงคุณภาพชีวิตของตนเอง ชุมชน และสังคมให้ดีขึ้น

สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ (2549 : 31) กล่าวว่า การพัฒนา หมายถึงความเจริญก้าวหน้าโดยทั่วไป เช่น การพัฒนาชุมชน พัฒนาประเทศ คือการทำให้เหล่านั้นให้ดีขึ้น เจริญขึ้น สนองความต้องการของประชาชนส่วนใหญ่ให้ได้ดียิ่งขึ้น หรืออาจกล่าวได้ว่า “การพัฒนา” เป็นกระบวนการของการเคลื่อนไหวจากสภาพที่ไม่น่าพอใจ ไปสู่สภาพที่น่าพอใจ การพัฒนาเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอไม่หยุดนิ่ง หรือสามารถตีความหมายได้ 2 นัย คือในความเข้าใจแบบสมัยใหม่ หมายถึงการทำให้เจริญในด้านวัตถุ รูปแบบ และในเชิงปริมาณ เช่น ถนนหนทาง ตึกกรมบ้านช่อง ดัชนีชี้วัดทางเศรษฐกิจ เป็นต้น และในแง่ของพุทธศาสนา หมายถึงการพัฒนาคนในด้านร่างกายและจิตใจ โดยเน้นด้านคุณภาพ

ชีวิตและหลักของความถูกต้องพอดี ซึ่งให้ผลประโยชน์สูงสุด ความกลมกลืน และความเกื้อกูลแก่สรรพชีวิต โดยไม่เบียดเบียน ทำลายธรรมชาติและสภาพแวดล้อม

สรุปว่า การพัฒนา หมายถึงการเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้าโดยการเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น

1.1.2 เมือง (ดิน ปรัชญพฤทธิ, 2545 : 4)

เมือง หมายถึงสถานที่ตั้งถิ่นฐานอันถาวร หนาแน่น และมีขนาดใหญ่โตที่บุคคลซึ่งมีพื้นที่แตกต่างกันมารวมกันอยู่เป็นหมู่เหล่า

เมือง คือบริเวณหรือสถานที่ตั้งถิ่นฐานของประชากรจำนวนหนึ่ง และประชากรเหล่านี้จะต้องมีความหนาแน่นต่อพื้นที่พอสมควร และมีความหลากหลายของวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตที่แตกต่างไปจากประชากรที่อาศัยอยู่ในสังคมชนบทและสังคมชาวไร่ ชาวนา สำหรับประเทศไทยถือว่าเมือง คือบริเวณเทศบาลและสุขาภิบาลที่มีประชากรไม่น้อยกว่า 5,000 คน และมีความหนาแน่นไม่น้อยกว่า 1,000 คน ต่อ 1 ตารางกิโลเมตร

ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2535 คำว่า “เมือง (City or Urban)” หมายถึงที่ที่มีประชากรหนาแน่น และเป็นศูนย์กลางของการเมือง การปกครอง และการบริหาร โดยสภาพของท้องที่ที่เป็นชุมชนเมือง จะต้องประกอบไปด้วยสภาพของท้องที่หรือชุมชนนั้น ๆ มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น สภาพของท้องที่หรือชุมชนนั้น ๆ ประกอบอาชีพทางอุตสาหกรรม พาณิชยกรรมเป็นส่วนใหญ่ สภาพของท้องที่หรือชุมชนนั้น ๆ อยู่ในขอบเขตการปกครองของหน่วยการปกครองอย่างใดอย่างหนึ่งโดยเฉพาะหน่วยการปกครองท้องถิ่นและสภาพของท้องที่หรือชุมชนนั้น ๆ จะมีลักษณะความเจริญโดยสังเกตได้จากความเจริญทางด้านวัตถุ มีบ้านเรือนหนาแน่น คนได้รับการศึกษา เป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจทางการเมืองและสังคม และโดยมากจะได้รับการจัดตั้งหน่วยการปกครองตนเองขึ้นในทุก ๆ ประเภท ซึ่งได้แก่รูปแบบการปกครองเทศบาล

สรุปว่า เมือง หมายถึงสถานที่ตั้งถิ่นฐานของประชากรจำนวนหนึ่งอันถาวร ประกอบด้วยบุคคลซึ่งมีพื้นที่แตกต่างกันมารวมกัน มีความหลากหลายของวัฒนธรรมและเป็นศูนย์กลางของการคมนาคม การทำงาน การประกอบธุรกิจ การบริหาร ศาสนา และอื่น ๆ

1.1.3 ชุมชน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2525 : 139) ได้ให้ความหมายของชุมชนว่า หมายถึงกลุ่มคนที่อยู่รวมกัน ในสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกัน

ไพฑูริย์ เครือแก้ว (2528 : 2) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึงกลุ่มบุคคลที่ตั้งอยู่เป็นที่เป็นที่ทางมีขอบเขตเดียวกัน และผู้คนเหล่านี้มีการพบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

และติดต่อซึ่งกันและกัน มีความสนใจร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง เช่น ความรักชาติ มีแนวพฤติกรรมเป็นอย่างเดียวกัน เช่น การกินอยู่ ภาษาพูด เป็นต้น

ไพบุรณ์ วัฒนศิริธรรม (2544 : 5) กล่าวว่า ชุมชน หมายถึง กลุ่มคนที่มีวิถีชีวิตเดียวกันและมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวข่งกันอย่างเป็นปกติต่อเนื่อง อันเนื่องมาจากการอยู่ในพื้นที่ร่วมกันหรือการมีอาชีพร่วมกัน หรือการประกอบกิจกรรม ซึ่งมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน หรือการมีวัฒนธรรม ความเชื่อ หรือความสนใจร่วมกัน

สุเทพ เชาวลิต (2542 : 15) อธิบายว่า ความเป็นชุมชนที่แท้ว่าเป็นลักษณะของการที่ผู้คนหันหน้าเข้าหากัน เพื่อเผชิญกับปัญหา หรือแรงกดดันจากสังคมภายนอกหรือจากความตั้งใจในความปรารถนาาร่วมกันของคนในสังคม ว่าต้องการให้ชุมชนของตนเป็นเช่นไร โดยความเป็นชุมชนที่แท้จริงนั้นย่อมดำเนินไปในพื้นฐานของความรัก ความเอื้ออาทร กระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รู้จักใจกว้าง ยอมรับความแตกต่างและความหลากหลายซึ่งเป็นคุณค่าหลักของระบอบประชาธิปไตยและความเป็นพลเมืองความเป็นชุมชนดังกล่าวแตกต่างจากการสร้างภาพลวงให้หลงนี้กว่าเป็นชุมชนที่เข้มแข็ง

ประสาท หลักศิลา (2529 : 18) ได้ให้ความหมายของคำว่า ชุมชนไว้ว่า หมายถึง “การที่คนมารวมกลุ่มกันและมีความสัมพันธ์เกี่ยวข่งกันทั้งภายในกลุ่มของตนเองและระหว่างกลุ่มในบริเวณที่มีอาณาเขตทางภูมิศาสตร์กำหนดได้”

สรุปว่า ชุมชน หมายถึงกลุ่มคนที่อยู่รวมกัน ยอมรับความแตกต่างและความหลากหลาย มีวิถีชีวิตและมีการติดต่อสื่อสารเกี่ยวข่งกัน มีความสนใจร่วมกันอย่างใดอย่างหนึ่ง มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนร่วมกัน

การพัฒนาชุมชนมีแนวความคิดที่สำคัญ ดังต่อไปนี้ การพัฒนาชุมชนจึงต้องให้คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา การพัฒนาชุมชนเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในทุก ๆ ขั้นตอน การเสริมสร้างขีดความสามารถของประชาชนและชุมชนให้สามารถที่จะพัฒนาชุมชนได้ด้วยตัวเอง ใช้ทรัพยากรต่าง ๆ เช่น คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และทรัพยากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาที่มีอยู่ในชุมชนไม่หวังพึ่งพาจากภายนอกชุมชนการริเริ่มของประชาชนในชุมชน (ประเวศ วะสี, 2541 : 10) การพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นให้ดำเนินการโดยคนและทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ การพัฒนาชุมชนจะประสบความสำเร็จโดยเกิดจากการร่วมมือกันระหว่างรัฐบาลและประชาชน พัฒนาชุมชนต้องดำเนินการไปพร้อม ๆ กัน หลาย ๆ ด้าน การความสมดุลในการพัฒนา ต้องดำเนินการไปพร้อมกันทุกด้าน ไม่มุ่งในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยเฉพาะ หลักการแสวงหาผู้นำในการพัฒนาชุมชนนั้นเน้นในเรื่องการค้นหาผู้นำและพัฒนาคุณลักษณะผู้นำให้เกิดขึ้นในชุมชนเพราะจุดมุ่งหมายสุดท้ายของการพัฒนาชุมชนหลักการทำงานกันกับกลุ่ม หลักการขยายผลหรือการสร้างเครือข่าย เพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระของรัฐบาลและสนับสนุนให้ประชาชนใช้แรงงานและวัสดุอุปกรณ์ในชุมชน เพื่อประโยชน์ของชุมชนอย่างเต็มที่ (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2525 : 6-8)

1.1.4 ความยั่งยืน

ความยั่งยืน (Sustainability) (มาฆะ ชิตตะสังคะ และคณะ, 2549 : 1) ได้กลายเป็นเป้าหมายหลักที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการจัดการสิ่งแวดล้อม มีคำที่คล้าย ๆ กัน คือ Sustainability Development ; Sustainable Use of Resources ; Ecological Sustainability and Global Sustainability

Oxford English Dictionary ได้ให้ความหมายของคำว่าความยั่งยืน หมายถึงความสามารถที่จะดำรงอยู่ได้ to Sustain คือการรักษาบุคคล ชุมชน ฯลฯ ไม่ให้ล้มสลายหรือรักษาให้ดำรงอยู่ได้ รากทางภาษาของคำนี้มีความหมายว่า “พิทักษ์รักษา”

ปัจจุบันนี้ คำว่า Sustainable ถูกนำมาใช้ควบคู่กับ Development มากที่สุด โดยทั่วไปการพัฒนาแบบยั่งยืน คือยุทธศาสตร์การพัฒนานำเอาทรัพยากรทั้งหมดไม่ว่าจะเป็น ธรรมชาติ มนุษย์ การเงิน และกายภาพ มาจัดการเพื่อก่อให้เกิดความมั่งคั่ง ความกินดีอยู่ดี และความสุขสมบูรณ์ที่เพิ่มขึ้น

1.1.5 การพัฒนาเมือง

1. ความสำคัญของการพัฒนาเมือง

เขตเมืองเป็นศูนย์กลางความเจริญเติบโตในด้านต่าง ๆ ของประเทศ ซึ่งปัจจุบันเกิดปัญหาการขยายตัวอย่างไร้ทิศทางไม่เป็นระบบ ทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐานและคุณภาพของชีวิตของประชาชน หากไม่แก้ไขหรือเตรียมการรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นในอนาคตจะเกิดเสื่อมโทรมและส่งผลกระทบต่อไปในการพัฒนาประเทศ

การพัฒนาเมือง คือความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง และแก้ไขสภาพแวดล้อมทางด้านกายภาพ และจิตวิทยา โครงสร้าง กระบวนการตลอดจนพฤติกรรมทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของเมือง และชาวเมือง เพื่อให้เมืองและชาวเมืองมีสมรรถนะในการปฏิบัติการกิจของเมือง และเพื่อรักษาความสัมพันธ์กับสังคมภายนอก เช่น สังคมชนบท สังคมชาวไร่ชาวนา และแม้แต่สังคมโลก ซึ่งจะนำไปสู่ความอยู่ดีกินดีของชาวเมือง

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2546 : 15) กล่าวว่า การพัฒนาเมือง หมายถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนหรือชุมชนทั้งด้านวัตถุและจิตใจ หรืออาจจัดแบ่งเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นต้น ยึดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนพร้อมสนับสนุนให้ประชาชนมีความคิดริเริ่มและร่วมมือกันช่วยเหลือตัวเอง หน่วยงานของรัฐคอยให้การสนับสนุนด้านวิชาการ รวมทั้งการเปิดโอกาสให้หน่วยงานของภาคเอกชนเข้ามา มีบทบาทร่วมด้วยและการพัฒนาชุมชนมีฐานะเป็นกระบวนการที่ปฏิบัติงานพัฒนาและ/หรือประชาชนนำไปใช้เป็นกลยุทธ์หรือแนวทางในการดำเนินงานผ่านทางกิจกรรมพัฒนาต่าง ๆ อย่างมีขั้นตอนที่เป็นระบบระเบียบทั้งในเมืองและชนบท

สรุปว่า การพัฒนาชุมชน/เมือง คือกระบวนการที่ทำให้ชุมชนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของประชาชน เอกชนและภาครัฐในชุมชนนั้น ๆ และมุ่งไปสู่ความอยู่ดีกินดีของประชาชนในชุมชน

2. แนวความคิดการพัฒนาเมือง

2.1 การพัฒนาเมืองตามแนวทางของการเมือง (ดิ้นปรัชญพฤกษี, 2545 : 4) มุ่งที่จัดโครงสร้าง กระบวนการและพฤติกรรมของเมือง โดยผ่านทางกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ การนำนโยบายไปปฏิบัติ และการติดตาม ผลกระทบของนโยบายของเมือง ซึ่งแท้จริงแล้ว นโยบายดังกล่าว ก็คือการทำที่รัฐบาลเมืองตัดสินใจดำเนินการหรือไม่ดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง และการตัดสินใจดังกล่าวนี้มีผลบังคับตามกฎหมายนั้นคือหากใครไม่ปฏิบัติตาม ก็ต้องถูกลงโทษ ตัวอย่างการพัฒนาเมืองตามแนวทางการเมือง ก็คือการวางผังเมือง การจัดการปกครองการบริหารเป็นรูปเทศบาลนคร เทศบาลเมือง เมืองพัทยา และสุขาภิบาล เป็นต้น รวมไปถึงการกำหนดอัตราภาษีอากร การกำหนดอัตราค่ารถ ค่าไฟ ประปา โทรศัพท์ เป็นต้น สรุปคือการพัฒนาเมืองตามแนวทางของการเมืองเป็นการนำเอาผลประโยชน์จากคนกลุ่มหนึ่งไปให้กับอีกกลุ่มหนึ่ง คือมีทั้งคนได้และเสียประโยชน์

2.2 การพัฒนาเมืองตามแนวทางเศรษฐกิจ เกี่ยวกับหน่วยผลิต การเลือกที่ตั้ง และการใช้ที่ดิน การพัฒนาเส้นทางขนส่ง โครงสร้างภาครัฐ การกระจุกตัวของประชากร ความยากจน มลภาวะ ความทรุดโทรมของเมือง การแข่งขันระหว่างเมือง การอพยพการลงทุน สาธารณูปโภค และบทบาทของภาครัฐ

2.3 การพัฒนาเมืองตามแนวทางสังคม มุ่งแก้ปัญหาของเมืองในส่วนของคุณภาพชีวิตของประชาชนเป้าหมาย เรื่องความยากจน ความไม่รู้ ความเจ็บไข้ ความหวาดหวั่น โดยการแก้ไขในการจัดหางาน ดูแลความยุติธรรมในการว่าจ้างงาน ส่งเสริมการศึกษา เพิ่มมาตรการด้านสาธารณสุข การอนามัย จัดสวัสดิการผู้ยากไร้ เพื่อให้ประชาชนยืนอยู่บนขาของตนเองได้ เพื่อให้พวกเขามีความภูมิใจในศักดิ์ศรีแลเกียรติศักดิ์ของความเป็นมนุษย์

2.4 การพัฒนาเมืองตามทฤษฎีความทันสมัย เป็นแนวคิดที่พยายามนำเอาแนวคิดด้านนิเวศวิทยาเข้ามาผสมผสาน เพื่อให้เกิดสภาพความเป็นอยู่ที่เหมาะสม ด้วยการจำกัดและแบ่งการอยู่อาศัยของพลเมืองให้เป็นไปตามรูปแบบและการควบคุมโดยการนำรูปแบบต่างชาติมาใช้ เช่น ตัวแบบทุนนิยม ก็ทำให้ชุมชนเปลี่ยนจากระบบเกษตร เป็นมุ่งผลิตเพื่อการค้ามากขึ้น การอพยพเข้าเมืองของแรงงานของชุมชนรอบนอกผลผลิตส่วนเกินถูกดูดซับโดยนายทุนในเมืองหรือนายทุนต่างชาติ การขยายตัวของกิจกรรมด้านอุตสาหกรรมเมืองใหญ่กลายเป็นศูนย์รวมของผู้มีอำนาจทางด้านเศรษฐกิจ รัฐยังคงต้องสร้างปัจจัยโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการลงทุนของกลุ่มนายทุนทั้งหลาย เอกชนกระจายการลงทุนไปสู่เขตเมืองรอบนอก ซึ่งจากแนวคิดนี้ทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงของชนบทสู่ความเป็นเมือง (ความทันสมัย) และตามลำดับการพัฒนานั้น เมืองยังก่อให้เกิดปัญหาของเมือง เช่น ความเสื่อมโทรมของปัญหา

ซึ่งเกิดจากความล้มเหลวของการพัฒนาเศรษฐกิจ ความผิดพลาดบกพร่องอย่างร้ายแรงของการบริหาร การจัดการชุมชนเมืองที่สะสมกันมานานหลายสิบปี ดังนั้น ในการการที่จะพัฒนาอย่างยั่งยืนตามแนวคิดนี้ต้องมีการพัฒนาเมืองที่จะทำให้เกิดความเป็นเมืองอย่างยั่งยืนพึ่งตนเองได้และความเข้มแข็งภายใต้รากฐานทางวัฒนธรรมตลอดถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นสำคัญ

2.5 การพัฒนาเมืองตามทฤษฎีการพึ่งตนเองและชุมชนเข้มแข็ง (อาคม ใจแก้ว, 2534 : 82-83) ต้องใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น อาศัยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและบุคคลในระดับต่างๆ เน้นความต้องการและความจำเป็นพื้นฐานของคนส่วนมากและประโยชน์ของสังคม การพึ่งตนเองในการสร้างความรู้ความเข้าใจจากกระบวนการเรียนรู้ให้กับประชาชน แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่ม เพิ่มสมรรถนะทางด้านกองทัพ และการป้องกันประเทศ ตลอดจนการปกครอง ระดมพลังแรงงานภายในเพื่อสร้างผลผลิตให้มากที่สุด สร้างกระบวนการผลิตแบบต่อเนื่อง ให้มีลักษณะการประกอบกิจกรรมที่เชื่อมโยงกันการประสานระบบเศรษฐกิจและสังคมให้มากที่สุด เพื่อให้มีการพัฒนาในทิศทางและระดับเดียวกัน สร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจและสังคม เพื่อนำไปสู่การพึ่งตนเองแบบเป็นกลุ่ม เพื่อก่อให้เกิดการกระทำระดับกลุ่ม เห็นผลประโยชน์ส่วนรวม โดยไม่มุ่งสะสม เพื่อก่อให้เกิดความมั่งคั่งกับแต่ละบุคคล กระจายความสามารถในการผลิตในภาพรวมของทุกคนในสังคม ให้ความสำคัญกับการตัดสินใจจากระดับท้องถิ่นมากกว่ามาจากผู้นำประเทศหรือระดับภาค ให้ความสำคัญกับการช่วยเหลือระหว่างชุมชน ต่อต้านการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่กระจายจากนอกชุมชน

2.6 การพัฒนาเมืองตามแนวคิดเมืองน่าอยู่ (บุญภาค ตีวกุล, 2545 : 50-58) เกิดจากผลพวงของการพัฒนาที่เน้นความทันสมัย ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาหลายอย่างในสังคมเมืองทั้งในด้านกายภาพ (น้ำ อากาศ เป็นต้น) ปัญหาด้านที่เกี่ยวกับตัวคน (สุขภาพจิต กายเสื่อมโทรม) ปัญหาด้านที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม เช่น สลัม เป็นต้น ซึ่งจากสภาพที่เกิดขึ้นทำให้เกิดความพยายามสร้างเมืองให้มีความน่าอยู่ คือให้เมืองเป็นระเบียบ สามารถทำกิจกรรมได้สะดวก เดินทางราบรื่น อาคารเป็นระเบียบ สถานที่สาธารณะสะดวกแก่ การใช้บริการ เมืองไม่สกปรกซำรุดหักพัง ไม่มีฝุ่น เสียงรบกวน ไม่สกปรก ไม่คับแคบแออัด ไม่ร้อนไม่หนาวเกินไป การปรับพื้นที่สร้างภูมิทัศน์ให้มีต้นไม้ให้เมืองสวยงามอากาศดี ร่มรื่น ชุ่มชื้น มีสถานที่พักผ่อนเพื่อเป็นต้นทุนทางสังคมในการพัฒนา

2.7 การพัฒนาเมืองตามแนวคิดขององค์การสหประชาชาติ ด้านที่อยู่อาศัยในแง่ที่เห็นว่าเรื่องการบริหารจัดการเมืองแบบโปร่งใสแบบธรรมาภิบาล เป็นหัวใจสำคัญที่จะนำไปสู่การทำเมืองให้ยั่งยืน เพราะมีการรณรงค์เน้นความเข้มแข็งของประชาชนในท้องถิ่นระดับล่าง ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำเมืองให้ยั่งยืนและมีธรรมาภิบาล เมื่อเมืองแต่ละเมืองมีการบริหารจัดการแบบธรรมาภิบาลแล้วก็จะนำไปสู่โลกที่สงบสุข (ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง, 2545 : 185) ประเด็นหลัก 6 ประเด็นที่สำคัญ คือการกระจายอำนาจต้อง

มีการสร้างประชาธิปไตยจากล่างสู่บน การบริหารจัดการเทศบาลและการเสริมสร้างความสามารถ การมีวิสัยทัศน์และการจัดการแบบพลวัต ความโปร่งใสและสัญญาประชาคม สิทธิ และรับผิดชอบ ต้องเป็นคู่ขนาน การเรียกร้องโดยมีความรับผิดชอบการให้สิทธิแสดงความคิดเห็นทั้งความโปร่งใส และสัญญาประชาคมจะนำไปสู่ความยั่งยืน การให้ความเสมอภาค คนจนและคนชายขอบ ให้คนเหล่านี้ได้ทำงานร่วมกันอย่างเท่าเทียม การเงินของเทศบาล ต้องอาศัยความร่วมมือของภาครัฐ พลเมือง และภาคธุรกิจที่จะทำงานร่วมกัน โดยเฉพาะการจ่ายภาษี เป็นต้น และสิ่งแวดล้อมเมือง ต้องร่วมมือทุกฝ่ายเพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น สำหรับประเทศไทยนั้น มีแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองหลักของไทย เริ่มขึ้นในช่วงปลายแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับที่ 4 เมืองหลักที่ได้รับการพัฒนากระจายไปตามภาคและตามศักยภาพหรือแนวของการพัฒนาซึ่งมี 5 เมือง คือเชียงใหม่ ขอนแก่นนครราชสีมา ชลบุรี และสงขลา หาดใหญ่ การพัฒนาเมืองตามปัจจัย โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ แนวคิดนี้ไปสู่เรื่องโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ อาจได้แก่ แหล่งน้ำ ไฟฟ้า สาธารณะประโยชน์ เส้นทางคมนาคม โรงเรียน โรงพยาบาล ระเบียบ กฎหมาย การศึกษา การสื่อสาร พลังงาน แนวคิดนี้ไปสู่เรื่องโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจ อาจได้แก่ แหล่งน้ำ ไฟฟ้า สาธารณะประโยชน์ เส้นทางคมนาคม โรงเรียน โรงพยาบาล ระเบียบ กฎหมาย การศึกษา การสื่อสาร พลังงาน ปัจจัยการผลิต สถาบัน ฯลฯ การบริการที่ก่อให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว ในกิจกรรมและขยายตัวทางเศรษฐกิจอาจดำเนินการโดยรัฐหรือเอกชน ที่มีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกันก่อให้เกิดผลลัพธ์สูงสุดจากการลงทุน

1.1.6 การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development)

การพัฒนาที่ยั่งยืน (วิรัช วิรัชนิภาวรรณ, 2549 : 18-22) หมายถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างของสังคมและสถาบันต่างๆ ทางสังคม เช่น สถาบันทางเศรษฐกิจ การศึกษา การเมืองในหลายมิติรวมถึงกระบวนการเปลี่ยนแปลงค่านิยม ทักษะคติ หรือระบบคุณค่าอันเปลี่ยนจากเชิงปริมาณเป็นเชิงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น ปลอดภัยจากการผูกขาด อำนาจทางเศรษฐกิจและการเมือง

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับการพัฒนาที่ยั่งยืนสืบเนื่องมาจากการพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และกลไกการตลาดได้ก่อให้เกิดความเจริญเติบโต การผลิต/บริโภค และการใช้ประโยชน์ที่เป็นผลเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมทั้งชีวิตมนุษย์ สัตว์ และพืชพรรณ ประกอบกับความล้มเหลวของการพัฒนาแบบยั่งยืนแบบดั้งเดิมที่ผ่านมา ที่เน้นการบริโภคอย่างฟุ่มเฟือย ไม่คุ้มค่าโดยไม่คำนึงถึงสภาพแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของโลกที่มีอยู่อย่างจำกัด นอกจากนี้การพัฒนาเศรษฐกิจของหลายประเทศได้สร้างปัญหาให้กับความเป็นมนุษย์และวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างมากเนื่องจากรัฐบาลไม่รับผิดชอบ ไม่ฉับไวต่อการตอบสนองความต้องการของประชาชน อีกทั้งระบบราชการมีการฉ้อราษฎร์บังหลวง ขาดประสิทธิภาพและไม่มีความโปร่งใสหรือขาดการควบคุม ตรวจสอบมากเท่าที่ควร

ดังนั้น การที่มนุษย์ยังคงใช้แนวทางการพัฒนาแบบเดิมๆ คือการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฟุ่มเฟือย อาจทำให้โลกต้องลำบาก และหมดสิ้นไป การพัฒนาที่ยั่งยืนจึงเป็นแนวคิดที่เกิดขึ้นมาเพื่อป้องกันมิให้โลกต้องเดินทางไปสู่จุดจบ ซึ่งนานาชาติได้ประชุมร่วมกันเพื่อแสวงหาแนวคิดที่เป็นกลางที่สุดมาเยียวยา สรุปว่า ควรทำการปรับเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาโดยยกเลิกแนวทางการพัฒนาแบบเดิม ซึ่งรัฐเป็นผู้ชี้แนะและออกคำสั่งเพียงฝ่ายเดียวในลักษณะของรัฐชาติ (Nation State) แล้วปรับเปลี่ยนเป็นประชารัฐ (Civil State) คือ “ความสัมพันธ์รูปแบบใหม่ระหว่างรัฐกับประชาชนในลักษณะที่เป็นประชาสังคม (Civil Society)” คำว่าประชาคมนั้น หมายถึงการพัฒนาที่เกิดขึ้นจากความคิดริเริ่มของประชาชน โดยประชาชนและเพื่อประชาชน โดยทุกฝ่ายในสังคมต่างให้ความร่วมมือกันอย่างใกล้ชิด ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน ส่วนคำว่าประชารัฐนั้น หมายถึงรัฐ ซึ่งมีรัฐบาล เอกชน และประชาชนร่วมมือกันในทุกเรื่องที่เป็นสาธารณะ เมื่อมีการใช้แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนแล้ว และเพื่อให้สำเร็จ รัฐบาลควรปรับเปลี่ยนมุมมอง การบริหารจัดการใหม่ คือเปิดโอกาสให้ประชาชนหรือชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในระดับการร่วมรับรู้การตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ อีกทั้งควรตกลงกันให้ชัดเจนว่าสัดส่วนบทบาทหรืออำนาจหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาชนในการพัฒนานั้นควรจะเป็นลักษณะใด

แนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเริ่มเข้ามามีบทบาทในกระแสการพัฒนาสังคมโลก ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2515 เริ่มตั้งแต่สหประชาชาติได้จัดให้มีการประชุมสุดยอดว่าด้วยสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ (Human Environment) ซึ่งเรียกร้องให้ทั่วโลกคำนึงถึงการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ไม่ใช่ฟุ่มเฟือย เพื่อให้การพัฒนาที่ยั่งยืนสามารถแทรกเข้าไปในทุกส่วนของสังคมโลก เร่งปฏิรูประบบเศรษฐกิจควบคู่ไปกับการปฏิรูปการเมือง การบริหาร การศึกษา การจัดความยากจน ส่งเสริมให้มีการบูรณาการทางการผลิต การเกษตร การสร้างงานให้เพียงพอ กับประชากร การพิทักษ์สิ่งแวดล้อม การลดอัตราการขยายตัวของประชากร และนาระบบการจัดการที่ดีที่เรียกว่า Good Governance มาใช้เป็นยุทธศาสตร์ในการพัฒนาสำหรับประเทศไทย

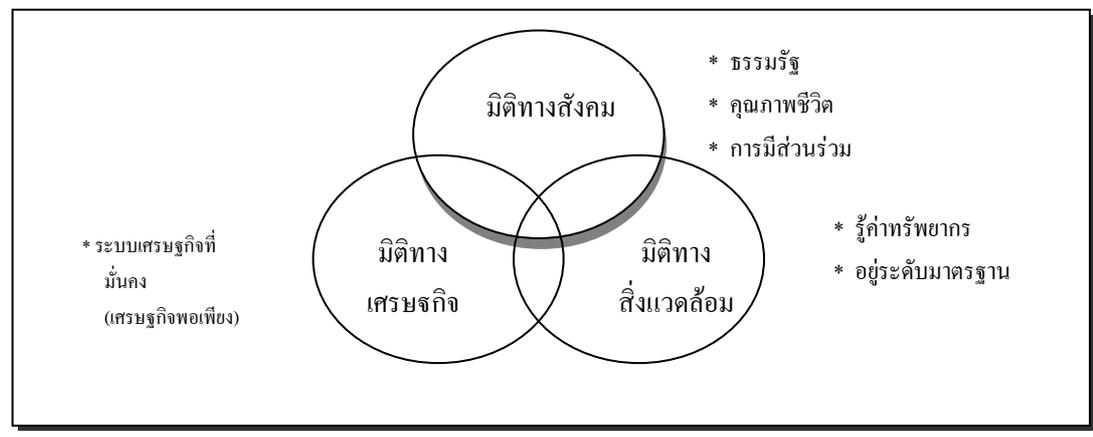
ต่อมา เรียกร้องให้ประชาชนทั่วโลกเปลี่ยนแปลงวิถีการดำรงชีวิต ให้ปลอดภัย โดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับข้อจำกัดของธรรมชาติ ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมซึ่งย่อมส่งผลด้านลบต่อคนรุ่นต่อไปในอนาคต และในที่สุดเมื่อปีพ.ศ. 2535 มีการประชุมว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา เกิดเป็นแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ซึ่งถือเป็นแผนแม่บทของโลกที่ต้องตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและเห็นความสำคัญที่จะร่วมกันพิทักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างการพัฒนาที่ยั่งยืน จากแผนนี้ประเทศไทยได้รับแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืนเข้ามาบรรจุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำหรับประเทศไทย การพัฒนาที่ยั่งยืนมีลักษณะที่เป็นบูรณาการ หรือผสมผสานเป็นองค์รวมและมีดุลยภาพหรือการพัฒนาที่มีกิจกรรมสอดคล้องกับกฎเกณฑ์

ของธรรมชาติหรือเรียกว่าการพัฒนาที่มีลักษณะผสมผสาน มีกิจกรรมพัฒนารวมทั้งการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่เป็นส่วนรวมหรือมหภาค คือเมื่อใดที่กิจกรรมการพัฒนา กระทบด้านลบต่อทรัพยากรธรรมชาติหรือคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ใดที่หนึ่ง ก็ต้องส่งเสริมชดเชย เพื่อให้ภาพรวมคงอยู่ได้ คำว่าผสมผสานยังรวมถึงแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ นิเวศวิทยา และ สังคมวิทยา เข้ากับการปฏิบัติงานพัฒนาโดยควรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน จุดมุ่งหมายเดียวกัน อันทำให้มนุษย์กับสิ่งแวดล้อมอยู่ควบคู่กันไปโดยสันติสุขสงบและยั่งยืน

1. หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน หลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน คือ ความสมดุลระหว่างมิติทางสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม (ภาพประกอบ 1) แม้ว่าแนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน จะได้รับการจุดประกาย มาจากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นผลพวงของการพัฒนาเศรษฐกิจก็ตาม แต่การพัฒนาที่ยั่งยืนที่แท้จริงต้องมองมิติทั้ง 3 มิติไปพร้อมๆ กัน อย่างสอดประสาน โดยมีส่วนปลีกย่อยของมิติต่างๆ ดังนี้ (ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง, 2545 : 64) 1) มิติทางสังคม การพัฒนาที่ยั่งยืนต้องทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการศึกษาที่ดี มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และสังคมนั้นต้องเป็นสังคมธรรมรัฐ มีประสิทธิภาพ และมีความโปร่งใสในการบริหารสามารถตรวจสอบได้ ประชาชนมีโอกาสที่เข้าถึง ข้อมูลข่าวสารในโครงการต่างๆ ของรัฐ ประชาชนมีส่วนร่วม ในการคิดโครงการขนาดใหญ่หรือ กำหนดแผนพัฒนาที่มีผลกระทบต่อสังคมตั้งแต่นั้น 2) มิติทางเศรษฐกิจ สังคมที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องเป็นสังคมที่มีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง ไม่พึ่งพาความช่วยเหลือจากภายนอก และระบบเศรษฐกิจนั้นมีการเจริญเติบโตไม่หยุดนิ่งอยู่กับที่แต่ต้องมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรม และเสมอภาค และ 3) มิติทางสิ่งแวดล้อม คุณภาพสิ่งแวดล้อมแต่ละด้านต้องอยู่ในระดับมาตรฐาน หรือดีกว่ามาตรฐาน ประชาชนและรัฐใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า มิติทางด้านสิ่งแวดล้อมต้องได้รับการนำไปพิจารณาในกระบวนการพัฒนาในฐานะเป็นต้นทุนการผลิต

หากการพัฒนาทั้ง 3 มิติดำเนินไปอย่างมีสมดุลก็จะทำให้เกิด การพัฒนาที่ยั่งยืนที่คนในยุคต่อไปสามารถมีชีวิตที่มีคุณภาพที่ดีหรือดีกว่าคนในยุคปัจจุบัน

ภาพประกอบ 1 มิติของการพัฒนาที่ยั่งยืน
ที่มา : แคมเมอร์เออร์ (Kammeier, 2001 : 15)

2. แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน การพึ่งพาตนเอง (Self-Sufficiency) (ศักดิ์ศิริ นันตะสุขและคณะ, 2550 : 20) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชดำรัสเรื่อง “เศรษฐกิจพอเพียง” เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2540 กล่าวถึงการปฏิบัติตนตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอันเนื่องมาจากพระราชดำริจะต้องยึด

หลักการสำคัญที่อาจจะแยกได้สำคัญ 5 ประการ ได้แก่ ด้านจิตใจ (ทำตนให้เป็นที่พึ่งตนเอง มีจิตสำนึกที่ดี สร้างสรรค์ให้ตนเองและโดยรวม) ด้านสังคม (ต้องช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เชื่อมโยงกันเป็นการสร้างเครือข่ายชุมชน) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ (ให้ใช้และจัดการอย่างฉลาด พร้อมทั้งหาทางเพิ่มมูลค่า) ด้านเทคโนโลยี (ภูมิปัญญาชาวบ้านก็ต้องมีพอควรเพื่อการดำรงชีวิตในพื้นที่บ้านการพัฒนา จะต้องสอดคล้องกับภูมิสังคม) และด้านเศรษฐกิจ (ต้องปรับทิศทางในเบื้องต้นมุ่งลดรายจ่ายก่อนและเลิกการแก่งแย่งผลประโยชน์ในทางการค้าขายประกอบอาชีพแบบต่อสู้กันอย่างรุนแรง)

หลักการในการดำเนินชีวิตจากแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงต้องพัฒนาให้คนมีคุณลักษณะ ได้แก่ การพึ่งพาตนเอง การทำงานการแก้ปัญหาการแสวงหาความรู้ และการพัฒนาตนเอง เราต้องทำให้เขาสามารถที่จะคิด และเห็นความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ เพราะทุกวันนี้เรามียุคการพัฒนาอุตสาหกรรมขึ้นมา เราตัดสิทธิโอกาสช่องทางของชาวบ้านที่จะเข้าถึงทรัพยากรไปจนหมด การพึ่งพาตนเองเป็นการจัดการ “ทุน” ของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ และทุนไม่ได้หมายถึงตัวเงินอย่างเดียวหากแต่หมายรวมถึงคนและฐานทรัพยากรต่าง ๆ ที่เป็นของชุมชนด้วย

1.1.7 เมืองยั่งยืน

ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง (2545 : 181-182) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ความสามารถในการเลือกการพัฒนาซึ่งเคารพความสัมพันธ์ระหว่าง 3 Es หมายถึงเศรษฐกิจ ระบบนิเวศ และความเท่าเทียมกันในสังคม ดังนี้

E1 = Economy หมายถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจควรจะได้รับใช้สินค้าทั่ว ๆ ไปสามารถชดเชยได้เอง และก่อให้เกิดการสะสมทุนและการพึ่งพาตัวเองขึ้นในท้องถิ่น

E2 = Ecology หมายความว่ามนุษย์เป็นส่วนหนึ่งของระบบนิเวศและธรรมชาติมีขีดจำกัด ชุมชนจึงมีหน้าที่ที่จะปกป้องและเสริมสร้างทรัพยากรธรรมชาติ

E3 = Equity ความเท่าเทียมกันและเปิดโอกาสของการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในกิจกรรมทุกประการ ในผลกำไรและการตัดสินใจของสังคม

จำลอง โปธิบุญ (2543 : 87-110) ได้กล่าวถึงลักษณะเมืองยั่งยืนตามแนวคิดของฮองตันและฮันเตอร์ไว้ดังนี้ คือพัฒนาไปพร้อม ๆ กับการอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติ ลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติลง และก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ลดผลกระทบของเมืองต่อพื้นที่รอบ ๆ สนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะวางแผนงานต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาเมืองและป้องกัน แก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม มีการกระจายประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรอย่างเสมอภาค

มากขึ้น เป็นเมืองแห่งการเรียนรู้ แบ่งปัน และติดต่อสัมพันธ์กับเมืองอื่น ๆ สร้างวัฒนธรรมในการอนุรักษ์ปรับปรุงและส่งเสริมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แสดงถึงโอกาสในการปรับปรุงคุณภาพสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นภูมิภาคและระดับโลก ในการเปลี่ยนแปลงเมืองจะต้องคำนึงถึงถิ่นฐานและวัฒนธรรมดั้งเดิมรวมทั้งเอกลักษณ์ ด้านกายภาพและเศรษฐกิจ

ลักษณะเมืองเช่นนี้เป็นลักษณะของเมืองยั่งยืนที่มุ่งพัฒนาจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถนำไปสู่การพัฒนาการเจริญเติบโต ทางด้านเศรษฐกิจและสังคมได้ เพราะเมื่อมีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า มีการจัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากผลกระทบของสิ่งแวดล้อมก็จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมสามารถนำมาใช้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจได้นาน ๆ สภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมของเมือง ก็จะดีขึ้นด้วย ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีทั้งกายและใจ

1.1.8 การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน หมายถึงกระบวนการพัฒนาเมือง เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุข ได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกัน มีความสามารถในการแข่งขันทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม อันจะก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพของเมืองและชุมชน และมีการบริหารราชการโปร่งใส ยุติธรรม โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาทุกขั้นตอน

คณะกรรมการโลกว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (World Commission on Environment and Development-WCED, 1993 : 7) ได้ให้ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่า หมายถึงการพัฒนาที่สามารถตอบสนองสิ่งจำเป็นพื้นฐานของคนรุ่นปัจจุบันโดยไม่ไปขัดขวางความสามารถของคนรุ่นต่อไปที่จะได้รับการตอบสนองความจำเป็นพื้นฐานของเขา

ฟราเซอร์ เบซิน คอนซิล (Fraser Basin Council, 1997 : 89) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึงการพัฒนาที่ยั่งยืน คือการพัฒนาที่มีความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และชุมชน

สรุปว่า การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนนั้น คือการทำให้ชุมชนของตนนั้นเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในสังคมไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ เอกชนหรือประชาชน มีการมุ่งประสานการพัฒนาอันเชื่อมโยงระหว่างชนบทและเมืองอย่างเกื้อกูลกันและกัน เพื่อการพัฒนาที่สมดุลและยั่งยืน มีการใช้ทุนเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ในท้องถิ่นร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อกระจายโอกาสการพัฒนาและเกิดความเป็นธรรมแก่คนทุกระดับในสังคม

1. แนวทางการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน มีสาระสำคัญ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2551 : 432) ที่ประกอบด้วย ความน่าอยู่ (การที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี และได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกัน และมีส่วนร่วมในกระบวนการ

พัฒนา) มีความสามารถในการแข่งขัน และความเป็นประชารัฐกระบวนการ พัฒนาเมืองยั่งยืน จะเป็นการพัฒนาที่ทุกฝ่ายในสังคมมีโอกาสได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา ไปพร้อม ๆ กัน ในทุก ๆ ด้าน โดยเพิ่มศักยภาพและสร้างสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการสร้างความเข้มแข็ง ของชุมชนในการพัฒนาตนเองในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ เพื่อให้ทุกคนสามารถ มีส่วนร่วมผลักดันให้สังคมเป็นไปตามที่ต้องการได้ พัฒนาประชากรเมือง ชุมชน และสังคม ให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และมีส่วนร่วมการพัฒนาเมืองและชุมชนอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างฐาน รากทางเศรษฐกิจให้มั่นคง ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงประเทศ รวมทั้งพัฒนา และปรับปรุงระบบบริหาร จัดการพัฒนาเมืองและชุมชน มีการสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของเมืองของพลเมืองในเมือง เพื่อให้ ชาวเมืองเป็นผู้เรียกร้องผลักดันให้ผู้บริหารแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งก่อให้เกิดนโยบาย สาธารณะต่าง ๆ พลเมืองจะมีสิทธิเรียกร้องต่าง ๆ นอกจากนี้พลเมืองยังต้องมีสำนึกต่อส่วนรวม หรือความห่วงใยในท้องถิ่น (ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง, 2545 : 312)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2543 : 30-36) ได้กำหนดกรอบแนวคิดการพัฒนาเมืองตามทิศทางการพัฒนาเมืองยั่งยืน โดยกล่าวถึงการพัฒนาในรูปแบบ “รวมพลังเพื่อขับเคลื่อนสังคม” โดยระดม การมีส่วนร่วม ของหน่วยงานภาครัฐทุกส่วน องค์กรธุรกิจ องค์กรพัฒนาภาคเอกชน ชุมชน และประชาชน ในการจัดทำแผนงาน/โครงการเมืองนำอยู่ เพื่อการพัฒนาเมืองและชุมชนให้มีความน่าอยู่และ ยั่งยืน สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและประชาชนในท้องถิ่น โดยสนับสนุนจากรัฐบาล ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค

2. ตัวอย่างเมืองยั่งยืน เช่น พอร์ตแลนด์ รัฐเอริกอน ประเทศ สหรัฐอเมริกา (ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง, 2545 : 208)

เมืองนี้มีการวางแผนการใช้ที่ดินครอบคลุมบริเวณฝั่งแม่น้ำ ที่ผ่ากลางเมืองอย่างแม่น้ำ Willamette และ Columbia การคมนาคมจะใช้ทางหลวงระหว่างรัฐ และทางเชื่อมรถไฟ ขนส่งสินค้าทางแม่น้ำ มีสนามบินนานาชาติ ฐานเศรษฐกิจของรัฐอยู่กับ ภาคอุตสาหกรรมรองลงมา คือการบริการ การค้าปลีกและส่ง เกษตรกรรมในเรื่องการจ้างงาน ภาคบริการมากที่สุดรองลงมาก็คือการค้าปลีก ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม บริการราชการ และอื่น ๆ

เมืองเอริกอนบริหารจัดการโดยนายกเทศมนตรี ที่ได้รับการเลือกตั้งจากประชาชน แบ่งออกเป็น 8 หน่วยงาน คือกองบริการสิ่งแวดล้อม กองวางแผน สำนักงานคมนาคม กองอาคาร สำนักงานการพัฒนาที่ยั่งยืน กองสวนสาธารณะ กองดับเพลิง และ กองตำรวจ การใช้ที่ดินระดับรัฐนั้นได้รับอนุมัติจากสภาสหรัฐ ให้ทำงานวางแผนการใช้ที่ดิน ร่วมกันระหว่างรัฐเมืองต่าง ๆ และเขต โดยมีมาตรฐานที่เหมือนกันทั้งรัฐ มีการตั้งหน่วยงาน ดำเนินการเรื่องนี้โดยเฉพาะ มีการจัดตั้งระบบเงินอุดหนุนให้รัฐบาลท้องถิ่นสามารถทำตาม มาตรฐานที่กำหนดด้วย การวางแผนที่ดินนี้มีเป้าหมาย เพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชน การวางแผนระดับรัฐของเอริกอน ควบคู่กับการวางแผนเมืองรวมสอดคล้องกับการดำเนินการจริง

การกำหนดแผนต้องอยู่บนข้อมูลที่เป็นจริง มีการจำกัดพื้นที่เกษตร โดยกำหนดโซนทำฟาร์ม จัดทำรายละเอียดเกี่ยวกับพื้นที่ป่า เพื่ออนุรักษ์พื้นที่ป่า การจัดการอนุรักษ์ อนุญาตให้ใช้ประโยชน์ ทรัพยากร และสร้างสมดุลระหว่างกัน อัตรารักษาปรับปรุงคุณภาพน้ำ อากาศ และทรัพยากรที่ดิน การพัฒนาพื้นที่ที่เสี่ยงภัยต่ออันตรายจากธรรมชาติ จัดทำสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ จัดการระบบ เศรษฐกิจประสานงานโดยรัฐให้สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น และภูมิภาค สร้างเศรษฐกิจ ให้มั่นคง จัดเตรียมที่อยู่อาศัยเพื่อสนองความต้องการของประชาชนในรัฐ พัฒนาให้มีสาธารณูปโภค และบริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ จัดเตรียมและส่งเสริมระบบการคมนาคมขนส่งที่ปลอดภัย สะดวกและประหยัด การประหยัดพลังงาน และอนุรักษ์ การจัดเตรียมการเปลี่ยนแปลงที่ดิน จากชนบทเป็นเมืองที่เป็นระเบียบ และมีประสิทธิภาพจัดการพื้นที่สีเขียว ทั้งป้องกันและรักษา ใช้ประโยชน์ ทำนุบำรุงที่ดิน ธรรมชาติ ทิวทัศน์ พื้นที่ประวัติศาสตร์ พื้นที่เกษตร พื้นที่เศรษฐกิจ และพื้นที่พักผ่อนหย่อนใจ การอนุรักษ์ทรัพยากรปากน้ำพื้นที่ชายฝั่งหาดทรายและเนินทราย และทรัพยากรมหาสมุทร

1.1.9 การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองอย่างยั่งยืน

1. การท่องเที่ยว

1.1 ความหมายของการท่องเที่ยว การท่องเที่ยว (Tourism)

เป็นคำที่มีความหมายกว้างแต่สามารถกำหนดได้โดยมีเงื่อนไขที่สำคัญ 3 ประการ ซึ่งเป็นเงื่อนไข ตามหลักสากลโดยเฉพาะขององค์การการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ คือต้องเป็นการเดินทางจาก ที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว ต้องเป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจและต้องเป็น การเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มีใช้เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ในกรณีนั้น (กุลวรา สุวรรณพิมล, 2548 : 12-13)

นิคม จารุมณี (2544 : 92) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึงผลรวมของปรากฏการณ์ต่าง ๆ และความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ระหว่าง นักท่องเที่ยวกับธุรกิจและบริการต่าง ๆ รัฐบาลประเทศเจ้าภาพและประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็น แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องอยู่ในกิจกรรมหรือกระบวนการในการดึงดูด และให้การต้อนรับที่อบอุ่น เปี่ยมไมตรีจิตแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือน

สายพิณ ยิ้มอ่อน (2548 : 2) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึงกิจกรรมของการเดินทางไปยังต่างถิ่น โดยการพักอยู่ระยะหนึ่ง โดยร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ศึกษาหาความรู้ ติดต่อธุรกิจ เพื่อการกีฬา หรือเยี่ยมญาติ โดยไม่เกี่ยวข้อง กับการประกอบอาชีพ ภายใต้งานใจ คือการได้เดินทางจากแหล่งที่อยู่ประจำการได้ไปเยือนท้องถิ่น อื่นเป็นการชั่วคราว เป็นการไปด้วยความสมัครใจ มิได้รับลินจ้างและไม่เป็นการไปประกอบอาชีพ หรือหารายได้นิคม

สรุปว่า การท่องเที่ยว หมายถึงกิจกรรมการเดินทางไปยังที่ต่าง ๆ โดยมีจุดมุ่งหมายแน่นอนอย่างชั่วคราว เพื่อพักผ่อน หาคำความรู้ ติดต่อกิจ การกีฬา หรือเยี่ยมญาติ ฯลฯ โดยความสมัครใจ โดยไม่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ

1.2 ความสำคัญของการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวมีความสำคัญทั้งต่อเศรษฐกิจในการที่จะก่อให้เกิดรายได้เพิ่มขึ้น การช่วยให้คนมีงานทำมากขึ้น ลดปัญหาการนำเงินตราออกไปใช้นอกประเทศ กระตุ้นให้เกิดการผลิต การนำทรัพยากรของประเทศมาใช้แต่ไม่สิ้นเปลือง และการท่องเที่ยวมีบทบาทในการสร้างสรรค์ความเจริญไปสู่ภูมิภาค และสำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรมช่วยให้สภาพแวดล้อมของท้องถิ่นดีขึ้น เนื่องจากมีการปรับปรุงเพื่อการท่องเที่ยวช่วยให้ประชาชนได้เห็นความสำคัญของศิลปวัฒนธรรมประเพณีของแต่ละท้องถิ่น และท้องถิ่นก็รับสิ่งดีปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น (กุลวรา สุวรรณพิมล, 2548 : 34-35)

1.3 ประเภทของการท่องเที่ยว ได้แก่ การท่องเที่ยวเพื่อความสนุก การท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การท่องเที่ยวเพื่อการกีฬา การท่องเที่ยวเพื่อธุรกิจ การท่องเที่ยวเพื่อประชุมสัมมนา การท่องเที่ยวเพื่อการศึกษา การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงวิสาหกิจชุมชน การท่องเที่ยวเพื่อเป็นรางวัล การท่องเที่ยวเชิงผสมผสาน การท่องเที่ยวเพื่อชาติพันธุ์ และการท่องเที่ยวธรรมชาติ

1.4 วัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยว จากแรงกระตุ้นในการเดินทางที่แตกต่างกันทำให้ผู้มาท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวด้วยวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน (วิรินดา เจริญรัตน์, 2549 : 17) เช่น การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากความอยากรู้อยากเห็นเป็นการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น เพื่อได้พบเห็นสิ่งแปลกใหม่ การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากความต้องการที่จะพักผ่อนหย่อนใจ เพื่อเป็นการผ่อนคลายความเครียดจากภารกิจประจำวัน การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากความสนใจทางด้านศาสนา และไสยศาสตร์ การท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นจากอาชีพและธุรกิจของผู้ท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวที่เกิดจากสาเหตุอื่น ๆ เช่น การเดินทางเพื่อเยี่ยมญาติพี่น้องเพื่อนฝูงในต่างถิ่นมักเกิดขึ้นในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์และวันหยุดเทศกาลต่างๆ

1.5 แหล่งท่องเที่ยว เช่น แบ่งตามลักษณะการกำเนิดแหล่งท่องเที่ยว คือลักษณะแหล่งท่องเที่ยวที่มีอยู่เดิมเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างและมิได้สร้างขึ้นแบ่งตามระยะเวลาของแหล่งท่องเที่ยว มีทั้งส่วนที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวถาวรที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นเสมอตลอดปีและแหล่งท่องเที่ยวชั่วคราวที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเกิดขึ้นเฉพาะวันหรือเฉพาะช่วงระยะเวลาสั้น ๆ และแบ่งตามลักษณะหรือทรัพยากรการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว คือแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ สถานที่ที่มีความสวยงามตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม และแหล่ง

ท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้แก่ สถานเริงรมย์ ศูนย์การค้า ตลาดนัด และศูนย์จำหน่ายสินค้าพื้นเมือง เป็นต้น (วิรินดา เจริญรัตน์, 2549 : 18)

1.6 ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยว ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่อยู่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีความเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว นับเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อประโยชน์ต่อประเทศชาติเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านที่มาของเงินตราต่างประเทศ การจ้างงาน การกระจายรายได้ การกระตุ้นการผลิต และความสามารถในการปรับดุลชำระเงินของประเทศ ซึ่งประโยชน์ที่พึงได้รับจากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม มีดังนี้ 1) ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวทางตรง ได้แก่ งานหรืออาชีพเกี่ยวกับธุรกิจโรงแรม งานหรืออาชีพเกี่ยวกับภัตตาคาร การบริการทางด้านอาหาร งานหรืออาชีพเกี่ยวกับมัคคุเทศก์ นับว่าเป็นอาชีพสำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่งจะเป็นผู้ให้ข้อมูลข่าวสารทุกรูปแบบแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการ เช่น ข้อมูลสถานที่พัก ร้านอาหาร สถานที่ และจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และสามารถให้ข่าวสารที่ถูกต้อง และคนในท้องถิ่นนั้นก็สามารถเป็นมัคคุเทศก์ได้เมื่อนักท่องเที่ยวจำเป็นต้องอาศัยมัคคุเทศก์ก็ต้องจ่ายเงินให้เป็นค่าตอบแทน ตามที่ตกลงกันไว้ งานหรืออาชีพเกี่ยวกับการขนส่ง และงานเกี่ยวกับการจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมืองและ 2) ประโยชน์ที่ได้รับจากการท่องเที่ยวทางอ้อม ได้แก่ การผลิตสินค้าพื้นเมืองหรือผลิตสินค้าที่ระลึก การเลี้ยงสัตว์ เพื่อนำมาใช้ประกอบเป็นอาหาร การผลิตพืชผักผลไม้ อาชีพการก่อสร้าง และบริการอื่น ๆ

1.7 แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว ซึ่งประยุกต์ทฤษฎีของเบอร์ทาลานฟี (Von Bertalanffy Ludwig, 1976 : 54) ในการอธิบายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงระบบ มีทฤษฎีที่สำคัญคือ ทฤษฎีเปิดและทฤษฎีปิด โดยการท่องเที่ยวจัดเป็นทฤษฎีเปิดเนื่องจาก สภาพแวดล้อมเป็นตัวกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอีกด้วย โดยอธิบายเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวว่าองค์ประกอบที่สำคัญคือนักท่องเที่ยว หากปราศจากนักท่องเที่ยวแล้วการท่องเที่ยวก็ไม่เกิดขึ้น สำนักงานท่องเที่ยวและโรงแรมไม่ได้ทำให้เกิดการท่องเที่ยวขึ้น โครงสร้างเหล่านี้ต่างรอคอยการท่องเที่ยว รอคอยนักท่องเที่ยวมาใช้บริการ นักท่องเที่ยวคือองค์ประกอบที่สำคัญต่อทุก ๆ ระบบการท่องเที่ยว

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงระบบ ประกอบด้วย องค์ประกอบทางการท่องเที่ยว ประกอบด้วยองค์ประกอบทางการท่องเที่ยว 5 อย่าง คือ นักท่องเที่ยว จุดเริ่มต้น ทางผ่าน สถานที่ที่เป็นจุดหมายปลายทาง (สถานที่ท่องเที่ยว) และอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ตามทฤษฎีแล้วการท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้โดยไม่ต้องมีอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเข้ามาเกี่ยวข้องด้วยได้ในบางกรณี โดยทั่วไปแล้วกำหนดการเดินทางท่องเที่ยว (โปรแกรมทัวร์) ที่นักท่องเที่ยวสามารถหาได้นั้น จะถูกสร้างขึ้นโดยการจัดการขององค์การต่าง ๆ เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน เป็นต้น ซึ่งช่วยในการสนับสนุนและจูงใจนักท่องเที่ยวในการเดินทางท่องเที่ยว จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่ามีช่องทางในการจัดหาข้อมูลเรื่องเส้นทางท่องเที่ยวจาก 2

แหล่งข้อมูล ได้แก่ สำนักงานการท่องเที่ยว และเมืองอันเป็นสถานที่ท่องเที่ยว ทางผ่าน หรือเมืองที่เป็นที่พัก ซึ่งได้รับการเอื้อเฟื้อข้อมูลจากโรงแรมที่เขาพักนั่นเอง

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องนอกเหนือจากองค์ประกอบทั้ง 5 อย่างในการประกอบเป็นระบบท่องเที่ยวนั้นเต็มไปด้วยทรัพยากรทางด้านสภาพแวดล้อม (สังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ธรรมชาติ และอื่น ๆ) ดังนั้นระบบการท่องเที่ยวจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงระบบเปิดและเน้นเรื่องราวของบริบทต่าง ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์กับองค์ประกอบในระบบการท่องเที่ยวทั้งหมด ไม่ว่าจะเป็นสังคม วัฒนธรรม การเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ กฎหมาย และสิ่งแวดล้อมทุกอย่างล้วนมีความสัมพันธ์กันเนื่องจากการท่องเที่ยวถือได้ว่าเป็นระบบย่อยระบบหนึ่งของสังคมซึ่งมีปฏิสัมพันธ์กับระบบอื่น ๆ ของสังคมอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ ในขณะที่การท่องเที่ยวได้รับอิทธิพลจากระบบการเมือง เศรษฐกิจ หรือระบบอื่น ๆ ของประเทศ การท่องเที่ยวก็มีอิทธิพลต่อระบบเหล่านั้นด้วยเช่นกัน นอกจากนั้นภายในระบบการท่องเที่ยวก็ยังมีระบบย่อย ๆ ที่มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันเช่นกัน

การพิจารณาการท่องเที่ยวในเชิงระบบ จะทำให้สามารถเข้าใจสภาพและความเปลี่ยนแปลงของการท่องเที่ยวได้อย่างชัดเจน กล่าวคือ จะต้องพิจารณาระบบย่อยและองค์ประกอบ หน้าที่ของแต่ละองค์ประกอบ และความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบเหล่านั้นรวมถึงการพิจารณาสภาพแวดล้อมของการท่องเที่ยวด้วย

ระบบการท่องเที่ยวอาจจำแนกได้เป็น 3 ระบบย่อยดังต่อไปนี้ (1) ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism resource) อันประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยว ตลอดจนทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะหมายถึงสภาพทางกายภาพของทรัพยากรนั้นซึ่งอาจเป็นทรัพยากรทางธรรมชาติ สิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ (2) บริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) ได้แก่การบริการเพื่อการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่มีอยู่ในพื้นที่หรือที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่ และ(3) ตลาดการท่องเที่ยว (Tourism market) เป็นส่วนของอุปสงค์ ในการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับนักท่องเที่ยว การตลาดอาจพิจารณาได้ทั้งตัวนักท่องเที่ยวเอง กิจกรรม รูปแบบหรือกระบวนการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ซึ่งในแต่ละระบบย่อย ก็มีองค์ประกอบอีกมากมายที่มีบทบาทและหน้าที่ที่แตกต่างกัน แต่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมนอกระบบเช่นกัน โดยอาจกล่าวได้ว่าสิ่งแวดล้อมนอกระบบ ได้แก่ ลักษณะทางกายภาพทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยว ภูมิอากาศ ชุมชน กิจกรรมทางสังคมและกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ ในพื้นที่ ตลอดจนการบริหารและการปกครองของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสิ่งแวดล้อมนอกระบบเหล่านี้นอกจากจะมีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวในทางอ้อมแล้ว ยังอาจได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยวทั้งโดยตรงและโดยอ้อมอีกด้วย

องค์ประกอบของระบบการท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมนอกระบบการท่องเที่ยว ได้ทำการจำแนกบทบาทหน้าที่ขององค์ประกอบเหล่านั้นเป็น 5

ประการ คือ อุปสงค์ อุปทาน ทรัพยากร ผลกระทบที่มีต่อสิ่งอื่น และผลกระทบที่ได้รับจากสิ่งแวดล้อม

ในระบบการท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของพื้นที่หนึ่ง ๆ นั้นปริมาณนักท่องเที่ยวสามารถบ่งชี้ถึงระดับการพัฒนาหรือการขยายตัวของการท่องเที่ยวได้ การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ซึ่งการขยายตัวดังกล่าวอาจถึงจุดวิกฤตได้ในระดับใดระดับหนึ่ง ตัวชี้วัดจุดวิกฤตนั้นแตกต่างกันตามปัจจัยหรือองค์ประกอบย่อยในระบบอย่างไรก็ตาม อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ในระบบนั้นมีวิกฤตเพียงบางตัวที่ไวต่อการกระทบซึ่งอาจถือเป็นวิกฤตของระบบได้ และในการศึกษาการพยากรณ์ระบบย่อยด้านตลาดการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการคาดคะเนล่วงหน้าถึงขนาดและเวลาของจุดวิกฤตที่อาจจะเกิดขึ้น เพื่อเตรียมแนวทางการแก้ไขสถานการณ์ที่อาจเป็นอันตรายต่อระบบได้ การพิจารณาความสัมพันธ์ภายในระบบเชิงปริมาณ เมื่อมีการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวจะเพิ่มสูงขึ้นตามสภาวะการณ์ตลาด การจัดบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการท่องเที่ยวจะดำเนินการโดยเอกชนโดยผ่านกลไกตลาด ส่วนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการที่จำเป็นจะดำเนินการโดยภาครัฐผ่านระบวรวางแผนการพัฒนา

แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวไม่คงที่ยังมีปัจจัยบางอย่าง ที่มีผลต่อจำนวนนักท่องเที่ยวระหว่างประเทศ และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ที่ไม่สามารถควบคุมได้หรือควบคุมได้ยาก ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจสามารถจะคาดการณ์ได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับตลาดท่องเที่ยวบ้าง และสามารถเตรียมกิจกรรมทางการตลาดเพื่อแก้ไขสถานการณ์ต่างๆ ที่อาจเปลี่ยนแปลงไปเป็นปัจจัยที่สำคัญดังนี้

1. ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สภาพเศรษฐกิจของท้องถิ่นและประเทศมีผลกระทบต่อการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวมากเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ระดับอุปสงค์แตกต่างกัน ประเทศที่มีเศรษฐกิจดีย่อมเอื้ออำนวยให้คนเดินทางมากขึ้นเพื่อไปเจรจาติดต่อธุรกิจ ไปประชุม ไปศึกษาหาความรู้ หรือไปพักผ่อน ปริมาณการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวกระทำได้ในปริมาณสูงตามอำนาจการซื้อ แต่ประเทศที่กำลังพัฒนาหรือการพัฒนาเศรษฐกิจยังไม่ดีนัก จะทำให้นักท่องเที่ยวมีอำนาจการซื้อต่ำและไม่ใช่เป้าหมายหลักทางการตลาดของธุรกิจท่องเที่ยว การดึงดูดลูกค้าเป้าหมายหลัก ผู้ประกอบการจึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบของการบริการ และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับสภาพและฐานะของกลุ่มลูกค้าที่มีเศรษฐกิจดี และมีอำนาจการซื้อสูง จะเห็นได้จากการพัฒนาสินค้าและบริการของธุรกิจโรงแรมมีความแตกต่างกันทางการแข่งขันสูงมาก อัตราการเข้าพัก ที่เพิ่มขึ้นแสดงว่ากิจกรรมทางการตลาดประสบความสำเร็จ สามารถทำให้อุปสงค์การท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นได้

2. ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ลักษณะของประชากร ได้แก่ขนาดและองค์ประกอบของครอบครัว อายุ เพศ การศึกษา ประสบการณ์ ระดับรายได้ อาชีพ เชื้อชาติ สัญชาติ ซึ่งโดยรวมแล้วจะมีผลต่อรูปแบบของอุปสงค์และปริมาณการซื้อขายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ประเทศที่พัฒนาแล้วครอบครัวมีขนาดเล็ก มีบุตรน้อย ต้องทำงานทั้งสามีและภรรยา มีปัญหาการหย่าร้าง มีรายได้พอจะเดินทางท่องเที่ยว และมีพันธะน้อยลง ประเทศที่กำลังพัฒนาเริ่มมีลักษณะครอบครัวแบบนี้ ผู้ประกอบธุรกิจควรปรับปรุงรูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้เหมาะสมกับลักษณะต่างๆของประชากร เช่น กลุ่มที่มีอายุไม่เกิน 55 ปี หรือเกษียณอายุแล้ว กลุ่มนี้มีความพร้อมทั้งทางด้านการเงิน เวลาและสุขภาพที่แข็งแรง แต่ไม่ต้องการเดินทางแบบสมบุกสมบัน การนำเที่ยวแบบพักผ่อนและรักษาสุขภาพจึงเป็นรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับลักษณะผู้ซื้อในวัยนี้มาก นอกจากนี้ในส่วนของประเทศไทยทรัพยากรการท่องเที่ยวที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวสูงอายุ ได้แก่ ความสวยงามตามธรรมชาติ ความเป็นมิตรของประชาชน ความปลอดภัย วัฒนธรรมและประเพณี คุณภาพของที่พักรักษาและสิ่งอำนวยความสะดวก และการบริการที่เอาใจใส่

3. ปัจจัยทางภูมิศาสตร์ ลักษณะภูมิศาสตร์ของประเทศ ผู้ซื้อที่มีผลกระทบทำให้อุปสงค์ของการท่องเที่ยวแต่ละชาติแตกต่างกัน และเป็นสิ่งที่กำหนดประเภทของจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวที่ผู้ซื้อต้องการไป เช่น นักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศที่แวดล้อมด้วยทะเลย่อมต้องการไปเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวประเภทภูเขา เมือง นักท่องเที่ยวที่มาจากประเทศที่มีอากาศหนาว เช่น ชาวสแกนดิเนเวีย นิยมไปพักผ่อนในประเทศที่มีอากาศอบอุ่นหรือชายทะเล เช่น นิยมไปแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน นอกจากลักษณะทางภูมิประเทศ และภูมิอากาศจะทำให้รูปแบบอุปสงค์ต่างกันแล้ว ผู้พักอาศัยในเมืองใหญ่มักนิยมเดินทางแบบเข้าไปเย็นกลับ มากกว่าคนในชุมชนเล็กๆ ผู้ประกอบการจัดนำเที่ยว และโรงแรมควรพิจารณาลักษณะทางภูมิศาสตร์ของลูกค้าด้วยว่าส่วนใหญ่มาจากประเทศใดและจุดหมายปลายทางท่องเที่ยวใดจะจูงใจลูกค้าได้มาก เพื่อพัฒนาสินค้าและบริการและส่งเสริมการตลาดให้ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย

4. ปัจจัยทางวัฒนธรรม ลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรม จะหล่อหลอมความคิด รสนิยม และทัศนคติในการบริโภคผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว สังคมทางตะวันตกมีลักษณะเปิดเผยจะเปิดโอกาสให้ผู้หญิงชาวตะวันตกเดินทางท่องเที่ยวได้บ่อยและไกลมากกว่าผู้หญิงชาวเอเชีย และตะวันออกลาง ซึ่งไม่นิยมเดินทางโดยลำพัง หรือท่องเที่ยวแบบผจญภัยมากเกินไป การท่องเที่ยวแบบผจญภัยจึงเหมาะกับนักท่องเที่ยววัยหนุ่มสาวชาวตะวันตก นอกจากนี้คือค่านิยมของการมีบ้านพักหลังที่สอง เพื่อพักผ่อนในชนบทหรืออยู่ชายทะเล ถือว่าเป็นสิ่งจำเป็นและมีคุณค่าต่อชีวิต ส่วนประเทศในแถบเอเชียที่เจริญอบรมพัฒนาไปมาก เช่นประเทศญี่ปุ่น หญิงสาวโสดชาวญี่ปุ่นและอยู่ในวัยทำงาน จะมึรสนิยมในการท่องเที่ยวที่หรูหรา สะดวกสบาย นับเป็นลูกค้าเป้าหมายสำคัญอีกกลุ่มหนึ่งนอกเหนือไปจากคู่ฮันนีมูน ซึ่งนิยมเดินทางไปพักผ่อนต่างหลังจากแต่งงานมาก สรุปได้ว่าทัศนคติและวัฒนธรรมของท้องถิ่นใด

ท้องถิ่นหนึ่งสามารถกำหนดรสนิยม ค่านิยม ปริมาณ ระดับและรูปแบบของการซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวได้

5. ปัจจัยทางการเมืองและกฎหมาย การเปลี่ยนแปลงทางการเมือง และระเบียบกฎเกณฑ์ต่างๆของประเทศอาจทำให้การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเปลี่ยนแปลงและหรืออาจทำให้อุปสงค์การท่องเที่ยวแตกต่างกัน เนื่องจากมีความรู้สึกปลอดภัยหรือไม่ปลอดภัยในการเดินทางไปแหล่งท่องเที่ยวที่นั่น ๆ เช่น เกิดภาวะสงคราม การปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง ถ้านักท่องเที่ยวที่หวั่นเกรงเรื่องความปลอดภัยอุปสงค์จะลดลง มีผลกระทบต่อการเดินทางธุรกิจการท่องเที่ยว เช่น สายการบินต้องระงับเส้นทางบินชั่วคราว อัตราการเข้าพักโรงแรมลดลงจนอาจต้องปลดพนักงาน การท่องเที่ยวภายในประเทศ ลดลง แม้แต่ตลาดการท่องเที่ยวภายในประเทศเองก็หยุดชะงัก การฟื้นตัวต้องใช้เวลานานพอสมควร สำนักงานการท่องเที่ยวของประเทศ จำเป็นต้องรีบประชาสัมพันธ์เพื่อฟื้นฟูภาพลักษณ์ธุรกิจภาคเอกชนต้องเร่งการส่งเสริมการตลาดและการขาย นอกจากนี้ประเทศที่มีกฎหมายเกี่ยวกับการท่องเที่ยวที่ย่อมสร้าง ความมั่นใจให้แก่นักท่องเที่ยวได้ว่าจะได้รับการบริการที่มีมาตรฐาน ไม่ถูกหลอกหลวง และได้รับสิทธิการคุ้มครองการบริโภคด้วย

6. ปัจจัยทางสื่อสารมวลชน ข้อมูลข่าวสารจากสื่อมวลชนสามารถสร้างความเชื่อถือ มั่นใจ หรือไม่มั่นใจในการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว ช่วยสร้างความรู้ จัก คุ่นเคย การต่อต้าน หรืออยาก رؤ้อยากเห็นมากขึ้น และช่วยในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ทั้งนี้ข่าวสารทางลบ เช่น ปัญหาการเมือง การต่อสู้ระหว่างชนชาติ โรคระบาด ความไม่ปลอดภัยของแหล่งท่องเที่ยวเป็นผลกระทบอย่างรุนแรงต่อการเติบโตของธุรกิจท่องเที่ยว ปัญหาภาพลบของประเทศไทย เช่น ปัญหาโสเภณี เด็กโรคเอดส์ การจลาจล ทำให้นักท่องเที่ยวเปลี่ยนใจ เบี่ยงเบนการซื้อรายการนำเที่ยวไปยังประเทศที่มีลักษณะภูมิศาสตร์และวัฒนธรรมใกล้เคียงกับประเทศไทยแทน สื่อมวลชนที่ดีและมีประสิทธิภาพมากที่สุดคือ โทรทัศน์ และกิจกรรมเวลาว่างที่คนในสังคมปัจจุบันทำมากที่สุดคือ การดูโทรทัศน์ การส่งเสริมและการโฆษณาธุรกิจท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวทางสื่อโทรทัศน์ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดอุปสงค์ที่หลากหลายและช่วยให้ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเร็วขึ้น

2. แนวคิดความยั่งยืนในการท่องเที่ยว

นักวิชาการด้านการท่องเที่ยวได้นำแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนมาเน้นประเด็นการท่องเที่ยว (มาฆะ ขิตตะสังคะ และคณะ, 2549 : 41) ในสาระดังต่อไปนี้ คือ ประเด็นความเสมอภาคของชุมชนท้องถิ่นด้านมาตรฐานความเป็นอยู่และคุณภาพชีวิต ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และอุปสงค์ของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การพิทักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่เป็นพื้นฐานการท่องเที่ยว ได้แก่ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นและสิ่งแวดล้อมทางวัฒนธรรม การส่งเสริมการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การกำหนดตำแหน่งด้านความยั่งยืนทั้งในส่วนที่เป็นจุดแข็งหรือจุดอ่อน การพัฒนาที่ยั่งยืน และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

ในทฤษฎีจากระดับปฏิบัติ หมายถึงความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวหรือองค์ประกอบของการท่องเที่ยว ในขณะที่ปฏิบัติอีกฝ่ายหนึ่งได้เสนอว่า การท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หมายถึงกระบวนการของการพัฒนาการท่องเที่ยว ในทางกลับกันผู้ปฏิบัติรายอื่น ๆ เน้นว่าแนวคิดของความยั่งยืนเป็นเพียงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นที่ยังไม่สิ้นสุดสมบูรณ์ จำเป็นจะต้องเชื่อมโยงช่องว่างระหว่างนักพัฒนาด้านการท่องเที่ยวกับนักสิ่งแวดล้อม จะเห็นได้ว่าผู้ปฏิบัติในระยะเริ่มแรกจะคำนึงถึงการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรเพื่อพัฒนาการเติบโตทางการท่องเที่ยว และผู้ปฏิบัติในระยะหลังเป็นฝ่ายพิทักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว ดังนั้น การนำแนวคิดความยั่งยืนมาใช้ประกอบแนวคิดการท่องเที่ยว จึงเป็นเครื่องมือที่นำมาใช้เพื่อพัฒนาให้ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีความยั่งยืน และก่อให้เกิดอุปสงค์ด้านการท่องเที่ยวที่มั่นคง โดยสรุปการนำแนวคิดความยั่งยืนในการท่องเที่ยวในฐานะเป็นเครื่องมือ สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเด็น คือการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism)

2.1 การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

จากแผนปฏิบัติการของการพัฒนาอย่างยั่งยืนของโลกในศตวรรษที่ 21 โดยแผนนั้นได้เน้นถึงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ ขจัดปัญหาความยากจน และในครั้งเดียวกันนี้ การท่องเที่ยวถูกกำหนดให้เป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วย การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวประเภทต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ วัฒนธรรม และสิ่งที่มีมนุษย์สร้างขึ้น โดยที่ทรัพยากรเหล่านี้มีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวในฐานะเป็นแหล่งผลิตกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนั้น “การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” จึงเป็นแนวทางในการอนุรักษ์และเสริมสร้างศักยภาพของการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิด “ความยั่งยืน” (เพชรศรี นนทศิริ, 2551 : 3) มุ่งเน้นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ปรับวิธีการจัดการให้เข้ากับยุคสมัย โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องอยู่ภายใต้กรอบของ “ความยั่งยืน” กล่าวคือการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องสามารถตอบสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ สังคม และวัฒนธรรมให้น้อยที่สุด หลักการพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนดังที่กล่าว จะต้องได้รับการยอมรับและนำไปปฏิบัติโดยทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยว และภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้นำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะภาคธุรกิจในการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมด (ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจสายการบิน ธุรกิจร้านอาหารและภัตตาคาร ธุรกิจสินค้าที่ระลึก และธุรกิจสวนสนุก เป็นต้น) ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

แนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (มาฆะ ขิตตะสังคะ และคณะ, 2549 : 42) ได้จำแนกออกเป็น 2 แนวคิด ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว และแนวคิดเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แนวคิดด้านผลิตภัณฑ์

การท่องเที่ยวให้ความสำคัญด้านการพัฒนา กลยุทธ์และพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ขณะที่แนวคิดด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเน้นการท่องเที่ยวมวลชนที่พยายามให้การท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่ยั่งยืน ซึ่งได้มีการปฏิรูปการจักระบบการท่องเที่ยวชุมชนและการปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวใหม่ อย่างไรก็ตามแนวคิดผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดประเด็นปัญหาระหว่างการท่องเที่ยวชนบทกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประเด็นเหล่านี้จะนำไปสู่แนวคิดอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในเรื่องประเภทและความต้องการทรัพยากร วิธีการพิทักษ์คุ้มครองสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวที่จะไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่เน้นความสำคัญด้านคุณภาพทั้งระดับท้องถิ่นและนักท่องเที่ยว ผู้เข้ามาเยือนโดยจำเป็นต้องมีระบบการจัดการเพื่อให้การใช้ประโยชน์จากทรัพยากรการท่องเที่ยว และการพัฒนาเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวมีความสอดคล้องต่อกัน

ในการพัฒนาท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงมีความหมายที่แสดงถึงการท่องเที่ยวที่ได้รับการพัฒนา และธำรงรักษาในเชิงพื้นที่ เช่น ชุมชน สิ่งแวดล้อม โดยสามารถดำรงอยู่ตลอดเวลา ไม่เสื่อมสลาย การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องจัดระบบการจัดการที่ต้องประสานนโยบายต่างๆ และการวางแผนเชิงรุก ตลอดจนให้ความรู้และการศึกษาแก่กลุ่มต่างๆ เพื่อการมีส่วนร่วมในการวางแผนระยะยาว เปลี่ยนแปลงทรัพยากรที่ถูกนำมาใช้เกินปริมาณให้อยู่ในระดับที่สามารถปรับปรุงให้อยู่ในสภาพคงทนถาวร และให้การศึกษาแก่ผู้ที่มีส่วนรับผิดชอบต่อการท่องเที่ยวการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนขึ้นอยู่กับสร้างดุลยภาพระหว่างการพัฒนาเศรษฐกิจ และคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในท้องถิ่น การไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมการพิทักษ์ทรัพยากร ความสมบูรณ์ทางวัฒนธรรมที่คงไว้วิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับชุมชนหรือเชิงพื้นที่ที่จะพบถึงข้อจำกัดในด้านการจัดระบบการจัดการ ตลอดจนการวางแผนและการติดตามผลการปฏิบัติตามแผน ทั้งในระดับชุมชน และครอบคลุมพื้นที่โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวขนาดเล็ก และแนวคิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้เป็นประเด็นปัญหาสำหรับการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวและติดตามผลการปฏิบัติจากการวางแผนในระดับชุมชนท้องถิ่นที่สำคัญยิ่งการวางแผนการท่องเที่ยวระดับประเทศขาดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ชัดเจน แม้กระทั่งระบบการบริหารจัดการและการจัดทำตัวบ่งชี้มาตรฐานการท่องเที่ยวที่ไม่ชัดเจนเช่นกัน

การพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของไทยได้มีการพัฒนา มาเรื่อย ๆ ดังนี้ คือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 4 (มาหะ ชิตตะสังคะ และคณะ , 2549 : 44) จากปีพ.ศ. 2525 เรื่อยมา อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไทยมีความเจริญทางเศรษฐกิจขึ้นเป็นลำดับ สร้างรายได้เข้าประเทศเป็นอันดับหนึ่งมากกว่าสินค้าส่งออก ทั้งสินค้าสิ่งทอ และสินค้าเกษตรกรรมต่อมาในปีพ.ศ. 2530 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ประกาศเป็นปีท่องเที่ยวไทย ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ศึกษา

แนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการ 21 (Agenda 21) ที่กำหนดถึงการพัฒนาอย่างยั่งยืน คำนึงถึงความสมดุลระหว่างการบริโภคประชากร และความสามารถในการรองรับของโลกต่อการค้าจุนสิ่งมีชีวิต การพัฒนาเทคโนโลยีและเทคนิคต่างๆ ที่จะตอบสนองความต้องการของมนุษย์ จัดการทรัพยากรอย่างระมัดระวัง บริหารจัดการภายใต้กระแสโลกที่เปลี่ยนไปโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งสำคัญ สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 กำหนดให้การพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีนโยบายการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ในข้อ 1 ส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรม และทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงคุณภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในระยะยาวและคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และมรดกของชาติสืบไป สรุปลงแผนปฏิบัติการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งชาติ ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ไทยเน้นด้านความหลากหลายและแตกต่างของผลิตภัณฑ์ได้ดี มีศักยภาพสูงที่จะขยายตัวได้ดีในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 โดยมีจุดอ่อนที่จะแก้ไข คือ การบริหารจัดการในภาครัฐ ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรท่องเที่ยว การแก้ไขจะต้องกำหนดให้การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนเป็นวาระแห่งชาติตั้งหน่วยงานการปฏิบัติให้เป็นระบบตั้งเป้าหมายให้ไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพสูงพัฒนากลุ่มธุรกิจเชิงพื้นที่ ลงทุนด้านความรู้และสารสนเทศ

นอกจากนี้ ประเทศไทยยังเป็นหนึ่งในสมาชิกขององค์กรด้านการท่องเที่ยวแห่งภาคพื้นเอเชียแปซิฟิก (The Pacific Asia Travel Association : PATA) ซึ่งมีพันธกิจสำคัญร่วมกันระหว่างประเทศสมาชิก คือ การเพิ่มศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในประเทศสมาชิกให้มีคุณค่าและมีคุณภาพ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวให้บรรดาประเทศสมาชิกของ PATA ที่มีกว่า 100 ประเทศ ได้ลงนามในข้อตกลงเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (APEC/PATA Code for Sustainable Tourism) เพื่อเป็นการกระตุ้นเตือนและควบคุมการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของประเทศสมาชิก ซึ่งข้อตกลงดังกล่าวมีสาระสำคัญดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2538 : 20)

1. อนุรักษ์สภาพแวดล้อมทางธรรมชาติระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยสนับสนุนให้มีการอนุรักษ์ถิ่น แหล่งที่อยู่อาศัยของพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์ที่อาจจะถูกกระทบกระเทือนจากกิจกรรมการท่องเที่ยว สนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการค้นหา พื้นที่ที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ และกำหนดระดับในการพัฒนาเพื่อให้เหมาะสมกับพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง

2. ให้ความเคารพและให้การสนับสนุนขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรม รวมทั้งวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น โดยมีการวางแผนและดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยวในด้านที่ให้ความเข้าใจในขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น รวมทั้งบทบาทของเด็กและสตรี พร้อมๆ กับการเปิดโอกาสให้ประชาชนท้องถิ่นมาร่วมปรึกษาหารือใน

การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยเฉพาะในประเด็นที่มีผลกระทบต่อชุมชน รวมทั้ง สนับสนุนช่วยเหลือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการคัดค้านมรดกทางวัฒนธรรมที่มีคุณค่าเพื่อการอนุรักษ์และเพื่อประเมินระดับการพัฒนาให้เหมาะสมแก่พื้นที่และบริเวณใกล้เคียง และอุดหนุนงบประมาณ เพื่อจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวและบริการที่มีคุณภาพ โดยคำนึงถึงการดำรงเอกลักษณ์ และสร้างความภาคภูมิใจแก่ท้องถิ่น

3. นำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมมาใช้ โดยการนำ การประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมมาเป็นขั้นตอนหนึ่งในการวางแผนโครงการพัฒนา การท่องเที่ยว สนับสนุนให้มีการติดตามตรวจสอบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากกิจกรรมการท่องเที่ยว อย่างสม่ำเสมอ กำหนดนโยบายและตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว และ/หรือแนวทางการปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับทุกส่วน เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และจัดตั้งองค์กร ความร่วมมือ ที่รับเป็นที่ปรึกษาด้านการก่อสร้างสิ่งปลูกสร้างและการออกแบบภูมิทัศน์ เพื่อ วัตถุประสงค์เชิงการท่องเที่ยว

4. สนับสนุน/ช่วยเหลือในพันธกิจการท่องเที่ยวเพื่อ สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยให้การสนับสนุนการปฏิบัติหรือกิจกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ในแหล่งท่องเที่ยว สนับสนุนหรือกระตุ้น ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการท่องเที่ยวให้ปฏิบัติตามนโยบาย ของท้องถิ่นภูมิภาค และของชาติ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน สนับสนุน การสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและการเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมในทุก ๆ กิจกรรมและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบด้านการท่องเที่ยว สนับสนุน/กระตุ้นผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวให้เข้ามามี ส่วนร่วมในกิจกรรมที่แสดงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม และสนับสนุนด้าน การตลาดการท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมอันดีงาม

5. ให้การศึกษา/ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในเรื่อง สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยสนับสนุนการนำประเด็นเรื่องคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรม เข้าไว้ในการศึกษาการฝึกอบรมและการวางแผนการท่องเที่ยว ส่งเสริมให้เกิดความพึงพอใจและ ความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวในประเด็นความเปราะบางด้านสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมโดยการให้ มีข้อมูลที่ถูกต้อง และการสื่อความหมายที่เหมาะสม ให้การสนับสนุนช่วยเหลือการศึกษาวิจัยด้าน ผลกระทบทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการท่องเที่ยว

6. ร่วมมือกับส่วนต่าง ๆ เพื่อทำให้สิ่งแวดล้อมและ วัฒนธรรมมีความยั่งยืน โดยการร่วมมือกับบุคคลและองค์กรต่าง ๆ ในการร่วมกันปรับปรุง สิ่งแวดล้อมและการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนรวมทั้ง การจัดทำดัชนีชี้วัดและการ ติดตามตรวจสอบด้วย การปฏิบัติตาม ทูคอนุสัญญาระหว่างประเทศ กฎหมายของประเทศ และ ท้องถิ่น ที่ช่วยปกป้องสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ และความอ่อนไหวทางวัฒนธรรม

สรุปได้ว่า การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หมายถึง หลักการจัดการเพื่อให้รูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมา

เยี่ยมเยียนอย่างสม่ำเสมอ แม้มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นก็ตามแต่ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาไว้ อย่างคงมีเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ดั้งเดิมไม่เสื่อมคลาย เป็นธุรกิจบริหารที่มีผลกำไรแต่ต้องมีการ ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอก็ตาม ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นจะต้องไม่เกิดขึ้นหรือหากมีต้องเป็นผลกระทบน้อยที่สุด จึงสามารถ คงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้ยาวนานที่สุด โดยในการพัฒนาต้องอาศัยความร่วมมือจาก ทุกภาคส่วนในท้องถิ่นซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1) องค์ประกอบของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน สรุปลงได้ 6 ด้าน (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548 : 20-22) ดังนี้ (1) องค์ประกอบด้านการพัฒนา ทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาสถานที่อันเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามา ท่องเที่ยวพร้อมสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการทางการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยว เดินทางเข้ามาเยี่ยมเยียน โดยมีการประเมินศักยภาพขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่และ กำหนดกิจกรรมท่องเที่ยวที่อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้ง ให้ความรู้ เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยว (2) องค์ประกอบด้านการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่ง ท่องเที่ยวเป็นการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดี กว่าเดิม และป้องกันผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยต้องมีการติดตามประเมินผลกระทบ จากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (3) องค์ประกอบด้านการพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวเป็นการพัฒนา ธุรกิจด้านบริการอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่นักท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองความต้องการของ นักท่องเที่ยวให้ได้รับความพึงพอใจ โดยมีความรับผิดชอบต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและ สิ่งแวดล้อมด้วย (4) องค์ประกอบด้านการพัฒนาการตลาดท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาเพื่อ แสวงหานักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคุณประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมให้เข้ามาท่องเที่ยว โดยให้นักท่องเที่ยวเหล่านี้ได้รับความรู้และประสบการณ์จาก การท่องเที่ยวตามที่เขาพึงพอใจ (5) องค์ประกอบด้านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว ของชุมชนท้องถิ่น เป็นการพัฒนาในการสร้างโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมทางการท่องเที่ยว เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชนท้องถิ่นให้สามารถจัดการการท่องเที่ยวของตนเองและได้รับ ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะทำให้ชุมชนท้องถิ่นเกิดความหวงแหนและรักษาไว้ซึ่ง ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่ตลอดไป และ(6) องค์ประกอบด้านการพัฒนา จิตสำนึกทางการท่องเที่ยว เป็นการพัฒนาการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว และสิ่งแวดล้อมแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกฝ่าย โดยการให้ความรู้และสื่อความหมายในการ อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนให้ ทุกฝ่ายเกิดความรักหวงแหนทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

2) หลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน คำนึงถึง 4 ประการ คือ (1) การดำเนินกิจการการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถการรองรับของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรม

การท่องเที่ยว (2) การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชนชนบทรรมนิยม วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน (เอกลักษณ์และอัตลักษณ์) (3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชน ชนบทรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว และ(4) การประสานความต้องการและกำหนดแผนงานทางเศรษฐกิจ การดำรงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

2.2 การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ในการประชุม GLOBE' 90 ณ ประเทศแคนาดา ได้ให้คำจำกัดความว่าการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง “การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว และผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย”

เป้าหมายหลักของการพัฒนาและการจัดการสิ่งแวดล้อม คือความยั่งยืนยาวนาน (Sustainability) โดยการพัฒนาแบบยั่งยืนนั้นจะอยู่ภายใต้การนำเอาทรัพยากรทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ มนุษย์ การเงิน และกายภาพ มาจัดการเพื่อก่อให้เกิดความมั่งคั่ง ความกินดีอยู่ดี และความสุขสมบูรณ์ที่เพิ่มขึ้น การพัฒนาแบบยั่งยืนจึงขึ้นอยู่กับการจัดการทางสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องและเหมาะสมหรือการพัฒนาที่อยู่ภายใต้ขีดจำกัดทางนิเวศ ซึ่งครอบคลุมถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวด้วย (ดวงเนตร กรี่เงิน, 2547 : 1-2)

การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้นำมาใช้ในความหมายที่เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือผู้ปฏิบัติด้านงานท่องเที่ยวได้นำมาใช้ปะปนกันโดยมิได้จำแนกความเหมือนหรือความแตกต่างระหว่างแนวคิดทั้ง 2 ด้านนี้ (มาฆะ ชิตตะสังคะ และคณะ, 2549 : 46) โดยการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึงการท่องเที่ยวในรูปแบบที่สามารถธำรงรักษาพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวให้มีความมั่นคงตลอดเวลาหรือการนำทรัพยากรจากหลายมิติมาเป็นองค์ประกอบในการพัฒนาการท่องเที่ยว แต่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึงการนำทรัพยากรในมิติเดียวเพื่อการท่องเที่ยว ดังนั้น การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงเน้นทรัพยากรจากแหล่งท่องเที่ยวเพียงมิติเดียว โดยละเลยทรัพยากรจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ นักวิชาการด้านการท่องเที่ยว ได้แสดงความคิดเห็นว่าการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการนำผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เพื่อตอบสนองการท่องเที่ยวแบบมวลชน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2545 : 14) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่า หมายถึงการท่องเที่ยวรวมถึงการจัดบริการอื่นๆ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยต้องดำเนินการ/ตระหนักภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ชุมชน ชนบทรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว ต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยว

อย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องชี้ นำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท้องถิ่นนั้น ๆ

สรุปว่า การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึงการดำเนินการท่องเที่ยวที่เน้นการนำทรัพยากรจากแหล่งท่องเที่ยวเพียงมิติเดียว โดยดำเนินการภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติ ขนบธรรมเนียม/ประเพณี/วัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน การมีส่วนร่วมของประชากร และได้รับประโยชน์ร่วมกัน โดยมีการปกป้องและสงวนรักษาไว้ให้อุชนรุ่นหลัง

1) หลักพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

แชร์เลย์ อีเบอร์ (Shirley Eber, 1992 : 35)

ได้อธิบายถึงหลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน 10 ประการ ดังนี้ (1) การใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน เป็นการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมอย่างพอดีเท่าที่จำเป็นและประหยัด เพื่ออนุรักษ์ทรัพยากรให้มีการใช้ยาวนานขึ้น (2) การลดการบริโภคของเสียที่เกินความจำเป็นและการลดของเสีย เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายในการทำนุบำรุงรักษาสีงแวดล้อมที่ถูกทำลายในระยะยาว และเพิ่มคุณภาพของการท่องเที่ยว (3) การรักษาความหลากหลายของธรรมชาติและวัฒนธรรม ซึ่งมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยว ในระยะยาว และช่วยขยายฐานของการท่องเที่ยว (4) การรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้าอยู่ในการวางแผน เป็นการรวมการพัฒนาการท่องเที่ยวเข้ากับแผนพัฒนาแห่งชาติและแผนพัฒนาท้องถิ่น อีกทั้งมีการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม หมายถึงการใช้หลักวิชาการในการคาดการณ์เกี่ยวกับผลกระทบทั้งทางบวกและด้านลบของการดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะมีต่อสิ่งแวดล้อมทุกด้านทั้งด้านทรัพยากรท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อหาทางป้องกันผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นหรือให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด อันจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว (5) การสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น เป็นการรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจของท้องถิ่น โดยพิจารณาควบคู่ไปกับด้านราคาและคุณค่าของสิ่งแวดล้อม ซึ่งไม่เพียงแต่จะช่วยให้เกิดการประหยัด แต่ยังป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมด้วย (6) การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นทางการท่องเที่ยวอย่างเต็มที่ ซึ่งไม่เพียง แต่สร้างผลประโยชน์ตอบแทนให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นและสิ่งแวดล้อมโดยรวม แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการท่องเที่ยวด้วย (7) การปรึกษากันระหว่างผู้เชี่ยวชาญและสาธารณชนอย่างสม่ำเสมอระหว่างรัฐบาลผู้ประกอบการ ประชาชนท้องถิ่น องค์กร และสถาบันที่เกี่ยวข้อง เพื่อเข้าร่วมกันในทิศทางเดียวกันรวมทั้งร่วมแก้ปัญหาและลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ (8) การฝึกอบรมบุคลากรเป็นการฝึก อบรมบุคลากรท้องถิ่นทุกประเภททุกระดับให้มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและวิถีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งจะช่วยยกระดับของการบริการท่องเที่ยว (9) การตอบ สนองการตลาดท่องเที่ยวเป็นการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวอย่างพร้อมมูลเพื่อเผยแพร่ไปยังนักท่องเที่ยวให้เข้าใจ และเคารพในสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งช่วยยกระดับ

ความพอใจของนักท่องเที่ยว และ(10) การวิจัยและติดตามตรวจสอบ เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหา และเพิ่มผลประโยชน์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

ฮาร์ดี แอนด์ และคณะ (Handy Ann, Robert JS. Beeton and Pearson Leonie, 2002 : 475-496) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเรื่องของภาพรวมของแนวความคิดและหลักการสำคัญของการท่องเที่ยว ดังนี้

แนวความคิดและหลักการสำคัญของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จากการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของประเทศออสเตรเลีย ให้ความสำคัญกับขนบธรรมเนียม ประเพณี และการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและพัฒนาเศรษฐกิจจะต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็น

การให้ความสำคัญทางด้านสิ่งแวดล้อมของสหประชาชาติ ในการประชุมครั้งที่ 1 เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ณ กรุงสตอกโฮล์ม ในปี 1972 ที่ต้องการให้เกิดการพัฒนาเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนในทุกๆ ด้าน ทำให้อุตสาหกรรมหลายชนิดรวมทั้งการท่องเที่ยวจะต้องได้รับการพัฒนาอย่างยั่งยืนด้วย ซึ่งก่อให้เกิดปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนี้

1. วิสัยทัศน์การพัฒนาของการอนุรักษ์ปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือวิสัยทัศน์ในการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์การท่องเที่ยว การพัฒนาที่ยั่งยืนในบริบทของการท่องเที่ยวในความหมายใหม่ คือการตระหนักว่าการอนุรักษ์ทรัพยากรมีความจำเป็นสำหรับการใช้งานในอนาคต จากความกังวลเรื่องปัญหาสิ่งแวดล้อมในอดีต ทำให้แนวความคิดที่จะรักษาพื้นที่มีมากขึ้น เพราะสิ่งที่เหลือจากการพัฒนาทุก ๆ ด้านก็คือธรรมชาติ ดังนั้นการสร้างความสำเร็จเติบโตทุก ๆ ด้าน ควรทำควบคู่ไปกับการดูแลธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม เพื่อเก็บรักษาไว้สำหรับอนาคต ให้ชนรุ่นหลังได้ใช้และทำให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. วิสัยทัศน์ของชุมชน ในการอนุรักษ์และพัฒนาเศรษฐกิจ สิ่งแรกที่จะช่วยให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน คือบทบาทด้านสังคม วัฒนธรรม เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถอธิบายถึงวิสัยทัศน์ชุมชนได้ เช่น การแนะนำการท่องเที่ยวที่ชุมชนได้รับประโยชน์เชิงบวกจากการท่องเที่ยวอย่างเห็นได้ชัดซึ่งการท่องเที่ยวเป็นเสมือนสิ่งที่ทำให้การพัฒนากระจายเข้าสู่ท้องถิ่น/ชุมชน รวมไปถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น เพราะผู้อยู่อาศัยเป็นส่วนหนึ่งของการต้อนรับ บรรยากาศ และเป็นทรัพยากรที่สำคัญของการท่องเที่ยว ดังนั้น ปัญหาทางด้านการท่องเที่ยวกับชุมชนก็จะน้อยลงเพราะเหมือนเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมชุมชน

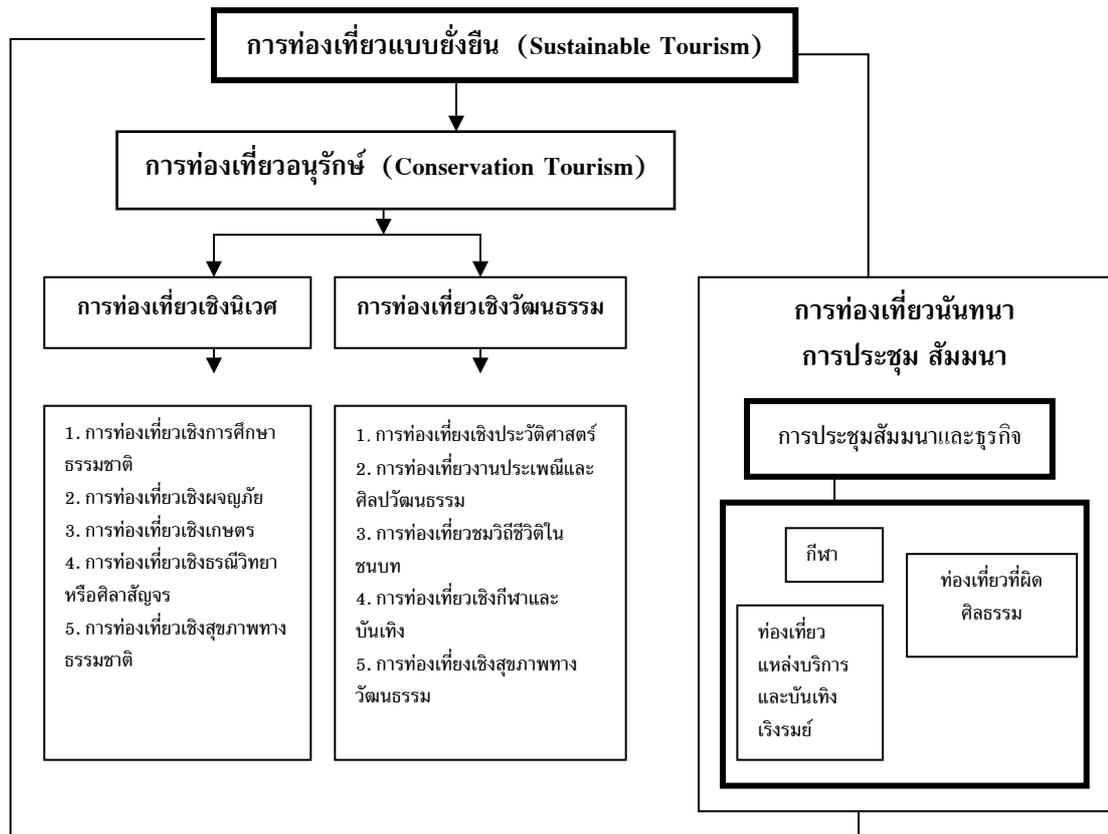
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2538 : 14) ได้ให้หลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ไว้ 4 ประการ คือ (1) การดำเนินกิจการการท่องเที่ยวในขอบเขตความสามารถรองรับของธรรมชาติ ชุมชน ขนบธรรมเนียม ประเพณี

วัฒนธรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนต่อกิจกรรมการท่องเที่ยว (2) การตระหนักในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อชุมชน ชนบทธรรมนิยม วัฒนธรรมประเพณีและวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชน (เอกลักษณ์และอัตลักษณ์) (3) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีผลกระทบต่อระบบนิเวศ ชุมชน ชนบทธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตที่มีต่อการท่องเที่ยว (4) การประสานความต้องการและกำหนดแผนงาน ทางเศรษฐกิจ การดำรงอยู่ของสังคม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

แนวคิดต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน มุ่งเน้นในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยรวมปรับสภาพการจัดการ เพื่อเข้าสู่ยุคใหม่ของกระแสโลกที่เปลี่ยนไป ที่เปลี่ยนจากสังคมบริโภคนิยมเข้าสู่ยุคสมัยสังคมที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นสำคัญ ดังนั้น ขอบเขตของการพัฒนา จึงครอบคลุมทุกองค์ประกอบทุกส่วนของการท่องเที่ยวหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งหมดต้องมุ่งสู่ความยั่งยืน กล่าวโดยสรุปรูปแบบและกิจกรรมการท่องเที่ยวจะต้องสามารถดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเยื่อนอย่างสม่ำเสมอ ทรัพยากรการท่องเที่ยวยังคงรักษาความดึงดูดใจไว้ได้ไม่เสื่อมคลาย ธุรกิจบริการที่มีผลกำไร แม้ต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงการให้บริการอยู่เสมอก็ตาม ผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ สังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นจะต้องไม่เกิดขึ้น หรือหากมีต้องเป็นผลกระทบน้อยที่สุด มีแต่การจัดการอย่างยั่งยืนเท่านั้น จึงจะสามารถคงความยั่งยืนของการท่องเที่ยวไว้ได้

2) รูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน มีรูปแบบ

ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 รูปแบบการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

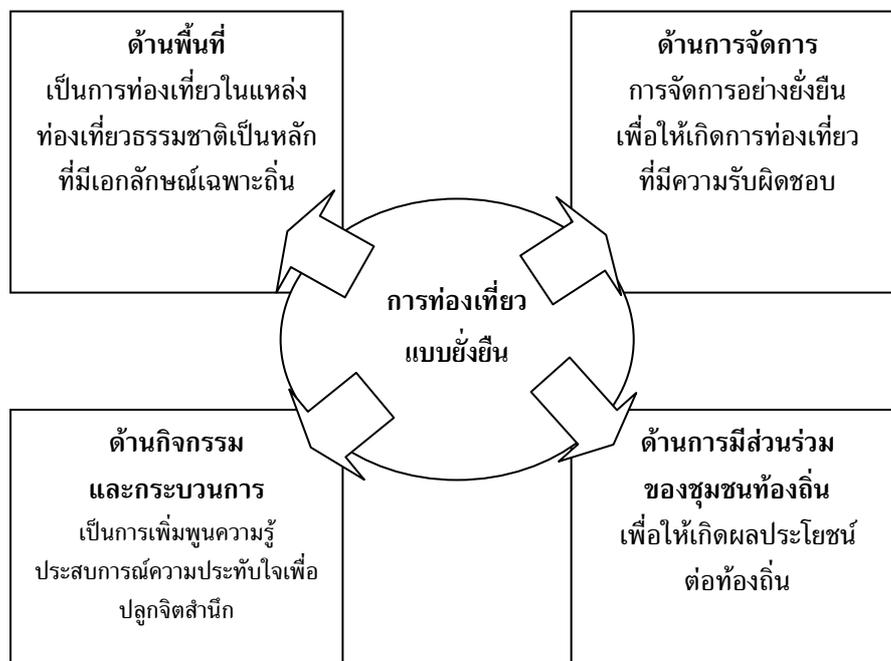
ที่มา : บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548 : 13 และลินธ์ สโรบล, 2546 : 25

3) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย

ไทยได้ดัดแปลงแนวความคิดดังกล่าวมาจาก Ralp Buckley และสามารถอธิบายลักษณะขององค์ประกอบหลัก ได้ 4 ด้าน ตามรายละเอียดดังต่อไปนี้ (1) องค์ประกอบด้านพื้นที่เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลักที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ จึงเป็นการท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวที่มีพื้นฐานอยู่กับธรรมชาติ (2) องค์ประกอบด้านการจัดการ เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต (3) องค์ประกอบด้านกิจกรรมและกระบวนการ เป็นการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้เป็น การเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องทั้งต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องมากกว่าที่จะตอบสนองความพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างไม่มีขอบเขต และ(4) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน เพื่อก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น การยกระดับคุณภาพชีวิตและการได้รับผลตอบแทน เพื่อกลับมาบำรุง

รักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว (ศักดิ์ศิริ นันตะสุขและคณะ, 2550 : 14) ดังปรากฏในภาพประกอบ 3

ภาพประกอบ 3 หลักการพื้นฐานที่สำคัญของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ที่มา : ศักดิ์ศิริ นันตะสุข และคณะ, 2550 : 13 และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2540 : 2-4

2.3 ตัวอย่างการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองอย่างยั่งยืน เช่น บาหลี (ดวงจันทร์ อาภาวิชชุดม์ เจริญเมือง, 2547 : 186-257)

บาหลี ประเทศอินโดนีเซีย บาหลีพัฒนามาจากสังคมเกษตร แต่รัฐบาลดัทช์มีนโยบายให้เก็บบาหลีเป็นสังคมดั้งเดิม แต่หลังจากรัฐบาลส่งเสริมการท่องเที่ยวและวางแผนการท่องเที่ยวเป็นตัวดึงเงินตรามาจากนอกประเทศ ภาคเกษตรก็ลดความสำคัญลง ทำให้เศรษฐกิจส่วนใหญ่อยู่กับการค้า โรงแรมและร้านอาหาร

บาหลีส่งเสริมการท่องเที่ยว มาตั้งแต่ปีค.ศ. 1924 มีการตั้งตัวแทนการท่องเที่ยวไว้ที่สิงหราชแต่แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวหรืออนุรักษ์ของฝ่ายรัฐบาลกับนักเขียน และศิลปินตะวันตกซึ่งขัดแย้งกันที่ตะวันตกเชิดชูความงามของดินแดนบาหลีและความมั่งคั่งทางวัฒนธรรมแต่คนเหล่านี้กลับก็กดดันการท่องเที่ยว เพราะกลัวว่าจะทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมแนวคิดนี้ขัดแย้งกับการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวของระบบยุคใหม่ที่ต้องการให้มาเที่ยวบาหลีมาก ๆ การกำหนดนโยบายท่องเที่ยวกระทบต่อวิถีชีวิตคนบาหลี แต่รัฐบาลกลางต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อดึงเงินตราและเพิ่มรายได้ให้ชาติ สร้างงาน กระตุ้นเศรษฐกิจ

ส่งเสริมทรัพยากรธรรมชาติ และสร้างความเข้มแข็ง บาทลิได้รับการวางแผนการท่องเที่ยว โดยสนับสนุนงบประมาณจากโครงการพัฒนาขององค์การสหประชาชาติทำให้บาทลิตกอยู่ใน อาณานิคมของตะวันตกอีกครั้ง เพราะแผนถูกต่างชาติที่ไม่รู้พื้นฐานชีวิต ปรัชญา วัฒนธรรมและ ศิลปะท้องถิ่นจริง แต่พิจารณาในการดึงเงินตราเข้าประเทศเท่านั้น ทำให้แนวคิดการท่องเที่ยวนี้ ต่างกันออกไป เช่น รัฐบาลอิงความคิดตะวันตก คนต่างชาติที่มาอาศัยต้องการเก็บรักษาเมืองและ จำกัดคนเข้าเมือง ส่วนกลุ่มชาตินิยมก็คัดค้านการท่องเที่ยวเด็ดขาด แต่เมื่อเศรษฐกิจซบเซา จึงจำเป็นต้องอาศัยการท่องเที่ยวเข้ามาได้ การพัฒนาแรก คือการพัฒนาชายหาดนุชาตัวโดย ส่งเสริมให้ก่อสร้างที่พักมาตรฐานระดับสากล และต่อมาก็มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเรื่อยๆ ไม่ว่าจะ เป็นที่เดนปาซาร์ คูตา และเกียนยาร์ เป็นต้น

การบริหารจัดการบาทลิ คือการออกกฎหมายในระดับ ท้องถิ่น เช่น การควบคุมภูมิทัศน์เมือง การออกกฎก่อสร้างอาคารสูง แต่เป็นที่ถกเถียงกัน เนื่องจาก หลักความสัมพันธ์กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์จนในที่สุดจึงออกกฎหมายห้ามสร้างอาคารสูง 15 เมตรได้ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการขยายถนนหลักและรองเพื่อรองรับการจราจรที่เพิ่มขึ้น และพัฒนา การสัญจรทางน้ำมากขึ้น เพิ่มการสัญจรทางอากาศที่สนามบินนุงราไรอีกด้วย

สิ่งที่ทำให้บาทลิมีการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือการปล่อยให้คนบาทลิมีชีวิตที่สวยงามตามวิถีดั้งเดิมให้มากที่สุดที่จะทำได้ และการที่รัฐให้ คำขวัญว่าการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและทำให้สังคมเปิดรับการท่องเที่ยว นโยบายนี้ทำให้คนบาทลิเป็นมิตรกับนักท่องเที่ยวเพราะถือว่าการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของสังคมของตน

3. การแข่งขันทางการท่องเที่ยว

พัชนี วรกวิน (2542 : 5) ได้ให้ความหมายของการแข่งขัน ว่าหมายถึงการที่บุคคลต่างฝ่ายต่างทำงานในสถานการณ์เดียวกัน เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายส่วนตัว ให้สำเร็จตามความมุ่งหมายนั้น

สิทธิโชค วรานุสันติกุล (2546 : 4) กล่าวว่า การแข่งขัน หมายถึงการที่คนตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปต่างก็ทำงานของตนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของตนเพียงแต่ผู้ เดียว และยังได้กล่าวถึงสาเหตุที่ทำให้คนเราเลือกที่จะร่วมมือหรือแข่งขันกันว่าสามารถสรุปได้ ดังนี้ 1) ความเหนียวแน่นของกลุ่ม ความชอบพอกันทำให้ร่วมมือกัน กลุ่มที่มีความชอบพอกัน ระหว่างคนในกลุ่มทำให้สมาชิกมีความเหนียวแน่นสูง จะมีความร่วมมือในการทำงานสูงกว่ากลุ่ม ที่ไม่มีเหนียวแน่น ทำให้ผลผลิตที่ได้จากการทำงานมีมาก แต่ถ้าหากว่ากลุ่มมีความเหนียวแน่น มากเกินไปกลับทำให้ผลผลิตของการทำงานลดลงไป เนื่องจากสมาชิกที่มีความเหนียวแน่นมากไป จะให้ความสำคัญกับพฤติกรรมที่เป็นการสังคมซึ่งจะทำให้กลุ่มเหนียวแน่น แต่ละเลยพฤติกรรม ที่เป็นการทำงานให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่ม 2) ใครทำอย่างไรกับเราเขาควรได้รับอย่างนั้น การแลกเปลี่ยนความร่วมมือ คนเราส่วนใหญ่หวังว่า เมื่อตนเองได้ทำอะไรให้ใครแล้ว ผู้นั้นควรจะ ได้ทำอะไรตอบแทนให้แก่เราบ้างเป็นการตอบแทน หรือในทางกลับกันถ้าใครทำอะไรให้เราแล้ว

เรารู้สึกสบายใจที่จะได้ทำอะไรให้เขาบ้างเป็นการตอบแทนให้เขา ความร่วมมือกันระหว่างบุคคล ยึดหลักแห่งการแลกเปลี่ยน (Reciprocity Norms) เป็นสำคัญในวงการธุรกิจและการเมืองมีให้เห็นชัดเจนเรียกว่าการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ ถ้าไม่มีประโยชน์มาแลกเปลี่ยนก็จะได้รับความร่วมมือตอบกลับมาก่อนข้างยาก 3) การค้นหาสาเหตุแห่งความร่วมมือของฝ่ายอื่นกับการให้ความร่วมมือ คนเราต้องอ่านสาเหตุที่คนอื่น ๆ กระทำพฤติกรรมก่อนที่จะตัดสินใจตอบสนองต่อพฤติกรรมนั้น ดังนั้นสิ่งที่จะช่วยให้การตัดสินใจให้ความร่วมมือหรือไม่ในเหตุการณ์เช่นนี้ คือการหาข้อมูลให้ได้มากที่สุดและครอบคลุมที่สุด แล้วจึงค่อยตัดสินใจให้ความร่วมมือในระดับใดตอบแทนแลกเปลี่ยนกันไปตามบรรทัดฐานของสังคม 4) การเพิ่มความร่วมมือโดยการสื่อสารให้มากขึ้น ผลการวิจัยยืนยันว่าไม่ว่าสถานการณ์จะอยู่ในรูปการร่วมมือหรือการแข่งขันอยู่แล้ว ถ้ามีการสื่อสารเพิ่มมากขึ้น การร่วมมือจะเพิ่มขึ้นทุกกรณี ยกเว้นการสื่อสารในลักษณะข่มขู่อีกฝ่ายหนึ่ง และการสื่อสารที่เป็นไปลักษณะเผชิญหน้า ทั้งสองแบบนี้จะทำให้ความร่วมมือลดลงจากเดิม และ 5) ความแตกต่างระหว่างบุคคลกับความร่วมมือ ความร่วมมือและการแข่งขันขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพของแต่ละคนซึ่งบุคลิกภาพดังกล่าวได้มาจากการอบรมเลี้ยงดูและการสังคมประกิต (Socialization Process) ดังนั้นคนที่มาจากครอบครัวที่มีการอบรมเลี้ยงดูแบบสนับสนุนการร่วมมือก็จะชอบให้ความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน ส่วนคนที่มาจากวัฒนธรรมที่ส่งเสริม การแข่งขันก็มักจะนิยมการแข่งขันมากกว่าการร่วมมือ เช่น คนในเมืองอุตสาหกรรมย่อมจะชอบแข่งขันมากกว่าคนชนบท เป็นต้น

เช่นเดียวกันกับการแข่งขันทางการท่องเที่ยว ที่ต่างฝ่ายต่างก็ต้องการที่จะชนะและบรรลุความสำเร็จทางการท่องเที่ยวของตน เนื่องจากการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ทุกประเทศทั่วโลกให้ความสนใจ เพราะเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ ตลอดจนสร้างงานสร้างอาชีพให้กับประชาชนในประเทศต่างๆ มากมาย การทำอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องใช้ต้นทุนที่สูงมากนัก โดยเฉพาะสำหรับประเทศที่มีลักษณะทางกายภาพที่สมบูรณ์ เช่น มีความเด่นของลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ความเป็นอยู่ อาหารการกิน ความเป็นอยู่ อาชีพ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมของคนในชุมชน ฯลฯ (สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, 2549 : 6-8) ก็จะเป็นจุดสนใจและดึงดูดให้ผู้คนที่ต้องการศึกษา ความหลากหลายของวัฒนธรรม รวมถึงการแสวงหาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ และการติดต่อทำธุรกิจหรือการค้าดำเนินธุรกิจ เพื่อตอบสนองและรองรับการท่องเที่ยว แต่สำหรับประเทศใดที่ไม่มีก็สามารถที่จะสร้างจุดดึงดูดทางการท่องเที่ยวขึ้นมาได้ การแข่งขันทางการท่องเที่ยวมีขึ้นในหลายระดับ ไม่ว่าจะเป็นในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และในระดับท้องถิ่นหรือระดับภาค

การแข่งขันทางการท่องเที่ยว ส่งผลก่อให้เกิดการสร้างแนวทาง และกลยุทธ์ เพื่อใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ๆ ยกตัวอย่างเช่น

1. การใช้ธุรกิจบันเทิงและการโฆษณาของประเทศเกาหลี เพื่อให้เกิดเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ ได้แก่ การดึงดูดความสนใจโดยการโฆษณาหรือทางละคร

ซีรีย์ต่าง ๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชมและสัมผัสกับสถานที่ที่เคยทำการถ่ายทำภาพยนตร์ การสร้างสถานที่ท่องเที่ยวขึ้นมาใหม่ เช่น สวนสนุก คาสีโน ห้างสรรพสินค้าชั้นนำ ฯลฯ

2. การนำดินมาถมทะเลลิงคโปร้ เพื่อสร้างเกาะ สถานที่ท่องเที่ยว คาสีโน สนับสนุนการเดินทางเพื่อการประชุมสัมมนา และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้เพื่อรองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยว เป็นต้น

3. ประเทศคูโบที่ถูกผันแปรจากดินแดนทะเลทรายมาสู่ความมั่งคั่งในการค้า บริการ การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ และศูนย์กลางธุรกิจ ไม่จำกัดเฉพาะการค้าน้ำมันแบบก่อน ๆ มีการสร้างสิ่งก่อสร้างที่ยิ่งใหญ่ตระการตา มีความก้าวล้ำสมัยไปด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ และสร้างชื่อให้ตนเองในเรื่องของความสะอาดและปลอดภัย มีการขายสินค้าปลอดภาษี มีสวนน้ำ และถิ่นเมืองเก่า พิพิธภัณฑสถาน เป็นต้น

4. ประเทศในแถบยุโรปตะวันตก จะใช้การท่องเที่ยวที่เรียบง่ายเพื่อสร้างช่วงเวลาที่สำคัญของชีวิต Western Europe : Slow Travel Builds Momentum การท่องเที่ยวแบบเรียบง่าย หรือที่เรียกว่า Slow Travel เป็นการท่องเที่ยวแบบด้านยาพิษที่เกิดขึ้นจากความเครียดของชีวิต เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีโอกาสที่จะตัดขาดจากวิถีชีวิตที่วุ่นวาย มีประสบการณ์ตรงกับธรรมชาติและเพลิดเพลินไปกับความยินดีในชีวิตแบบเรียบง่ายที่มีจุดมุ่งหมายสูงสุด คือการเรียกเวลากลับคืน การมีชีวิตที่หรูหราอย่างแท้จริงในโลกปัจจุบันที่มีการเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็ว (ณัฐริธา อ่ำพลพรรณ, 2548 : 7-9)

5. ประเทศมาเลเซีย การรักษาดุลยภาพระยะไกลที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในมาเลเซียและไม่ทำให้การเติบโตชะลอตัว การทุ่มความพยายามทางการตลาดในตลาดระยะกลางที่มีการเติบโตดี เพื่อให้เกิดผลกำไรและผลการตอบรับที่รวดเร็วและดีขึ้นและฟื้นฟูตลาดระยะไกลเพื่อให้ส่วนแบ่งการตลาดของนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเลเซียไม่พียงพียงแต่นักท่องเที่ยวจากในภูมิภาคเป็นหลัก และเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวขาเข้า (ไศรยา หอมชื่น, 2548 : 2)

6. การสร้างความร่วมมือระหว่างกัน เพื่อการแข่งขัน เช่น ความตกลงน่านฟ้าเสรี ระหว่างสหรัฐอเมริกาและออสเตรเลีย เพื่อยุติการผูกขาดของสายการบินแห่งชาติของทั้งสองประเทศ (ไศรยา หอมชื่น, 2552 : 3) ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางท่องเที่ยวแลกเปลี่ยนกันได้อย่างสะดวก เป็นต้น รวมไปถึงการจัดตั้งสมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น สมาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (พาด้า) ประกอบด้วย ไทย ลาว พม่า เวียดนาม กัมพูชา และจีนตอนใต้ การประชุม Asian Tourism Forum (ATF)

7. ส่วนประเทศไทยนั้นไม่ได้มีการดัดแปลงวิธีการทางการท่องเที่ยวใหม่ ๆ แต่อย่างใด เนื่องจากการแข่งขันของประเทศไทย เป็นที่รู้จักของคนทั่วโลก เพราะเป็นประเทศหนึ่งของโลกที่มีทรัพยากรท่องเที่ยวอยู่หลากหลายประเภทตั้งแต่ความงามหรือความโดดเด่นของธรรมชาติทั้งทางบกและชายฝั่งทะเล ความวิจิตรของศิลปะและความเก่าแก่

ทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ไปจนถึงวิถีชีวิตชุมชนชนบทในภูมิภาคต่างๆ ประกอบกับความเป็นคนไทยที่มีจิตใจโอบอ้อม เอื้อเฟื้อและเป็นมิตร จึงทำให้ประเทศไทยมีภาพลักษณ์โดยรวมเป็นที่ชื่นชอบและกล่าวถึงของชาวโลกมาเป็นเวลาช้านาน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ประเทศไทยก็ยังคงมีคู่แข่งชั้นส่วนใหญ่จากประเทศในแถบเอเชียที่เป็นคู่แข่งทางตรง ส่วนประเทศในแถบอื่นๆ อย่างยุโรป อเมริกา ล้วนเป็นคู่แข่งชั้นทางอ้อม ด้วยความแตกต่างกันทาง ด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และ วัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ซึ่งถ้าศึกษาแผนการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ ในแถบเอเชีย ก็พบว่ามีส่วนที่เหมือนกันมาก (โคธยา หอมชื่น, 2552 : 5) ซึ่งจากภาพการณคู่แข่งที่รุนแรงทั้งจากประเทศเกิดใหม่ และการสร้างสินค้าทาง การท่องเที่ยวใหม่ๆ เป็นตัวแปรหลักที่ทำให้การท่องเที่ยวของไทยชะลอตัวลง (จริญญา เกียรติลักษณ์ชัย, 2549 : 1)

การแข่งขันภายในประเทศในระดับของภูมิภาค จะแข่งขันกันตามลักษณะเด่นของภูมิภาค ภูมิอากาศ ชนบธรรมนิยม ประเพณี วัฒนธรรม อาหารการกิน ความเป็นอยู่ อาชีพ ฯลฯ (สภาพการค้ำแห่งประเทศไทย, 2549 : 6-8) การแข่งขันกันในลักษณะนี้จะขึ้นอยู่กับลักษณะความต้องการ ความชอบส่วนบุคคล และวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยวว่าต้องการท่องเที่ยวในรูปแบบใดก็จะเลือกไปภูมิกษาคนั้น ดังนั้น ในภูมิภาคอื่นๆ ก็ต้องคิดหาแนวทางหรือวิธีการที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในภูมิภาคของตนหรือจัดการท่องเที่ยวให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวในขณะนั้นให้มากที่สุดและในระดับภาคจะมีการแข่งขันค่อนข้างสูงกว่า เนื่องจากความเหมือนและความคล้ายคลึงกันของพื้นที่ ทำให้ทุก ๆ จังหวัดในแต่ละภาคจำเป็นต้องสร้างกลยุทธ์และนำเสนอจุดที่เด่นและแตกต่างของพื้นที่ตนเองออกมาให้มากที่สุด เช่น ภูเก็ตก็นำเสนอในรูปแบบของการท่องเที่ยวชายทะเลฝั่งอันดามัน พัทยา ก็นำเสนอในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมพื้นบ้าน (กมล รัตนวิระกุล, 2549 : 34) และในส่วนขอเทศบาลนครหาดใหญ่ก็นำเสนอในรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน ที่มีทั้งการท่องเที่ยวในเมือง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผสมผสานกับท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การแข่งขันในทุกระดับก็มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือการแย่งชิงนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว ไม่ว่าจะนักท่องเที่ยวจะเดินทางไปต่างประเทศ ต่างภูมิภาค หรือต่างจังหวัด ก็มีผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวเม็ดเงินทางการท่องเที่ยว และระบบการท่องเที่ยวขอเทศบาลนครหาดใหญ่ให้ชะลอตัวลงได้ทั้งสิ้น ดังนั้นทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการแข่งขันทางการท่องเที่ยว ควรที่จะร่วมมือกันเพื่อเพิ่มศักยภาพในการต่อสู้กับพื้นที่อื่น ๆ พร้อมทั้งพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนตลอดไป หรือในบางครั้งจำเป็นต้องมีการร่วมมือกับหน่วยงานหรือพื้นที่อื่น ๆ เพื่อการแข่งขัน กล่าวคือการแลกเปลี่ยนนักท่องเที่ยวและข้อมูลทางการท่องเที่ยวระหว่างกัน เป็นต้น

4. สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่กระทบต่อการท่องเที่ยว

สถานการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง เป็นเรื่องที่ไม่มีความสามารถที่จะหยุดหรือป้องกันได้ เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาของสังคมโลกเป็นไปอยู่ตลอดเวลา ทำให้ทุกระบบของประเทศทั่วโลกย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามสภาวการณ์ของโลกเช่นกัน นอกจากจะต้องเปลี่ยนตามแล้ว ในบางครั้งกลับต้องยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้นแม้ว่าจะไม่ต้องการจะรับก็ตาม จึงทำให้มีทางออกแค่การปรับตัวและยอมรับกับสิ่งที่เกิดขึ้น

1. สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ (วิกฤตเศรษฐกิจหรือเศรษฐกิจตกต่ำทั้งในและต่างประเทศ) ด้วยความก้าวล้ำและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้น ทำให้เราต้องตามกระแสโลกาภิวัตน์ทางเศรษฐกิจให้ทันอยู่ตลอดเวลา บางครั้งวิกฤตเศรษฐกิจทำให้อุตสาหกรรม เช่น บริษัทบ้านจัดสรร อุตสาหกรรมก่อสร้าง อุตสาหกรรมผลิตวัสดุก่อสร้าง สถาบันการเงิน ธนาคาร ธุรกิจการพิมพ์การโฆษณา ธุรกิจท่องเที่ยวถูกกระทบอย่างรุนแรง หลายแห่งต้องปิดกิจการ หลายแห่งมีหนี้ท่วมตัว พนักงานจำนวนมากถูกปลดออกจากงาน และรัฐบาลถูกกดดันให้ลาออก เป็นต้น (นิยม รัฐอมฤต, 2541 : 1) ด้วยเหตุนี้ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจจึงมีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจต่างๆ ทั้งหมด ไม่เว้นแต่ธุรกิจการท่องเที่ยว ซึ่งเมื่อมีปัญหาเศรษฐกิจระบบการท่องเที่ยวทั้งหมดก็ชะงักงัน เพราะนักท่องเที่ยวลดลง เนื่องจากขาดสภาพคล่องทางการเงิน ทำให้ไม่มาท่องเที่ยว สถานประกอบการไม่มีเงินทุนหมุนเวียน เกิดการชะลอตัวของกิจการ และอาจจะถึงขั้นปิดกิจการในที่สุด กระทบต่อรายได้ของประชาชนในท้องถิ่น จนถึงระดับ GDP ของประเทศ แต่ถ้าเรารู้จักปรับตัวโดยการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ไปพร้อม ๆ กับการพัฒนาอย่างยั่งยืน ไม่พึ่งพิงระบบเศรษฐกิจของโลก เพียงเท่านั้นเราก็สามารถหลีกเลี่ยงการเผชิญวิกฤตที่อาจจะเกิดในอนาคตได้

2. สถานการณ์ทางสังคม สามารถเห็นได้ในหลายๆ รูปแบบ เช่น เหตุการณ์ภัยธรรมชาติ (ธรณีพิบัติ อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย ฯลฯ) เหตุการณ์การระบาดของโรค (โรคซาร์ส โรคไข้หวัดนก โรคไข้หวัด 2009 ฯลฯ) ที่ส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจอันจะกระทบต่อการท่องเที่ยวโดยตรง และไม่มีใครที่สามารถจะป้องกันได้ก่อนที่มันจะเกิดขึ้นเสมือนเป็นสิ่งที่ควบคุมไม่ได้ ทำให้ความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวน้อยลง เนื่องจากความไม่มั่นใจในสถานการณ์ แต่ถ้าจะวัดถึงความสงบของเหตุการณ์หรือการควบคุมสถานการณ์ภายหลังจากการเกิดสถานการณ์แล้ว ก็จะมีตัวชี้วัดที่ชัดเจนและแน่นอนกว่า ยกตัวอย่าง เช่น อัตราการลดลงของการระบาดของโรค จะมีการคิดค้นวัคซีนเพื่อป้องกันโรคต่างๆ หรือไม่ก็จะมีวิธีการป้องกันตัวได้ และถ้าเป็นเหตุการณ์ทางธรรมชาติ ก็จะมีการพยากรณ์ไว้ล่วงหน้า มีการซักซ้อมเพื่อป้องกันเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตอันจะทำให้เกิดความสูญเสียที่น้อยที่สุด เป็นต้น แต่ยังมีบางเหตุการณ์ที่ไม่สามารถควบคุมได้เลยในปัจจุบัน คือเหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดจากการก่อการร้ายตามแนวตะเข็บชายแดน และที่ประสบปัญหาอย่างหนักในขณะนี้ อันส่งผลกระทบต่อ

ต่อการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ ก็คือเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (อำพล จินดาวัฒนะ, 2552 : 6) ถือเป็นปัจจัยหลักที่สร้างความไม่มั่นคงของพื้นที่เกิดเหตุและพื้นที่ใกล้เคียง เช่น เหตุการณ์การระเบิดภายในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ในปีพ.ศ. 2548-2551 อันเป็นผลพวงมาจากเหตุการณ์การก่อความไม่สงบของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวน้อยลง นักลงทุนชะลอการลงทุน เพราะขาดความเชื่อมั่นและกลัวเรื่องความปลอดภัย ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเป็นเวลาหลายปีจนถึงปัจจุบัน ทำให้ภาคเอกชนและประชาชน จากที่เคยดำเนินชีวิตโดยอาศัยระบบการท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจต้องเดือดร้อนและต้องมีการปรับกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวเพื่อทำให้การท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่นั้นกลับไปเป็นเหมือนเดิม

3. สถานการณ์ทางการเมือง เป็นสถานการณ์ที่เกิดจากพัฒนาการทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย เช่น การประท้วงและชุมนุม อันเนื่องมาจากปัญหาความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันของคนสองกลุ่มขึ้นไป ซึ่งจะเกิดขึ้นในลักษณะกระจายตัวไปทั่วประเทศ เพราะว่าการเมืองเป็นสิทธิและเรื่องของทุกคนในประเทศที่มีสิทธิจะแสดงความคิดเห็น แต่ในบางครั้งการแสดงความคิดเห็นนี้ออกจะค่อนข้างรุนแรง จึงก่อให้เกิดเป็นการจลาจล อันจะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวและนักลงทุนในระดับหนึ่ง เพราะถ้าเกิดการแยกออกเป็นฝ่ายแล้ว ก็เปรียบเสมือนการต่อสู้กันย่อม ๆ นั่นเอง

จากสถานการณ์ทั้งหมดที่กล่าวมา เป็นตัวแปรหลักที่ทำให้การท่องเที่ยวของไทยชะลอตัวลง (จริญญา เกียรติลักษณ์ชัย, 2549 : 1) นอกจากนี้ภาพลักษณ์ความไม่สงบเรียบร้อยยังเป็นปัจจัยหลักที่นักท่องเที่ยวคำนึงถึงก่อนการตัดสินใจเดินทางไปท่องเที่ยวอีกด้วย เนื่องจากมีความวิตกกังวลในความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สิน จึงนับเป็นปัจจัยที่ทำลายบรรยากาศการท่องเที่ยว (ธนากรกรุงศรีอยุธยา, 2548 : 2)

1.2 ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน

1.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ (Cooperation)

นิตยา เงินประเสริฐศรี (2540 : 274) กล่าวว่า ความร่วมมือหมายถึงกระบวนการที่องค์การได้ร่วมมือกับองค์การอื่น ๆ ในสภาพแวดล้อมเพื่อความมุ่งหมายเจาะจง โดยมีการกระทำร่วมกัน ซึ่งกระทำร่วมกันระดับต่ำสุด คือการเจรจาแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและบริการต่าง ๆ ซึ่งกันและกัน ระดับสูงขึ้นมา คือการตั้งหน่วยงานต่าง ๆ มาร่วมงานด้วยหรือเข้ามาเป็นพวก และการรวมกำลัง ซึ่งเป็นระดับของการกำหนดเป้าหมายร่วมกัน จัดเครือข่ายการทำงานและบทบาทหน้าที่ รวมทั้งเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงานร่วมกัน

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2542 : 17) กล่าวว่า ความร่วมมือหมายถึงการร่วมกันปฏิบัติงานของทั้งบุคคล กลุ่ม หรือหน่วยงาน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

ของงานหรือหน่วยงาน โดยอาศัยลักษณะการร่วมคิดตัดสินใจหรือกำหนดวิธีการหรือเอื้ออำนวยความสะดวกในทรัพยากรร่วมกันเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ

สมิต ลีชฌกร (2546 : 13) กล่าวว่า ความร่วมมือ หมายถึง การช่วยเหลือด้วยความสมัครใจ แม้จะไม่มีหน้าที่โดยตรง อาจจะทำเรื่องเดียวกันในเวลาเดียวกันหรือต่างเวลาก็ได้ แม้กระทั่งอาจให้ความร่วมมือทำบางเรื่องบางเวลา มีนักบริหารและนักวิชาการให้ความหมายของความร่วมมือไว้ว่าความร่วมมือเป็นความเต็มใจของแต่ละคนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความร่วมมือเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่ทำร่วมกันหรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อไปสู่เป้าหมายใดเป้าหมายหนึ่ง ความร่วมมือเป็นการทำงานร่วมกับคนอื่นในทางต่างๆ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์การหรือหน่วยงาน และความร่วมมือเป็นบุคคลในหน่วยงานหรือองค์การ ซึ่งทำงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ด้วยความเต็มใจเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์อย่างเดียวกัน

พิเชษฐ สวัสดิ์ (2547 : 45) กล่าวว่า หมายถึงการให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลสนับสนุนซึ่งกันและกัน อาจจะเป็นเพราะต้องมีหน้าที่หรือมีส่วนเกี่ยวข้องหรือถูกบังคับหรือมีจิตสำนึกที่จะร่วมมือรับผิดชอบให้เกิดความสำเร็จ ด้วยกิจกรรมดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อตนเอง สังคมส่วนรวม และประเทศชาติทั้งทางตรงและทางอ้อม

สรุปว่า ความร่วมมือ หมายถึงการดำเนินกิจกรรมหรือทำงานร่วมกันของหลายบุคคล กลุ่มหรือหน่วยงาน ซึ่งอาจเป็นหน้าที่ มีส่วนเกี่ยวข้อง ถูกบังคับหรือมีจิตสำนึกที่จะร่วมมือรับผิดชอบ เพื่อก่อให้เกิดความสำเร็จ ให้เกิดประโยชน์และบรรลุวัตถุประสงค์ของงานหรือหน่วยงาน ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวอาจมีผลกระทบต่อตนเอง ต่อสังคมส่วนรวมประเทศชาติ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

1.2.2 ความสำคัญของความร่วมมือในการบริหาร

ในการบริหารย่อมต้องมีการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันบ้างบางส่วน ยอมรับรู้ถึงความจำเป็นว่าต้องพึ่งพาอาศัยกัน และมีการแสดงออกซึ่งความจำเป็นหรือความต้องการพึ่งพาอาศัยกันในระดับปฏิบัติการ จึงทำให้เกิดนัยยะของการร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงาน การระดม และใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพคุ้มค่า ลดความซ้ำซ้อน และก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่เพื่อใช้ในการบริหารและการพัฒนาแล้วจากการศึกษาของเรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์ (2539 : 115) อธิบายว่า องค์การซึ่งทำหน้าที่ปฏิบัติการอยู่ในพื้นที่เดียวกันหรือมีลักษณะที่ให้บริการแก่ประชาชนด้วยกัน หากมีความสัมพันธ์ระหว่างองค์การเป็นไปในทางร่วมมือกันแล้ว จะมีผลดีในแง่ที่ทรัพยากรถูกใช้ไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ลดความซ้ำซ้อนของบริการที่มีต่อประชาชน และไม่ก้าวท้าวซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ความคิดริเริ่มในโครงการใหม่ๆ จะเกิดขึ้นได้อย่างสะดวก เพราะไม่ต้องเกรงว่าจะต้องไปแย่งชิงทรัพยากรกับองค์กรอื่นๆ โดยที่ต่างคนต่างไม่รู้ว่าใครกำลังทำอะไรอยู่ก่อนแล้ว จึงเท่ากับลดอุปสรรคในการทำงานลงได้

1.2.3 จุดมุ่งหมายของความร่วมมือ

ประกอบด้วยความคาดหวังต่อความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องใน 3 ส่วน คือ 1) องค์กรประชาชนต้องการให้ความร่วมมือนำไปสู่การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการพัฒนาและการประสานงานทางวิชาการ อีกทั้งก่อให้เกิดเครือข่ายการทำงานระหว่างรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชน และส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการระดมทรัพยากรซึ่งทำให้การพัฒนาชุมชนดีขึ้น 2) องค์กรพัฒนาเอกชนต้องการให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างรัฐและองค์กรเอกชน และผลักดัน ให้เกิดการประสานทรัพยากร ร่วมกัน อำนาจความเสถียรด้านข้อมูลข่าวสารและวิชาการ และ 3) ความคาดหวังของรัฐต้องการให้องค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามามีบทบาทในการทำงานร่วมกับรัฐ ทั้งบทบาทในเรื่องการวางแผน การปฏิบัติงานและร่วมติดตามตรวจสอบโครงการส่วนข้อสรุปร่วมกันอันเป็นจุดมุ่งหมายของความ ร่วมมือทั้ง 3 ส่วน คือภายใต้ความร่วมมือในการพัฒนาควรมีจุดมุ่งหมายที่จะยกระดับ ความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ยอมรับในข้อแตกต่างและวิธีการทำงานของทั้งสองฝ่าย เอื้ออำนวยความสะดวกให้ซึ่งกันและกัน ทั้งข้อมูลข่าวสาร วิชาการ และทรัพยากร และก่อให้เกิด การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการทำงาน และร่วมกันพิจารณาแผนงาน โครงการที่เกี่ยวข้อง โดยอาศัยกลุ่มคณะกรรมการร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมจร ด้านธานินทร์ และคณะ (2533 : 119-120) ที่ให้ข้อเสนอแนะว่าการทำงานระหว่างภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน ควรที่จะกำหนดจุดมุ่งหมายให้แน่ชัดโดยจุดมุ่งหมายดังกล่าวควรตั้งอยู่บนพื้นฐานความคาดหวัง ในความสำเร็จและวิธีการพัฒนาของแต่ละองค์กรโดยภายใต้จุดมุ่งหมายของความร่วมมือที่น่าที่จะ มุ่งประสานกิจกรรม ทรัพยากรและข้อมูลข่าวสารให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันทำงานอย่างสอดคล้อง เพื่อ บรรลุผลสำเร็จตามนโยบายและเป้าหมายที่ทั้งสองส่วนได้ตั้งเอาไว้ และเช่นเดียวกับงานวิจัยของ ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2542 : 18) ที่เสนอว่าจุดมุ่งหมายของความร่วมมือ คือการร่วมกัน ปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่แต่ละองค์กรมีและเกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน โดยกำหนดกรอบของการปฏิบัติงานภายใต้ความร่วมมือร่วมกันทั้งนโยบาย เป้าหมาย ทรัพยากร วิธีการทำงาน และข้อมูลข่าวสาร เพื่อที่จะทำให้งานผสมผสาน สอดคล้อง ลดความซ้ำซ้อน มีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมแก่ทุกฝ่าย

1.2.4 ลักษณะของความร่วมมือ

ความร่วมมือเป็นลักษณะของการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมาย เดียวกัน ความร่วมมือเป็นการช่วยเหลือบุคคลอื่น ๆ หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางสร้างเสริม ความร่วมมือเป็นการยอมรับการกระทำของบุคคลอื่นและของตนเอง และความร่วมมือเป็นการกระทำ ที่เห็นพ้องต้องกันและเพิ่มกำลังในทางปฏิบัติ หรือลักษณะของความร่วมมือนั้น โดยทั่วไปแล้ว การเรียกร้องหาความร่วมมือนั้นมีหลายลักษณะด้วยกัน อาจเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจว่าจะ ทำอะไรหรือมีบทบาทหน้าที่สถานภาพเข้าร่วมในการนำโครงการไปปฏิบัติโดยเสียสละทรัพยากร ต่างๆ เช่น แรงงาน วัสดุ เงินหรือร่วมมือในองค์การหรือกิจกรรมเฉพาะด้าน เข้าร่วมในผลประโยชน์

ที่เกิดจากการพัฒนา และร่วมในการประเมินโครงการประสานความร่วมมือซึ่งมีผู้ให้ความหมายของลักษณะความร่วมมือไว้หลายคนดังนี้ (สุระพี อาคมคง, 2550 : 29) การแชร์ความคิดซึ่งกันและกัน การให้ประสบการณ์ในกิจกรรมร่วมกัน การให้ ความสนใจในกิจกรรมมีความสัมพันธ์กันและสร้างแนวความคิด การใส่ใจซึ่งกันและกัน ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเกิดการเสี่ยงร่วมกัน การเป็นผู้สนับสนุนด้านทรัพยากร การเป็นผู้สนับสนุนตามตำแหน่งหน้าที่ การเป็นผู้ที่มีสถานภาพตามที่ชุมชนนับถือ การเป็นผู้ที่มีความรู้ความชำนาญ และการเป็นผู้ที่สามารถนำไปสู่สมาชิกหรือแหล่งทรัพยากรสำคัญ

ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ (2546 : 208-209) ได้แบ่งลักษณะของความร่วมมือ ดังนี้ การสนับสนุนทรัพยากร คือสนับสนุนเงิน วัสดุอุปกรณ์ แรงงาน หรือการช่วยทำกิจกรรม คือการเข้าร่วมในการวางแผน การประชุมแสดงความคิดเห็นการดำเนินการ การติดตามและประเมินผล และอำนาจหน้าที่ของผู้เข้าร่วม คือการเป็นผู้นำเป็นกรรมการ เป็นสมาชิก ซึ่งลักษณะของความร่วมมือ แสดงถึงระดับอำนาจของผู้เข้าร่วมจึงมีการโต้แย้งว่า การเข้าร่วมนั้นบางครั้งก็เปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมเป็นบางส่วนเท่านั้น เพราะในหลายกรณีผู้เข้าร่วมอาจจะไม่มีโอกาสได้ตัดสินใจ ซึ่งทางออกที่ดีนั้นควรเป็นการเสริมสร้างพลังอำนาจแก่ผู้เข้าร่วมบ้าง

เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์ (2539 : 120) ได้แบ่งลักษณะของการร่วมมือตามระดับความสำคัญ ดังนี้ 1) ความร่วมมือระหว่างองค์การหรือหน่วยงานระดับต่ำได้แก่ การทำความรู้จักคุ้นเคยกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจากองค์การหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องและต้องปฏิบัติงานร่วมกัน การทำความคุ้นเคยกับโครงการที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น จัดให้มีการติดต่อสื่อสารที่ไม่เป็นทางการ แลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลทั่วไปโดยเน้นด้านโครงการและเป็นคณะกรรมการระหว่างองค์การร่วมกัน 2) ความร่วมมือระหว่างองค์การระดับกลาง ได้แก่ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลอย่างเป็นทางการ เช่น การรายงานข่าวเป็นการภายในระหว่างองค์การ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ ทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ และจัดให้มีโครงการร่วมกันระหว่างองค์กร และ 3) ความร่วมมือระหว่างองค์การระดับสูง ได้แก่ การจัดให้มีการพิจารณางบประมาณร่วมกัน ตลอดจนให้มีการแลกเปลี่ยนหรือโอนย้ายงบประมาณระหว่างหน่วยงานกันได้ จัดให้มีคณะกรรมการร่วมอย่างเป็นทางการ จัดให้ร่วมเป็นเจ้าของสิ่งอำนวยความสะดวกด้วยกัน และจัดให้มีการทำข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นทางการเกี่ยวกับนโยบายและโครงการขององค์การ สร้างการดำเนินงาน และการวางแผนในด้านของความคาดหวังของความร่วมมือในระดับสูงสุด คือการก่อให้เกิดความเป็นทีมและสามารถพัฒนางานได้อย่างบรรลุตามเป้าหมายร่วมกัน

ประเวศ วะสี (2536 : 10-12) เสนอแนวคิดของความร่วมมือในลักษณะของเบญจภาคี กล่าวคือทำงานแบบมีหุ้นส่วนในการพัฒนาระหว่าง 5 ฝ่าย คือชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน นักวิชาการ ราชการ และธุรกิจ ซึ่งความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่างๆ ถือเป็นหัวใจของการพัฒนา โดยภายใต้ความร่วมมือดังกล่าว เสนอแนะว่าควรเรียนรู้และพัฒนาจากการปฏิบัติงานร่วมกัน

1.2.5 วิธีสร้างความร่วมมืออาจใช้แนวทางปฏิบัติ ดังนี้

การชี้ให้เห็นประโยชน์ร่วมกัน ทำความเข้าใจถึงผลงานที่จะเป็นประโยชน์ร่วมกัน ทั้งประโยชน์ทางตรงและทางอ้อมที่จะได้รับ ผู้กมิตรไมตรีต่อกัน การให้การช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นถึงปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไข ทำให้งานบรรลุผลสำเร็จนั้นเป็นผลของความสำเร็จร่วมกัน แนะนำกัน ทำให้ผู้ที่ปฏิบัติงานร่วมกัน มีความสามารถทัดเทียมกันโดยการพิจารณาในด้านความสามารถ ทั้งการสื่อสารความสามารถ เฉพาะด้านหรือความถนัดในงาน และให้ข้อเสนอแนะที่ทำให้ทุกคนรู้สึกว่ามีประสิทธิภาพในระดับเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เพื่อการทำงานร่วมกันได้ มีการสื่อสารที่ดี การมีประสบการณ์ร่วมกัน หรือสร้างสภาวะคล้ายคลึง ด้วยการร่วมกันคิด หากสามารถร่วมวางแผนด้วยกันตั้งแต่ต้น ก็จะช่วยให้มีกรอบแห่งการอ้างอิง (Frame of Reference) ร่วมกันทำงานอยู่ในวงประสบการณ์ที่มีสภาวะคล้ายคลึงกันและเพิ่มความใกล้ชิด ทำให้มีการพบปะหารือกันอยู่เสมอ เพื่อให้ไว้วางใจกัน เพราะความใกล้ชิดจะช่วยให้ได้และเปลี่ยนความคิดเห็นและถ่ายทอดความรู้สึกถึงกันยิ่งใกล้ชิดกันมากเท่าใดก็จะเกิดความเข้าใจและรู้จักคุ้นเคยกันมากขึ้น ถ้ามีความหวังดีต่อกัน มีเจตนาที่บริสุทธิ์ และจริงใจก็จะเพิ่มความเชื่อถือไว้วางใจกันยิ่งขึ้น

หากเกิดปัญหาเกี่ยวกับความร่วมมือ ต้องรีบดำเนินการประชุมผู้เกี่ยวข้องเพื่อหาวิธีการป้องกันและแก้ไขโดยทันที อย่าปล่อยให้ปัญหาเรื้อรังและบานปลาย กลายเป็นความขัดแย้งลุกลาม สร้างความแตกแยกขึ้นในหน่วยงานจะต้องร่วมกันพิจารณาหาสาเหตุของปัญหาและสร้างความเข้าใจให้เกิดขึ้นโดยเร็ว ปัญหาที่มักเกิดขึ้นเสมอ ในเรื่องของความร่วมมือ ได้แก่ ความไม่เต็มใจในการให้ความช่วยเหลือ เนื่องจากการทำงานตรงใจการขาดแรงจูงใจในการให้ความร่วมมือ ทำให้ผลงานไม่แล้วเสร็จตามเวลาที่กำหนดเพราะทำงานอย่างไม่กระตือรือร้น

ความไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ ทำให้ต่างคนต่างคิดต่างทำ เมื่อไม่มีความชัดเจนในวัตถุประสงค์ ส่งผลให้มีเป้าหมายไม่ตรงกัน จึงไม่มีการกระทำที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน ไม่เกิดการยอมรับในการกระทำของผู้เกี่ยวข้อง เพราะไม่เห็นพ้องในจุดมุ่งหมาย ปัญหาการไม่ให้ความร่วมมือ เป็นปัญหาใหญ่ที่ส่งผลกระทบต่อการทำงานในทุกด้าน จึงต้องพยายามค้นหาสาเหตุและทางป้องกันไว้ตั้งแต่ต้น แม้จะมี ความตั้งใจให้ความร่วมมือ แต่เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นไม่ได้แจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรู้ ก็จะทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามจังหวะเวลาในแผนงาน หากมีการปิดบังซ่อนเร้นข้อมูล เพื่อปกป้องตนเองหรือพวกพ้อง ทำให้ผู้เกี่ยวข้องไม่รู้ในสาระสำคัญของงานบางลักษณะก็จะทำให้เข้าใจผิดมีความเข้าใจในเนื้อหาของงานไม่ตรงกันอาจดำเนินการล่าช้ามีผลกระทบต่องานในด้านอื่น ๆ

1.2.6 รูปแบบของความร่วมมือ

ความร่วมมือในกระบวนการทำงานในการดำเนินการแบบมีส่วนร่วมในการคิด กระทำ การลงมือปฏิบัติ การปรับปรุงงาน การพัฒนางาน การติดตาม ประเมินผล ซึ่งมีผู้เสนอรูปแบบความร่วมมือไว้มากมาย ดังต่อไปนี้

องค์การอนามัยโลก (WHO) (1978 : 12) ได้เสนอรูปแบบของความร่วมมือที่ถือว่าเป็นรูปแบบที่แท้จริง ต้องประกอบด้วยกระบวนการ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวางแผน คือการร่วมมือในการวิเคราะห์ปัญหา ระบุปัญหา อธิบายปัญหา จัดลำดับความสำคัญ ตั้งเป้าหมาย กำหนดการใช้ทรัพยากร กำหนดวิธีการติดตามและประเมินผล และการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม คือต้องร่วมมือในการจัดการและบริหาร การใช้ทรัพยากร มีความรับผิดชอบ ในการจัดสรร ควบคุมทางการเงินและการบริการ การใช้ประโยชน์ คือต้องมีความสามารถในการนำ กิจกรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการเพิ่มระดับการพึ่งตนเองและการควบคุมทางสังคม และการได้รับประโยชน์ เป็นการร่วมมือที่ต้องได้รับผลแจกจ่ายผลประโยชน์จากชุมชนในพื้นที่ฐาน ที่เท่ากัน ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์ส่วนตัวในสังคมหรือวัตถุก็ได้

ศูนย์รวมข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบล (2547 : ออนไลน์) การร่วมมือที่ดำเนินอยู่โดยทั่วไป สามารถสรุปได้เป็น 5 รูปแบบ คือ 1) การรับข่าวสาร ผู้เข้าร่วม เป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องได้รับการแจ้งให้ทราบถึง รายละเอียดของโครงการที่จะดำเนินการ รวมทั้งผลกระทบที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ทั้งนี้การได้รับแจ้ง ข่าวสารดังกล่าว จะต้องเป็นการแจ้งก่อนที่จะมีการตัดสินใจดำเนินโครงการ 2) การปรึกษาหารือ เป็นการร่วมมือที่มีการจัดการหารือระหว่างผู้ดำเนินโครงการกับประชาชนที่เกี่ยวข้องและได้รับ ผลกระทบเพื่อที่จะรับฟังความคิดเห็นและตรวจสอบข้อมูลเพิ่มเติมหรือประกอบการจัดทำรายงาน การศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม 3) การประชุมรับฟังความคิดเห็นมีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ประชาชน ฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจกรรมและผู้มีอำนาจการตัดสินใจในการทำโครงการหรือ กิจกรรมได้ใช้เวทีสาธารณะในการทำความเข้าใจและค้นหาเหตุผลที่จะดำเนินโครงการหรือ กิจกรรมในพื้นที่นั้นหรือไม่ และ 4) การปรึกษาหารือ การร่วมในการตัดสินใจ เป็นเป้าหมาย สูงสุดของการร่วมมือของประชาชน ซึ่งในทางปฏิบัติที่จะให้ประชาชนเป็นผู้ตัดสินใจต่อประเด็น ปัญหา นั้น ๆ รูปแบบนี้ถือว่าเป็นการร่วมมือของประชาชนโดยตรงในเชิงของการป้องกันแก้ไข แต่เป็นลักษณะของการเรียกร้อง และป้องกันสิทธิของตนเอง อันเนื่องมาจากการไม่ได้รับความ เป็นธรรม และเพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์ที่ตนเองคิดว่าควรจะได้รับในรูปของปัจเจก และ ในรูปขององค์กรตามที่ได้รับไว้ ในพระราชบัญญัติต่าง ๆ ที่ได้บัญญัติขึ้นเช่น พระราชบัญญัติ ข้อมูลข่าวสารของทางราชการพ.ศ. 2540 และพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ในพ.ศ. 2535 เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การใช้กลไกทางกฎหมายนี้ จะทำให้เกิดการยึดถือ ต่อการดำเนินโครงการหรือการยุติโครงการ รวมทั้งมีภาระค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

รูปแบบความร่วมมือระหว่างประเทศ ในปีพ.ศ. 2540-ปัจจุบัน (จุลสัน ทันอินทร์อาจ, 2541 : 46) ได้แก่ 1) ความร่วมมือในรูปของการให้ ได้แก่ การจัดรายการดูงาน การฝึกอบรม การบรรยาย การเข้าร่วมสังเกตการณ์ 2) ความร่วมมือระหว่างประเทศในรูปของการรับ ได้แก่ ทุนฝึกอบรมและสัมมนา การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และ 3) ความร่วมมือระหว่างประเทศในรูปการแลกเปลี่ยนงานวิชาการ ได้แก่ การแลกเปลี่ยนผู้เชี่ยวชาญหรืออาสาสมัครกับหน่วยงานต่างประเทศ แต่จะแลกเปลี่ยนในรูปของงานวิชาการ เช่น การเข้าร่วมประชุม แลกเปลี่ยนประสบการณ์และความคิดเห็น เป็นต้น

1.2.7 หลักการบริหารจัดการที่ดีกับความร่วมมือจากหุ้นส่วนในสังคม

1. การบริหารจัดการที่ดี

การมีส่วนร่วมจากหุ้นส่วนในสังคมและต้องมีความมุ่งมั่นที่จะให้เกิดความเป็นธรรม ความเสมอภาค ประสิทธิภาพ และความโปร่งใส การที่ภาคธุรกิจเอกชนและรัฐบาลต้องเป็นหุ้นส่วนซึ่งกันและกัน เนื่องจากบทบาทของทั้งสองฝ่ายจะเป็นพลังร่วม ถ้าขาดความร่วมมือจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งอีกฝ่ายจะขาดพลังทันที การบริหารจัดการที่ดีจำเป็นต้องมีพลังร่วมในทุกระดับทั้งในระดับระหว่างประเทศ ระดับประเทศ และระดับท้องถิ่น รัฐบาลต้องแสดงบทบาททั้งเป็นตัวแทนประชาชนในการตัดสินใจและเป็นผู้ให้หลักประกันแก่ประชาชนในการพิทักษ์ปกป้องผลประโยชน์ของทุกฝ่ายที่เป็นองค์ประกอบอยู่ในสังคม ภาครัฐต้องมีบทบาทในการสร้างไม่ใช่การควบคุม รัฐต้องส่งเสริมบำรุงมากกว่าที่จะดำเนินการใดๆ เสียเอง อันเป็นกิจการที่มีความสัมพันธ์กับหุ้นส่วน ภาครัฐต้องส่งเสริมให้หุ้นส่วนสามารถช่วยเหลือตนเองได้ความรับผิดชอบและความรับผิดชอบ ในท้ายที่สุดต้องเป็นหน้าที่ของรัฐบาล เพราะรัฐบาลเป็นผู้ที่รับผิดชอบต่อประชาชน บทบาทของรัฐบาลในสังคมและกระบวนการส่งเสริมการพัฒนากำลังเปลี่ยนแปลงไป การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ทำให้ทุกคนต้องหันมาคิดทบทวนถึงความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาล ประชาสังคม และภาคเอกชน เงื่อนไขของความสัมพันธ์ระหว่างสามส่วนนี้ ก็คือต้องมีการสร้างความเชื่อมั่นซึ่งกันและกันให้เกิดขึ้นกับสามภาคนี้ให้ได้ และการบริหารจัดการที่ดีต้องมีส่วนร่วมจากหุ้นส่วน เนื่องจากเป็นกิจกรรมของทุกคนและโดยที่การบริหารจัดการที่ดีกำลังเป็นปรัชญาทางการเมืองเข้าไปทุกทีๆ ดังนั้น การบริหารจัดการที่ดีจึงต้องมีส่วนร่วมจากพลเมืองอย่างเต็มที่ (ชาญวิทย์ ไกรฤกษ์, 2544 : 66-81)

2. เหตุผลความจำเป็นของการต้องสร้างหุ้นส่วน

เหตุผลความจำเป็นที่จะต้องมีการสร้างหุ้นส่วน เพื่อมีส่วนร่วมในการที่ก่อให้เกิดการบริการจัดการที่ดี นั่นคือ เพื่อที่จะส่งเสริมความริเริ่มสร้างสรรค์พลังร่วมและพลังความสามารถในการแก้ปัญหา รวมทั้งทำให้เกิดการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์และการสร้างเครือข่ายระหว่างรัฐ ประชาชน วัฒนธรรม หน่วยงานภาครัฐ และที่มิใช่ภาครัฐ และเนื่องจากสภาวะโลกไร้พรมแดนทำให้ต้องมีความร่วมมือกันในลักษณะหุ้นส่วนในทุกระดับทั้งในระดับโลก ระดับชาติ และระดับท้องถิ่นมากขึ้น

3. เงื่อนไขในการสร้างหุ้นส่วน

การที่จะทำให้เกิดหุ้นส่วนหรือสร้างแรงจูงใจให้หุ้นส่วนต่าง ๆ ได้เข้ามาร่วมพลังเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการที่ดีนั้น จำเป็นต้องมีการสร้างเงื่อนไขบางประการ คือต้องมีปฏิสัมพันธ์และปรับตัวอุปประสงค์เป้าหมายให้ทุกฝ่ายยอมรับร่วมกันก่อน ต้องมีการประนีประนอมในเรื่องเป้าหมายให้เป็นที่ตกลงร่วมกัน ต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งความศรัทธาต่อกันระหว่างหุ้นส่วนทั้งหลาย ซึ่งแต่ละฝ่ายต้องมีการทำงานที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบที่ชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้หุ้นส่วนเกิดความมั่นใจและไว้วางใจซึ่งกันและกันได้ ต้องมีความสัมพันธ์แบบ Symbiotic คือความสัมพันธ์ของภาคีที่มีความแตกต่างกัน แต่ต้องสามารถอยู่ร่วมกันอย่างประนีประนอมได้ การยอมรับในขอบเขตของการกระทำใด ๆ ที่เหมาะสมของแต่ละฝ่ายมีการสร้างกลไกในการแก้ปัญหาความขัดแย้งที่เหมาะสม มีการสนับสนุนที่พอเพียงและมีระบบการควบคุมที่จะเป็นการเสริมสร้างการมีหุ้นส่วน มีการจัดการองค์การที่เหมาะสม มีการพัฒนาทักษะและการจัดการด้านนโยบาย และมีการวิเคราะห์และการดำเนินการ โดยยึดหลักการพื้นฐานของการบริหารจัดการที่ดี

4. องค์ประกอบของหุ้นส่วนในการบริหารจัดการที่ดี

ได้แก่ 1) การบริหารจัดการที่ดี ต้องเป็นการใช้อำนาจร่วมกันระหว่างประชาสังคมและภาครัฐ 2) หุ้นส่วนที่สำคัญ คือภาครัฐ ประชาชน ประชาสังคม ภาคเอกชน และรัฐบาลท้องถิ่น 3) องค์กรเอกชนต้องเป็นหุ้นส่วนที่มีความรับผิดชอบต้องเรียนรู้ทำความเข้าใจและใช้จุดอ่อนจุดแข็งของตนให้เป็นประโยชน์ในการทำงานตามภาระหน้าที่ ภาครัฐและภาคเอกชนต้องมีวิสัยทัศน์และคุณค่าร่วมเพื่อเป็นหลักประกันที่จะให้การดำเนินงานตามแผนและโครงการต่างๆ ประสบผลสำเร็จ 4) ชายและหญิงต่างก็เป็นหุ้นส่วนสำคัญในการสร้างการบริหารจัดการที่ดี ซึ่ง UNDP ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอย่างมากในเรื่อง Gender and Development โดยถือว่า “Development That is not Engendered is Endangered” 5) ในระดับรากหญ้า องค์กรเอกชนจะเป็นหุ้นส่วนที่สำคัญมากในการเป็นตัวเร่งและตัวอำนวยความสะดวกต่างๆ 6) ในระดับโลก หุ้นส่วนมีความสำคัญมาก เนื่องจากปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศหนึ่งย่อมมีผลกระทบต่อประเทศอื่น ๆ ด้วย และ 7) ในระดับท้องถิ่น หุ้นส่วนมีความสำคัญ เนื่องจากการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายจะเกิดขึ้นในระดับนี้

5. การสร้างหุ้นส่วนระดับท้องถิ่นเพื่อการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับการสร้างหุ้นส่วนระดับท้องถิ่น เพื่อการบริหารจัดการที่ดีของท้องถิ่น ก็คือการบริหารจัดการของท้องถิ่นที่จะประสบผลสำเร็จ ต้องเป็นการบริหารจัดการที่ดี คือมีการมีส่วนร่วม การตกลงร่วมกัน การตัดสินใจร่วมกันการมีความรับผิดชอบร่วมกัน การหาข้อยุติแบบโปร่งใส มีการรับผิดชอบต่อผลที่จะเกิดขึ้นจากการตัดสินใจ และข้อยุตินั้นเป็นข้อยุติที่คาดการณ์ผลที่จะเกิดขึ้นได้

กลยุทธ์ในการสร้างหุ้นส่วน คือใช้การบริหารจากข้างล่างสู่ข้างบน ซึ่งเป็นการบริหารที่มีส่วนร่วมและถือเป็นภาระของทุกคน อาจมีข้อควรพิจารณา ดังนี้คือ

- 1) สิทธิทางการเมืองการปกครอง พลเมืองจะควรมีเสรีภาพและสิทธิตามครรลองของรัฐธรรมนูญ และตามบริบทของสังคม สิทธิและเสรีภาพของพลเมืองต้องเป็นไปด้วยความโปร่งใส
- 2) การบริหารจัดการที่ดีในกลุ่มและสมาคม ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคธุรกิจ เอกชน และภาคประชาสังคม
- 3) การกำหนดบทบาทของแต่ละฝ่ายในการสร้างการบริหารจัดการที่ดี เพราะกฎหมายไม่ได้ให้ความชัดเจนเสมอไป
- 4) การลงมือปฏิบัติ ถือเป็นหน้าที่ความรับผิดชอบของทุกคน แต่ควรมีบุคคลที่สามเข้ามาติดตามการปฏิบัติของทุกคน เพื่อเป็นหลักประกันความเสมอภาค และ
- 5) การสอดส่องดูแลการบริหารจัดการเป็นหน้าที่ของพลเมือง

กระแสความเคลื่อนไหวของประชาชน ในระดับรากหญ้าหรือในท้องถิ่นในการเรียกร้องการบริหารงานด้วยตนเองหรือเรียกร้องความเป็นธรรมจากรัฐนับวันจะมากขึ้นโดยลำดับ เนื่องจากรัฐบาลหรือส่วนกลางไม่อาจให้บริหารหรือดูแลท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากรัฐบาลหรือส่วนกลางนับว่าก็มีภาระมากขึ้นจนไม่อาจดูแลท้องถิ่นหรือทำอะไรต่ออะไรแทนท้องถิ่นได้หมดเช่นในอดีต การบริหารจัดการในท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนไปตามสถานการณ์ความเป็นจริง การสวนกระแสโลกคงไม่อาจมีได้อีกต่อไปองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นประชาชนในท้องถิ่นรวมทั้งภาคประชาสังคมอื่น เช่น องค์กรเอกชน จะมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ เป็นไปตามเจตนารมณ์ของท้องถิ่น และเป็นไปตามความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งต้องช่วยกันให้ความสำคัญและผลักดันอย่างจริงจัง

โรเจอร์ ดิจานิรา (Rojer Dijanira, 2009 : ออนไลน์) ให้แนวคิดสำคัญของการเป็นหุ้นส่วน ไว้ว่า การท่องเที่ยวก่อเกิดความเจริญทางด้านเศรษฐกิจระดับโลก ซึ่งมีผู้มีส่วนได้เสียหลายฝ่าย และปัจจัยสำคัญที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยว คือคนในท้องถิ่นและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทำให้ในแหล่งท่องเที่ยวได้รับประโยชน์มากที่สุดจากการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ธรรมชาติ โดยไม่ส่งผลเสียให้กับท้องถิ่น (การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน) ซึ่งขั้นตอนที่สำคัญและทำให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน คือการวางแผนและการร่วมมือของผู้มีส่วนได้เสียในการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผู้มีส่วนได้เสีย เช่น นักท่องเที่ยว ชาวบ้าน ผู้ประกอบการ และเจ้าหน้าที่ของรัฐในท้องถิ่นที่เป็นทั้งผู้ใช้ในปัจจุบันและอนาคต ดังนั้น การที่จะร่วมมือกันต้องอาศัยการรับฟังความคิดเห็นของทุก ๆ ฝ่าย เช่น การร่วมกันดูแลสถานที่ท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกทางกายภาพ โดยการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ตระหนักว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นหน้าที่ของทุกฝ่าย ไม่ใช่ให้เป็นหน้าที่ของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

6. แนวทางความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน (อนุรักษณ์ อัมพาผล, 2529 : 114)

การดำเนินการเพื่อการพัฒนาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในระดับประเทศหรือในระดับท้องถิ่นจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพซึ่งต้องอาศัย

ความร่วมมือ จากหลาย ๆ ฝ่ายภายในท้องถิ่น และองค์กรความร่วมมือในท้องถิ่นส่วนใหญ่ อาจแบ่งออกได้ 2 องค์กร นั่นก็คือองค์กรภาครัฐและองค์กรภาคเอกชน ซึ่งต้องมีความเข้าใจ ด้านการพัฒนาท้องถิ่นที่ตรงกัน เพื่อช่วยในกระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาไปในทางเดียวกันได้ อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ในการพัฒนาก็ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมขององค์กรสำคัญอีกองค์กรหนึ่ง ที่มีบทบาทต่อการพัฒนาท้องถิ่นมากเช่นกัน นั่นก็คือองค์กรภาคประชาชน

แนวทางความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน สรุปได้ดังนี้

1) ความร่วมมือของรัฐและเอกชน ในการจัดทำแผน สมควรที่จะได้มีการผลักดันให้เกิด ความร่วมมือในการจัดทำแผน 3 ฝ่าย คือฝ่ายรัฐบาล ฝ่ายเอกชนและประชาชนในชุมชน ในด้าน ความร่วมมือของรัฐ เอกชน เสนอให้เปิดโอกาสให้เอกชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติด้วย องค์กรเอกชน น่าจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนด แผนพัฒนาประจำปี (แผนพัฒนาประจำปีทางฝ่ายรัฐบาลได้จัดทำล่วงหน้าแล้วประมาณ 1 ปีครึ่ง องค์กรเอกชนสามารถเข้าไปเสริมและอุดช่องโหว่ในแผนของฝ่ายราชการได้ โดยตั้งอยู่บนพื้นฐาน ความพร้อม และวัตถุประสงค์ฝ่ายเอกชน และให้ฝ่ายเอกชนเป็นผู้ตัดสินใจในการเข้าร่วม) และ ให้ราชการเสนอแผนรวมและแผนพัฒนาประจำปี (แผนพัฒนาจังหวัด) ส่งไปให้หน่วยงาน ของฝ่ายเอกชน โดยเฉพาะหน่วยงานกลางจะได้ศึกษาและรับรู้สภาพข้อมูลจากทุกฝ่าย เพื่อประโยชน์ ในการร่วมมือและประสานงานต่อไป และ 2) การร่วมมือของรัฐและเอกชนในด้านระเบียบ ปฏิบัติงานของทางราชการ ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานของฝ่ายราชการ ให้ทางฝ่ายรัฐบาล มีการทบทวน ระบบข้อมูลและมีการทำวิจัย เพื่อสรุปประสบการณ์การทำงานพัฒนาของทุก ๆ ฝ่าย สมควรที่จะได้มีการเปิดโอกาสให้เอกชน ได้มีบทบาทในการทำงานในบางโครงการของฝ่าย ราชการ ซึ่งเกิดความคล่องตัวกว่า น่าจะให้ฝ่ายราชการให้ความสะดวก และช่วยเหลือแก่องค์กร พัฒนาเอกชนที่จะดำเนินการพัฒนาชุมชนให้ดียิ่งขึ้น และโครงการใด ๆ ก็ตาม ที่ผ่านเข้าไปยัง หน่วยงาน เพื่อเตรียมการขออนุมัติ ขอให้หน่วยราชการทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องช่วยเร่งเรื่องราว ต่าง ๆ ให้รวดเร็วยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ก็ยังมีความเห็นว่าการดำเนินกิจกรรมร่วมกันของภาครัฐ และเอกชนมีการให้ความร่วมมือ (สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม, 2544 : 39) ดังนี้ การให้ความร่วมมือ ในด้านการบริหารและการจัดการ การให้ความร่วมมือด้านวิชาการ/ทรัพยากรเป็นผู้ร่วมกำกับ ติดตาม และประเมินผล การให้ความร่วมมือในการส่งเสริมและสนับสนุน การให้ ความร่วมมือ ด้านกิจกรรมและในการผลักดันการพัฒนาเมืองยั่งยืนให้บรรลุผลได้นั้น จำเป็นต้องระดม ความร่วมมือจากภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนในสังคมทุกระดับให้เกิดการประสานความร่วมมือ เป็นเครือข่ายสนับสนุน และมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนการพัฒนา

1.2.8 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของความร่วมมือ

1. ปัจจัยที่เอื้อต่อความสำเร็จของความร่วมมือ

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2530 : 33-35) ความร่วมมือเกิดจากความเข้าใจวัตถุประสงค์ และเป้าหมายร่วมกันทุกฝ่าย ความร่วมมือเกิดจากการให้โอกาสการเรียนรู้ การเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นและการมีโอกาสพัฒนาความถนัดของตนเองในการร่วมกิจกรรม ความร่วมมือเกิดจากความต่อเนื่อง การมีระบบติดตามผลที่ตกลงกันไว้และการเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตัว ความร่วมมือเกิดจากการได้รับการยกย่องในความสำเร็จของผลงานและได้แสดงออกในเชิงศิลปะ ความร่วมมือเกิดจากการไม่มีหลักเกณฑ์ที่หยาบหยาบ ไม่มีพิธีรีตองที่ทำให้ผู้เข้าร่วมต้องอึดอัดหรือเกิดความไม่พอใจ และความร่วมมือเกิดจากความศรัทธาต่อการทำงานเป็นคณะ ทุกคนมีหน้าที่และมีความสำคัญ ผู้นำของทุกหน่วยงานมีจิตสำนึกต่อการมีส่วนร่วม และช่วยกันแก้ปัญหาทางปฏิบัติให้ลุล่วงไปทุกขั้นตอน

รสสุคนธ์ กังวาลเลิศ (2548 : 8-9) ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของปัญหาและเห็นความสำคัญของการนำเอาองค์กรเอกชนเป็นหุ้นส่วนในการดำเนินงาน การประชุมร่วมระหว่างองค์กรภาครัฐและองค์กรเอกชน เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ภาพที่ดีต่อกัน ทำให้ลดช่องว่างของภาคส่วนต่าง ๆ ในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การประสานประโยชน์ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและรัฐกับเอกชนจะเป็นไปด้วยดีเนื่องจากต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ต่างตอบแทนที่พอใจ การยอมรับ ความศรัทธา และสัมพันธ์ภาพส่วนบุคคลที่ดี ส่งผลให้การประสานการดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น การสร้างสมและพัฒนาประสบการณ์ การดำเนินงานทำให้แนวทางการดำเนินงานในการแก้ปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้น และแก้ปัญหาได้ตามสภาพปัญหาที่แท้จริง ประชาชนได้ประโยชน์ ความจริงใจ และไว้วางใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่ของทั้งสองภาคส่วนจะนำไปสู่ความสำเร็จของงานได้มากที่สุด และทักษะที่จำเป็นของเจ้าหน้าที่ภาครัฐในการทำงานร่วมกับองค์กรเอกชน

ฟิลิป เฮช คอมบ (Philip H. Coombs, 1981 : 58) เห็นว่าความมีประสิทธิภาพหรือความสำเร็จของความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชนนั้น ส่วนหนึ่งมาจากทัศนคติของผู้ปฏิบัติงานให้การยอมรับซึ่งกันและกัน การยอมรับ และมีนโยบายพร้อมแนวปฏิบัติที่ชัดเจน ร่วมปฏิบัติการและมีการสั่งการแบบเปิดเผย มีมาตรการในการกระจายอำนาจการบริหารจัดการและความรับผิดชอบให้เจ้าหน้าที่ ได้มีบทบาทส่งเสริมและประสานงานอย่างใกล้ชิดเนื่องจากความสำเร็จภายใต้ความร่วมมือเกิดจากเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานระดับล่างที่ใกล้ชิดกับปัญหาโดยตรงมากกว่า ความคล่องตัวขององค์กรที่ปราศจากการผูกขาดอำนาจและการปรับตนเองเพื่อลดปัญหาอุปสรรคในความร่วมมือและพร้อมในการปฏิบัติ

2. ปัจจัยความล้มเหลวของความร่วมมือ

วัฒนธรรมองค์กรหน่วยงานภาครัฐมีการดำเนินงานเชิงระบบราชการมีการสั่งการตามสายบังคับบัญชาและมีระเบียบขั้นตอนยุ่งยาก ในขณะที่องค์กรเอกชนมีลักษณะการดำเนินงานแบบอิสระ ไม่เป็นทางการ ดำเนินงานแบบเชิงรุก มีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ ซึ่งวัฒนธรรมหน่วยงานภาครัฐกับองค์กรเอกชนมีความแตกต่างกัน บางครั้งก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งของการทำงานร่วมกันได้ กฎหมายไม่เอื้อต่อการดำเนินงานขององค์กรเอกชน บางองค์กรที่มีลักษณะการดำเนินงานที่ผิดกฎหมายจึงทำไม่ได้แต่หน่วยงานภาครัฐจำเป็นต้องออกไปอนุญาต การไม่มีนโยบายที่ชัดเจนจากส่วนกลาง ทำให้ผู้บริหารในระดับพื้นที่ไม่กล้าตัดสินใจให้ความร่วมมือกับองค์กรเอกชน ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารเป็นอุปสรรคในการดำเนินการทำให้การทำงานร่วมกันบางครั้งไม่ได้รับความสะดวกเท่าที่ควร ซึ่งจากการสื่อสารภาษาสากลทำให้เกิดความเข้าใจคลาดเคลื่อนหรือไม่ตรงกัน ทำที่ของรัฐบาลปัจจุบันที่ค่อนข้างจะไม่ยอมรับการทำงานขององค์กรเอกชนในภาพรวมที่เป็นแกนนำในการต่อต้านโครงการของรัฐบาล ทำให้องค์กรภาครัฐย่อยไม่กล้าร่วมมือกับองค์กรเอกชน และผู้บริหารภาครัฐบางแห่งบริหารงานแบบเชิงอำนาจ ทำให้เกิดช่องว่างในการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเอกชนมากขึ้น

นอกจากนี้ยังมีสาเหตุที่สำคัญอีกหลายประการ เช่น การขาดความจริงใจต่อกัน จึงขาดศรัทธาและความไว้วางใจต่อกัน ไม่สนใจงานที่ต้องทำร่วมกัน ขาดองค์กรที่จะสร้างระบบความร่วมมือที่มีบาร์มีและมีการติดต่อกันมากพอ ขาดคณะทำงานที่สนับสนุนจากรัฐบาล ไม่ยอมรับเป็นหน้าที่ไม่เข้าใจในวัตถุประสงค์ และไม่เห็นด้วยในวิธีการ (ประชัน วัลลิโก, 2528 : 21-22)

1.2.9 การมีส่วนร่วม เป็นส่วนเริ่มต้นของกระบวนการความร่วมมือ ดังนี้
กรรณิกา ชมดี (2524 : 11) ได้ให้ความหมายว่าการมีส่วนร่วม หมายถึงความร่วมมือของประชาชนไม่ว่าของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มงานที่เห็นพ้องต้องกัน และเข้าร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการพัฒนา และเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ต้องการโดยกระทำผ่านองค์กรเพื่อให้บรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่พึงประสงค์

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี (2526 : 25) กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติและร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเองและการที่สามารถที่จะทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อแก้ปัญหาและนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นโดยการที่จะร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง

ดังนั้น การมีส่วนร่วม จึงหมายถึงบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่มีความคิดเห็นพ้องต้องกันได้เข้าร่วมรับผิดชอบเพื่อดำเนินการในการพัฒนาตามโครงการให้เป็นไปทิศทางที่ต้องการ โดยกระทำผ่านกลุ่มหรือองค์กรเพื่อให้งานนั้นบรรลุผลตามเป้าหมาย

ซึ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมมีดังนี้ คือร่วมคิด ร่วมกระทำโดยการสละแรงงาน ร่วมบริจาคทรัพย์ วัสดุ ร่วมใช้ประโยชน์ และร่วมบำรุงรักษา (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2527 : 12)

ศิริกุล กสิวิวัฒน์ (2546 : 19-21) กล่าวว่ากระบวนการมีส่วนร่วมหมายถึงประชาชนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนการปฏิบัติงาน ตั้งแต่ค้นหาปัญหา วางแผน ดำเนินการ รับประโยชน์ จากการพัฒนา และติดตามประเมินผล เพราะในการดำเนินการพัฒนาประชาชนเป็นผู้กำหนดความต้องการในการแก้ไขปัญหาของชุมชนด้วยตนเอง

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

การบริหารท้องถิ่น เป็นการดำเนินการบริหารในระดับรองจากระดับชาติ หรือระดับรัฐ เกิดจากการที่รัฐบาลซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบการบริหารประเทศ ได้กระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่น โดยจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชน เรียกว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการดำเนินการตามเจตนารมณ์ของประชาชนอย่างเป็นอิสระภายใต้กรอบนโยบาย กฎหมาย และการกำกับดูแลของรัฐ

1.3.1 ความหมายของการปกครองท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่น คือการปกครองตนเองของประชาชนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของประเทศ

ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2525 : 7) กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นระบบการปกครองที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการกระจายอำนาจทางการปกครองของรัฐ และโดยนัยนี้จะเกิดการทำหน้าที่ปกครองท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นนั้น ๆ องค์กรนี้ถูกจัดตั้ง และควบคุมโดยรัฐบาลแต่ก็มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย และควบคุมให้มีการปฏิบัติให้เป็นไปตามนโยบายของตนเอง

ประหยัด หงษ์ทองคำ (2526 : 10) กล่าวว่า การปกครองส่วนหนึ่งของประเทศ ซึ่งมีอำนาจอิสระในการปฏิบัติหน้าที่ตามสมควร ซึ่งอำนาจจะต้องไม่มากจนมีผลกระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของรัฐ เพราะองค์การปกครองท้องถิ่นมิใช่ชุมชนที่มีอำนาจอธิปไตย องค์การปกครองท้องถิ่นมีสิทธิตามกฎหมาย และมีองค์กรที่จำเป็น เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ขององค์กรปกครองท้องถิ่นนั่นเอง

ซึ่งอาจสรุปสาระสำคัญ ได้ดังนี้ 1) การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองของชุมชนซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรัฐหรือประเทศ 2) ชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีอัตตาณัติหรืออำนาจอิสระในการปกครองตนเอง 3) ชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีสิทธิตามกฎหมายในการปกครองตนเอง 4) ชุมชนท้องถิ่นจะต้องมีองค์กรที่จำเป็นในการปกครองตนเอง และ 5) ประชาชนในท้องถิ่นจะต้องมีส่วนร่วมในการปกครองตนเองของท้องถิ่นอย่างกว้างขวาง

1.3.2 การบริหารท้องถิ่น

การบริหารท้องถิ่นเป็นภารกิจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของฝ่ายบริหาร เป็นกระบวนการหรือกรรมวิธีในการนำเอาการตัดสินใจและนโยบายของท้องถิ่นไปปฏิบัติให้เกิดผลสำเร็จ เป็นการผสมผสานความรู้ความสามารถทางการบริหารกับความรับผิดชอบต่อท้องถิ่น และหลักเหตุผล การบริหารต้องเป็นไปตามเจตจำนงของประชาชนในท้องถิ่น เป็นการนำเอาทรัพยากรทางการบริหารของท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การบริหารท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นโดยส่วนรวมได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยของความเป็นอิสระของท้องถิ่นสิทธิตามกฎหมายของท้องถิ่น ความเข้มแข็งและความสามารถขององค์กรท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนและการร่วมมือกันของทุก ๆ ฝ่ายในท้องถิ่น

การปกครองท้องถิ่นนั้นถือว่าเป็นหัวใจและรากฐานของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เป็นการเปิดโอกาสให้เอกชน ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นของตนอย่างเป็นอิสระตามวิถีประชาธิปไตย เพื่อเป็นการยอมรับในคุณค่าศักดิ์ศรี และความสำคัญของการเป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นต่อการปกครองตนเอง ซึ่งประชาชนเจ้าของท้องถิ่นย่อมมีความรัก ความหวงแหน และความผูกพันในท้องถิ่นภูมิลำเนาของตนเอง การกระจายอำนาจให้ประชาชนบริหารท้องถิ่นของตนเองจะกำหนดวิถีชีวิตและประชาคมให้เป็นไปในทิศทางที่ปรารถนาอันเป็นสิทธิอันชอบธรรมของประชาชนในระบอบประชาธิปไตย นอกจากนี้ยังทำให้ประชาชนตระหนักอีกว่าตนเองไม่ได้อยู่ในฐานะผู้รับบริการสาธารณะอย่างเดียว แต่ตนคือสมาชิกของท้องถิ่น อันส่งเสริมความรับผิดชอบต่อท้องถิ่นของประชาชน สนับสนุนให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการพัฒนาที่อยู่บนพื้นฐานความต้องการของท้องถิ่นด้วยการริเริ่ม และร่วมมือร่วมแรงของทุกภาคส่วนในท้องถิ่นนั่นเอง (รศณรงค์ รัตนเสริมพงศ์, 2548 : 5)

1.3.3 ความสำคัญของการบริหารท้องถิ่น

1. ความสำคัญต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่นและการพัฒนาท้องถิ่น ยิ่งรัฐบาลกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเองมากเท่าใด การบริหารท้องถิ่นก็ยิ่งทวีความสำคัญมากขึ้นเท่านั้น ดังนี้ การบริหารท้องถิ่นทำให้ผู้คนในท้องถิ่นมีชีวิตความเป็นอยู่อย่างที่ดีตนเองต้องการ เนื่องจากการบริหารสอดคล้องตามปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น โดยตัวแทนของประชาชนท้องถิ่น การบริหารท้องถิ่นทำให้ผู้คนในท้องถิ่นมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี เนื่องจากการแก้ไขปัญหที่รวดเร็ว ตรงจุด ทั่วถึงและเพียงพอ การบริหารท้องถิ่นทำให้ผู้คนในท้องถิ่นมีการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ให้ดีขึ้นกว่าเดิม เนื่องจากกิจการต่าง ๆ ทำโดยบุคคลในท้องถิ่นเอง ไม่ต้องพึ่งพา ส่วนกลางทำให้การพัฒนาตนเองริเริ่มขึ้นในท้องถิ่น

2. ความสำคัญต่อการบริหารและการพัฒนาประเทศ การบริหารท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของประเทศย่อมส่งผลต่อการบริหารประเทศโดยรวม ประสิทธิภาพการบริหารท้องถิ่นจะส่งเสริมให้การบริหารและการพัฒนาประเทศประสบความสำเร็จเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการกระจายอำนาจ แบ่งหน้าที่ระหว่างรัฐบาลและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเหมาะสม ก็ยิ่งเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและพัฒนาประเทศยิ่งขึ้น ดังนี้ การบริหารท้องถิ่นช่วงแบ่งเบาภาระของรัฐบาลในการดำเนินการบริหารประเทศ ช่วยระบายนภาระหน้าที่จากส่วนกลางสู่ท้องถิ่น ทำให้รัฐบาลมีภาระลดลง คงเหลือแต่หน้าที่จำเป็นระดับชาติซึ่งให้การบริหารประเทศมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การบริหารท้องถิ่นช่วยส่งเสริมการบริหารประเทศให้มีประสิทธิภาพการกระจายอำนาจ ทำให้สามารถแก้ไขปัญหาท้องถิ่นได้ถูกจุดถูกต้องและเหมาะสม เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมเข้าใจในปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นได้ดีกว่ารัฐบาล และการที่มีการบริหารกิจการด้วยตนเองยิ่งทำให้การบริหารดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อการบริหารประเทศโดยรวม และการบริหารท้องถิ่นอันเกิดจากการกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นปกครองตนเอง ในรูปแบบของการปกครองส่วนท้องถิ่น ทำให้เกิดการพัฒนาท้องถิ่นในพื้นที่ต่าง ๆ พร้อม ๆ กันทั่วประเทศ โดยที่ไม่ต้องรอรัฐบาล และแต่ละท้องถิ่นก็จะพยายามหาทางพัฒนาเพื่อให้ท้องถิ่นของตนหมดปัญหา ชัยบขยาย สร้างความเจริญและก้าวหน้าให้ท้องถิ่น

3. ความสำคัญต่อการปกครองระบอบประชาธิปไตยและการพัฒนาประชาธิปไตยในท้องถิ่น ทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเรียนรู้ในความเป็นประชาธิปไตย จากบทบาทประชาชนในฐานะสมาชิกของท้องถิ่นอันจะสร้างพลเมืองที่ดี รวมถึงทำให้ความเป็นประชาคมท้องถิ่นมีความชัดเจน เพราะประชาชนเข้าใจว่าตนเองเป็นสมาชิกประชาคมท้องถิ่น ตระหนักถึงผลการบริหารท้องถิ่นที่มีผลต่อตนเองและชุมชน ก็จะเข้ามามีส่วนร่วมพัฒนาท้องถิ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทำให้ประชาคมมีความเข้มแข็งพึ่งพาตนเองได้

1.3.4 วัตถุประสงค์ของการบริหารท้องถิ่น

1. การตอบสนองนโยบายแห่งรัฐ เนื่องจากการบริหารท้องถิ่นเป็นการบริหารในระดับรองจากระดับชาติหรือระดับรัฐ ดังนั้น แนวทางการบริหารงานต้องอยู่ภายใต้กรอบนโยบายแห่งรัฐและมีวัตถุประสงค์ในการสนองต่อนโยบายสาธารณะในระดับชาติและระดับรัฐ เพื่อให้การบริหารประเทศในทุกกระดับเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ประสานสอดคล้องกัน เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในทางปฏิบัติ วัตถุประสงค์ของการบริหารท้องถิ่นเพื่อตอบสนองนโยบายรัฐในแต่ละท้องถิ่นต่างกันไป ขึ้นอยู่กับลักษณะท้องถิ่น องค์ประกอบ ปัจจัยแวดล้อม ความสามารถ รวมทั้งปัญหาท้องถิ่น เป็นต้น

2. การนำทรัพยากรท้องถิ่นมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ชุมชน และประเทศชาติโดยส่วนรวม ซึ่งทรัพยากรในแต่ละท้องถิ่นมีทั้งที่นำมาใช้ได้และนำมาใช้ประโยชน์ไม่ได้ ดังนั้น การจัดหาทรัพยากรมาใช้ จึงกลายเป็นการหารายได้ในรูปตัวเงิน เช่น การเรียกเก็บภาษี ค่าธรรมเนียม

ค่าปรับหรือทรัพย์สินอื่น ๆ เช่น การรับบริจาค การเวนคืนที่ดิน รวมถึงการจัดหาทรัพยากรบุคคล เช่น การรับสมัครเข้าทำงาน เกณฑ์แรงงาน จัดกลุ่มอาสาฯ เป็นต้น นอกจากนี้ ยังเป็นการใช้ทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพ คือใช้ให้ถูกงาน แม่นยำ ตรงเป้าหมาย รวดเร็ว ราบรื่น คุ่มค่า มีการอนุรักษ์นำทรัพยากรมาใช้ปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

3. การตอบสนองความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถูกตั้งขึ้นเพื่อมอบหมายให้ใช้อำนาจแทนประชาชนในท้องถิ่น บริหารงานให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนตามหลักประชาธิปไตย ประชาชนย่อมมีสิทธิในการกำหนดวิถีชีวิตของตนเอง ไม่ว่าประชาชนต้องการอะไร วัตถุประสงค์ของการบริหารท้องถิ่นก็ต้องหันไปในทิศทางนั้นด้วย ความต้องการอาจเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา การสนองความต้องการมีหลายลักษณะ เช่น สนองความต้องการด้านความมั่นคงปลอดภัย ปัจจัยพื้นฐาน ด้านศีลธรรม และการมีชีวิตที่ดีกว่าเดิม

4. การพัฒนาท้องถิ่น การกระทำต่างๆ ที่ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆ ตามที่ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นมุ่งหวัง โดยทั่วไป คือให้ประชาชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี มีความสุข สะดวกสบาย พึ่งพาตนเองได้ มีสภาพแวดล้อมที่ดี โดยเริ่มที่การแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ของท้องถิ่น การบำรุงรักษาสิ่งดี ๆ ที่เป็นอยู่ให้คงอยู่เรื่อยไป และสร้างสรรค์สิ่งที่ดีมีประโยชน์สำหรับประชาชนและชุมชนท้องถิ่น

และในการบริหารท้องถิ่น จำเป็นต้องให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นเนื่องจากประชาชนในท้องถิ่นย่อมรู้ถึงความต้องการและปัญหาของตนเอง และท้องถิ่นได้ดีกว่าบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับปรัชญาของการกระจายอำนาจและอุดมคติประชาธิปไตยที่กำหนดหลักการไว้ว่าเป็นการปกครองของประชาชน วิธีการที่ต้องบริหารโดยประชาชนและเป้าหมายที่จะส่งผลถึงประชาชนโดยแท้จริง นอกจากนี้ในการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืนนั้นต้องอาศัยหลักการมีส่วนร่วมของประชาชน เพราะโครงการพัฒนาที่ขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนมักจะล้มเหลว ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมพิจารณาตัดสินใจปฏิบัติและรับผิดชอบในเรื่องต่างๆ เช่น การวางแผน การอุทิศทรัพยากรของตนเอง การติดตามผลงาน ก็จะเป็นการสร้างพลังในการพัฒนาอย่างรวดเร็วและมั่นคงเป็นผลมาจากผลสำเร็จที่เกิดขึ้นจากความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในการพัฒนาท้องถิ่น (ชลัช จงสีบพันธ์, 2548 : 316-317)

1.3.5 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกลไกในการทำหน้าที่ใช้อำนาจซึ่งรัฐบาลกระจายให้ชุมชนท้องถิ่นแทนประชาชนในท้องถิ่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องได้รับการรับรองตามกฎหมาย มีฐานะเป็นนิติบุคคล มีความเป็นเอกเทศ แยกต่างหากจากองค์กรของรัฐบาลและมีความเป็นอิสระในการบริหารงานของตนเองอย่างกว้างขวาง

พระมหานิติภูมิ เคารพปรัชญา (2550 : 15) ได้ให้ความหมายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่า หมายถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่ทางรัฐบาลกลางกระจายอำนาจบางส่วนให้โดยรัฐบาลกลางควบคุม กำหนดนโยบายในระดับโครงสร้างให้รัฐบาลกลางช่วยสนับสนุนด้านงบประมาณให้บางส่วนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรปกครองท้องถิ่นให้สามารถนำไปพัฒนา แก้ปัญหา รวมถึงพัฒนาสาธารณูปโภคสาธารณูปการขั้นพื้นฐานให้กับประชาชนและองค์กรปกครองท้องถิ่นเป็นฐานรากของการพัฒนาการเมืองระบอบประชาธิปไตยในระดับชาติ

ในปัจจุบันรูปแบบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทยประกอบด้วย 5 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา ซึ่งในงานวิจัยครั้งนี้ขอเสนอรายละเอียดเพียงเทศบาลซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับงานวิจัยในครั้งนี้มากที่สุด (รสนนท์ รัตนเสริมพงศ์, 2547 : 24)

1. เทศบาล เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่น การปกครองรูปแบบเทศบาลเป็นการกระจายอำนาจให้แก่ท้องถิ่น ดำเนินการปกครองตนเองตามระบอบประชาธิปไตย ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากสุขาภิบาลเป็นเทศบาลเพื่อให้การปกครอง ได้มีการกระจายอำนาจการปกครองที่สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น (วิรัช ธีรพันธุ์เมธี, 2539 : 35) โดยมีการจัดตั้งเทศบาล ขึ้นในปีพ.ศ. 2546 โดยมีการตราพระราชบัญญัติจัดระเบียบเทศบาล พ.ศ. 2476 ต่อมาได้มีการแก้ไข เปลี่ยนแปลง ยกเลิก กฎหมายเกี่ยวกับเทศบาลหลายครั้งจนในที่สุดได้มีการตราพระราชบัญญัติเทศบาลพ.ศ. 2496 ยกเลิกพระราชบัญญัติเดิมทั้งหมดขณะนี่ยังมีผลบังคับใช้ซึ่งมีการแก้ไขครั้งสุดท้าย โดยพระราชบัญญัติเทศบาลฉบับที่ 11 พ.ศ. 2543 จากวิวัฒนาการรูปแบบการปกครองท้องถิ่นจนถึงปัจจุบัน มีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 ได้ยกเลิกการปกครองท้องถิ่นรูปแบบสุขาภิบาลจนหมดสิ้น ตามพระราชบัญญัติเปลี่ยนแปลงฐานะของสุขาภิบาลเป็นเทศบาลพ.ศ. 2542 ทำให้มีเทศบาลในปัจจุบันทั้งสิ้น จำนวน 1,129 แห่ง (รสนนท์ รัตนเสริมพงศ์, 2548 : 128)

องค์กรของเทศบาลแบ่งออกเป็น 2 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหาร และฝ่ายนิติบัญญัติหรือสภาเทศบาลโดยมาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่น

1.1 การบริหารงาน มีการแบ่งกระบวนการในการบริหารงานเทศบาลออกเป็น 11 ขั้นตอน คือ 1) นโยบาย เป็นหลักและวิธีปฏิบัติที่ยึดถือเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเทศบาล และยักรวมวิสัยทัศน์ ของการพัฒนาเทศบาลไว้ด้วย การวางแผนพัฒนาเทศบาลนั้นเป็นแนวทางสำหรับการพัฒนาในอนาคต เช่น วิสัยทัศน์ของกรุงเทพมหานคร ดังนี้ “จากการระดมความคิดเห็นจากทุกภาคส่วนของสังคม สามารถนำจุดมุ่งหมายและแนวความคิดมาสังเคราะห์เชื่อมโยงเพื่อกำหนดเป็นวิสัยทัศน์ร่วมในการพัฒนากรุงเทพมหานคร ได้ ดังนี้ กรุงเทพมหานครเป็นเมืองนำอยู่ด้วยการบริหารจัดการที่ดี และมีความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยชุมชนมีความเข้มแข็ง ครอบครัวมีความอบอุ่นและสงบสุข” (สำนักนโยบาย

และแผนกรุงเทพมหานคร, 2545 : 6) 2) อำนาจหน้าที่ อำนาจในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเทศบาล และมีกฎหมายรองรับมีทั้งอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาลพ.ศ. 2496 ได้แก่ อำนาจหน้าที่ของเทศบาล นายกเทศมนตรี สมาชิกสภาเทศบาล และปลัดเทศบาลและอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 3) จริยธรรม ธรรมที่เป็นข้อปฏิบัติในการบริหารงานของบุคลากรของเทศบาล 4) จิตวิญญาณ จิตวิญญาณของบุคลากรของเทศบาลที่เป็นไปในทางเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน เพื่อประโยชน์ของประเทศชาติและประชาชนโดยรวมหรือหมายถึงการแสดงความรักดีชอบเมื่อบริหารงานผิดพลาดตามสมควรแก่กรณี 5) การวางแผน แผนพัฒนาเทศบาลซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่มีส่วนช่วยส่งเสริมการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนอย่างทั่วถึง ในพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพ.ศ. 2542 ได้บัญญัติให้เทศบาลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ เพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองหลายประการ ซึ่งรวมถึงการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตนเองหรือแผนพัฒนาของเทศบาล โดยมีขั้นตอนหรือแนวทางการพัฒนาโดยสร้างกลไกและกระบวนการตรวจสอบติดตามและประเมินผล สนับสนุนการจัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบประเมินผลการดำเนินงานของรัฐ และสนับสนุนให้องค์การเอกชนและประชาชนตรวจสอบกำกับดูแลการดำเนินการกับผู้กระทำผิดกฎหมาย เป็นต้น 6) การจัดองค์การ รูปแบบ และโครงสร้าง รวมทั้งการจัดส่วนราชการของเทศบาลด้วย 7) การบริหารงานบุคคล การบริหารงานที่เกี่ยวกับบุคลากรของเทศบาลทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำ 8) การอำนวยการ การบังคับบัญชา การควบคุม และรับผิดชอบการบริหารงานของเทศบาล 9) การประสานงาน ความสัมพันธ์ระหว่างเทศบาลกับบุคคลและระหว่างเทศบาลด้วยกัน และความสัมพันธ์ระหว่างเทศบาลกับประชาชน 10) การรายงาน การรายงานเสนอความเห็นหรือยื่นเรื่องร้องเรียน และการควบคุมตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาลจากภายในและภายนอกและ 11) การงบประมาณ การคลังการงบประมาณ รายรับ และรายจ่ายของเทศบาล

1.2 เทคนิคการบริหารงานของเทศบาล เทคนิคการบริหาร หมายถึงศิลปะหรือกลวิธีเฉพาะที่นำมาใช้ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานของเทศบาล โดยเทศบาลอาจนำมาประยุกต์ใช้ตามความเหมาะสม ดังนี้ 1) เทคนิคด้านบุคลากร ได้แก่ การบรรจุแต่งตั้งหรือใช้บุคลากรในเทศบาลให้ถูกกับงาน การทำตัวเป็นแบบอย่างของผู้นำเทศบาลทั้งฝ่ายการเมืองและฝ่ายประจำและไม่เปิดโอกาสให้ลูกน้องทุจริต การให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพบุคลากรเช่น การให้ทุนศึกษาต่อ การฝึกอบรมสัมมนาการกระตุ้นให้แสดงความคิดเห็นใหม่ๆ การแสดงถึงการให้เกียรติบุคลากร การเชิญผู้มีประสบการณ์มาช่วยพัฒนาเทศบาล เพื่อนำความรู้ความสามารถและประสบการณ์มาใช้ เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนาเทศบาล และการชักชวนขอความร่วมมือหรือประสานงานกับบุคคลภายนอก เช่น ภาคเอกชน นักการเมือง ประชาชนในท้องถิ่น สื่อมวลชน เพื่อให้เข้ามามีส่วนช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินกิจการ

ในท้องถิ่นให้มากขึ้น โดยการดำเนินกิจกรรมร่วมกันหรือลงทุนร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 2) เทคนิคด้านการเงิน ได้แก่ การสนับสนุนให้มีการควบคุมตรวจสอบด้านการเงิน ทั้งจากหน่วยงานภายในและภายนอกเทศบาลภายใต้บทบัญญัติของกฎหมายอย่างเคร่งครัดและสม่ำเสมอ การพัฒนาระบบบัญชีและระบบงบประมาณโดยขอความร่วมมือ การระดมทุน จากแหล่งต่างๆ การเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีและสร้างรายได้ เช่นการให้เช่าสถานที่จัดงานหรือทำกิจกรรมร่วมกับภาคเอกชนหรือเทศบาลอื่นการใช้จ่ายอย่างประหยัด มีประสิทธิภาพ และคุ้มค่า 3) เทคนิคด้านวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ การจัดทำแผนภาพแสดงขั้นตอนการปฏิบัติงานและผลงาน การใช้วัสดุอุปกรณ์เพิ่มประสิทธิภาพหรือยกระดับการให้บริการการติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความสะดวก และการติดตั้งโทรทัศน์วงจรปิด 4) เทคนิคด้านการจัดการทั่วไป ได้แก่ การบริหารงานตามแบบของนักการเมืองท้องถิ่นด้วยจิตสำนึกที่เป็นนักการเมือง การประกาศนโยบายหรือวิสัยทัศน์บางอย่างเด่นชัดพร้อมทั้งกำหนดกรอบเวลาในการปฏิบัติงาน การบริหารงานเทศบาลให้สำเร็จโดยใช้ หลายวิธีการหรือหลายแนวทาง การระดมความคิดเห็นให้เหมาะสมกับสถานการณ์และการบังคับใช้กฎหมายของเทศบาลควรเป็นไปอย่างเคร่งครัดและมีประสิทธิภาพ 5) เทคนิคด้านการให้บริการประชาชน ได้แก่ การให้ประชาชนเลือกรับบริการ การจัดบุคลากรต้อนรับและให้ความช่วยเหลือประชาชน การเปิดกว้างช่องทางให้บริการ การช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อย การจัดหน่วยให้บริการเคลื่อนที่ของเทศบาล การให้บริการร่วมกันเสรีจลันในจุดเดียว และการยึดหลักการให้บริการสาธารณะประชาชนอย่างประทับใจ คล่องตัว รวดเร็ว ใล้ชัด ท้วถึง นำเชื่อถือ โปร่งใส และตรวจสอบได้ และ6) เทคนิคด้านจริยธรรม ได้แก่ การนำหลักธรรมมาใช้ในการให้บริการ การมีจิตสำนึกที่ดีงามในการให้บริการ การวางตัวให้เหมาะสม การไม่ใช้สถานะตำแหน่งไปแสวงหาผลประโยชน์ การพบปะเยี่ยมเยียนช่วยเหลือประชาชนอย่างสม่ำเสมอการไม่ใช้และไม่บิดเบือนข้อมูลข่าวสารของราชการ และการแสดงความรับผิดชอบในการบริหารงานผิดพลาด

1.3 ประเภทของเทศบาล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551 : 2) กฎหมายกำหนดให้จัดตั้งเทศบาลได้ 3 ประเภท 1) เทศบาลตำบล เป็นเทศบาลขนาดเล็ก กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลตำบลไว้ ดังนี้ มีรายได้โดยตรงในปีงบประมาณที่ผ่านมา โดยไม่รวมเงินอุดหนุน 12,000,000 บาทขึ้นไปมีขนาดประชากรหรือราษฎรท้องถิ่น 7,000 คนขึ้นไป มีการกระจายตัวเชิงพื้นที่ 1,500 คน ต่อตารางกิโลเมตร และได้รับความเห็นชอบจากราษฎรท้องถิ่น 2) เทศบาลเมือง เป็นเทศบาลขนาดกลาง กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลเมืองไว้ดังนี้ ท้องที่ที่เป็นที่ตั้งศาลากลางจังหวัดทุกแห่งให้ยกฐานะเทศบาลเมืองได้โดยไม่ต้องพิจารณาถึงหลักเกณฑ์อื่น ๆ ประกอบ ส่วนท้องที่ที่มีใช้เป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัดจะยกฐานะเป็นเทศบาลเมือง ต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้ มีขนาดประชากรหรือราษฎรท้องถิ่น 10,000 คนขึ้นไป และมีการกระจายตัวเชิงพื้นที่ 3,000 คนต่อตารางกิโลเมตร ตลอดทั้งมีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่บริหารจัดการและให้บริการตามที่กฎหมายกำหนดการจัดตั้งเป็นเทศบาล ต้องตราเป็น พระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็น

เทศบาลเมือง ระบุชื่อและเขตเทศบาลไว้ด้วย และ3) เทศบาลนคร เป็นเทศบาลขนาดใหญ่ กระทรวงมหาดไทยได้กำหนดหลักเกณฑ์การจัดตั้งเทศบาลนครไว้ดังนี้ มีขนาดประชากรหรือราษฎร ตั้งแต่ 50,000 คนขึ้นไป มีการกระจายตัวเชิงพื้นที่ ไม่ต่ำกว่า 3,000 มีรายได้พอแก่การปฏิบัติหน้าที่ อันต้องทำตามที่กฎหมายกำหนด มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเป็นเทศบาลนคร และระบุชื่อ และเขตเทศบาลไว้ด้วยคนต่อตารางกิโลเมตร กระทำได้ โดยการประกาศกระทรวงมหาดไทยยกฐานะเป็นเทศบาลนครตามพระราชบัญญัติเทศบาลพ.ศ. 2496 (ฉบับล่าสุด) ปัจจุบันมีเทศบาลนครอยู่ 23 แห่งทั่วประเทศ เทศบาลนครแห่งแรกของไทย คือเทศบาลนครเชียงใหม่

เทศบาลนครประกอบด้วยนายกเทศมนตรีทำหน้าที่หัวหน้าฝ่ายบริหารและสภาเทศบาลที่มีสมาชิกจำนวน 24 คนมาจากการเลือกตั้งของราษฎรในเขตเทศบาล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติ นายกเทศมนตรีมาจากการเลือกตั้งโดยตรงของราษฎรในเขตเทศบาล และมีรองนายกเทศมนตรีมาจากการแต่งตั้งของนายกเทศมนตรี นอกจากนี้ ยังมีสำนักงานเทศบาลนครซึ่งมีปลัดเทศบาลเป็นหัวหน้าพนักงานเทศบาล ทำหน้าที่เป็นหน่วยงานธุรการและหน่วยงานให้บริการประชาชนภายใต้การบังคับบัญชาของนายกเทศมนตรี

จากเงื่อนไขการจัดตั้งประเภทของเทศบาลข้างต้น การยกฐานะของเทศบาลจึงขึ้นอยู่กับรายได้และขนาดของประชากรเป็นหลัก ในขณะเดียวกันก็มีข้อสังเกตว่าการจัดตั้งพื้นที่ของตนเป็นการปกครองท้องถิ่นในรูปแบบเทศบาล ท้องถิ่นนั้นต้องมีความเจริญตามเกณฑ์เท่านั้น ส่วนท้องถิ่นที่มีรายได้น้อยและมีขนาดประชาน้อยจึงมักขาดโอกาส

1.4 บทบาทของเทศบาลในการพัฒนาเมือง บทบาทของเทศบาลในการพัฒนาเมือง ควรเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพในการวางแผนพัฒนาเทศบาลและนำแผนไปสู่การปฏิบัติให้ครอบคลุมทุกสาขา กองการพัฒนา ให้เป็นไปตามแนวทางของแผนพัฒนาฉบับที่ 5 และมีการบูรณาการ ใน 5 สาขา ดังนี้ สาขาการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน สาขาการพัฒนาสิ่งแวดล้อมและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ สาขาการพัฒนาสังคม สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจและสาขาการพัฒนาการเมือง การบริหาร (เทศบาลเมืองพระประแดง, 2551 : 5) การจัดระบบการบริการสาธารณะของเทศบาลเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ พ.ศ. 2542 มีดังนี้ คือการส่งเสริมการท่องเที่ยว ฯลฯ

ในกรณีของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาลพ.ศ. 2496 ซึ่งได้ระบุหน้าที่ของเทศบาลนครไว้ในมาตรา 56 (1) ว่า ต้องมีการดำเนินกิจการตามที่ระบุไว้ใน มาตรา 53 ทั้งหมด แต่ในการศึกษาครั้งนี้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวดังนั้นก็ตรงกับ (8) การส่งเสริมกิจการการท่องเที่ยว และในมาตรา 57 เทศบาลนครอาจจัดทำกิจการอื่น ๆ ตามมาตรา 54

1.3.6 การส่งเสริมท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Local Agenda 21 : LA21) (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2551 : 1-3) หลักแนวคิด คือปรับปรุงแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม การอนุรักษ์ จัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างสมดุล นำกลุ่มผู้มีส่วนได้เสีย และได้รับผลกระทบจากการพัฒนาทุกภาคส่วนของสังคมให้เข้ามารับรู้และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และกำหนดวิธีการดำเนินงานที่จะช่วยก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน

การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนนั้น เนื่องจากราชการส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ก่อตั้งดำเนินการดูแลรักษา รวมถึงการวางแผนกำหนดนโยบายและสนับสนุน การปฏิบัติตามนโยบายทั้งในระดับชาติและระดับรองลงมา ทั้งในด้านโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น ประกอบกับราชการส่วนท้องถิ่นยังเป็นหน่วยงานของรัฐที่ใกล้ชิดกับประชาชนในท้องถิ่นมากที่สุด จึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการให้ความรู้ประสานความร่วมมือ สนับสนุนและตอบสนองต่อประชาชน เพื่อพัฒนาชุมชนและท้องถิ่น ไปสู่ความน่าอยู่อย่างยั่งยืน

เส้นทางสู่ชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืนเริ่มจากการสนับสนุนการเปิดเวทีสาธารณะในระดับต่างๆ ทั้งระดับชาติและท้องถิ่น เพื่อระดมความคิดเห็น วิเคราะห์สร้างองค์ความรู้ และนโยบายการพัฒนา สนับสนุนการจัดตั้งเครือข่ายพหุภาคีการพัฒนาอย่างยั่งยืนจากกลุ่ม/องค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น ประชาชนทุกสาขาอาชีพ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรพัฒนาเอกชน เพื่อร่วมพิจารณาแนวทางและวางแผนการดำเนินงาน จัดทำเครื่องมือชี้วัดและติดตามประเมินผล เพื่อเป็นเครื่องมือในการศึกษาผลกระทบทั้งทางบวกและทางลบ พร้อมทั้งบ่งชี้ความก้าวหน้าในการดำเนินงาน เพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเสริมสร้างบทบาทองค์กรวิชาการในท้องถิ่น เพื่อศึกษาวิจัย รวบรวม จัดทำข้อมูลในท้องถิ่น เพื่อเป็นเครื่องมือในการสังเคราะห์ กำหนดนโยบาย และเป็นศูนย์กลางในการถ่ายทอด แลกเปลี่ยนความรู้แก่ประชาชน

การส่งเสริมพหุภาคี ในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ภายใต้แผนปฏิบัติการ 21 ระดับท้องถิ่น ดำเนินการโดยส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนและภาคีต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการวางกรอบแนวคิดการดำเนินงานพัฒนาชุมชนทั้ง 3 ด้าน คือสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อนำชุมชนไปสู่ความน่าอยู่อย่างยั่งยืน ภายใต้การสนับสนุนทางวิชาการจากกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาค รวมทั้งสำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัด โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นเจ้าภาพในการดำเนินงานและพหุภาคีในชุมชน เป็นผู้พิจารณาเสนอแนวทางการพัฒนาและร่วมรับผิดชอบดำเนินการ

เป้าหมายการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน อยู่ที่การที่พหุภาคีมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองไปสู่ความน่าอยู่อย่างยั่งยืน และให้พึ่งพาตนเองในการบริหารจัดการ องค์กรอนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งส่งเสริมองค์ความรู้ ศักยภาพของพหุภาคี ในการบริหารจัดการอนุรักษ์ พื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วม

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินงานเพื่อตอบสนองแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยร่วมกับสมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ดำเนินการศึกษาพัฒนาตัวชี้วัดเทศบาลนำอยู่อย่างยั่งยืน สำหรับเทศบาลทุกระดับ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานภาคีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นเครื่องมือและกลไกในการติดตามตรวจวัด และประเมินผลความสำเร็จในการดำเนินงานของเทศบาล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายความเป็นเมืองนำอยู่อย่างยั่งยืน มาตั้งแต่ปีพ.ศ. 2547 โดยกำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของการเป็นเทศบาลนำอยู่อย่างยั่งยืน คือเป็นเมืองที่มีเศรษฐกิจพัฒนามีสังคมนำอยู่ และมีสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ซึ่งมีพื้นฐานมาจากการเรียนรู้และพัฒนาภายในองค์กร และการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของคณะผู้บริหารเมือง โดยมุ่งเป้าประสงค์สูงสุด คือความพึงพอใจและความสุขของคนที่อาศัยอยู่ในเมืองนั้น รวมทั้งได้ดำเนินการจัดการประเมินผลเทศบาลนำอยู่อย่างยั่งยืน ควบคู่ไปด้วยเพื่อให้เทศบาลเกิดการตื่นตัวในการที่จะใช้ตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นเครื่องมือ ในการสร้างยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเมืองไปสู่ความนำอยู่อย่างยั่งยืนในทิศทางที่สอดคล้องกับการพัฒนาที่ยั่งยืนยิ่งขึ้น ซึ่งได้มีเทศบาลเข้าร่วมโครงการกว่า 100 แห่ง ผลปรากฏว่ามีเทศบาลที่ผ่านเกณฑ์การประเมินจากการพิจารณา และได้ดำเนินการคัดเลือกให้เป็นเทศบาลนำอยู่อย่างยั่งยืนทั้งสิ้น 24 แห่ง ดังตาราง 1

ตาราง 1 เทศบาลนำอยู่อย่างยั่งยืน

เทศบาล	เทศบาลนำอยู่อย่างยั่งยืน ยอดเยี่ยม ระดับประเทศ	เทศบาลนำอยู่อย่างยั่งยืน ดีเด่น ระดับประเทศ	เทศบาลนำอยู่อย่างยั่งยืน ดีเด่น ระดับภาค
นคร	เทศบาลนครสงขลา จ.สงขลา	เทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลนครพิษณุโลก เทศบาลนครเชียงราย และเทศบาลนครตรัง	เทศบาลนครอุดรธานี เทศบาลนครนครราชสีมา เทศบาลนครภูเก็ต เทศบาลนครหาดใหญ่ จ.สงขลา
เมือง	เทศบาลเมืองพิจิตร จ.พิจิตร	เทศบาลเมืองท่าข้าม เทศบาลเมืองสุราษฎร์ธานี เทศบาลเมืองหล่มสัก และเทศบาลเมืองจะเชิงเทรา	เทศบาลเมืองสุรินทร์
ตำบล	เทศบาลตำบล เมืองแกลง จ.ระยอง	เทศบาลตำบลบ้านแก่ง เทศบาลกะทู้ เทศบาลตำบลสำโรงทาบ และเทศบาลตำบลแหลม ฉบัง	เทศบาลตำบลช้างเผือก เทศบาลตำบลเวียงฝาง เทศบาลตำบลธรรมศาลา และเทศบาลตำบลกำแพง

2. สภาพทั่วไปและยุทธศาสตร์แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ รัฐบาลและเทศบาลนครหาดใหญ่

2.1 นโยบายด้านการท่องเที่ยวและบริการของรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ 1

คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภา ภายใต้การนำของนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2551 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวและบริการมีดังนี้ (อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, 2551 : 2-22) คือเร่งสร้างความเชื่อมั่นให้นักท่องเที่ยวต่างชาติและเร่งรัดมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว โดยการดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการประชาสัมพันธ์ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ ส่งเสริมการท่องเที่ยวของคนไทยในประเทศ และปรับแผนงบประมาณของส่วนราชการที่ได้รับงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ 2552 อยู่แล้ว เพื่อใช้ในการจัดการฝึกอบรมและสัมมนาให้กระจายทั่วประเทศ รวมทั้งลดหย่อนค่าธรรมเนียมและค่าบริการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้มีการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น”

นโยบายเศรษฐกิจ ภาคการท่องเที่ยวและบริการ

1. ขยายฐานภาคบริการในโครงสร้างการผลิตของประเทศ โดยเพิ่มความหลากหลายของธุรกิจบริการ เพิ่มมูลค่า เพิ่มความสามารถในการแข่งขัน พัฒนาแรงงานฝีมือทั้งในด้านคุณภาพและความรู้ด้านภาษา และเชื่อมโยงธุรกิจภาคบริการ อุตสาหกรรมและเกษตรเข้าด้วยกันให้เป็นกลุ่มสินค้าเช่น ธุรกิจสุขภาพ อาหาร และการท่องเที่ยว รวมทั้งสินค้าและบริการที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานของวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีสมัยใหม่

2. พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวทั้งของรัฐและเอกชน โดยรักษาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเดิมที่มีอยู่แล้ว ทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมและแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น โดยเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของชุมชนรวมทั้งจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษด้านการท่องเที่ยวและกำหนดจุดขายของแหล่งท่องเที่ยวของแต่ละภาคและกลุ่มจังหวัดให้มีความเหมาะสมเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เช่น กรุงเทพมหานครที่ทรงเสน่ห์ ภาคใต้เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวทางทะเลระดับโลก ภาคเหนือเป็นศูนย์กลางอารยธรรมล้านนา ภาคอีสานเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โบราณคดีวัฒนธรรมและชายแดน ภาคกลางเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวอารยธรรม มรดกโลก และมรดกธรรมชาติ

3. พัฒนามาตรฐานบริการด้านการท่องเที่ยว โดยจัดให้มีมาตรฐานธุรกิจนำเที่ยวมาตรฐานการเดินทาง มาตรฐานร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก มาตรฐานที่พัก และโรงแรม เป็นต้น รวมทั้งพัฒนามาตรฐานบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เช่น พนักงานโรงแรม พนักงานบริษัทนำเที่ยว มัคคุเทศก์ พนักงานร้านอาหาร พนักงานรถนำเที่ยว เป็นต้น และปรับปรุงมาตรฐานการให้บริการของหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว และค่าธรรมเนียม และค่าบริการของรัฐ

4. พัฒนาด้านการตลาดและประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว โดยสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ด้านการตลาด และกำหนดกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ เพื่อสนับสนุนจุดขายที่มีความโดดเด่นของไทย ให้เป็นศูนย์กลางระดับโลก โดยเฉพาะความพร้อมของการให้บริการทางด้านศูนย์กลางการประชุมและแสดงสินค้าระหว่างประเทศ และศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมทั้งส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก

5. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งหมดให้มีความทันสมัยและสนับสนุนซึ่งกันและกัน และเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายทางด้านความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม

2.2 ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2551 : 1)

วิสัยทัศน์ คือ 1) ประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ยั่งยืน มีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับโลก และ 2) อุตสาหกรรมภาพยนตร์ ของประเทศไทยมีศักยภาพในการแข่งขันระดับนานาชาติและเป็นหนทางสำคัญของการนำรายได้เข้าสู่ประเทศ

พันธกิจ คือ 1) สร้าง ส่งเสริม อนุรักษ์ พื้นฟู หรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน 2) ส่งเสริมการมีส่วนร่วม และเสริมสร้างขีดความสามารถด้านการท่องเที่ยวให้แก่ทุกภาคส่วน 3) พัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ให้เป็นเครื่องมือในการสร้างรายได้ให้แก่ประชาชน 4) พัฒนายกระดับมาตรฐานอุตสาหกรรมท่องเที่ยว 5) สร้างความมั่นใจ อำนวยความสะดวก และให้ความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยว 6) พัฒนาความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยว 7) ส่งเสริม สนับสนุนการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย และ 8) ส่งเสริม สนับสนุน อุตสาหกรรมภาพยนตร์ของประเทศไทย

ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ 1) การขจัดความยากจนระดับชุมชนด้วยการท่องเที่ยว 2) การปรับโครงสร้างการท่องเที่ยวให้สมดุล และแข่งขันได้อย่างยั่งยืน 3) การต่างประเทศ และเศรษฐกิจระหว่างประเทศด้านการท่องเที่ยว และ 4) การพัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์

เป้าประสงค์ คือ 1) ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว 2) มีมาตรการส่งเสริมสนับสนุนการถ่ายทำภาพยนตร์ต่างประเทศในประเทศไทย เพื่อนำรายได้เข้าประเทศ 3) บทบาทของประเทศไทยในการเป็นผู้นำด้านการท่องเที่ยวในเวทีโลก 4) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ที่สอดคล้องระหว่างส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น (จังหวัดที่มีโอกาสทางการท่องเที่ยวสูง และกลาง 80% โอกาสน้อย 20%) 5) พัฒนามาตรฐานในด้านการบริการ (40%) ความปลอดภัย (20%) และการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (40%) 6) พัฒนาบุคลากร

ด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองต่อภารกิจทั้ง 3 ด้าน และ7) พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืน และสอดคล้องกับสภาพแวดล้อม

กลยุทธ์ คือ1) พัฒนาขีดความสามารถของชุมชน และองค์กรปกครองท้องถิ่นให้สามารถพัฒนารูปแบบสินค้าและบริการท่องเที่ยว เพื่อการสร้างรายได้ 2) สร้าง ส่งเสริม อนุรักษ์ พื้นฟู หรือพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืนมีคุณภาพ และได้มาตรฐานสากล 3) พัฒนาระดับมาตรฐาน การให้บริการ และปัจจัยสนับสนุนการท่องเที่ยว 4) พัฒนาธุรกิจบริการถ่ายภาพยนตร์ให้มีศักยภาพ และส่งเสริมสนับสนุนอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของประเทศไทย 5) ผลักดันความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างประเทศ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว และ6) สร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวในการบริหารวิกฤติ อำนวยความสะดวกและให้ความปลอดภัย

2.3 นโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (กongsวางแผนโครงการ, 2540 : 1)

เมื่อพ.ศ. 2538 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ว่าจ้างสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ให้ทำการศึกษาโครงการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศพ.ศ. 2540 ในรายงานได้มีการเสนอแนะนโยบายและกลยุทธ์ในการพัฒนาเพื่อเป็นแนวทางให้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยนำไปพิจารณาดำเนินการต่อไป

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวที่ต้องมีการพัฒนาอย่างยั่งยืน ดังนั้น จึงกำหนดให้มโนนโยบายหลักดังนี้ 1) การควบคุมดูแลรักษาและจัดการทรัพยากรให้คงสภาพเดิมแท้ไว้ให้มากที่สุด หลีกเลี่ยงหรือลดวันการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่อ่อนไหวง่ายต่อการถูกรบกวนและฟื้นตัวได้ยาก 2) คำนึงถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมที่เหมาะสมและการปรับให้เกิดความสมดุลกับรูปแบบและกิจกรรมเดิมที่มีอยู่ พึงหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง อย่างรุนแรงต่อการท่องเที่ยวรูปแบบอื่น ๆ หากเน้นในการแปรประโยชน์จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การจัดการการท่องเที่ยวโดยรวม 3) การพัฒนา ด้านการให้การศึกษ สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ และการมีรายได้เพียงอย่างเดียว 4) การมีส่วนร่วมของประชาชน และองค์กรท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร การบริการ การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมชุมชนในกระบวนการท่องเที่ยว รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาหรือให้ประชาชนมีตัวแทนเป็นคณะกรรมการร่วมในทุกๆระดับ 5) ให้ความสำคัญของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นความจำเป็นอันดับต้น ในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ทั้งนี้ให้องค์กรต่าง ๆ กำหนดบทบาทที่ชัดเจนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยมีการจัดสรรงบประมาณ บุคลากร และกำหนดวิธีการที่เหมาะสม 6) นำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เข้าสู่แผนพัฒนาระดับต่างๆ อย่างมีความสำคัญ ได้แก่ แผนพัฒนาท้องถิ่น แผนพัฒนาจังหวัด และแผนพัฒนาภาค พร้อมทั้งให้มีการจัดสรร และกระจายงบประมาณอย่างทั่วถึงและเพียงพอ 7) สนับสนุนการศึกษา วิจัย และประเมินผลการพัฒนาอย่างรอบด้าน

เพื่อกำหนดแนวทางการจัดการ การแก้ไขปัญหา และการปรับปรุงแผนอย่างเป็นขั้นตอน
 8) มีการใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแล รักษาสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด โดยเน้นการแนะนำ ตักเตือน และสร้างวินัย การท่องเที่ยวควบคู่ไปด้วย 9) จัดทำแนวทางปฏิบัติ หรือคู่มือการจัดการ (Code of Conduct) แก่ผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างถูกต้อง และ 10) จัดให้มีเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ทั้งในแนวตั้งและแนวนอน โดยให้มีการประสานงานด้านข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันทุกระดับ

2.3.1 นโยบายด้านต่างๆ ในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการจัดการที่ประสานการจัดการในด้านต่างๆ ภายใต้หลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และองค์ประกอบในเชิงระบบของการท่องเที่ยว ซึ่งกระบวนการจัดการจะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิดและชัดเจนระหว่างองค์ประกอบต่างๆ อย่างไรก็ตาม นโยบายการจัดการได้กำหนดแนวทางด้านต่างๆ 6 ด้าน ซึ่งสามารถกำหนดเป็นนโยบายและกลยุทธ์การจัดการที่มีประสิทธิภาพเฉพาะด้าน ดังนี้
 1) นโยบายด้านการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม 2) นโยบายด้านการศึกษาศึกษาและสร้างจิตสำนึก 3) นโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น 4) นโยบายด้านการส่งเสริมตลาดและการนำเที่ยว 5) นโยบายด้านการจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยว และ 6) นโยบายด้านการส่งเสริมการลงทุน

2.3.2 ยุทธศาสตร์การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

การที่จะให้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวหลักที่สำคัญในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ต้องการการพัฒนาที่ยั่งยืน และเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ต้องการ จึงเห็นควรกำหนดยุทธศาสตร์ในการจัดการที่เกี่ยวข้อง ทั้งสิ้น 6 ยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องภายใต้นโยบายหลักและนโยบายแต่ละด้าน ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม
 ทรัพยากรการท่องเที่ยวประกอบด้วย แหล่งธรรมชาติ (เน้นที่ความหลากหลายหรือความดั้งเดิม) และแหล่งวัฒนธรรมรวมแหล่งประวัติศาสตร์ที่เน้นความสัมพันธ์กับระบบนิเวศในพื้นที่ แหล่งทรัพยากรเหล่านี้มีสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยว และมีการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ หรือเป็นแหล่งธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการนำมาใช้ประโยชน์ เพื่อการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ภายในแหล่งท่องเที่ยวหนึ่งๆ จะสามารถจัดการ เพื่อให้มีการท่องเที่ยวได้มากกว่าหนึ่งรูปแบบ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว ไม่เพียงแต่เป็นการนำทรัพยากรที่มีความสำคัญในระบบนิเวศเสนอนักท่องเที่ยวเท่านั้น หากยังรวมถึงการสงวนรักษา พันธุ์ ควบคุม ดูแล ทรัพยากรเหล่านั้นให้คงสภาพไว้ให้ดีที่สุด เป็นการเสริมมาตรการการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสามารถนำมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้นานที่สุดหรือตลอดไป มีเจ้าของพื้นที่หรือผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลพื้นที่เป็นผู้รับผิดชอบหลัก โดยผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ผู้ประกอบการ

นักท่องเที่ยว สถาบันต่างๆ ในสังคม องค์กรประชาชน และประชาชนท้องถิ่น ต้องให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ รักษาสภาพ ไม่ทำลาย หรือสร้างความเสียหายแก่ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม

2. ยุทธศาสตร์การให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยรวม เพื่อให้มีบทบาทและทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม ในการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยรวม ด้วยการให้กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นสื่อกลางทางการศึกษาและการเรียนรู้ด้านระบบนิเวศของนักท่องเที่ยว และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน และประชาชนโดยทั่วไป ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญต่อการศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของทรัพยากรท่องเที่ยวแล้วสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ต่อไป

3. ยุทธศาสตร์การสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่น เป็นเป้าหมายสำคัญซึ่งเน้นให้มีในกระบวนการท่องเที่ยวแนวใหม่ ถือได้ว่าเป็นพื้นฐานของการพัฒนาที่ยั่งยืนในองค์รวมของระบบ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ยุทธศาสตร์การมีส่วนร่วมของประชาชนท้องถิ่นครอบคลุมการมีส่วนร่วมขององค์กรอื่นๆ ด้วย แต่ได้เน้นการให้ความสำคัญแก่ประชากรท้องถิ่นในอันที่จะมีบทบาทในการกำกับ ดูแล และควบคุมการท่องเที่ยวได้มากขึ้น และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างมีศักดิ์ศรี ประชาชนในชุมชนพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญต่อการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างมาก เนื่องจากประชาชนเป็นเจ้าของท้องถิ่นซึ่งมีความรัก ความหวงแหน พึ่งพิงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวอยู่แล้ว สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดการพัฒนาแบบยั่งยืนแก่ทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวได้ และชุมชนจะต้องพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานของรัฐกับชุมชนเอง และระหว่างชุมชนกับเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศด้วย

4. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการมีส่วนร่วมและบริการนำเที่ยว ตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นตลาดที่กำลังได้รับความสนใจ จากนักท่องเที่ยว องค์กรของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว นักอนุรักษ์ และบุคคลทั่วไปที่รักธรรมชาติ และต้องการรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน การมองตลาดการท่องเที่ยวจึงมีสองด้าน คือด้านตลาดที่ต้องการมีสิ่งดึงดูดใจใหม่ๆ ที่เป็นเหมือนผลิตภัณฑ์ (Product) ในการเสนอขายกับด้านที่ให้ตลาดเป็นสื่อ นำคนเข้าไปสัมผัส เรียนรู้ และร่วมรักษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการประสานแนวคิดทั้งสองเข้าด้วยกัน ภายใต้กรอบความต้องการโดยรวมของประเทศเป็นหลัก

5. ยุทธศาสตร์การจัดการโครงสร้างพื้นฐานและบริการท่องเที่ยว โครงสร้างพื้นฐานและบริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ถือได้ว่าเป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้แก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ เส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวรวมทั้งเส้นทางศึกษาธรรมชาติ การบริการที่พักในระดับโรงแรมจนถึงการตั้งเต็นท์ในพื้นที่ การบริการอาหาร และ

เครื่องเต็ม โครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ เท่าที่จำเป็น เช่น น้ำใช้ ไฟฟ้า การขนส่ง การสื่อสาร และการรักษาความปลอดภัย ภายใต้ความเหมาะสมของพื้นที่และการพัฒนาในพื้นที่นั้นๆ กลยุทธ์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการ เป็นภารกิจของผู้ให้บริการ เจ้าของหรือผู้ควบคุมดูแลพื้นที่ หน่วยงานของรัฐ และในบางพื้นที่ประชาชนท้องถิ่นสามารถมีส่วนในการพัฒนา โดยนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องเข้าใจถึงขนาดการบริการที่อาจมีจำกัดตามสภาพด้วย

6. ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการลงทุน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นการท่องเที่ยวที่ปัจจุบันเข้าใจว่าอาจยังให้ผลตอบแทนค่อนข้างต่ำ แต่สร้างความเชื่อมั่นได้ว่าการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นในสัดส่วนที่สูงกว่า การส่งเสริมการลงทุนจึงเป็นมาตรการที่สนับสนุนให้มีการพัฒนาการท่องเที่ยวที่กระจายผลตอบแทนสู่ท้องถิ่น หรือสนับสนุนการลงทุนของท้องถิ่นเองมากขึ้น นอกจากนี้ การส่งเสริมการลงทุนยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือที่ดีในการสร้างการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและการบริการการส่งเสริมและควบคุมให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.4 พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติพ.ศ. 2551 ยกตัวอย่างมาตราที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2551 : 20)

มาตรา 3 ในพระราชบัญญัตินี้

การบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยว หมายความว่า การจัดสร้างและพัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว การรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาบริการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรการท่องเที่ยว การสร้างและเผยแพร่องค์ความรู้ทางการท่องเที่ยว การสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยว การรักษาความปลอดภัยทางการท่องเที่ยว หรือการอื่นใดที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว หรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยว ไม่ว่าโดยทางตรงหรือทางอ้อม อันเป็นการสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หน่วยงานของรัฐ หมายความว่า กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่นและมีฐานะเป็นกรม จังหวัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การมหาชนหรือหน่วยงานอื่นของรัฐที่มีการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยว

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น หมายความว่า องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่มีกฎหมายจัดตั้ง

หมวด 3 แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว

มาตรา 17 เพื่อประโยชน์ในการรักษาฟื้นฟูแหล่งท่องเที่ยวหรือการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ

คณะกรรมการอาจกำหนดให้เขตพื้นที่ใดเป็นเขตพัฒนาการท่องเที่ยวได้ โดยพิจารณาร่วมกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องและผู้ว่าราชการจังหวัดในเขตพื้นที่ ทั้งนี้ ให้มีการรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของชุมชนในพื้นที่เพื่อประกอบการพิจารณาด้วย

เขตพัฒนาการท่องเที่ยวตามวรรคหนึ่งจะกำหนดเป็นกลุ่มจังหวัด จังหวัดหรือพื้นที่เฉพาะก็ได้โดยให้ออกเป็นกฎกระทรวงระบุชื่อของเขตพัฒนาการท่องเที่ยว และในกรณีจำเป็นให้มีแผนที่สังเขปแสดงแนวเขตแนบท้ายกฎกระทรวงด้วย

มาตรา 18 เมื่อมีการออกกฎกระทรวงกำหนดเขตพัฒนาการท่องเที่ยวใดให้รัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการประจำเขตดังกล่าวขึ้นคณะหนึ่ง เรียกว่า คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้แทนหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้อง ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประธานหอการค้าจังหวัด ผู้แทนสภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวจำนวนไม่เกินสามสิบคนในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เป็นกรรมการ โดยมีผู้แทนกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาเป็นกรรมการและเลขานุการ

มาตรา 19 ให้คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวดำเนินการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวของตน เสนอคณะกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติ และประกาศในราชกิจจานุเบกษา

แผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวตามวรรคหนึ่ง ต้องจัดทำให้สอดคล้องกับกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ภายในเขตและแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ และอย่างน้อยต้องกำหนดรายละเอียดเกี่ยวกับแผนงานในการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตของตน หน่วยงานที่มีหน้าที่รับผิดชอบรวมทั้งระยะเวลาในการดำเนินการ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

มาตรา 20 เมื่อได้ประกาศแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยวภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยวใดในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ให้หน่วยงานของรัฐที่อยู่ภายในเขตดำเนินการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวที่อยู่ในความรับผิดชอบของตนให้สอดคล้องกับแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาอาจพิจารณาให้การสนับสนุนตามที่เห็นสมควร และให้คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการดังกล่าว

มาตรา 21 การใช้บังคับกฎหมายภายในเขตพัฒนาการท่องเที่ยว ต้องสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยให้คณะกรรมการพัฒนาการท่องเที่ยวดำเนินการประสานงานให้สอดคล้องกัน

หมวด 4 กองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย

มาตรา 22 ให้จัดตั้งกองทุนขึ้นในสำนักงาน เรียกว่า กองทุนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นทุนหมุนเวียนในการพัฒนาการท่องเที่ยว

การสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันให้อุตสาหกรรมท่องเที่ยว การพัฒนาทักษะด้านการบริหาร การตลาดหรือการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวในชุมชน รวมถึงการดูแลรักษาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยว และการส่งเสริมสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ๆ ในท้องถิ่น

มาตรา 24 เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ ดังต่อไปนี้

(1) เป็นเงินอุดหนุนหรือเงินให้กู้ยืมแก่หน่วยงานของรัฐ เพื่อนำไปใช้ดำเนินงานตามนโยบายหรือแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ รวมทั้งแผนปฏิบัติการพัฒนาการท่องเที่ยว

(2) เป็นค่าใช้จ่ายในการช่วยเหลือหรือสนับสนุนการท่องเที่ยว รวมทั้งเพื่อสนับสนุนการศึกษา การค้นคว้า การวิจัย การฝึกอบรม การประชุม การประชาสัมพันธ์และการเผยแพร่ข้อมูล

(3) เป็นค่าใช้จ่ายในการบริหารกองทุน

หมายเหตุ เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ โดยที่การกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของประเทศ ในปัจจุบันกระจัดกระจายอยู่ตามหน่วยงานของรัฐ ทำให้การบริหาร และพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมาไม่มีเอกภาพเป็นไปอย่างไร้ทิศทาง และไม่ต่อเนื่อง ประกอบกับสถานการณ์ในปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวอันเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวหลายประเภทยังมิได้มีระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกต้องและเหมาะสม เป็นเหตุให้แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรมและด้อยคุณภาพนำมาซึ่งผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม และเป็นอุปสรรคในการพัฒนาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศให้มีคุณภาพและมีความยั่งยืน สมควรกำหนดให้มีกลไกในการกำหนดนโยบายและการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของประเทศให้เป็นไปอย่างมีระบบ สอดรับและเชื่อมโยงกันทั้งในระดับชาติ ระดับภูมิภาค และระดับท้องถิ่น เพื่อให้การบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวมีเอกภาพและมีความต่อเนื่องตลอดจนเพื่อให้มีระบบการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างถูกต้องและเหมาะสม จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้

2.5 ข้อมูลทั่วไปของเทศบาลนครหาดใหญ่

นครหาดใหญ่ เริ่มต้นมาจากหมู่บ้านเล็ก ๆ ชื่อว่าหมู่บ้านโคกเสม็ดชุน และบ้านหาดใหญ่ เดิมดินแดนหาดใหญ่เป็นเนินสูงมีผู้คนอาศัยอยู่ไม่มากนัก การคมนาคมไม่สะดวก เป็นป่าต้นเสม็ดชุน โดยทั่วไปชาวบ้านจึงเรียกว่า บ้านโคกเสม็ดชุน เมื่อทางการได้ตัดทางรถไฟมาถึงท้องถิ่นนี้ จึงมีประชาชนอพยพมาตั้งหลักแหล่งทำมาหากิน และเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ

ต่อมาชุมชนหาดใหญ่เติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว จนทางราชการต้องยกฐานะให้บ้านหาดใหญ่เป็นอำเภอที่มีชื่อว่า อำเภอเหนือ และในปีพ.ศ. 2460 ได้เปลี่ยนชื่อจากอำเภอเหนือเป็นอำเภอหาดใหญ่ และได้รับการยกฐานะเป็นอำเภอชั้นเอก ในที่สุดปีพ.ศ. 2471 หาดใหญ่

มีฐานะเป็นสุขาภิบาล ซึ่งประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขาภิบาลเมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม พ.ศ. 2471 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา

ต่อมาสุขาภิบาลแห่งนี้เจริญขึ้น มีพลเมืองหนาแน่นขึ้น และมีกิจการเจริญก้าวหน้า กระทรวงมหาดไทยจึงได้ประกาศพระราชกฤษฎีกา ยกฐานะเป็นสุขาภิบาลขนาดใหญ่ เมื่อวันที่ 10 ธันวาคม พ.ศ. 2478 ซึ่งในขณะนั้นมีเนื้อที่ 5 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 5,000 คน รวมถึงมีรายได้ประมาณ 60,000 บาท

เนื่องจากประชาชนในเขตเทศบาลอยู่หนาแน่น พร้อมทั้งกิจการได้เจริญขึ้น จึงได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเทศบาลจึงได้มีพระราชกฤษฎีกายกฐานะเทศบาลตำบลหาดใหญ่ เป็นเทศบาลเมืองหาดใหญ่ เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2492 ตามประกาศใน ในขณะนั้นมีเนื้อที่ 5 ตารางกิโลเมตร มีประชากรประมาณ 19,425 คน มีรายได้ 374,523.33 บาท

ต่อมาประชาชนอาศัยในเขตเทศบาลเพิ่มปริมาณหนาแน่นมากขึ้น พร้อมทั้งกิจการของเทศบาลได้เจริญก้าวหน้ายิ่งขึ้น จึงได้เปลี่ยนแปลงเขตเทศบาล จากเนื้อที่ 5 ตารางกิโลเมตร เพิ่มอีก 3 ตารางกิโลเมตร รวมเป็นเนื้อที่ 8 ตารางกิโลเมตรตามพระราชกฤษฎีกา เมื่อวันที่ 10 พฤษภาคม พ.ศ. 2504 ในขณะนั้น โดยมีประชากร 38,162 คน และมีรายได้ 3,854,964.17 บาท

ต่อมาท้องที่ในเขตเทศบาลได้เจริญขึ้น มีประชากรอยู่หนาแน่นเพิ่มปริมาณมากขึ้น และเพื่อประโยชน์ในการบริหารและการทำนุบำรุงท้องถิ่น จึงได้เปลี่ยนแปลงเขตเทศบาลเมืองหาดใหญ่ เพิ่มเนื้อที่เป็น 21 ตารางกิโลเมตร เมื่อวันที่ 13 เมษายน พ.ศ. 2520 ตามพระราชกฤษฎีกา ในขณะนั้นมีประชากร 68,142 คน มีรายได้ 49,774,558.78 บาท นับได้ว่าเทศบาลเมืองหาดใหญ่เป็นเทศบาลชั้น 1 มีความเจริญก้าวหน้า มีประชากรหนาแน่นขยายตัวอย่างรวดเร็วทางด้านเศรษฐกิจและสังคม โดยเฉพาะเป็นเมืองท่องเที่ยว แหล่งศูนย์กลางของหาดใหญ่ ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ รองลงไปได้แก่ศาสนาอิสลาม ซึ่งมีประชากรร้อยละ 10 เท่านั้น อาชีพของราษฎร ได้แก่ การกสิกรรม การค้า และการอุตสาหกรรม

การกสิกรรมเป็นอาชีพสำคัญมากชนิดหนึ่งแต่จะดำเนินการแต่เพียงรอบนอก ในเขตเทศบาลส่วนใหญ่จะทำการค้า ซึ่งมีทั้งขายปลีกและขายส่ง ปัจจุบันกำลังขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีการสร้างศูนย์การค้าขนาดใหญ่ขึ้นหลายแห่ง เพื่อจำหน่ายสินค้าสำเร็จรูป ส่วนอุตสาหกรรมที่สำคัญ ได้แก่ การรมควินยาง โรงน้ำแข็ง ปลาป่น แปรรูปไม้ โรงสีข้าว และอื่นๆ อุตสาหกรรมสำคัญอีกประเภทหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมจากเทศบาล และมีการตอบสนองเป็นอย่างดีจากภาคเอกชน คือ การท่องเที่ยว ซึ่งประกอบด้วยธุรกิจที่เกี่ยวข้องอีกหลายอย่าง เป็นต้นว่า โรงแรม บริการนำเที่ยว บาร์ ไนท์คลับ ห้องอาหาร และบริการอื่นๆ

การศึกษาอยู่ในเกณฑ์ดีมาก มีสถาบันการศึกษาทุกระดับตั้งแต่ มหาวิทยาลัยคือมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่ ตั้งอยู่ที่ตำบลคอหงส์

นอกจากนั้นยังมีวิทยาลัยอาชีวศึกษา โรงเรียนมัธยมศึกษา สายสามัญ และสายอาชีพ ทั้งของรัฐ และเอกชนมากมาย จึงจัดได้ว่าเป็นพื้นที่ที่มีความก้าวหน้าทางการศึกษาสูงมาก

ทางด้านสาธารณสุขมีโรงพยาบาลของรัฐ 3 แห่ง คือโรงพยาบาลหาดใหญ่ โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ และโรงพยาบาลค่ายเสนาณรงค์ โรงพยาบาลเหล่านี้ จัดได้ว่าเป็นโรงพยาบาลชั้นนำสามารถรักษาโรคต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางจนทัดเทียมกับส่วนกลาง ส่วนสถานพยาบาลเอกชนก็มีไม่น้อย การให้บริการด้านการรักษาพยาบาลจึงอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก หาดใหญ่ยังเป็นศูนย์กลางการคมนาคมทางบก และทางอากาศ มีสนามบินพาณิชย์ขนาดใหญ่อยู่ห่างจากตัวเมืองประมาณ 8 กิโลเมตร หาดใหญ่ยังเป็นชุมทางรถไฟ และศูนย์กลางทางด้านคมนาคม และด้วยศักยภาพที่โดดเด่น และถึงพร้อมด้วยคุณลักษณะรวมไปถึงวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลของผู้บริหารภายใต้การนำของ นายเคร่ง สุวรรณวงศ์ ทำให้เทศบาลเมืองหาดใหญ่ได้ยกฐานะจากเทศบาลเมืองหาดใหญ่เป็นเทศบาลนครหาดใหญ่ ตามประกาศราชกิจจานุเบกษาฉบับกฤษฎีกา เล่มที่ 112 ตอนที่ 40 ก ลงวันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2538 โดยมีผลบังคับใช้ ตั้งแต่วันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2538 ซึ่งปัจจุบัน เทศบาลนครหาดใหญ่มีพื้นที่ทั้งหมด 21 ตารางกิโลเมตร (ข้อมูล ณ วันที่ 31 กรกฎาคม พ.ศ. 2551) มีประชากร 157,569 คน และ 55,107 ครัวเรือน มีการรวมตัวเป็นชุมชนต่าง ๆ จำนวน 47 ชุมชน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขายและพาณิชย์กรรม (เทศบาลนครหาดใหญ่, 2551 : ออนไลน์)

โครงสร้างการบริหารงาน แยกเป็น 7 สำนัก/กอง หน่วยงานตรวจสอบภายใน 1 หน่วย และสำนักงานแขวง 3 แขวง

โครงสร้างพนักงานมีจำนวนพนักงานทั้งสิ้น 2,407 คน เป็นพนักงานเทศบาล 293 คน ลูกจ้างประจำ 183 คน และพนักงานจ้าง 1,931 คน (ไพโร พัฒโน, 2551 : 1-6)

2.5.1 แนวทางการพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่

วิสัยทัศน์ของเทศบาลนครหาดใหญ่ คือ “มหานครแห่งการค้า นำพาความศิวิไลซ์ หาดใหญ่แดนสันติสุข”

พันธกิจหลักของเทศบาลนครหาดใหญ่ คือ 1) พัฒนาระบบผังเมือง และสาธารณูปโภค 2) พัฒนาระบบการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน การแก้ปัญหาน้ำเสีย 3) พัฒนาการคมนาคมขนส่ง การสื่อสารเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) 4) พัฒนาการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ภูมิปัญหาท้องถิ่น 5) พัฒนาคุณภาพชีวิต การสาธารณสุข การสวัสดิการสังคม 6) พัฒนาการรักษาความสงบเรียบร้อย การจัดการงาน การพัฒนาอาชีพ พัฒนาชุมชน 7) พัฒนาตลาดและการรักษาความสะอาดของเมือง 8) พัฒนาภูมิทัศน์ สถาปัตยกรรม สาธารณะสมบัติ มรดกประวัติศาสตร์ 9) การพัฒนาทางด้านจิตใจ สวัสดิการสังคม และการกีฬา การดูแลมารดา และเด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส และกิจกรรม “ดารุสลาม” 10) พัฒนาการท่องเที่ยว การประชาสัมพันธ์ และ 11) การส่งเสริมการลงทุน การประสาน การจัดทำแผนแม่บท โครงการพัฒนานครหาดใหญ่และการพัฒนาองค์กร

การกำหนดยุทธศาสตร์ของเทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลนครหาดใหญ่ได้มีการจัดแผนพัฒนาเทศบาล ออกเป็น 2 แผน คือแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา และแผนพัฒนาสามปี ซึ่งในการกำหนดแผนพัฒนาเทศบาลต้องสอดคล้องกับ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ วาระแห่งชาติ/นโยบายรัฐบาล แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด นโยบายผู้บริหารเทศบาล และปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น (แผนชุมชน) แต่ในที่นี้ผู้เขียนจะขอเน้นไปที่การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนา

แผนยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของเทศบาลที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนา แสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาในอนาคต

2.5.2 แผนการพัฒนากองการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่จากอดีตจนถึงปัจจุบัน

เทศบาลนครหาดใหญ่ไม่ได้มีการจัดทำแผนพัฒนากองการท่องเที่ยว โดยเฉพาะ แต่การจัดทำแผนพัฒนากองการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่นั้น ได้จัดทำรวมไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจของเทศบาลนครหาดใหญ่ แผนการส่งเสริมและพัฒนากองการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่มีการดำเนินการควบคู่กับการร่วมมือของทุกภาคส่วนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ซึ่งได้มีการพัฒนาขึ้นตามลำดับตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

ผู้วิจัยได้สรุปแผนและแนวทางการพัฒนากองการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน สรุปได้ดังนี้

1. แผนพัฒนาเทศบาลเมืองหาดใหญ่ ระยะปานกลาง 5 ปี (พ.ศ. 2530-2534) (กลุ่มงานวิเคราะห์นโยบายและแผน, 2529 : 69)

สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ แผนงานพัฒนากองการท่องเที่ยว จากสภาพปัญหาการท่องเที่ยว คือความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินยังมีไม่มากนัก การเอาใจเอาเปรียบด้านค่าบริการการท่องเที่ยวต่อนักท่องเที่ยว ความสะอาดของร้านค้าบริการยังไม่ดีพอ และการสนับสนุน ประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยวยังไม่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของแผนสาขา คือเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เมืองหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยว และการเผยแพร่ชื่อเสียงของประเทศไทยแห่งหนึ่ง

วัตถุประสงค์ของแผนงาน (หลัก) ส่งเสริมการท่องเที่ยว คือ เพื่อชักชวนให้นักท่องเที่ยวจากต่างประเทศเข้ามาท่องเที่ยวพักผ่อนใช้บริการด้านที่พักบริการด้านความรื่นเริงสนุกสนานตลอดจนเข้ามาศึกษาหาความรู้ถึงสภาพภูมิประเทศ ตลอดจนวัฒนธรรมและประเพณีของท้องถิ่นอันจะทำให้รายได้และอาชีพของประชาชนในท้องถิ่นดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของแผนงานย่อย คือแผนงานปรับปรุงและประสานงานด้านความปลอดภัย เพื่อให้มีความปลอดภัยอย่างทั่วถึง และมีประสิทธิภาพ แผนงาน

กำหนดและประกาศอัตราค่าบริการ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความเป็นธรรมในการเสียค่าบริการต่างๆ แผนงานส่งเสริมความสะอาดร้านค้าบริการ เพื่อให้ร้านค้าบริการมีความสะอาด และถูกสุขลักษณะ และแผนงานส่งเสริมสนับสนุน ด้านประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว เพื่อให้ข่าวสารข้อมูลการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ เป็นไปในทางที่ดี และเป็นที่รู้จักโดยทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ

แผนงานและโครงการ ได้แก่

1. สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจพ.ศ. 2530 (กลุ่มงานวิเคราะห์นโยบายและแผน, 2529 : 123) แผนงานหลักแผนงานส่งเสริมอาชีพและเพิ่มรายได้ของประชาชน คือโครงการศูนย์ส่งเสริมประเพณีวัฒนธรรม และกีฬาพื้นเมืองภาคใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยว เพื่อเป็นการฟื้นฟู และรักษาประเพณีวัฒนธรรม และกีฬาพื้นเมืองของภาคใต้ เพื่อให้คนในท้องถิ่นมีงานทำและมีรายได้เพิ่มขึ้น และเพื่อให้ภาคใต้มีสิ่งดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น นอกเหนือจากด้านธุรกิจบริการมีเป้าหมายเพื่อก่อสร้างศูนย์วัฒนธรรม และกีฬาพื้นเมืองภาคใต้บริเวณเนื้อที่ประมาณ 12 ไร่ ด้านทิศตะวันออกของสวนสาธารณะ โดยคาดว่าจะดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เพิ่มขึ้น ทำให้ประเพณีวัฒนธรรมและกีฬาพื้นเมืองภาคใต้เป็นที่รู้จักทั่วไปและทำให้คนในท้องถิ่นมีงานทำ และมีรายได้เพิ่มขึ้น

2. สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจพ.ศ. 2531 (กลุ่มงานวิเคราะห์นโยบายและแผน, 2529 : 170) แผนงานหลักแผนงานพัฒนาการท่องเที่ยว คือโครงการก่อสร้างน้ำตกจำลองมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นการสนับสนุนการท่องเที่ยว เพื่อให้สวนสาธารณะเทศบาลเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจที่สมบูรณ์แบบ เพื่อให้มีสถานที่พักผ่อนหย่อนใจและดึงดูดนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น มีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงบริเวณเชิงเขาสวนสาธารณะด้านทิศตะวันออกก่อสร้างเป็นน้ำตกโดยน้ำจากธรรมชาติบนเขาและสูบน้ำจากสระน้ำขึ้นไปลักษณะแบบน้ำหมุนเวียน โดยคาดว่าจะเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชนจะเป็นสถานที่ท่องเที่ยวภายในเขตเทศบาลและทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากผู้ไปพักผ่อน และนักท่องเที่ยว และแผนงานหลักส่งเสริมการกระจายรายได้แก่ประชาชน คือโครงการส่งเสริมและจัดงานเทศกาลของเทศบาลร่วมกับทางจังหวัด มีวัตถุประสงค์เพื่อชักจูงให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเดินทางมาเยือนภาคใต้มากขึ้น เพื่อเพิ่มและกระจายรายได้สู่ประชาชนและท้องถิ่นมากขึ้น และเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลามีเป้าหมายเพื่อจัดให้มีการออกร้านของหน่วยงานต่างๆ เช่น กรมพาณิชย์สัมพันธ์เกษตรกรต่างๆ โดยการนำผลผลิตต่างๆ มาจำหน่าย เช่น เทศกาลงานวันสงกรานต์ ฯลฯ โดยคาดว่าจะช่วยส่งเสริมพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรมด้านต่างๆ ของท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เป็นการส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของจังหวัดสงขลาและทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับโครงการทั้งของรัฐบาลและเอกชน รวมทั้งประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวและพัฒนาท้องถิ่นของตนเองด้วย (กลุ่มงานวิเคราะห์นโยบายและแผน, 2530 : 102)

3. สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ พ.ศ. 2532 (กลุ่มงานวิเคราะห์นโยบายและแผน, 2529 : 214) แผนงานหลักแผนงานพัฒนาการท่องเที่ยว คือ โครงการ

ก่อสร้างนาฬิกาดอกไม้บริเวณริมสระน้ำด้านทิศใต้ มีวัตถุประสงค์เพื่อความสวยงาม และเป็นสิ่งดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ มีเป้าหมาย เพื่อก่อสร้างนาฬิกาดอกไม้บริเวณริมสระน้ำด้านทิศใต้ ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 600 เมตร ตามรูปแบบและรายการที่เทศบาลกำหนด โดยคาดว่าจะเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจของประชาชน จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวภายในเขตเทศบาลนอกเหนือจากธุรกิจด้านการค้า และบริการของหาดใหญ่ และจะทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

2. แผนพัฒนาระยะปานกลาง 5 ปี (พ.ศ. 2540-2544) และแผนพัฒนาระยะยาว 10 ปี (พ.ศ. 2540-2549) (กลุ่มวิเคราะห์นโยบายและแผนงาน, 2539 : 15, 89)

สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ แผนงานส่งเสริมการท่องเที่ยวมุ่งเน้นให้ประชาชนในเขตเทศบาลมีเศรษฐกิจดีสามารถพึ่งตนเองได้ในระยะยาวนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน โดยส่งเสริมและสนับสนุนการลงทุน ทุกด้านทั้งพาณิชย์กรรม อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เช่น โรงแรม ศูนย์การค้า แหล่งบันเทิง และสถาบันการเงินต่าง ๆ ของนักลงทุนทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยจัดสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และบริการต่าง ๆ ที่อำนวยความสะดวกให้แก่ นักลงทุน ส่งผลให้ประชาชนมีงานทำ เกิดการกระจายรายได้แก่ประชาชน สนับสนุนให้มีตลาดสินค้า 4 มุมเมือง และตลาดขายส่งพืชผลทางการเกษตร เพื่อส่งเสริมการเกษตรและผู้ประกอบการรายย่อย สนับสนุนและร่วมมือกับการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือการจัดงานแสดงสินค้าประเภทต่าง ๆ พัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้สะอาด สวยงาม ทันสมัย และก่อสร้างเมืองจำลองสถานที่สำคัญของประเทศภายในสวนสาธารณะ สร้างความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว โดยประสานงานกับสถานีตำรวจภูธรอำเภอหาดใหญ่ และตำรวจท่องเที่ยวและพัฒนาเส้นทางสู่แหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เช่น ป้ายบอกทิศทาง หรือสื่อประชาสัมพันธ์แนะนำสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ

สาขาการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้แก่ ในด้านนโยบาย เพื่อส่งเสริมให้มีแหล่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวสนใจเข้ามาเที่ยวชมเมืองหาดใหญ่ และเพื่อส่งเสริมให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น และในด้านศักยภาพ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเมืองหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยว

แผนงานและโครงการ (กลุ่มงานวิเคราะห์นโยบายและแผน, 2539 : 159-160) ได้แก่ 1) โครงการก่อสร้างถนนแอสฟัลท์บริเวณหลังน้ำตกสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ 2) โครงการปรับปรุงสวนดอกไม้บริเวณถนนด้านทิศเหนือ 3) โครงการปรับพื้นที่และก่อสร้างลานจอดรถด้านทิศใต้ของค่ายลูกเสือ 4) โครงการปรับปรุงลานจอดรถริมทางขึ้นเขาชุมสักด้านขวามือตอนล่างบันไดและก่อผนังกันดิน และ 5) โครงการก่อสร้างอาคารพักผ่อนหย่อนใจและลานประกอบฐานสำหรับประดิษฐานพระโพธิสัตว์กวนอิม ฯลฯ

3. โครงการพัฒนาแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2549-2551) (กลุ่มงานวิเคราะห์นโยบายและแผน, 2549 : 1-3) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการวางแผน การพัฒนาเทคโนโลยี การส่งเสริมการลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ ได้แก่ งานด้านการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น งานด้านการพัฒนาเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย หาดใหญ่เมืองไอที (IT) งานด้านการส่งเสริมการลงทุน งานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว และ งานด้านการประชาสัมพันธ์ (PR)

งานด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้มีการดำเนินโครงการ ต่างๆ มากมาย ยกตัวอย่างเช่น

1. โครงการเทศกาลผลไม้

วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวหาดใหญ่เพื่อให้ ขยายพบผู้บริโภคโดยตรง และประสานงานภาครัฐเอกชนและประชาชน

เป้าหมายในการทำกิจกรรม คือมีผลไม้จากภาคต่าง ๆ มาจำหน่ายและมีผลไม้ที่มีชื่อเสียงของจังหวัดสงขลามาจำหน่าย

ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือทำให้ประชาชนมาท่องเที่ยว หาดใหญ่มากยิ่งขึ้นและเป็นการกระจายรายได้ให้กับชุมชนต่างๆ และผู้ประกอบการการท่องเที่ยว

2. โครงการถนนวัฒนธรรม-เขียวสดน่าเดิน

วัตถุประสงค์ เพื่อปรับปรุงถนนวัฒนธรรม (ถนน 30 เมตร) ให้คงความเป็นเอกลักษณ์ มีรูปแบบที่สวยงามร่มรื่น และสะดวกต่อการบำรุงรักษา

เป้าหมายในการทำกิจกรรม คือปรับปรุงเกาะกลางถนน ราษฎร์ยินดีจัดสวน ประกอบด้วย ต้นโมก ต้นไทร ต้นชาฮกเกี้ยนแบบในกรุงเทพมหานคร บริเวณเกาะกลางถนนเจริญสุขนิทวงศ์ และอรุณอัมรินทร์

ผลที่คาดว่าจะได้รับ คือเป็นจุดขายของเมืองอีกแห่งหนึ่ง และสร้างความภาคภูมิใจแก่ชาวหาดใหญ่

จากการที่หน่วยงานภาครัฐและเอกชนได้พยายามฟื้นฟู และพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่โดยการสร้างกระแสและจัดกิจกรรม เพื่อสร้างสีสัน ในพื้นที่ อย่างต่อเนื่อง ได้ส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจ และการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ดีขึ้น ตามลำดับ จากในปีพ.ศ. 2547 มีการดำเนินโครงการ เช่น โครงการเทศกาลสงกรานต์ เทศกาล ลากพระตักบาตรเทโว งานมหกรรมลดราคาสินค้า เทศกาลท่องเที่ยวแหลมทอง ทำให้บรรยากาศ ท่องเที่ยวหาดใหญ่กระเตื้องขึ้นมาเล็กน้อย (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2547 : 308) ในปีพ.ศ. 2549 ที่พบว่ามียอดการเติบโตเพิ่มขึ้น จากการส่งเสริมตลาดมาตลอดทั้งปี ทั้งการจัด โรดโชว์ที่ต่างประเทศ และกิจกรรมท่องเที่ยวภายในประเทศ เช่น มิดไนท์สงกรานต์ เทศกาลกินเจ เทศกาลฮารีรายอ รวมทั้งโครงการเชื่อมเส้นทางมาเลเซียสู่เบตง เพื่อหลีกเลี่ยงเส้นทางที่ไม่ปลอดภัย ในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนได้ช่วยกระตุ้นกระแสการเดินทางท่องเที่ยวให้เติบโตอยู่ในทิศทางที่ดี

(สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2549 : 322) และในปีพ.ศ. 2550 พบว่ามีการเติบโตขึ้นเล็กน้อยที่ และยังคงเป็นแหล่งท่องเที่ยวชั้นนำของภาคใต้ตอนล่าง โดยมีผู้เยี่ยมชมคนไทยเพิ่มขึ้น ขณะที่ชาวต่างชาติลดลง เนื่องจากปัญหาความไม่สงบในเขตภาคใต้ตอนล่าง หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนได้ร่วมมือกันส่งเสริม การท่องเที่ยวในหาดใหญ่ อาทิ งานเทศกาลตรุษจีน งานเทศกาลมิดไนต์สงกรานต์หาดใหญ่ มหกรรมไทยแลนด์แกรนด์เซลแอ็ดหาดใหญ่ และเทศกาลโคมไฟนานาชาติสีสันเมืองใต้ ภาพสะท้อนที่การท่องเที่ยวฉายออกมาพบว่านักท่องเที่ยวเดินทางมาพักหาดใหญ่น้อยลง และลดการออกมาเที่ยวในยามค่ำคืน เนื่องจากไม่มั่นใจในความปลอดภัยและให้ความสนใจท่องเที่ยวในช่วงเทศกาลค่อนข้างมาก แสดงให้เห็นว่าสถานการณ์การท่องเที่ยวไม่แตกต่างจากปีก่อนมากนัก เพราะนอกจากปัญหาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้แล้วยังประสบกับปัญหาวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ที่ลุกลามไปทั่วโลก จึงส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับชาวหาดใหญ่ทุกภาคส่วนในการที่จะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2550 : 316)

4. โครงการพัฒนาแผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2552-2554) ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ ได้แก่ แนวทางการพัฒนารายได้ของเทศบาล แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวและพัฒนารายได้ของประชาชนและแนวทางการพัฒนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง

5. แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาใน 20 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2542-2562) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาสวนสาธารณะแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมนันทนาการ (เทศบาลนครหาดใหญ่และสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ, 2542 : 63-65) ได้แก่

กลยุทธ์ 1 การกำหนดให้มีและปรับปรุงแผนเกี่ยวกับการส่งเสริมสวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว และเมื่อนำไปปฏิบัติจะให้ผลดีที่สุด ประกอบด้วยโครงการปรับปรุงแผนเกี่ยวกับการส่งเสริมสวนสาธารณะ แหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรมนันทนาการให้มีความชัดเจนและโครงการส่งเสริมและสนับสนุนการให้เทศบาลนครหาดใหญ่เป็นศูนย์กลางการประชุมนานาชาติและศูนย์นิทรรศการภาคใต้ตอนล่าง

กลยุทธ์ 2 ส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามาร่วมพัฒนาให้มากที่สุด โดยขอการสนับสนุนจากเอกชน ในเรื่องของสถานที่เล่นกีฬาและการนันทนาการของเทศบาลนครหาดใหญ่และเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์นี้เทศบาลจะต้องมีเกณฑ์การสนับสนุนด้านการเงินหรือด้านวัสดุอุปกรณ์ การกีฬา หรือการนันทนาการในรูปเงินอุดหนุนหากทำได้ ประกอบด้วยโครงการส่งเสริมการเล่นกีฬา และการนันทนาการของเทศบาลนครหาดใหญ่

กลยุทธ์ 3 ปรับปรุง และพัฒนาสถานที่สาธารณะริมคลองริมถนนที่ได้มีการพัฒนาหรือปรับปรุงแล้ว ที่ดินริมทางรถไฟของการรถไฟแห่งประเทศไทยและ

ที่สาธารณะอื่นให้เป็นสวนสาธารณะขนาดเล็กในลักษณะสวนหย่อมให้มาก ประกอบด้วยโครงการปรับปรุงและพัฒนาสวนสาธารณะขนาดเล็กในลักษณะสวนหย่อมในที่สาธารณะ

กลยุทธ์ 4 เพิ่มจำนวนและพัฒนาประสิทธิภาพของบุคลากรให้เพียงพอตามกรอบของงานที่กำหนด โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรที่บริหารกิจการสวนสาธารณะ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์ เจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยและดูแลรักษาสวนสาธารณะ ประกอบด้วยโครงการเพิ่มปริมาณและประสิทธิภาพของบุคลากรให้เพียงพอตามกรอบของงานที่กำหนด

กลยุทธ์ 5 เสริมสร้างความรู้และทักษะในการทำงานให้แก่เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องด้านการจัดการสวนสาธารณะ การส่งเสริมงานท่องเที่ยว และการนันทนาการ เพื่อให้การให้บริการที่ดีที่สุดแก่ผู้รับบริการ

กลยุทธ์ 6 แสวงหาความร่วมมือและความช่วยเหลือด้านการเงินและวัสดุอุปกรณ์ และทางวิชาการจากภายนอกในการพัฒนาการกีฬา การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการนันทนาการจากรัฐบาลและหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน มูลนิธิองค์กรการกุศล สมาคมองค์กรพัฒนาเอกชนที่เกี่ยวข้อง และต่างประเทศหรือองค์กรต่างประเทศตามระเบียบของทางราชการประกอบด้วย โครงการแสวงหาความร่วมมือและความช่วยเหลือจากภายนอกเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว

6. ยุทธศาสตร์การพัฒนาก่อการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2551-2554) (กองวิชาการและแผน, 2551 : 13)

เพื่อให้การบริหารงานของเทศบาลนครหาดใหญ่ดำเนินไปด้วยความโปร่งใส สามารถปฏิรูปนครหาดใหญ่ไปสู่ความทันสมัยในระดับสากล ด้วยความร่วมมือจากทุกส่วนทางราชการ องค์กรภาคเอกชน และภาคประชาชนในลักษณะร่วมคิดร่วมทำเทศบาลนครหาดใหญ่จึงได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาก่อการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ไว้ดังนี้

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการวางแผน การพัฒนาเทคโนโลยี การส่งเสริมการลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ (PR) จะดำเนินการวางแผนพัฒนาท้องถิ่น พัฒนาเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารให้ทันสมัย เป็นหาดใหญ่เมืองไอซีที ส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมทั้งดำเนินการประชาสัมพันธ์ เพื่อกำหนดจุดขายของนครหาดใหญ่ให้ชัดเจน โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ คือด้านการวางแผนพัฒนาท้องถิ่นด้านการพัฒนาเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารที่ทันสมัย “หาดใหญ่เมืองไอที (IT)” ด้านการส่งเสริมการลงทุน ด้านการส่งเสริมการท่องเที่ยว และด้านการประชาสัมพันธ์ (PR)

2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการบริหารจัดการ และอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จะดำเนินการพัฒนานครหาดใหญ่ให้เป็นเมืองในสวน รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้ปลอดภัยและมลภาวะทุกชนิด ดูแลรักษาที่สาธารณะ พัฒนาภูมิทัศน์ สถาปัตยกรรม สาธารณสมบัติ และมรดกทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่นจัดทำพิพิธภัณฑ์สถานและสื่อความรู้สาธารณะที่ทันสมัยติดตั้งระบบแสงสว่าง รวมทั้งจัดทำระบบ

แสง-สี-เสียง ยามค่ำคืน โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ คือด้านนครหาดใหญ่เมืองในสวน (City in the Garden) ด้านการรักษานครหาดใหญ่ให้สะอาด (HatYa Clean City) รวมทั้ง การพัฒนาสิ่งแวดล้อมติดอันดับ (Environmental Friendly City) ด้านการดูแลรักษาที่สาธารณะ พัฒนาภูมิทัศน์ สถาปัตยกรรม สาธารณสมบัติและมรดกทางประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ด้านพิพิธภัณฑ์สถานและสื่อความรู้ (ห้องสมุด) สาธารณะที่ทันสมัย และด้านแสงสว่างและแสง-สี-เสียงยามค่ำคืน

3. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น จะดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนกิจการศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นรวมทั้งการพัฒนาด้านจิตใจให้สังคมนครหาดใหญ่โปร่งใสเข้มแข็ง โดยมีแนวทางการพัฒนา ดังนี้ คือด้านการศาสนา (นโยบายเฉพาะด้านพระพุทธศาสนา นโยบายเฉพาะด้านศาสนาอิสลาม และนโยบายเฉพาะด้านศาสนาคริสต์) ด้านศิลปะ วัฒนธรรม จารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการพัฒนาจิตใจ ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเอื้ออาทรองค์กรโปร่งใส สังคมเข้มแข็ง

7. ตัวอย่างโครงการความร่วมมือของเทศบาลนครหาดใหญ่และองค์กรภาคเอกชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ (พ.ศ. 2551-2552) (กลุ่มงานส่งเสริมการท่องเที่ยว, 2552 : 1-6)

1. โครงการเทศกาลโคมไฟนานาชาติ (ระยะเวลา ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2551-28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2552)

เนื่องด้วยเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นเมืองท่องเที่ยวหลัก แต่ขณะนี้มีย่านท่องเที่ยวเดินทาง เข้ามาท่องเที่ยวในหาดใหญ่น้อยลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากปัจจัยหลายประการโดยเฉพาะผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ และภาวะวิกฤติเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นโดยทั่วไปซึ่งส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของหาดใหญ่เป็นอย่างมาก เพื่อเป็นการกระตุ้นและฟื้นฟูเศรษฐกิจของหาดใหญ่ เทศบาลจึงได้กำหนดจัดงานเทศกาลโคมไฟ สีสันเมืองใต้ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศให้เข้ามาท่องเที่ยวในหาดใหญ่ โดยจัด ณ สวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา เพื่อสร้างความตื่นตัวและสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว อันจะส่งผลโดยตรงต่อการกระตุ้นเศรษฐกิจของหาดใหญ่ ซึ่งเป็นเมืองศูนย์กลางทางการค้า และเศรษฐกิจของภาคใต้ และมีชื่อเสียงด้านอาหารอร่อยที่หลากหลาย ก่อให้เกิดการหมุนเวียนเงินตรา เป็นการสร้างโอกาส สร้างอาชีพ และสร้างรายได้ ให้ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวต่อไปซึ่งจะทำให้เศรษฐกิจของหาดใหญ่ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยว โดยการจัดกิจกรรมพิเศษขนาดใหญ่ที่มีจุดขายที่น่าสนใจ และสามารถนำไปสู่การเสนอขายแก่นักท่องเที่ยวได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อกระตุ้นความสนใจของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ ให้เดินทางมาท่องเที่ยวในภาคใต้ของประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น

โดยเฉพาะกลุ่มนักท่องเที่ยวมาเลเซียและสิงคโปร์ และเพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ภาคใต้ตอนล่างโดยเฉพาะอำเภอหาดใหญ่ว่ายังคงมีความปลอดภัยและมีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

2. โครงการจัดงานสงกรานต์ปีใหม่ (ระยะเวลา ตั้งแต่วันที่ 28-29 ธันวาคม พ.ศ. 2551)

เนื่องจากอำเภอหาดใหญ่เป็นพื้นที่ที่นักท่องเที่ยวที่มีถิ่นฐานในจังหวัดใกล้เคียงและนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ คือชาวมาเลเซียและสิงคโปร์ นิยมเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว พักผ่อนและจับจ่ายซื้อของเป็นประจำ โดยเฉพาะในช่วงวันหยุดและเทศกาลท่องเที่ยวของหาดใหญ่และในปีที่ผ่านมาการจัดงานเทศกาลสงกรานต์ปีใหม่ของหาดใหญ่ประสบความสำเร็จเป็นอย่างมาก หลังจากเกิดวิกฤตหาดใหญ่ได้รับผลกระทบเนื่องจากเหตุการณ์ไม่สงบและภาวะเศรษฐกิจ ทำให้การท่องเที่ยวซบเซา นักท่องเที่ยวลดลงอย่างเห็นได้ชัด การจัดงานครั้งนี้จะกระตุ้นการท่องเที่ยว คาดว่าจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาหาดใหญ่เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นการจัดกิจกรรมรองรับและส่งเสริมการท่องเที่ยวของหาดใหญ่ให้กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมใหญ่อีกกิจกรรมหนึ่งที่เทศบาลมีบทบาท ซึ่งกิจกรรมนี้จะเป็นภาพรวมของการร่วมมือของภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน เทศบาลนครหาดใหญ่ซึ่งเป็นหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีศักยภาพที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวได้อีกทางหนึ่ง จึงได้จัดให้มีโครงการนี้ขึ้น

วัตถุประสงค์ เพื่อจัดกิจกรรมเฉลิมฉลองที่ยิ่งใหญ่ของหาดใหญ่ให้เป็นที่กล่าวขาน เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของหาดใหญ่ เพื่อเป็นการประสานความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน และเพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจของหาดใหญ่

3. โครงการจัดการแข่งขันหาดใหญ่เสื่อภูเขา (วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551)

หลักการและเหตุผล เนื่องด้วยสวนสาธารณะเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งนอกจากนี้แล้วยังใช้เป็นสถานที่ในการจัดการแข่งขันจักรยานเสื่อภูเขา เป็นสนามฝึกซ้อมได้ และใช้เป็นเส้นทางสำหรับปั่นจักรยานในการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ ด้วยเหตุนี้เทศบาลนครหาดใหญ่ จึงร่วมกับสมาพันธ์เสื่อภูเขาภาคใต้ กำหนดจัดการแข่งขันหาดใหญ่เสื่อภูเขาขึ้น ตรงกับวันอาทิตย์ที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนรักการออกกำลังกายและเข้าร่วมการแข่งขันได้ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี อันเกิดจากการออกกำลังกายโดยการปั่นจักรยานเสื่อภูเขาในสวนสาธารณะ

วัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อสนับสนุนการออกกำลังกายโดยการปั่นจักรยานเสื่อภูเขา เพื่อบุกเบิกเส้นทางปั่นจักรยานชมธรรมชาติในสวนสาธารณะ และเพื่อลดภาวะโลกร้อน

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่มีตลอดทั้งปี เช่น การแสดงนิทรรศการ ศิลปะ เทศกาลตรุษจีนหาดใหญ่ งานประเพณีแห่พระสะเดาะเคราะห์ประจำปี งานแลหัตถกรรม ภาคใต้ งานประเพณีสงกรานต์หาดใหญ่ หาดใหญ่มิดไนท์สงกรานต์ วันวิสาขบูชา มหกรรมลดราคาสินค้า Amazing Thailand Grand Sale@Hatyai งานสุดปลายทางที่หาดใหญ่ หาดใหญ่ไบค์ วีค (Hatyai Bike Week) ตักบาตรพระ 2,500 รูปนานาชาติ งานเกษตรภาคใต้ มอ.หาดใหญ่ เทศกาลกินเจหาดใหญ่ พิธีวางพวงมาลาเนื่องในวันปิยมหาราช งานประเพณีลอยกระทง และ เทศกาลส่งท้ายปีเก่าต้อนรับปีใหม่

3. ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กำธร ศรีน้อย (2544 : 56) ได้ศึกษารูปแบบความร่วมมือของภาคเอกชนกับ ภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษา ธุรกิจโรงแรมในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า รูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสมในการส่งเสริมการท่องเที่ยว ควรร่วมประสานทั้ง 3 องค์กร ได้แก่ 1) ธุรกิจภาคเอกชน จะต้องมีการรวมกลุ่มของธุรกิจ เพื่อเป็นประโยชน์ในการประสานความร่วมมือกับภาครัฐจะต้องบริหารจัดการองค์กรที่เอื้อต่อการประสานความร่วมมือ รวมถึง การพัฒนาและปรับปรุงธุรกิจด้านการท่องเที่ยว 2) องค์กรภาครัฐ ควรติดต่อประสานความร่วมมือกับภาคเอกชนให้มีประสิทธิภาพ มีความชัดเจนและจริงจังมากขึ้น รวมถึงส่งเสริมประชาสัมพันธ์ รณรงค์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับประชาชนให้เข้าใจ 3) ประชาชนในท้องถิ่นต้องมีส่วนร่วมทั้งกระบวนการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งร่วมคิดร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมปฏิบัติและตรวจสอบ ตลอดจนการได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ อันจะนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ยั่งยืนและคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดีขึ้น

ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ์ (2546 : 17) ได้ศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับ ภาคเอกชนในการพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง เพื่อรองรับการพัฒนาเขตการค้าเสรี อาเซียน (AFTA) พบว่า ความร่วมมือในด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ ด้านการตรวจสอบ และประเมินผล และด้านการปรับปรุงพัฒนา มีลักษณะอยู่ในระดับร่วมปรึกษาหารือ ซึ่งเป็น ขั้นตอนเริ่มต้น สำหรับความรู้ความสามารถและทักษะในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับการพัฒนาเขตการค้าเสรีอาเซียนอยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างต่ำทุกสาขา ในด้านความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนต่อการพัฒนาฝีมือแรงงานนั้น ภาครัฐ ควรมีการกำหนดนโยบายและทิศทางร่วมกับกับภาคเอกชน และภาคเอกชนควรร่วมมือในการให้ คำปรึกษาหารือ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมใช้ผลผลิตให้สามารถพัฒนาอุตสาหกรรม และขีดความสามารถในการผลิต โดยการพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

ฐณผการจ คงอินทร์ (2544 : 5) ได้ศึกษาศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านนาตีนตำบลอ่างนาง อำเภอเมืองจังหวัดกระบี่ พบว่า บทบาทผู้นำของชุมชนในด้านการให้คำปรึกษา ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร การส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาแบบยั่งยืนสรุปได้ดังนี้ คือ ๑. องค์กรงค์ให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมสนับสนุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง (2545 : 192-206) ได้ศึกษาเมืองยั่งยืนแนวคิดและประสบการณ์ของตะวันตก พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เมืองยั่งยืน คือ นโยบายรัฐชาตินโยบายระดับเมือง กฎหมาย วิสัยทัศน์ และการผังเมืองที่ชัดเจน ระบบการรวมกลุ่ม และการควบคุมทางสังคม กระบวนการสร้างสรรค์เมือง ความเชื่อทางศาสนา การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง การเป็นสังคมบันทึก การเข้าถึง การชื่นชมของชาวต่างชาติ และการเปิดรับการท่องเที่ยวของสังคม ฯลฯ

ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง (2547 : 177-185, 259-257) ได้ศึกษาเมืองยั่งยืนในเอเชีย : แนวคิดและประสบการณ์จากเมืองนาราและบาหลิ พบว่า มีทั้งปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอกที่มีความสำคัญต่อความยั่งยืนของเมืองนารา ได้แก่ ปัจจัยที่หนึ่ง นโยบายระดับชาติซึ่งกำหนดให้นาราเป็นหนึ่งในสามของเมืองประวัติศาสตร์ของชาติและแผนพัฒนาภาคกำหนดให้ภาคกึ่งกึ่ง ที่ให้มีการพัฒนาที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์ ปัจจัยที่สอง คือ วิสัยทัศน์ระดับเมืองที่ต้องการเก็บรักษานาราในฐานะเมืองประวัติศาสตร์ เพื่อช่วยให้เกิดการอนุรักษ์เมืองเก่าของนารา ปัจจัยที่สาม ความเชื่อดั้งเดิมและศาสนา ได้แก่ ชินโตและพุทธศาสนามีอิทธิพลเป็นอย่างสูงต่อคนนารา ปัจจัยที่สี่ ความภาคภูมิใจในรากเหง้าและภูมิใจที่ได้อาศัยอยู่ในเมืองหลวงแห่งแรกของญี่ปุ่น ทำให้คนนาราสืบทอดวัฒนธรรม ประเพณี และมรดกทางวัฒนธรรมที่เป็นอาคารบ้านเรือนและอาคารทางศาสนา ปัจจัยที่ห้า กระบวนการสร้างสรรค์เมือง ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเก็บรักษาพื้นที่เก่าของเมือง ซึ่งรวมถึงการอนุรักษ์ ภูมิทัศน์เมือง บรรยากาศเมืองประวัติศาสตร์ และบ้านไม้แบบดั้งเดิม ปัจจัยที่หก ชอนไก (Chonaigai) หรือสมาคม สมาคมนี้สร้างความตระหนักและสำนึกต่อชุมชน ปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดมีส่วนสำคัญทำให้นาราเป็นเมืองยั่งยืน

กรณีของบาหลิ ปัจจัยภายนอกระดับนานาชาติมีความสำคัญพอๆ กับปัจจัยภายใน ดังนี้ ปัจจัยที่หนึ่ง นโยบายของรัฐบาลดัตช์ที่กระตุ้นให้เกิดกระบวนการทำบาหลิให้เป็นบาหลิ (The Balinization of Bali) เพื่อทดแทนการรุกรานอย่างโหดเหี้ยมตอนที่ดัตช์เข้ายึดครองบาหลิ มีจุดมุ่งหมายเพื่อรักษาวิถีชีวิตแบบบาหลิ และสร้างความเข้มแข็งให้แก่ท้องถิ่น ปัจจัยที่สอง การวางแผนแม่บทเพื่อการท่องเที่ยว เกิดการกำหนดแหล่งท่องเที่ยวและการอนุรักษ์เกาะอย่างเข้มข้น ปัจจัยที่สาม นโยบายของรัฐบาลอินโดนีเซียที่รณรงค์ให้ทำการท่องเที่ยวให้เป็นส่วนหนึ่ง

ของสังคมและทำสังคมให้เป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว ประการที่สี่ อินดูแบบบาหลีเป็นปัจจัยภายในที่สำคัญที่สุดสำหรับกรณีบาหลี ความสัมพันธ์ที่ตีระหว่างคนกับพระเจ้า คนกับคน และคนกับสภาวะแวดล้อมเป็นคำสอนของอินดู ซึ่งได้รับการปฏิบัติในชีวิตประจำวัน ความเชื่อในหลักคำสอนของศาสนาทำให้ชาวบาหลีดำรงอยู่อย่างอ่อนน้อมต่อธรรมชาติและไม่ใช่ทรัพยากรฟุ่มเฟือย ปัจจัยที่ทำให้ กลุ่มองค์กรชุมชนที่เข้มแข็งซึ่งรวมตัวกันแสดงรายการต่าง ๆ ซึ่งเป็นพิธีกรรมดั้งเดิม เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าชม ทำให้เกิดการกระจายรายได้จากการท่องเที่ยวไปถึงมือชาวบ้านอย่างแท้จริง ชุมชนที่เข้มแข็งทำให้การใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นไปอย่างยุติธรรม

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์ (2541 : 120) ได้ศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรประชาชนในการนำนโยบายสาธารณสุขมูลฐานไปสู่การปฏิบัติระดับจังหวัด พบว่า มีปัจจัยทางการบริหารที่สำคัญ 2 องค์ประกอบ คือปัจจัยทางการบริหารที่เป็นองค์ประกอบภายนอก ประกอบด้วย การยอมรับและสนับสนุนของภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรประชาชน เนื่องจากมีบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การมีนโยบายสนับสนุนความร่วมมือมากที่สุดโดยกำหนดปฏิบัติหรือกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องในความร่วมมือ โดยองค์กรประชาชนมีนโยบายสนับสนุนในเรื่องนี้มากที่สุด และที่มาในการกำหนดนโยบายนั้น มาจากสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนมากที่สุด และการจัดระบบการบริหารจัดการองค์การ เพื่อส่งเสริมสนับสนุนความร่วมมือนั้น องค์กรพัฒนาเอกชนมีแนวปฏิบัติมากที่สุด รองลงมาคือ ประชาชน และภาครัฐ คือการจัดระบบบริหารจัดการขององค์กร เพื่อสนับสนุนความร่วมมือโดยทั้งภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชนมีการดำเนินการส่งเสริมความร่วมมือในลักษณะของการจัดให้มีแผนงาน โครงการกิจกรรมที่เกี่ยวข้องและดำเนินการอยู่แล้วมากที่สุดรองลงมา คือการกำหนดผู้ปฏิบัติ และการกำหนดทรัพยากรเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาตามลำดับ ภาครัฐองค์กรพัฒนาเอกชน และองค์กรประชาชนล้วนมีเป้าหมายกิจกรรมที่เกี่ยวข้องซึ่งกันและกัน และการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ต้องมีนโยบายในการประสานความร่วมมือด้วย ส่วนปัจจัยทางการบริหารที่เป็นองค์ประกอบภายใน เป็นองค์ประกอบทางการบริหารภายใต้ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐ และองค์กรพัฒนาเอกชน ซึ่งได้แก่ ลักษณะการเข้าร่วมมือ การจัดองค์กร การประสานงาน และการดำเนินกิจกรรมร่วมกันภายใต้ความร่วมมือ พบว่า ประสานความร่วมมือโดยเข้าร่วมกิจกรรมตามโอกาสมากที่สุด และการเข้าเป็นคณะกรรมการมีค่อนข้างน้อย

ธีรรัช โปธิสุวรรณ (2531 : 74) ได้ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายและแผนการประสานสัมพันธ์เพื่อการพัฒนาในประเทศไทย พบว่า มีความสอดคล้องตามหลักการและแนวทางการกำหนดนโยบายและแผน ที่นิยมกันอย่างแพร่หลายในต่างประเทศ กล่าวคือ 1) กระบวนการกำหนดนโยบายและการจัดทำแผนประสานสัมพันธ์ เพื่อการพัฒนานั้นสอดคล้องและตั้งอยู่บนพื้นฐาน กรอบทฤษฎี แบบจำลอง และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศซึ่งเป็น

ที่ยอมรับกันแพร่หลาย 2) การกำหนดนโยบายการจัดทำแผนการประชาสัมพันธ์ในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับชาติ ระดับกระทรวง ทบวง กรม และระดับโครงการ มีความสัมพันธ์ และประสานสอดคล้องซึ่งกันและกัน ตามโครงสร้างการวางแผนการประชาสัมพันธ์โดยทั่วไป และดำเนินไปอย่างมีระบบต่อเนื่องเป็นไปในทิศทางเดียวกัน 3) การจัดทำแผนแม่บทและแผนปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ เพื่อการพัฒนามีความสัมพันธ์และสอดคล้องกับแนวนโยบายประชาสัมพันธ์เพื่อการพัฒนา ตลอดจนแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นอกจากนี้ การวางแผนประชาสัมพันธ์ เพื่อการพัฒนายังสัมพันธ์กับปัจจัยสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม และ 4) กระบวนการกำหนดนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์เพื่อการพัฒนามีส่วนสัมพันธ์กับปัจจัยและสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งจากการศึกษาดังกล่าว ทำให้ทราบถึงการวางแผนอย่างเป็นระบบที่สอดคล้องกับ ทุกฝ่ายซึ่งมีการประสานงานกันเป็นอย่างดี แม้ว่าจะยังจะต้องมีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สมบูรณ์ต่อไปในด้านบุคลากรด้านการวางแผน ประชาสัมพันธ์ การพัฒนาความรู้ แนวคิด ทฤษฎี รูปแบบ อย่างเหมาะสม เพื่อใช้ในประเทศไทย การประสานงานทั้งภาครัฐและเอกชน รวมทั้งนักวิชาการและนักวิชาชีพ อันจะก่อให้เกิด การแลกเปลี่ยนความรู้ สมควรมีการวางแผนทั้งระยะสั้นและแผนระยะยาวและสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่ง คือการสนับสนุนอย่างจริงจังจากรัฐบาลซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศในที่สุด

นิภาวรรณ พุทธสงกรานต์ (2548 : 194-204) ได้ศึกษาศักยภาพของ จังหวัดราชบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พบว่า ศักยภาพของกลไกประกอบด้วยผู้นำส่วน จังหวัด ผู้นำท้องถิ่น ผู้ประกอบการเอกชน และประชาชนทุกอำเภอ มีศักยภาพในระดับสูง ในการเสริมสร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน และดึงดูดให้นักท่องเที่ยวไปใช้บริการได้ทุกฤดูกาลศักยภาพ ในด้านการจัดการ พบว่า มีการประสานความร่วมมือและเสริมสร้าง ศักยภาพด้านการจัดการท่องเที่ยวระหว่างผู้นำส่วนจังหวัด ผู้นำท้องถิ่นผู้ประกอบการเอกชนและ ภาคประชาชนในทุกอำเภอของจังหวัดราชบุรีในระดับสูง ศักยภาพด้านบริการข้อมูลด้านท่องเที่ยว ป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว แผนที่แหล่งท่องเที่ยวข้อมูลท่องเที่ยวคู่มือแหล่งท่องเที่ยว การให้บริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับสูง

บรรเจิด อารีกุลชัย และสมจิตร วิภาวีญกุล (2521 : 29-31) ได้ศึกษา การประยุกต์สถิติในการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่มา เที่ยวหาดใหญ่ส่วนใหญ่เป็นชาวมาเลเซียและสิงคโปร์ และการบริการหรือธุรกิจการท่องเที่ยวที่มี อยู่ในเมืองหาดใหญ่ ส่วนใหญ่ตั้งขึ้นเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเหล่านั้น ทำให้ระบบ เศรษฐกิจของการท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่จึงผูกพันอยู่กับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียและสิงคโปร์ และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางเข้ามา ก็เพื่อท่องเที่ยวหาความสำราญด้านกามรมย์และ รongลงมา คือเข้ามาเที่ยว Shopping และ Sight Seeing และความประทับใจสูงสุด นักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่ได้รับเกิดจากการเที่ยวผู้หญิงโสเภณี การส่งเสริมการท่องเที่ยวสิ่งที่ต้องทำควบคู่กันไป

คือ การประชาสัมพันธ์บุคคลต่อบุคคลรองลงมาคือผ่านบริษัทท่องเที่ยว หนังสือพิมพ์ และวารสาร สำหรับประเทศมาเลเซียควรจะเน้นทำการประชาสัมพันธ์ในรัฐ Selangor Penang Kedak และ Perak ที่มีนักท่องเที่ยวนิยมมากตามลำดับ ดังนั้น ในการส่งเสริมนโยบาย การท่องเที่ยว ทาดใหญ่ต้องแบ่งออกเป็นสองระยะ คือระยะสั้น คือให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวมากขึ้นตลอดเวลา และระยะยาว คือการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีอยู่ให้ดีขึ้นและควรแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ ควบคู่กันไปด้วย

ประหยัด ตะคอนรัมย์ (2544 : 75) ได้ศึกษาแนวทางการจัดการการท่องเที่ยว โดยชุมชน : กรณีศึกษาตลาดริมน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นได้แก่ ปัญหาด้านการบริการการท่องเที่ยวและเกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยเฉพาะแหล่งน้ำธรรมชาติ จัดการการท่องเที่ยวขององค์กรชุมชน ได้แก่ การขาดการบริหารจัดการที่ดี การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไม่ชัดเจน ปัญหาการจัดเก็บผลประโยชน์ ปัญหาด้านงบประมาณ การขาดการประสานกับองค์กรอื่น ๆ และปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

พนิดา พุพิพิธ (2548 : 109) ได้ศึกษาเรื่องความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี พบว่า ลักษณะความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่เป็นรูปแบบที่เป็นทางการ คือมีหนังสือราชการเป็นลายลักษณ์อักษร ใช้เป็นหลักฐานในการติดต่อ สื่อสารระหว่างองค์กร รูปแบบการประสานงาน เพื่อให้เกิดความร่วมมือ โดยเบื้องต้นมักเริ่มจากการพูดคุย เพื่อเป็นการประสานความต้องการระหว่างผู้นำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหัวหน้าหน่วยงานที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในกิจกรรมนั้นโดยตรง มีทั้งการให้รูปแบบการประสานงานทางโทรศัพท์ และการประชุมนอกรอบ

สติ ดีหลี (2550 : 68) ได้ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาค่าความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ พบว่า ปัญหาค่าความสงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ยังไม่สามารถที่จะหาทางแก้ไขได้ แต่รัฐบาลสามารถดำเนินการเพื่อบรรเทาและพัฒนาท้องถิ่นที่เกิดปัญหาได้โดยการพัฒนาท้องถิ่น การขอความร่วมมือการชี้เบาะแสคนร้าย เป็นต้น แต่ก็ยังไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชนทั้ง ๆ ที่การกระทำดังกล่าวนั้น ผลประโยชน์จะตกอยู่กับตนเองและท้องถิ่นทั้งสิ้น ดังนั้น จึงจำเป็นต้องสร้างสภาวะที่เกื้อกูลและปรับเปลี่ยนแนวคิดของประชาชน เพื่อให้กลับมามีศรัทธา และสนับสนุนรัฐบาล ด้วยวิธีการและแนวทางในการแก้ไขปัญหาสันติวิธี ทั้งในระดับปฏิบัติและระดับยุทธศาสตร์ เริ่มจากการพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่ดีขึ้น พัฒนาคุณธรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรม เข้าถึงบริการ ปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน การสรรหา พัฒนาบุคลากรของหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น

ลิน ปรากฏ และคณะ (2537 : 96) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวขนาดใหญ่ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวใหญ่นั้นเป็นสินค้า อาหาร ที่พัก ความสะดวกในการเข้าออกความปลอดภัย สถานที่ท่องเที่ยวกลางคืน สถานที่ท่องเที่ยวกลางวัน และกีฬา ตามลำดับ และโฉมหน้าการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนไปจากเดิมปี พ.ศ. 2522 ที่มีเรื่องเพศ และสินค้าหนีภาษี เป็นปัจจัยหลัก มาเป็นสินค้า อาหาร ที่พัก ตามลำดับ ในเรื่องเพศได้ตกอยู่อันดับที่ 6 (แหล่งท่องเที่ยวกลางคืน)

สีดา สอนศรี (2547 : 194-227) ได้ศึกษาความร่วมมือส่วนภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : จากสงครามเย็นสู่โลกาภิวัตน์ พบว่า การร่วมกลุ่มในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มาจากปัจจัยทางการเมือง สังคม วัฒนธรรม ซึ่งความร่วมมือนี้เป็นแบบรูปแบบความร่วมมือกันแบบหลวม ๆ ซึ่งมีการร่วมมือกันตั้งแต่ยุคสงครามเย็นจนถึงปัจจุบัน และในปัจจุบันก็ปัญหาใหม่ๆ เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นผู้อพยพ สิ่งแวดล้อม การก่อการร้าย ซึ่งกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มากขึ้น คือการรวมตัวกันมากขึ้นเพื่อจัดการกับปัญหาต่างๆ และรวมเพื่อกระตุ้นสู่ภูมิภาคนิยมทางเศรษฐกิจ เป็นต้น

อาธิ ครูศากยวงศ์ (2545 : 131) ได้ศึกษารูขุมทิศท่องเที่ยวชายแดนไทย-มาเลเซีย พบว่ามิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านสถานที่ท่องเที่ยว มิติด้านสถานที่พัก มิติด้านอาหารบริโภค มิติด้านราคาสินค้า มิติด้านสินค้าอุปโภคบริโภค มิติด้านความซื่อสัตย์ และมิติด้านความปลอดภัย มีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวชายแดนไทย-มาเลเซีย ในระดับปานกลาง ส่วนมิติด้านการให้บริการ มีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาธุรกิจ ท่องเที่ยวชายแดนไทย-มาเลเซียในระดับดี

คำถามการวิจัย

1. ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนเป็นอย่างไร
2. ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนประสบความสำเร็จมีอะไรบ้าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

สมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยจากการทบทวนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ได้รวบรวมไว้ในบทที่ 2 โดยสมมติฐานการวิจัยสามารถแสดงได้ ดังต่อไปนี้

1. ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ประกอบด้วย สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน และการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. รูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย การร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน การร่วมมือพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน การร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ การร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว การร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนและการร่วมมืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบถึงความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

2. ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

ขอบเขตการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน มีขอบเขตในการศึกษาดังนี้

1. ขอบเขตในด้านพื้นที่ศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยทำการศึกษาพื้นที่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ถูกใช้ในการก่อเหตุการณ์ความไม่สงบและส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่โดยตรงตลอดช่วงเวลา 4 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปีพ.ศ. 2548-2551

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ในการศึกษาวิจัยเรื่องความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ครั้งนี้ได้อาศัยทฤษฎี งานวิจัย และแนวคิดอันเป็นแนวทางพื้นฐานในการสร้างกรอบแนวความคิดและตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้แก่แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองและการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองอย่างยั่งยืน แนวคิดเกี่ยวกับร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน และแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองท้องถิ่น

2. สภาพทั่วไปและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาลและเทศบาลนครหาดใหญ่

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. ขอบเขตประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ องค์กรภาครัฐในระดับท้องถิ่น 4 หน่วยงาน กลุ่มองค์กรภาคเอกชน ได้แก่ กลุ่มองค์กรธุรกิจเอกชน 6 องค์กร และกลุ่มสถานประกอบการธุรกิจภาคเอกชน จำนวน 5,933 ร้าน กลุ่มชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จำนวน 53 ชุมชน และกลุ่มองค์กรภาคประชาชน จำนวน 11 องค์กร โดยการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Mixed Sampling) ซึ่งประกอบด้วย การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเชิงชั้น (Stratified Sampling) มีการจัดแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกันมากที่สุดไว้ในกลุ่มเดียวกัน การสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ในการกำหนดสัดส่วนเพื่อหากกลุ่มตัวอย่าง การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเชิงชั้นตามอัตราส่วน (Proportional Stratified Sampling) การเลือกประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงหรือตามความเหมาะสมของผู้วิจัย (Judgmental of Purpose Sampling) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับงานวิจัย ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจะต้องเป็นหน่วยงานหรือผู้ซึ่งสามารถให้ความร่วมมือและมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนอยู่ในระดับหนึ่ง

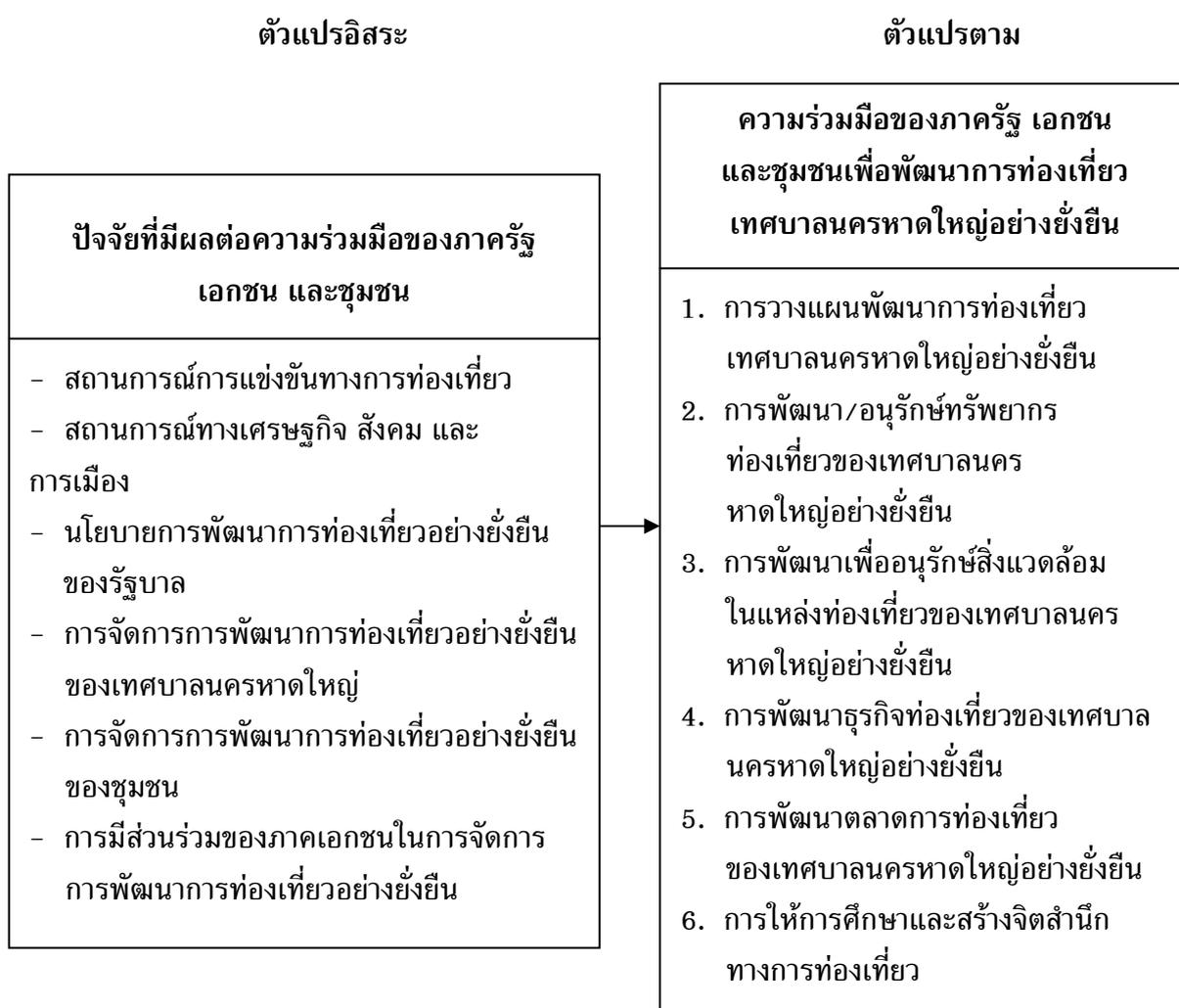
4. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา จากการทบทวนทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ตัวแปรปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ได้แก่ สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน และการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน

ในการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนว่ามีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือตัวแปรรูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

5. หน่วยการวิเคราะห์ การวิจัยครั้งนี้เน้นการวิเคราะห์ระดับองค์กร คือองค์กรภาครัฐ ในระดับท้องถิ่น กลุ่มองค์กรภาคเอกชน ชุมชน และกลุ่มองค์กรภาคประชาชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในบทที่ 2 ผู้วิจัยได้กำหนดตัวแปรการศึกษาเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยขึ้นมา ดังภาพประกอบ 4

ภาพประกอบ 4 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

จากกรอบแนวคิดข้างต้นผู้วิจัยสรุปตัวแปรที่จะใช้ในการศึกษาเรื่อง ความร่วมมือของ ภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ได้ดังนี้

1. ตัวแปรตาม คือรูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน สรุปจำแนกได้เป็น 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1.1 การร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ตามแนวทางโครงการพัฒนา แผนพัฒนา 3 ปี (พ.ศ. 2549-2551) (เทศบาลนครหาดใหญ่, 2549 : 1-3) ยุทธศาสตร์ การพัฒนาด้านการวางแผน การพัฒนาเทคโนโลยี การส่งเสริมการลงทุน การส่งเสริมการท่องเที่ยว และการประชาสัมพันธ์ ยุทธศาสตร์การพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ในปัจจุบัน (พ.ศ. 2551-2554) และแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาใน 20 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2542-2562) ยุทธศาสตร์การส่งเสริมและพัฒนาสวนสาธารณะแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการ (เทศบาลนครหาดใหญ่และสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ, 2542 : 63-65)

การวางแผน เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาและตอบสนอง ความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน ประชาชน และชุมชน ดังนั้น การวางแผนจะต้องมาจากประชาชนและเพื่อประชาชนในท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้ ในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นจึงต้องทำการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นโดยอาศัยหลักวิชาการ แล้วทำการปรึกษารื้อกับประชาชนในท้องถิ่น เพื่อกำหนดระดับความต้องการขั้นต่ำที่จำเป็น และแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสมกับท้องถิ่นนั้นๆ (จิราภรณ์ อัมพรพอร์ด, 2547 : 5) โดยยึดแนวทางที่ให้ภาคประชาชน และเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมวางแผนพัฒนาให้มากที่สุด (จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ, 2527 : 106) ดังนั้น ในการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนคร หาดใหญ่จำเป็นต้องมีทั้งภาคประชาชน เอกชน และชุมชน เนื่องจากเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ ได้รับผลกระทบจากการท่องเที่ยว ดำเนินกิจการ และใช้ประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งจะ สามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องตามสถานการณ์จริง และถ้าชุมชนท้องถิ่นให้การยอมรับต่อการวางแผน ก็จะทำให้เกิดค่านิยมที่ดีในการทำนุบำรุง รักษาทรัพยากร ก่อให้เกิดการตัดสินใจที่ดี สร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนและท้องถิ่น อีกทั้งยังสามารถร่วมกันกำหนดเป้าหมายของแผนงานในอนาคตอย่างเป็นเอกฉันท์แต่บทบาทของภาคประชาชน เอกชน และชุมชน ในการพัฒนานั้นค่อนข้างจำกัดใน เรื่องขอบเขต เนื้อหาของแผนงานที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการดำเนิน กิจการของภาคเอกชนที่มีจุดมุ่งหมายส่วนใหญ่ คือการได้รับผลกำไรตอบแทนสูงสุด แต่ภาคเอกชน จะมีข้อดีตรงที่การปฏิบัติการวางแผนและการดำเนินการตามแผนค่อนข้างจะมีความคล่องตัวกว่า และมีประสิทธิภาพสูงกว่าการดำเนินงานของภาครัฐบาล

ดังนั้น ในการวางแผนระหว่างกัน (แชร์เลย์ อีเบอร์, 1992 : 35) จะต้องมี การปรึกษารื้อกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญและสาธารณชนอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นระหว่างรัฐบาล ผู้ประกอบการเอกชน ประชาชน ท้องถิ่น องค์กรและสถาบันชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเข้าร่วมไปใน ทิศทางเดียวกัน เช่น การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน การเสนอปัญหา/ความต้องการ

การร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากร ทำให้ และจัดเก็บข้อมูล วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ แนวทาง การดำเนินงานทั้งด้านการพัฒนาและฟื้นฟู กฎระเบียบของแต่ละกิจกรรม การตัดสินใจ ร่วมแก้ ปัญหา และลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ การประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ทั้งทางด้านบวกและด้านลบการดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะมีต่อสิ่งแวดล้อม ทุกด้านทั้งด้านทรัพยากรท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อหาทางป้องกันผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้น หรือให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด อันจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว (สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม, 2544 : 39) รวมทั้งการร่วมดำเนินการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยว เทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นต้น

1.2 การร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ อย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 : 1 ; อภิสทิธิ เวชชาชีวะ, 2551 : 2-22 และสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2551 : 1) ทรัพยากรการท่องเที่ยวประกอบด้วยแหล่งธรรมชาติ (เน้นที่ความหลากหลายหรือความดั้งเดิม) และแหล่งวัฒนธรรมรวมแหล่งประวัติศาสตร์ที่เน้นความสัมพันธ์กับระบบนิเวศในพื้นที่ แหล่งทรัพยากรเหล่านี้มีสภาพการเป็นแหล่งท่องเที่ยวและมีการใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยวรูปแบบต่างๆ หรือเป็นแหล่งธรรมชาติหรือวัฒนธรรมที่มีศักยภาพในการนำมาใช้ประโยชน์เพื่อการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ภายในแหล่งท่องเที่ยวหนึ่ง ๆ จะสามารถจัดการเพื่อให้มีการท่องเที่ยวได้มากกว่าหนึ่งรูปแบบ การจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่เป็นการนำทรัพยากรที่มีความสำคัญในระบบนิเวศเสนอนักท่องเที่ยวเท่านั้น หากยังรวมถึงการสงวนรักษา ฟื้นฟู ควบคุม ดูแลทรัพยากรเหล่านั้นให้คงสภาพไว้ให้ดีที่สุด เป็นการเสริมมาตรการการรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสามารถนำมาเป็นทรัพยากรการท่องเที่ยวได้นานที่สุด หรือตลอดไปมีเจ้าของพื้นที่หรือผู้มีอำนาจหน้าที่ดูแลพื้นที่เป็นผู้รับผิดชอบหลักโดยผู้เกี่ยวข้องทั้งหมด ได้แก่ ผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว สถาบันต่างๆ ในสังคม องค์กรประชาชน และประชาชนท้องถิ่น ต้องให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ รักษาสภาพ ไม่ทำลายหรือสร้างความเสียหายแก่ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548 : 58)

ในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องมีลักษณะของการพัฒนา คือ การจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยวหรือ Zoning การกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตของทรัพยากรท่องเที่ยว การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมแบบยั่งยืนเสริมในทรัพยากรท่องเที่ยว การประเมินขีดความสามารถรองรับนักท่องเที่ยวแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยว การให้การศึกษาดึงผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าของทรัพยากรท่องเที่ยว และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวในทรัพยากรท่องเที่ยวการจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้ ซึ่งอาจเป็นการให้คำแนะนำข้อมูลต่างๆ ในท้องถิ่นจากประชาชน เจ้าของสถานประกอบการ พ่อค้า แม่ค้า ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น และการจัดหางบประมาณ

ในการพัฒนาทรัพยากร ท้องเที่ยวให้เพียงพอ เพื่อใช้ในการบูรณะ ซ่อมแซมจากการสนับสนุน (ปารีชาติ วลัยเสถียร และคณะ, 2546 : 208-209) จากองค์กรภาคต่างๆ ในท้องถิ่น

นอกจากนี้ ยังมีแนวทางการอนุรักษ์ คือ การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว ประเภทธรรมชาติ ซึ่งใช้มาตรการทางกฎหมาย การป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย การดูแลรักษาการออกกฎข้อบังคับสำหรับนักท่องเที่ยว การจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การอนุรักษ์ท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถาน และโบราณวัตถุ ซึ่งใช้การออกกฎหมายคุ้มครอง การป้องกันการลักลอบทำลาย การจัดงบประมาณ (เทศบาลนครหาดใหญ่และสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ, 2542 : 63-65) ในการบูรณะซ่อมแซม การจัดหาสถานที่เก็บรักษาโบราณวัตถุ การดูแลรักษาความสะอาด และการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรมซึ่งใช้การปลูกฝังให้เห็นคุณค่า การจัดงานประเพณีหรือกิจกรรม การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรมพื้นเมืองและการดูแลรักษาความสะอาด เป็นต้น

1.3 การร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 : 1 ; เทศบาลนครหาดใหญ่, 2551 : 13 และสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2551 : 1) เช่นเดียวกันกับการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เพราะเมื่อมีการพัฒนาแล้วจำเป็นจะต้องมีการอนุรักษ์ควบคู่กันไปเสมอ สิ่งแวดล้อม หมายถึงสิ่งที่อยู่รอบๆ ตัวทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่เกิดขึ้นจากมนุษย์สร้าง ซึ่งสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่การท่องเที่ยวใช้เป็นทรัพยากร และถือเป็นสินค้าหลักทางการท่องเที่ยวทำให้การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด ดังนั้น ถ้าสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย การท่องเที่ยวก็ถูกทำลายเช่นกัน จึงต้องมีการพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ดังนี้

- การท่องเที่ยวแบบยั่งยืนเป็นการพัฒนาที่ไม่มุ่งหวังผลทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว แต่จะคำนึงถึงการสร้างสมดุลระหว่างกระแสการพัฒนาท่องเที่ยวกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม คือสามารถตอบสนองนักท่องเที่ยวไปพร้อมๆ กับการสร้างรายได้สู่ท้องถิ่น สร้างความพอใจให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ในขณะเดียวกันก็ปกป้องรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของการท่องเที่ยวให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ซึ่งต้องมีการสนับสนุนแผนการรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง ที่มีการอธิบายสภาพปัญหา ข้อเท็จจริง แนวทางการดำเนินการแก้ไข ด้านผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ

- การรักษาสภาพแวดล้อมให้สมบูรณ์ คือการรักษาความสะอาดในแหล่งท่องเที่ยว ปลูกต้นไม้เพิ่มความสวยงาม และส่งเสริมฟื้นฟูธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณีท้องถิ่น

- การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2551 : 1) เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนด้วย เห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 และ 9 ที่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นสำคัญ เพื่อให้บุคลากร

เหล่านี้มีความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนและสร้างจิตสำนึกให้รู้จักผัดชอบในสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว

- การกำหนดมาตรการทางกฎหมาย เพื่อป้องกันและแก้ไขสิ่งแวดล้อมอันได้แก่ มาตรการควบคุมผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากธุรกิจท่องเที่ยว จากนักท่องเที่ยวและจากประชาชนในท้องถิ่น

- การให้ความรู้ประชาสัมพันธ์แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไปให้เข้าใจถึงความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและต้องการอนุรักษ์ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่างๆ ให้ทุกคนร่วมมือร่วมใจกันและสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว

- การสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมทุกรูปแบบ เช่น การจัดให้มีการจัดงานเทศกาลประเพณี และมรดกศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวและกระตุ้นให้คนในท้องถิ่นเกิดการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่นด้วย

- การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการป้องกันมิให้การท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งระดมความคิดที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอย่างจริงจัง ซึ่งอาจเป็นในรูปของคณะกรรมการที่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเป็นกรรมการเพื่อประสานให้ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพก็ได้

- การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อพิจารณาผลเสียหายที่เกิดขึ้นว่าส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากน้อยเพียงไรก่อนที่จะดำเนินการหรือโครงการพัฒนาท่องเที่ยวต่อไป โดยเฉพาะโครงการที่ต้องใช้ลงทุนสูง

1.4 การร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 : 1 ; อภิสิริทธิ์ เวชชาชีวะ, 2551 : 2-22 ; สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว, 2551 : 1 ; เทศบาลนครหาดใหญ่, 2552 : 13 และเทศบาลนครหาดใหญ่, 2549 : 1-3) เป็นการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้แก่นักท่องเที่ยว ได้แก่ เส้นทางคมนาคมเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว รวมทั้งเส้นทางศึกษาธรรมชาติ การบริการที่พักในระดับโรงแรมจนถึงการตั้งเต็นท์ในพื้นที่ การบริการอาหาร และเครื่องดื่ม โครงสร้างพื้นฐานอื่นๆ เท่าที่จำเป็น เช่น น้ำใช้ ไฟฟ้า การขนส่ง การสื่อสาร และการรักษาความปลอดภัย ภายใต้ความเหมาะสมของพื้นที่ และการพัฒนาในพื้นที่นั้นๆ กลยุทธ์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบริการ เป็นภารกิจของผู้ให้บริการ เจ้าของ หรือผู้ควบคุม ดูแลพื้นที่ หน่วยงานของรัฐ และในบางพื้นที่ประชาชนท้องถิ่นสามารถมีส่วนช่วยในการพัฒนาโดยนักท่องเที่ยวจะต้องเข้าใจถึงขนาดการบริการที่อาจมีจำกัดตามสภาพด้วย

นอกจากนี้ ยังมีแนวทางการพัฒนา คือ การสร้างจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของทุกภาคส่วนของการบริการการท่องเที่ยว การจัดธุรกิจการท่องเที่ยวที่ไม่เป็นการรुक้าหรือไม่ปิดกั้นพื้นที่สาธารณะในขั้นตอนการออกแบบ การก่อสร้าง และการดำเนินงาน การออกแบบอาคารให้เหมาะสมกลมกลืนกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ พร้อมทั้งทำบ้านเรือน

ให้สะอาดและงดงามอยู่เสมอ การไม่ประดับตกแต่งสถานประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและสนับสนุนให้นำของประดับที่ทำจากสัตว์ป่าและสัตว์ทะเลทุกชนิด รวมทั้งวัตถุมงคลอันเป็นที่เคารพนับถือของชุมชนมาประดับสถานที่ ต้องไม่นำสัตว์ป่าทุกชนิดมาเลี้ยงเพื่อตั้งตุ๊กตาท่องเที่ยว ต้องลดขยะและมลพิษลงและหันมานำขยะกลับมาใช้ใหม่ ต้องไม่นำสารที่เป็นตัวทำลายชั้นบรรยากาศและระบบน้ำมาใช้ เช่น การใช้สารคลอโรฟลูออโรคาร์บอนส์ จะทำลายชั้นโอโซนหรือสาร CFC จากสเปรย์และการใช้ผงซักฟอกที่มีสารฟอสเฟต เพราะจะทำให้น้ำเสีย เนื่องจากไม่ย่อยสลายเมื่อไปรวมในน้ำทำให้ออกซิเจนในน้ำน้อยลง สิ่งมีชีวิตในน้ำก็จะตาย ต้องประหยัดน้ำและไฟในสถานประกอบการของตน เพื่อประหยัดและลดการเผาไหม้น้ำมันเพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าลง ไม่กอบโกยผลประโยชน์จากนักท่องเที่ยว จัดโครงการส่งเสริมสิ่งแวดล้อม รมรงค์ให้นักท่องเที่ยวอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ติดตามผลกระทบจากการประกอบธุรกิจของตนในแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ ใช้ยานพาหนะที่เครื่องยนต์ใช้เชื้อเพลิงที่ก่อมลพิษทางอากาศน้อยที่สุด และเสียงดังน้อยที่สุด การประหยัดพลังงานไม่ว่าจะเป็นการฝึกนิสัย การใช้หลอดไฟแบบประหยัด และการติดตั้งระบบควบคุมไฟฟ้าอัตโนมัติ การใช้น้ำอย่างประหยัด คือใช้น้ำให้น้อยลง ซ่อมแซมก๊อกน้ำรั่ว ใช้ชักโครกและฝักบัวแบบประหยัด เป็นต้น

การใช้อาหารที่ปลอดภัยและมีให้มากที่สุด การจ้ดนำเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ให้ข้อมูลการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนก่อนออกเดินทาง จัดกิจกรรมที่คำนึงถึงเอกลักษณ์และความเปราะบางของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสำคัญ เคารพกฎเกณฑ์ของแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืนอย่างเคร่งครัด การฝึกอบรมบุคลากร เป็นการฝึกอบรมบุคลากรท้องถิ่นทุกระดับให้มีความรู้เกี่ยวกับแนวคิดและวิธีปฏิบัติในการพัฒนาแบบยั่งยืน ซึ่งจะช่วยยกระดับของการบริการท่องเที่ยวและการตรวจสอบ ดูแลความปลอดภัยในสถานที่ท่องเที่ยวและชุมชนเพราะความปลอดภัยนับเป็นปัจจัยหลักส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว การจัดการด้านความปลอดภัยสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น การแนะนำให้เจ้าของท้องถิ่นให้ความช่วยเหลือนักท่องเที่ยว เมื่อได้รับความเดือดร้อน การจัดตั้งหน่วยงานพิเศษเพื่อช่วยเหลือและให้บริการต่างๆ แก่ นักท่องเที่ยว การแนะนำนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับเรื่องการป้องกันและระมัดระวังตน เพื่อมิให้ได้รับอันตรายต่างๆ การกำหนดมาตรการต่างๆ เพื่อความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งมีป้ายแสดงเตือนภัยล่วงหน้าแก่นักท่องเที่ยวที่เสี่ยงอันตราย เช่น ชายทะเลที่มีคลื่นลมแรงหรือมีพื้นที่ไม่เหมาะสำหรับการลงเล่นน้ำ เป็นต้น และการขอความร่วมมือจากหน่วยงานต่างๆ ในการอำนวยความสะดวกด้านความปลอดภัยให้แก่ นักท่องเที่ยว

1.5 การร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 : 1 ; อภิลิทธิ์ เวชชาชีวะ, 2551 : 2-22 ; เทศบาลนครหาดใหญ่, 2549 : 1-3 และ เทศบาลนครหาดใหญ่, 2551 : 13) ตลาดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นตลาดที่กำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว องค์กรของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว นักอนุรักษ์และบุคคลทั่วไปที่รักธรรมชาติ และต้องการรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน

การมองตลาดการท่องเที่ยวจึงมีสองด้าน คือด้านตลาดที่ต้องการมีสิ่งดึงดูดใจใหม่ๆ ที่เป็นเหมือนผลิตภัณฑ์ (Product) ในการเสนอขายกับด้านที่ตลาดเป็นสื่อ นำคนเข้าไปสัมผัส เรียนรู้ และร่วมรักษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นการประสานแนวคิดทั้งสองเข้าด้วยกัน ภายใต้กรอบความต้องการโดยรวมของประเทศเป็นหลัก ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว คือ การวิเคราะห์สถานการณ์ด้านการตลาดท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การวิเคราะห์ถึงโอกาสทางการตลาดท่องเที่ยวและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องของทั้งแนวโน้มของตลาดท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พฤติกรรมนักท่องเที่ยวคุณภาพและการแข่งขัน การพยากรณ์ด้านการตลาดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การทำนายหรือคาดคะเนเหตุการณ์ต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ด้วยการใช้วิจารณ์ญาณ ยอดจำนวนนักท่องเที่ยวในอดีต การใช้สหสัมพันธ์ การวิจัย และการใช้อนุกรมเวลา การวิเคราะห์ความได้เปรียบเสียเปรียบในการแข่งขัน นอกจากนี้ยังมีการจัดเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวอย่างพร้อมมูลเพื่อเผยแพร่ไปยังนักท่องเที่ยวให้เข้าใจผ่านสื่อต่างๆ รวมถึงการชักชวน กระตุ้นเร่งเร้าให้นักท่องเที่ยวในตลาดท่องเที่ยวรีบตัดสินใจเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว เช่น การโฆษณา ประชาสัมพันธ์ทางแผ่นพับ แผ่นป้ายโฆษณา สิ่งพิมพ์ หนังสือพิมพ์ วารสาร โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และบทความ เป็นต้น

1.6 การร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 : 1 และบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548 : 185) การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยรวมเพื่อให้มีบทบาทและทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม ในการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติตลอดจนการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อมโดยรวม ด้วยการให้กระบวนการพัฒนา การท่องเที่ยวเป็นสื่อกลางทางการศึกษาและการเรียนรู้ด้านระบบนิเวศของนักท่องเที่ยว และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งเจ้าหน้าที่ของภาครัฐและองค์กรเอกชน สถานประกอบการภาคเอกชน ประชาชนโดยทั่วไป นักท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และชุมชน ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญต่อการศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของทรัพยากรท่องเที่ยวแล้วสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ต่อไป คือ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548 : 185) การหาความรู้ข้อมูลการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ตระหนักถึงคุณค่า อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม การจัดการหรือการเข้าฝึกอบรม ประชุมสัมมนา ฯลฯ เพื่อนำความรู้ความเข้าใจ ความสามารถและการจัดการเกี่ยวกับการบริการการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไปถ่ายทอดให้กับผู้ใกล้ชิด ผู้ร่วมงานทุกระดับให้เข้าใจถึงคุณค่าของทรัพยากรท่องเที่ยวอันจะช่วยในการพัฒนาจิตสำนึกและใช้พัฒนาการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น การสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นให้ช่วยดูแลและป้องกันการแทรกซ้อนความสั้นๆ ที่ประทับใจเกี่ยวกับการพัฒนาจิตสำนึกในการอนุรักษ์ไว้ตามที่ต่างๆ เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถมองเห็นได้ การให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนก่อนเดินทางเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เตรียมพร้อมล่วงหน้า

การต้อนรับนักท่องเที่ยวให้ใกล้ชิดกับทรัพยากรธรรมชาติให้มาก พร้อมทั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับการอนุรักษ์ไปพร้อม ๆ กันด้วย การประสานงานเกี่ยวกับผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนภายนอก เช่น นักวิชาการการท่องเที่ยว หน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ชุมชนท้องถิ่น เป็นต้น เพื่อให้การดำเนินงานการพัฒนาการท่องเที่ยวบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ การกำหนดแนวทางอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมเป็นนโยบายของหน่วยงาน ชุมชนหรือเป็นข้อปฏิบัติของตนเอง และการร่วมกันปฏิบัติและติดตามผลโครงการที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม

2. ตัวแปรอิสระ คือปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ได้แก่

2.1 สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้ ตลอดจนสร้างงานสร้างอาชีพให้กับประชาชนในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก การทำอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่จำเป็นต้องใช้ต้นทุนที่สูงมากนัก ขึ้นอยู่ลักษณะทางกายภาพของพื้นที่หรือประเทศของตนว่ามีความโดดเด่นทางลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ความเป็นอยู่ ประเพณี วัฒนธรรมของคนในชุมชน ฯลฯ มากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ ยังสามารถสร้างแหล่งท่องเที่ยวขึ้นมา เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อีกด้วยเช่นกัน ด้วยนี้ ทุกประเทศจึงให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยว ส่งผลให้เกิดการแข่งขันกันมากขึ้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการแบ่งระดับ การแข่งขันทางการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่

1) สถานการณ์การแข่งขันในระดับนานาชาติ ประเทศต่าง ๆ มีการจัดการการท่องเที่ยวของตนเองให้เป็นที่รู้จักและสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวรอบโลกให้เข้ามาท่องเที่ยวเพื่อเพิ่มเม็ดเงินให้กับระบบเศรษฐกิจ ซึ่งใช้แนวทางและกลยุทธ์ที่แตกต่างกันไปตามศักยภาพของประเทศนั้น ๆ ส่งผลให้เกิดการสร้างจุดขาย ทางการท่องเที่ยวแนวใหม่มากมาย เช่น การใช้ธุรกิจบันเทิงของประเทศเกาหลี ได้แก่ การดึงให้นักท่องเที่ยวเข้ามาชมและสัมผัสกับสถานที่ที่เคยทำการถ่ายทำภาพยนตร์ การสร้างสถานที่ท่องเที่ยวขึ้นมาใหม่ เช่น สวนสนุก คาสีโน ห้างสรรพสินค้าชั้นนำ ฯลฯ บางประเทศอย่างเช่นประเทศสิงคโปร์ได้นำดินมาถมทะเล เพื่อสร้างเกาะ สถานที่ท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ไว้เพื่อรองรับกับจำนวนนักท่องเที่ยว หรือประเทศดูไบที่ถูกผันแปรจากดินแดนทะเลทราย มาสู่ความมั่งคั่งทางการค้า การพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ การบริการ และศูนย์กลางธุรกิจ ไม่จำกัดเฉพาะการค้าน้ำมัน มีการสร้างสิ่งก่อสร้างที่ยิ่งใหญ่ตระการตา มีความก้าวล้ำสมัยไปด้วยเทคโนโลยีต่าง ๆ และสร้างชื่อให้ตนเองในเรื่องของความสะอาดและปลอดภัย มีการขายสินค้าปลอดภาษี มีสวนน้ำ และถิ่นเมืองเก่า พิพิธภัณฑน์ เป็นต้น

คู่แข่งทางการธุรกิจท่องเที่ยวไทย ส่วนใหญ่เป็นประเทศในแถบเอเชียที่เป็นคู่แข่งทางตรง ส่วนประเทศในแถบอื่น ๆ อย่างยุโรป อเมริกา ล้วนเป็นคู่แข่งทางการค้า ด้วยความแตกต่างกันทางด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ซึ่งถ้าศึกษา

แผนการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ ในแถบเอเชีย ก็จะพบว่ามีส่วนที่เหมือนกันมาก (โศรยา หอมชื่น, 2552 : 5)

2) ระดับภูมิภาค (สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์, 2550 : 3-4) นอกจากการแข่งขันทางการท่องเที่ยวในระดับนานาชาติแล้ว ภายในประเทศเองก็มีการแข่งขันกันมากขึ้น เพราะว่าการท่องเที่ยวถือเป็นอุตสาหกรรมหลักที่สร้างรายได้ให้กับประเทศเป็นอันดับหนึ่ง และเป็นอุตสาหกรรมที่ผลักดันให้เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น ดังนั้น การพัฒนาเศรษฐกิจภาคจึงต้องอาศัยการท่องเที่ยว โดยการดึงลักษณะเด่นของภาคที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อาหารการกิน ความเป็นอยู่ อาชีพ ฯลฯ (สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย, 2549 : 6-8) ออกมาแข่งขันกันเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว แต่การแข่งขันกันในลักษณะนี้จะขึ้นอยู่กับลักษณะความต้องการ ความชอบส่วนบุคคล และวัตถุประสงค์ของนักท่องเที่ยว ว่าต้องการท่องเที่ยวในรูปแบบใดก็จะเลือกไปภูมิภาคนั้น ดังนั้น ในภูมิภาคอื่น ๆ ก็ต้องคิดหาแนวทางหรือวิธีการที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวในภูมิภาคของตนหรือจัดการท่องเที่ยวให้ตรงตามความต้องการของนักท่องเที่ยวในขณะนั้นให้มากที่สุด

3) ระดับภาค การแข่งขันในลักษณะนี้ ผู้วิจัย หมายถึงการแข่งขันภายในภาคใต้ของประเทศไทย ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีลักษณะทางกายภาพ ภูมิประเทศ ภูมิอากาศ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม อาหารการกิน ความเป็นอยู่ อาชีพ ฯลฯ ใกล้เคียงกันกับเทศบาลนครหาดใหญ่ มากที่สุด ทำให้เกิดการแข่งขันกันค่อนข้างสูง เพราะแต่ละพื้นที่ต้องสร้าง กลยุทธ์และนำเสนอ จุดที่เด่นและแตกต่างของพื้นที่ตนเองออกมาให้มากที่สุด เช่น ภูเก็ต ก็นำเสนอในรูปแบบของการท่องเที่ยวชายทะเลฝั่งอันดามัน พัทลุงก็นำเสนอในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม พื้นบ้าน (กมล รัตนวิระกุล, 2549 : 34) และในส่วนของเทศบาลนครหาดใหญ่ก็นำเสนอในรูปแบบของการท่องเที่ยวแบบผสมผสาน มีทั้งการท่องเที่ยว ในเมือง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การแข่งขันในทุกๆระดับก็มีลักษณะที่คล้ายคลึงกัน คือ การแย่งชิงนักท่องเที่ยวและรายได้จากการท่องเที่ยว ไม่ว่านักท่องเที่ยวจะไปเดินทางไปต่างประเทศ ต่างภูมิภาค หรือต่างจังหวัด ก็มีผลกระทบต่อจำนวนนักท่องเที่ยวและเม็ดเงินทางการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ได้ทั้งสิ้น ดังนั้น ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และชุมชนจำเป็นต้องตระหนักถึงความสำคัญของการแข่งขันทางการท่องเที่ยว ควรที่จะร่วมมือกัน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนตลอดไป รวมทั้งร่วมมือกับหน่วยงานหรือพื้นที่อื่น ๆ เพื่อการแข่งขัน กล่าวคือการแลกเปลี่ยนนักท่องเที่ยวและข้อมูลทางการท่องเที่ยวระหว่างกัน เป็นต้น

2.2 สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ประเทศไทยได้ประสบกับเหตุการณ์ความไม่สงบมาตลอดทั้งทางเศรษฐกิจ เช่น ภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เป็นต้น ทางสังคม เช่น เหตุการณ์ทางธรรมชาติ (ธรณีพิบัติ อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย ฯลฯ) เหตุการณ์การระบอบ

ของโรค (โรคซาร์ส โรคไข้หวัดนก โรคไข้หวัด 2009 ฯลฯ) ความหลากหลาย/เอกลักษณ์ทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ความเชื่อ ค่านิยม ประเพณี คนในท้องถิ่น ที่เป็นจุดเด่นของท้องถิ่นนั้นๆ เหตุการณ์ความไม่สงบที่เกิดจากการก่อการร้ายตามแนวตะเข็บชายแดน และที่ประสบปัญหาอย่างหนักในขณะนี้ อันส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ ก็คือเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ (อำพล จินดาวัฒนะ, 2552 : 6) และการเมือง เช่น การรัฐประหาร การประท้วงทางการเมืองที่เกิดจากความคิดเห็นทางการเมืองที่ไม่ตรงกัน เหตุการณ์การประท้วงเรียกร้องผลประโยชน์ทั่วไป (ประวิตร ชูศิลป์, 2544 : 2) ซึ่งเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อโดยตรงกับระบบเศรษฐกิจโดยเฉพาะระบบการท่องเที่ยวของพื้นที่และประเทศในภาพรวม

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ยังส่งผลต่อความไม่มั่นใจของนักท่องเที่ยว นักลงทุน และองค์กรต่างๆ ที่เคยร่วมดำเนินงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในพื้นที่เนื่องจากหวาดกลัวในเรื่องของความปลอดภัยและความไม่มั่นคงของการดำเนินงาน ผู้วิจัยได้ทำการแบ่งความไม่สงบที่เกิดขึ้นในประเทศไทยออกได้เป็น 2 ระดับ ได้แก่ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในระดับประเทศ หมายถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เกิดขึ้นทั่วประเทศไทย ซึ่งสถานการณ์ในลักษณะนี้จะถูกจับตามองในภาพรวมทั้งประเทศ ดังเช่นกรณีความไม่สงบทางการเมือง การประท้วงและชุมนุม หรือเรื่องของโรคไข้หวัด 2009 ที่แพร่ระบาดในประเทศ รวมถึงเรื่องความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ แม้ว่าจะเกิดขึ้นเฉพาะในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง แต่นักลงทุน นักท่องเที่ยวก็ไม่กล้าเสี่ยงที่จะเข้ามาท่องเที่ยวหรือมาลงทุนในพื้นที่อื่นๆ ของประเทศ แม้ว่าจะไม่ได้มีการประท้วงและชุมนุมหรือการระบาดของโรคเลยก็ตาม หากเกิดความไม่สงบในลักษณะนี้ ก็จะกระทบต่อการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ด้วย นอกจากนี้ ยังมีสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ อย่างเช่นกรณีภาวะเศรษฐกิจตกต่ำซึ่งส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจทุกด้านของประเทศ ทำให้การท่องเที่ยวหยุดชะงัก นักท่องเที่ยวลดลงเนื่องจากขาดสภาพคล่องทางการเงิน ทำให้สถานประกอบการไม่มีเงินทุนหมุนเวียนให้กิจการของตนและก็ต้องปิดตัวในที่สุด ดังนั้น ทุกภาคส่วนจำเป็นต้องหามาตรการหรือแนวทางในการที่จะพร้อมใจกัน ร่วมมือสนับสนุน ส่งเสริม และช่วยกันพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ให้เป็นปกติให้มากที่สุด

และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในระดับพื้นที่ หมายถึงสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่และพื้นที่ใกล้เคียง เช่น กรณีสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่ส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่หยุดชะงัก กระทบต่อระบบเศรษฐกิจทั้งระบบ ทำให้ประชาชนในพื้นที่และองค์กรทุกองค์กรได้รับผลกระทบกันถ้วนหน้า ดังเช่นกรณี เหตุการณ์การระเบิดภายในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ในปีพ.ศ. 2548-2551 อันเป็นผลพวงมาจากเหตุการณ์การก่อความไม่สงบของสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวน้อยลง นักลงทุนชะลอการลงทุน

เพราะขาดความเชื่อมั่น ส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเป็นเวลาหลายปีจนถึงปัจจุบัน ทำให้ภาคเอกชนและประชาชน จากที่เคยดำเนินชีวิตโดยอาศัยระบบการท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจต้องเดือดร้อนและต้องมีการปรับกลยุทธ์ด้านการท่องเที่ยวต่างๆ แต่ก็ยังไม่สามารถทำให้การท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่นั้นกลับไปเป็นเหมือนได้ หรือกรณีการประท้วงทางการเมือง เช่น กรณีกลุ่มพันธมิตรที่มีสถานที่ตั้งชุมนุมอยู่ที่หาดใหญ่ รวมทั้งเรื่องภาวะเศรษฐกิจตกต่ำของประเทศและของโลก ที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวหาดใหญ่โดยตรง ดังนั้น จากปัญหาที่รุมเร้าการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่จึงทำให้ทุกภาคส่วนจำเป็นต้องเห็นความสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งจะเป็นแนวทางสำคัญของการพัฒนาและฟื้นฟูสภาพระบบเศรษฐกิจของเทศบาลนครหาดใหญ่ให้กลับมาเป็นปกติ อันจะทำให้องค์กรและหน่วยงานของตนสามารถดำเนินการและกลับสู่สภาพความเป็นปกติเช่นกัน

2.3 นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล การบริหารงานของหน่วยงานส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องเป็นไปตามนโยบายของส่วนกลางหรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (ดวงจันทร์ อาภาวิชชุตม์ เจริญเมือง, 2547 : 186-257 ; มาฆะ ชิตตะสังคะ และคณะ, 2549 : 41 ; กองวิชาการและแผนเทศบาลเมืองเบตง, 2550 : 49-51) และนโยบายการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับรัฐบาลและในระดับของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

เนื่องจากนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนเป็นแนวทางหรือกรอบของการพัฒนาทั้งในระดับประเทศและในระดับท้องถิ่น (ธีรรัช โปธิสุวรรณ, 2531 : 74) มีการกำหนดแนวทางการดำเนินการตามนโยบายไว้ครบถ้วน เพื่อการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งการดำเนินนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับประเทศจะเป็นการพัฒนาที่ครอบคลุมทั่วทั้งประเทศ เป็นแนวทางการพัฒนาและกรอบการพัฒนาที่ทุกพื้นที่ในประเทศ ต้องนำไปปฏิบัติให้เป็นการพัฒนาในแบบแผนเดียวกัน เทศบาลนครหาดใหญ่ก็เป็นหน่วยงานหนึ่งที่ได้รับการกระจายอำนาจในการพัฒนา และบริหารท้องถิ่น จึงจำเป็นต้องนำแนวทางการพัฒนาจากนโยบายในระดับประเทศมาประยุกต์ และปรับใช้กับเทศบาลนครหาดใหญ่ (มาฆะ ชิตตะสังคะ และคณะ, 2549 : 41) โดยยังคงยึดแนวทางการพัฒนาตามระดับประเทศเป็นหลัก ดังนั้น หากนโยบายการพัฒนาดังกล่าวมีเนื้อหาหรือแนวทางการพัฒนาที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือหรือการพัฒนา โดยอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วนในท้องถิ่นที่แน่นอน ชัดเจน เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนระบุไว้ ก็จะส่งผลให้การแสดงความร่วมมือของทุกภาคส่วนกระทำได้ง่ายและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น เนื่องจากมีการระบุไว้อย่างถูกต้อง อันจะเป็นรูปแบบและแนวทางที่ผู้เกี่ยวข้องทุกส่วนไม่ว่าจะเป็นผู้ออกนโยบาย ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และผู้ให้ความร่วมมือทุกภาคส่วนต้องปฏิบัติตาม เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั่นเอง (สถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ, 2542 : 63-65)

2.4 การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีผลต่อกิจกรรมและความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชน กล่าวคือเทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโดยตรง ดังนั้น เทศบาลนครหาดใหญ่ จึงจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพในทุก ๆ ด้าน เพื่อที่จะช่วยในการสนับสนุนและส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือของทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็น ภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน และชุมชน แนวทางความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพต่อกันจึงประกอบด้วย 1) นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เทศบาลนครหาดใหญ่เป็นหน่วยงานส่วนท้องถิ่นที่จำเป็นจะต้องกำหนดนโยบายไปตามนโยบายของส่วนกลางหรือแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดยุทธศาสตร์ท้องถิ่น ควบคู่กับหลักการพัฒนาซึ่งแตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น (ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง, 2547 : 186-257) หากมีการกำหนดนโยบายการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนและการจัดการยุทธศาสตร์ที่ถูกต้อง เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ พร้อมทั้งสอดคล้องกับนโยบายของส่วนกลางแล้ว ก็จะทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้นประสบความสำเร็จง่ายและเร็วยิ่งขึ้น 2) ผู้นำหรือผู้บริหารของเทศบาลนครหาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีบทบาทสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างความเชื่อมั่นให้กับหน่วยงานอื่น ๆ ให้ได้ ในการสร้างและเชื่อมความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการร่วมงานพัฒนาการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง (ประหยัด ตะคอนรัมย์, 2544 : 75) และ 3) การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ หากเทศบาลนครหาดใหญ่ให้ความสำคัญมากเท่าไร ก็จะทำให้ทุกฝ่ายในพื้นที่เห็นความสำคัญและก่อให้เกิดการพัฒนาอันเกิดจากความร่วมมือกันอย่างชัดเจนมากขึ้นเท่านั้น (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2549 : 2-4)

2.5 การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน การท่องเที่ยว มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในระยะยาวมากกว่ากิจกรรมอื่น ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นได้มีโอกาสในการเข้ามาพัฒนาการท่องเที่ยว นั้น ทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม (ฮาร์ดี แอนด์ และคณะ, 2001 : 475-496.) จะช่วยปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ ของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้นในระยะยาว ทำให้ชุมชนตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว (จุฑามาศ จิเจริญ, 2545 : 45) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำแนวความคิดของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยที่ได้ดัดแปลงแนวความคิดมาจาก Ralp Buckley ที่อธิบายถึงการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน ว่ามีองค์ประกอบของการพัฒนา 4 ด้าน คือ องค์กร ประกอบด้านพื้นที่ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วมซึ่งองค์ ประกอบเหล่านี้จะแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งของการดำเนินงานของชุมชนเกี่ยวกับการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

อย่างชัดเจนและครอบคลุมทั้งหมด นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่และชุมชนนั้นๆ ร่วมกับชุมชนด้วย

2.6 การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ตามหลักการพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จะต้องได้รับการยอมรับ การมีส่วนร่วม และนำไปปฏิบัติของทุกหน่วยงาน ทั้งภาครัฐซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายในการพัฒนาการท่องเที่ยว ภาคเอกชนซึ่งเป็นผู้นำไปปฏิบัติ โดยเฉพาะภาคธุรกิจ ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวทั้งหมด (ธุรกิจนำเที่ยว ธุรกิจโรงแรม ธุรกิจสายการบิน ธุรกิจร้านอาหาร และภัตตาคาร ธุรกิจสินค้าที่ระลึก และธุรกิจสวนสนุก เป็นต้น) และชุมชนเจ้าของพื้นที่ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น (เพชรศรี นนท์ศิริ, 2551 : 3) เพื่อช่วยให้กระบวนการขับเคลื่อนการพัฒนาไปในทางเดียวกันได้อย่างถูกต้อง (อนุรักษ์ อัมพผล, 2529 : 114)

ดังนั้น ภาคเอกชนจึงต้องเข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกๆ ด้านตั้งแต่กระบวนการวางแผน การดำเนินงาน ไปจนถึงการประเมินผลการดำเนินงานเนื่องจาก ภาคเอกชนเป็นภาคส่วนที่ได้รับผลประโยชน์ ดำเนินกิจกรรม (สำนักพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการจังหวัด, 2547 : 1) และยังเป็นภาคส่วนหลัก ที่คอยขับเคลื่อนกิจกรรมธุรกิจการท่องเที่ยวของท้องถิ่น ทำให้ทราบถึงระบบการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นอย่างดี ดังนั้นหากเข้าไปมีส่วนร่วมสนับสนุนการพัฒนาการท่องเที่ยว ก็จะส่งผลให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นไปได้โดยง่ายตายและราบรื่น เนื่องจากทำให้ทราบถึงแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ถูกทาง ทำให้พัฒนาได้อย่างถูกต้อง นอกจากนี้ ยังสามารถอาศัยศักยภาพขององค์กรภาคเอกชนในด้านต่างๆ เพื่อการพัฒนาได้อีกทางหนึ่งด้วย (ประหยัด ตะคอนรัมย์, 2544 : 75)

นิยามศัพท์เฉพาะ

ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชน หมายถึงการดำเนินกิจกรรมหรือทำงานร่วมกันขององค์กรภาครัฐ ได้แก่ เทศบาลนครหาดใหญ่ สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดสงขลา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้ เขต 1 สงขลา และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา องค์กรภาคเอกชน ได้แก่ กลุ่มองค์กรธุรกิจเอกชน สถานประกอบการธุรกิจภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน และชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

ชุมชน หมายถึงชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ทั้งหมด 53 ชุมชน โดยแบ่งกลุ่มชุมชนตามเขตการเลือกตั้งส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 เขตเลือกตั้ง

การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน หมายถึงการจัดการเพื่อให้การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่สามารถดำรงอยู่ได้ มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมอย่างสม่ำเสมอ เน้นการรักษาทรัพยากรการท่องเที่ยว ผลกระทบที่เกิดต่อสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวน้อยที่สุด โดย

อาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน และชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว หมายถึงสถานการณ์ของการต่อรอง การดำเนินงาน การแข่งขันทางการท่องเที่ยวที่ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่หยุดชะงัก หรือต้องหาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อสนองตอบความต้องการที่เพิ่มขึ้นจากการแข่งขันนั้น แบ่งสถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยวออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ สถานการณ์การแข่งขันในระดับนานาชาติ ระดับภูมิภาค และระดับภาคใต้ของประเทศไทย

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง หมายถึงสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้น ทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่หยุดชะงักและได้รับผลกระทบ จนไม่สามารถดำเนินการทางการท่องเที่ยวได้ตามปกติ ซึ่งแบ่งสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ออกเป็น 2 ระดับ ได้แก่ สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ในระดับประเทศและระดับพื้นที่

นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับรัฐบาล หมายถึงกรอบหรือแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่รัฐบาลกำหนดขึ้น เพื่อใช้ในการบริหารและพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ ซึ่งมีผลต่อการกำหนดแนวทางหรือกรอบการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่และหน่วยงานส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ หมายถึงการบริหารจัดการของเทศบาลนครหาดใหญ่ เพื่อรองรับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเรื่องนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ ผู้นำหรือผู้บริหารของเทศบาลนครหาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ และการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่

การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน หมายถึงการบริหารจัดการของชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ประกอบด้วยการบริหารจัดการในด้านพื้นที่ การจัดการ กิจกรรมและกระบวนการ และการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึงการเข้าร่วมและสนับสนุนของภาคเอกชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ในทุก ๆ ด้านตั้งแต่กระบวนการวางแผน การดำเนินงาน ไปจนถึงการประเมินผล การดำเนินงาน

รูปแบบความร่วมมือของภาครัฐและเอกชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึงแนวทางในการร่วมกันพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ของภาครัฐและเอกชนอันประกอบด้วย การร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน การร่วมมือพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลนคร

หาดใหญ่ อย่างยั่งยืน การร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ การร่วมมือพัฒนา
ตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน การร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว
ของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน และการร่วมมืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว
ของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

บทที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาและอธิบาย (Descriptive-Explanatory Research) ในการศึกษาความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา เทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการศึกษาวิจัยเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานที่กำหนด โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1.1 องค์กรภาครัฐในระดับท้องถิ่น

1. เทศบาลนครหาดใหญ่ ได้แก่ ข้าราชการการเมืองและข้าราชการประจำในเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย สมาชิกสภาเทศบาล จำนวน 24 คนและข้าราชการที่มีบทบาทหน้าที่ตามหน่วยงานในเทศบาลนครหาดใหญ่ (หัวหน้าส่วนงานหรือข้าราชการที่มีความรู้เฉพาะด้านของแต่ละหน่วยงาน) จำนวน 59 หน่วยงาน 59 คน (ภาคผนวก 4)

2. สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดสงขลา

3. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้ เขต 1 จังหวัดสงขลา

4. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา

รวมองค์กรภาครัฐทั้งหมด 4 องค์กร ซึ่งองค์กรภาครัฐในข้อที่ 2-4 นี้ ผู้วิจัยกำหนดเลือกเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้แทนกลุ่ม คือประธาน/นายก หัวหน้าส่วนงานหรือข้าราชการที่มีความรู้เฉพาะด้าน หน่วยงานละ 1 คน รวมประชากรภาครัฐทั้งหมด 86 คน

1.2 องค์กรภาคเอกชน ได้แก่

- กลุ่มองค์กรธุรกิจเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ ได้แก่ สมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา หอการค้าจังหวัดสงขลา สมาคมโรงแรมหาดใหญ่-สงขลา สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพจังหวัดสงขลา และสมาคมธุรกิจบันเทิงจังหวัดสงขลา รวม 6 องค์กร ผู้วิจัยกำหนดเลือกเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้แทนกลุ่ม คือประธาน/นายกหรือหัวหน้าส่วนงาน หน่วยงานละ 1 คน รวม 6 คน

- กลุ่มสถานประกอบการธุรกิจภาคเอกชน ที่ดำเนินงานอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จำนวน 5,933 ร้าน (กลุ่มงานส่งเสริมสิ่งแวดล้อม, 2550 : 1)

- กลุ่มองค์กรประชาชน ที่จัดตั้งอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่จำนวน 11 องค์กร (กฎหมาย นนทพันธ์, 2550 : 3) ได้แก่ โครงการบริโภคเพื่อชีวิต มูลนิธิรักษำบ้านเกิดภาคใต้ ชมรมคนรักเมืองหาดใหญ่ กลุ่มผ้าทอภาคใต้ กลุ่มศึกษาการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน สภาประชาชนสงขลา โครงการเมืองน่าอยู่ ชมรมแอรอบิตโรงพยาบาลหาดใหญ่ ประธานชมรมร้านขายยาจังหวัดสงขลา ผู้จัดการโรงเรียนพณิชยการหาดใหญ่ และอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)

1.3 ชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จำนวน 53 ชุมชน (ฝ่ายพัฒนาชุมชน, 2552 : 1-2) แสดงการแบ่งกลุ่มชุมชนตามเขตการเลือกตั้งส่วนท้องถิ่นทั้ง 4 เขต (ภาคผนวก 5)

2. กลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ได้มีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบผสม (Mixed Sampling) มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบใช้โอกาสความน่าจะเป็นทางสถิติ (Probability Sampling) โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเชิงชั้น (Stratified Sampling) (อาคม ใจแก้ว, 2545 : 108) ซึ่งมีการจัดแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะคล้ายกันมากที่สุดไว้ในกลุ่มเดียวกัน โดยแบ่งกลุ่มออกเป็นกลุ่มองค์กรภาครัฐ กลุ่มองค์กรภาคเอกชน และชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ได้ดังนี้

1. องค์กรภาครัฐในระดับท้องถิ่น คือองค์กรภาครัฐในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ อันได้แก่ เทศบาลนครหาดใหญ่ ผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกตัวแทนของข้าราชการฝ่ายการเมือง นั่นก็คือสมาชิกสภาเทศบาลนครหาดใหญ่ และข้าราชการประจำซึ่ง ได้แก่ หัวหน้าส่วนงานหรือข้าราชการที่มีความรู้เฉพาะด้านของแต่ละหน่วยงานในเทศบาลนครหาดใหญ่ และในส่วนของสำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดสงขลา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้ เขต 1 จังหวัดสงขลา และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา

2. กลุ่มองค์กรภาคเอกชน ดังนี้ กลุ่มองค์กรธุรกิจเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ อันได้แก่ สมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา หอการค้าจังหวัดสงขลา สมาคมโรงแรมหาดใหญ่-สงขลา สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพจังหวัดสงขลา และสมาคมธุรกิจบันเทิงจังหวัดสงขลา สถานประกอบการธุรกิจภาคเอกชน ที่ดำเนินงานอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และองค์กรประชาชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

3. ชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

2.2 เมื่อได้ทำการแบ่งกลุ่มที่คล้ายกันออกแล้ว ผู้วิจัยได้ดำเนินการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. กลุ่มเทศบาลนครหาดใหญ่ เฉพาะในส่วนของข้าราชการฝ่ายการเมือง และชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้โอกาส

ความน่าจะเป็นทางสถิติ (Non-Probability Sampling) เลือกการสุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) (อาคม ใจแก้ว, 2545 : 112-113) โดยกำหนดโควต้า 50 เปอร์เซ็นต์ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นกลุ่มเทศบาลนครหาดใหญ่ เฉพาะในส่วนของข้าราชการฝ่ายการเมือง จากสมาชิกสภาเทศบาลนครหาดใหญ่ที่มีจำนวนทั้งสิ้น 24 คน แบ่งตามบทบาทหน้าที่รับผิดชอบออกเป็น 4 เขต เขตละ 6 คน ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างของสมาชิกสภาเทศบาลจึงเท่ากับจำนวน 12 คน เขตละ 3 คน และชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ มีจำนวนทั้งหมด 53 ชุมชน แบ่งออกตาม 4 เขต การเลือกตั้งท้องถิ่น ซึ่งในแต่ละชุมชนผู้วิจัยได้พิจารณาเลือกตัวแทนของชุมชน คือประธานชุมชน 1 คนและกรรมการชุมชนจำนวน 2 คน รวม 3 คน ต่อ 1 ชุมชน และเมื่อนำมาคำนวณร่วมกับสัดส่วนจำนวนชุมชนในแต่ละเขตเลือกตั้งที่หามาแล้วก็ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างในส่วนของชุมชนในเขตเลือกตั้งของเทศบาลนครหาดใหญ่ ดังตาราง 2

ตาราง 2 จำนวนชุมชน การสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า 50 เปอร์เซ็นต์ และจำนวนชุมชนกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่แบ่งตามเขตเลือกตั้ง

เขตเลือกตั้ง	เขตเลือกตั้ง ที่ 1	เขตเลือกตั้ง ที่ 2	เขตเลือกตั้ง ที่ 3	เขตเลือกตั้ง ที่ 4	รวม
จำนวนชุมชน	11	13	14	15	53
การสุ่มตัวอย่างแบบโควต้า (50 เปอร์เซ็นต์)	5	6	7	7	25
จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ชุมชนละ 3 คน)	$5 \times 3 = 15$	$6 \times 3 = 18$	$7 \times 3 = 21$	$7 \times 3 = 21$	75

จากนั้น ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบใช้โอกาสความน่าจะเป็นทางสถิติ (Probability Sampling) โดยใช้วิธีการเลือกการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยการจับฉลากแบบไม่ใส่กลับ (Sampling Without Replacement) และผลจากการจับฉลากได้รายชื่อชุมชนกลุ่มตัวอย่าง ดังตาราง 3

ตาราง 3 ชุมชนกลุ่มตัวอย่างในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่แบ่งตามเขตเลือกตั้ง

เขต เลือกตั้ง	จำนวนชุมชน	รายชื่อชุมชน
1	5	คลองเตย หลังโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย หน้าสนามกีฬา ศิครินทร์ และหน้าสวนสาธารณะ
2	6	ตลาดใหม่ กิมหยง-สันติสุข สามชัย หอนาฬิกา ทุ่งเขี่ยเชียงตั้ง และแสงศรี

ตาราง 3 (ต่อ)

เขต เลือกตั้ง	จำนวนชุมชน	รายชื่อชุมชน
3	7	หลังที่ว่าการอำเภอ ตลาดพ่อพรหม ชีกิมหยง-ศรีนคร คลองเรียนร่มเย็น จันทรวีโรจน์ เทศาพัฒนา และรัตนวิบูลย์
4	7	รัชมังคลาภิเษก วัดหาดใหญ่ใน ไทยโฮเต็ล รัตนอุทิศ โชคสมาน ประชาราษฎร์อุทิศ และบางหัก

กลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่มจะอาศัยการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง หรือตามความเหมาะสมของผู้วิจัย (Judgmental of Purpose Sampling) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับงานวิจัย ผู้วิจัยจึงเลือกเฉพาะผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนอยู่ในระดับหนึ่ง

2. กลุ่มเทศบาลนครหาดใหญ่ เฉพาะในส่วนของการฝ่ายบริหารหรือข้าราชการประจำ หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ และกลุ่มองค์กรภาคเอกชน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้โอกาสความน่าจะเป็นทางสถิติ (อาคม ใจแก้ว, 2545 : 112) (Non-Probability Sampling) โดยเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงหรือตามความเหมาะสมของผู้วิจัย (Judgmental of Purpose Sampling) เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับงานวิจัย ผู้วิจัยจึงเลือกเฉพาะผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนอยู่ในระดับหนึ่งซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำแนกเป็นกลุ่มเทศบาลนครหาดใหญ่ เฉพาะในส่วนของการฝ่ายบริหารหรือข้าราชการประจำ ประกอบด้วย หัวหน้าส่วนงานหรือข้าราชการที่มีความรู้เฉพาะด้านของแต่ละหน่วยงานในเทศบาลนครหาดใหญ่ รวม 59 หน่วยงาน (ภาคผนวก 4) 59 คน หน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ ประกอบด้วย สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดสงขลา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้ เขต 1 จังหวัดสงขลา และสำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา จะพิจารณาเลือกตัวแทนองค์กรละ 1 คน จากผู้เป็นตัวแทนของกลุ่ม ได้แก่ ประธานหรือหัวหน้าส่วนงาน/ผู้ที่มีความรู้เฉพาะด้าน รวมทั้งสิ้น 3 องค์กร จำนวน 3 คน กลุ่มองค์กรภาคเอกชน ได้แก่ 1) กลุ่มองค์กรธุรกิจเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ ประกอบด้วย สมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา หอการค้าจังหวัดสงขลา สมาคมโรงแรมหาดใหญ่-สงขลา สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพจังหวัดสงขลา และสมาคมธุรกิจบันเทิงจังหวัดสงขลา จะพิจารณาเลือกตัวแทนองค์กรละ 1 คน จากผู้เป็นตัวแทนของกลุ่ม ได้แก่ ประธาน/นายกหรือหัวหน้าส่วนงาน รวมทั้งสิ้น 6 องค์กร จำนวน 6 คน 2) สถานประกอบการธุรกิจภาคเอกชน ที่ดำเนินงานอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ใช้วิธีการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane (Yamane, 1979 : 725, อ้างถึงใน ตุลยา เจริญทอง, 2550 : 48) ดังนี้

สูตรการกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane คือ

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

เมื่อ n = ขนาดตัวอย่าง

N = ขนาดประชากร

e = ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้โดยกำหนดให้มีค่า 0.05

ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวนสถานประกอบการธุรกิจภาคเอกชนที่ดำเนินงานอยู่ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ ทั้งหมด 5,933 ร้าน ซึ่งใช้ในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยยอมรับให้เกิดความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 0.05 จากสูตรการคำนวณของ Taro Yamane พบว่า ได้จำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างประมาณ 374 แห่ง

เมื่อได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเชิงชั้นตามอัตราส่วน (Proportional Stratified Sampling) ดังตาราง 4

ตาราง 4 การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเชิงชั้นตามอัตราส่วน กรณีจำนวนสถานประกอบการในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่

ประเภทสถานประกอบการ	กรอบการสุ่ม		กลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นตามสัดส่วน	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
โรงแรม/ห้องพัก/ห้างฯ	365	6.15	23	6.15
บริษัททัวร์	145	2.44	9	2.44
ธุรกิจบริการ/บันเทิง	2,203	37.13	139	37.13
ธุรกิจร้านอาหาร/ขนม	1,774	29.91	112	29.91
ธุรกิจสะสม/ค้าขาย	1,446	24.37	91	24.37
รวม	5,933	100.00	374	100.00

จากนั้นผู้วิจัยพิจารณาเลือกผู้แทนสถานประกอบการเอกชนแห่งละ 1 คน ซึ่งอาจเป็นเจ้าของสถานประกอบการ ผู้จัดการหรือหัวหน้างานที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ จำนวน 374 แห่ง รวมทั้งสิ้น 374 คน และ 3) องค์กรประชาชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จำนวน 11 องค์กรผู้วิจัยพิจารณาเลือกประธานองค์กรประชาชนเป็นตัวแทนองค์กร จากวิธีการเลือกประชากรทั้งหมดเป็นกลุ่มตัวอย่าง จึงทำให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง เท่ากับ 11 คน

ดังนั้น จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ รวมทั้งหมด 540 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือแบบสอบถาม (Questionnaires) แบบคำถามปลายปิด (Close-Ended Question) ในเรื่องความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา เทศบาลนครหาดใหญ่ ทั้งรูปแบบความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน และปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน และแบบคำถามปลายเปิด (Opened-Ended Question) ควบคู่กันไป ซึ่งเกี่ยวกับการเปิดโอกาสให้กลุ่มตัวอย่าง แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย การปฏิบัติงานในหน่วยงาน/ส่วนงาน เพศ อายุ ศาสนา และระดับการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นการวัดรูปแบบความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 23 ข้อ ใช้วัดรูปแบบความร่วมมือ 6 ด้าน ได้แก่

2.1 การร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน 5 ข้อ

2.2 การร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน 5 ข้อ

2.3 การร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน 5 ข้อ

2.4 การร่วมมือพัฒนารัฐกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน 5 ข้อ

2.5 การร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน 4 ข้อ

2.6 การร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน 4 ข้อ

ตอนที่ 3 การวัดปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 54 ข้อ ใช้วัดรูปแบบความร่วมมือ 6 ด้าน ได้แก่

3.1 สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว 12 ข้อ

3.2 สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง 7 ข้อ

3.3 นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล 5 ข้อ

3.4 การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ 19 ข้อ

3.5 การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน 5 ข้อ

3.6 การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน 6 ข้อ

เกณฑ์การให้คะแนน

ลักษณะข้อคำถามในตอนที่ 2 และ 3 ผู้วิจัยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ต (Likert Scale) (ยุกธ ไกยวรรณ, 2550 : 46) ดังนี้

มากที่สุด	ให้ค่าคะแนน	4
มาก	ให้ค่าคะแนน	3
ปานกลาง	ให้ค่าคะแนน	2
น้อย	ให้ค่าคะแนน	1
น้อยที่สุด/ไม่มี	ให้ค่าคะแนน	0

ในกรณีที่ข้อความมีความหมายทางลบ ผู้วิจัยจะให้ค่าคะแนนตรงข้ามกัน ดังนี้

มากที่สุด	ให้ค่าคะแนน	0
มาก	ให้ค่าคะแนน	1
ปานกลาง	ให้ค่าคะแนน	2
น้อย	ให้ค่าคะแนน	3
น้อยที่สุด/ไม่มี	ให้ค่าคะแนน	4

ดังนั้น เกณฑ์การให้คะแนนในแบบสอบถาม แสดงได้ดังนี้

- เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามการวัดรูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

คะแนน 4	หมายถึง	ให้ความร่วมมือมากที่สุด
คะแนน 3	หมายถึง	ให้ความร่วมมือมาก
คะแนน 2	หมายถึง	ให้ความร่วมมือปานกลาง
คะแนน 1	หมายถึง	ให้ความร่วมมือน้อย
คะแนน 0	หมายถึง	ให้ความร่วมมือน้อยที่สุด/ไม่มี

- เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

คะแนน 4	หมายถึง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือมากที่สุด
คะแนน 3	หมายถึง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือมาก
คะแนน 2	หมายถึง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือปานกลาง
คะแนน 1	หมายถึง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือน้อย
คะแนน 0	หมายถึง	ปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือน้อยที่สุด/ไม่มี

แนวทางในการสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม

1. ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากเอกสารงานวิจัยต่างๆ เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมปัญหาการวิจัย และสมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเรียบร้อยแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบพิจารณาในด้านเนื้อหา โครงสร้าง ความถูกต้อง เหมาะสม ความครอบคลุม และคำแนะนำในการแก้ไขปรับปรุง แล้วนำกลับมาแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เสนอแนะ

4. ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3-5 คน พิจารณาให้คะแนนความสอดคล้องของแต่ละข้อคำถามว่าคำถามในแต่ละข้อมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด ตามนิยามของตัวแปรต่างๆ ในการพิจารณาข้อความแต่ละข้อ โดยกำหนดเกณฑ์คะแนนสำหรับการพิจารณาคำถามในแต่ละข้อได้ ดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2531 : 124) คือ

ให้ +1 คะแนน ถ้าแน่ใจว่าคำถามนี้สอดคล้องตรงกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้ 0 คะแนน ถ้าไม่แน่ใจว่าคำถามนี้สอดคล้องตรงกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

ให้ -1 คะแนน ถ้าแน่ใจว่าคำถามนี้ไม่สอดคล้องตรงกับเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด

เมื่อได้คะแนนแล้ว ก็นำมาตรวจให้ครบทุกรายข้อย่อยจนครบทุกข้อของแบบสอบถามทุกชุด แล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item-objective congruence หรือ Index of Consistency : IOC) ซึ่งมีเกณฑ์ในการพิจารณาค่า IOC ดังนี้ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ, 2539 : 249)

ค่า IOC หรือค่าเฉลี่ยที่ได้จะมีค่าระหว่าง +1 และ -1 ในการพิจารณาเลือกข้อคำถามให้พิจารณาเลือกข้อคำถาม ดังต่อไปนี้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้

ข้อคำถามที่มีค่า IOC ต่ำกว่า 0.5 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

สูตรที่ใช้ในการคำนวณหาค่า IOC

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

IOC คือ ดัชนีความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบกับจุดประสงค์

R คือ คะแนนของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

$\sum R$ คือ ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

N คือ จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

5. นำข้อมูลจากการทดสอบก่อนใช้จริง จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน มาหาค่าความน่าเชื่อถือ (Reliability) ในการวัดทั้งฉบับและรายด้านเพื่อการหาค่าความสอดคล้องภายใน ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS โดยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (ยูท โกยวรรณ, 2550 : 83) อธิบายค่าความเที่ยง Reliability ที่ยอมรับกันจะต้องมีค่าไม่ต่ำกว่า 0.7 ซึ่งในแบบสอบถาม ตอนที่ 2 รูปแบบความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ มีค่าความน่าเชื่อถือเท่ากับ .9607 และตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน มีค่าความน่าเชื่อถือเท่ากับ .9648

6. นำข้อมูลที่ได้จากแบบทดสอบความน่าเชื่อถือมาวิเคราะห์ หาข้อบกพร่องและปรับปรุงเพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายจริง

7. นำแบบสอบถามที่มีคุณภาพมาใช้ในการดำเนินการเก็บและรวบรวมข้อมูลในพื้นที่

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน และหัวหน้าชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ในกลุ่มตัวอย่าง

2. จัดเตรียมเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามให้ครบถ้วนและทำการตรวจสอบความถูกต้องของเครื่องมืออีกครั้ง

3. นำเครื่องมือที่พัฒนาอย่างสมบูรณ์แล้วทำการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 540 ฉบับ จากองค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชน องค์กรภาคประชาชน และหัวหน้าชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่โดยการเดินทางไปเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

4. ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดและนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ SPSS 16 for Windows เพื่ออธิบายข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาดังนี้คือ

1. ค่าสถิติร้อยละ (Percentage) สำหรับอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)

2. วิเคราะห์รูปแบบความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน และปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน โดยใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายด้านและรายข้อ โดยกำหนดเกณฑ์ในการจัดระดับใช้วิธีแปลผลโดยใช้เกณฑ์สัมบูรณ์ (Absolute Criteria) ได้แบ่งคะแนนเป็นช่วง ๆ แต่ละช่วงมีความหมายดังนี้ (วัน เดชพิชัย, 2535 : 531-532)

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.00	หมายความว่า อยู่ในระดับสูงที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50	หมายความว่า อยู่ในระดับสูง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50	หมายความว่า อยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.51-1.50	หมายความว่า อยู่ในระดับต่ำ
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 0.00-0.50	หมายความว่า อยู่ในระดับต่ำที่สุด

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนต่าง ๆ กับรูปแบบความร่วมมือของของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Enter Multiple Regression Analysis) (ศิริชัย พงษ์วิชัย, 2540 : 292-293) เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์รูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนและสร้างสมการในการพยากรณ์รูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

บทที่ 3

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา เทศบาลนครหาดใหญ่ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแบบพรรณนาและอธิบาย (Descriptive-Explanatory Research) โดยใช้แบบสอบถามทำการสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ คือ หน่วยงานภาครัฐ 74 คน จากหน่วยงานภาคเอกชน 391 คน และจากชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ 75 คน การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การวัดรูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 3 การวัดปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชนและชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 4 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับรูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

ส่วนที่ 5 ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา เทศบาลนครหาดใหญ่

ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้คือ

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ อายุ ศาสนา และระดับการศึกษา ดังรายละเอียดในตาราง 5 คือ

ตาราง 5 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	225	41.7

ตาราง 5 (ต่อ)

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
หญิง	315	58.3
รวม	540	100.0
อายุ		
ไม่เกิน 30 ปี	113	20.9
31-40 ปี	172	31.9
41-50 ปี	163	30.2
51-60 ปี	80	14.8
61 ปีขึ้นไป	12	2.2
รวม	540	100.0
ศาสนา		
พุทธ	469	86.9
อิสลาม	61	11.3
คริสต์	10	1.9
รวม	540	100.0
ระดับการศึกษา		
ประถมศึกษา	33	6.1
มัธยมศึกษา	96	17.8
ประกาศนียบัตร/อนุปริญญา	113	20.9
ปริญญาตรี	257	47.6
ปริญญาโท	39	7.2
สูงกว่าปริญญาโท	2	0.4
รวม	540	100.0

จากตาราง 5 สามารถแสดงได้ดังนี้คือ

เพศ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง ร้อยละ 58.3 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 41.7

อายุ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี ร้อยละ 31.9 รองลงมา มีช่วงอายุระหว่าง 41-50 ปี ร้อยละ 30.2 อายุไม่เกิน 30 ปี ร้อยละ 20.9 อายุ 51-60 ปี ร้อยละ 14.8 และมีอายุ 60 ปีขึ้นไปน้อยที่สุด ร้อยละ 2.2 ตามลำดับ

ศาสนา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากนับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 86.9 รองลงมา นับถือศาสนาอิสลาม ร้อยละ 11.3 และนับถือศาสนาคริสต์น้อยที่สุด ร้อยละ 1.9

ระดับการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 47.6 รองลงมา มีการศึกษาในระดับประกาศนียบัตร/อนุปริญญา ร้อยละ 20.9 มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ร้อยละ 17.8 มีการศึกษาในระดับปริญญาโท ร้อยละ 7.2 มีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 6.1 และมีการศึกษาในระดับสูงกว่าระดับปริญญาโทน้อยที่สุด ร้อยละ 0.4 ตามลำดับ

การวัดรูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

ผลจากการศึกษารูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ดังรายละเอียดในตาราง 6 คือ

ตาราง 6 การวัดรูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

รูปแบบความร่วมมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1. ความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน			
1.1 การเสนอปัญหา/ความต้องการ/มาตรการ การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการท่องเที่ยว	2.3944	1.0888	ปานกลาง
1.2 การเข้าร่วมวิเคราะห์/ตัดสินใจ เพื่อ แก้ปัญหาและออกมาตรการการพัฒนาการท่องเที่ยว	2.2463	1.0779	ปานกลาง
1.3 การจัดหา การให้ข้อมูล และจัดเก็บ ข้อมูล/วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว	2.2056	1.0587	ปานกลาง
1.4 การร่วมกันกำหนดแหล่งท่องเที่ยว การ จัดงานเทศกาล ประเพณี และสินค้าเพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และเวลา	2.4537	1.0895	ปานกลาง
1.5 การร่วมดำเนินการติดตามและ ประเมินผล การพัฒนาการท่องเที่ยว	2.3648	1.0543	ปานกลาง

ตาราง 6 (ต่อ)

รูปแบบความร่วมมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
ผลรวมของความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	2.3330	0.9582	ปานกลาง
2. ความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากร ท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน			
2.1 การแบ่งพื้นที่ (Zoning) ออกเป็นเขต ต่าง ๆ เพื่อควบคุมกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ให้ เหมาะสม/สอดคล้องกับสภาพของของทรัพยากร ท่องเที่ยวและ การใช้ประโยชน์	2.7574	0.9890	สูง
2.2 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยผสมผสานวัฒนธรรม/ประเพณีอันเป็น เอกลักษณ์ของท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวและบันเทิง	2.7444	0.9600	สูง
2.3 การดำเนินการปรับปรุง/แก้ไข และ ป้องกัน ไม่ให้แหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม/ ประเพณี/สินค้าประจำท้องถิ่น และกิจกรรม ส่งเสริมการท่องเที่ยวเกิดความเสียหาย	2.7870	0.9770	สูง
2.4 การดูแลรักษาความสะอาดและบูรณะ สถานที่ท่องเที่ยว วัฒนธรรม/ประเพณีและสินค้า ประจำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว	2.8352	1.00309	สูง
2.5 การปลูกฝังให้ประชาชน/นักท่องเที่ยว/ผู้ มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้าใจและเห็นคุณค่าของสถานที่ ท่องเที่ยว วัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล และ สินค้าประจำท้องถิ่น	2.8204	0.9704	สูง
ผลรวมของความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ อย่างยั่งยืน	2.7889	0.8298	สูง
3. ความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมใน แหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่าง ยั่งยืน			

ตาราง 6 (ต่อ)

รูปแบบความร่วมมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
3.1 การรักษาสภาพแวดล้อมโดยการรักษา ความสะอาด ปลูกต้นไม้/ดอกไม้และ ส่งเสริม ฟื้นฟูชนบทธรรมเนียมประเพณี	2.8852	0.9166	สูง
3.2 การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยว และประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจถึง ความสำคัญและสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อ สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	2.6463	1.0060	สูง
3.3 การออกมาตรการควบคุมผลกระทบ/ รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาที่ดินขยะ น้ำ อากาศ จากสถานประกอบการ นักท่องเที่ยว และประชาชนในท้องถิ่น	2.5685	1.0764	สูง
3.4 การสนับสนุนการอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมทุกรูปแบบ เช่น การจัดงานประเพณี การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ เพื่อดูแลรักษาแหล่ง ท่องเที่ยว เป็นต้น	2.7870	0.9363	สูง
3.5 การประเมินผลกระทบ ทางการท่องเที่ยว เพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	2.5833	0.9488	สูง
ผลรวมของความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนคร หาดใหญ่อย่างยั่งยืน	2.6941	0.8097	สูง
4. ความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของ เทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน			
4.1 รณรงค์ให้ผู้ประกอบธุรกิจ/บุคลากร ท่องเที่ยวทุกประเภทให้เข้าใจและมีจิตสำนึกใน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อทำการปรับปรุง/พัฒนา สถานประกอบการของตน พร้อมทั้งการให้ความรู้ กับนักท่องเที่ยวอีกทอดหนึ่งต่อไป	2.7111	0.9736	สูง
4.2 รณรงค์ให้ผู้ประกอบธุรกิจเสนอสินค้าและ บริการที่มีคุณภาพ มีปริมาณและราคาที่เหมาะสม	2.7667	0.9695	สูง

ตาราง 6 (ต่อ)

รูปแบบความร่วมมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
4.3 รณรงค์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจให้บริการ นักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียม	2.6963	0.9786	สูง
4.4 รณรงค์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจดำเนินธุรกิจ ให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต เป็นต้น	2.6833	0.9601	สูง
4.5 รณรงค์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจดำเนินงาน ด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ที่เกี่ยวข้องกับ สิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยว และทรัพยากรเพื่อการ ท่องเที่ยว	2.6944	1.0015	สูง
ผลรวมของความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว ของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	2.7104	0.8550	สูง
5. ความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของ เทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน			
5.1 การใช้สื่อในการส่งเสริมการตลาดการ ท่องเที่ยวและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับ แหล่งท่องเที่ยว เช่น การโฆษณาทางโทรทัศน์ วิทยุ วารสาร หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ แผ่นพับ แผ่นป้าย การบอกต่อ เป็นต้น	2.7296	0.9958	สูง
5.2 การสร้างตลาดท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อ ดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิต และชุมชน	2.6463	1.0096	สูง
5.3 การจัดให้มีการปลูกจิตสำนึกในการไม่ ทำลาย ดูแล และอนุรักษ์ที่ถูกต้อง ต่อประชาชน ในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง	2.4852	1.0506	ปานกลาง
5.4 การวิเคราะห์แนวโน้มของตลาด ท่องเที่ยวทั้งความต้องการ ปัจจัย พฤติกรรม นักท่องเที่ยว กลยุทธ์คู่แข่ง และความได้เปรียบ เสียเปรียบ	2.4111	0.9904	ปานกลาง
ผลรวมของความร่วมมือพัฒนาตลาดการ ท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	2.5681	0.8812	สูง

ตาราง 6 (ต่อ)

รูปแบบความร่วมมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว เทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
6. ความร่วมมือให้การศึกษาศึกษาและสร้างจิตสำนึก ทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนคร หาดใหญ่			
6.1 การประชุมระดมสมอง/อภิปรายกลุ่ม ของผู้เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันคิดและสร้างจิตสำนึก ทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	2.3778	1.0435	ปานกลาง
6.2 การให้ความรู้/สาธิตให้ผู้เกี่ยวข้องเพื่อ สร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากร ท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งการดูแลรักษา	2.3870	1.0176	ปานกลาง
6.3 การไปในแหล่งท่องเที่ยวจริง เพื่อ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าของแหล่ง ท่องเที่ยวและนำมาปรับปรุงการท่องเที่ยวของตน	2.3870	1.0569	ปานกลาง
6.4 การจัดให้มีการบรรยาย การบริการ ข้อมูล บริการตอบคำถาม และงานรับเรื่องรวร้อง ทุกข์ นอกจากนี้ ควรจะมีป้ายบอกทาง แผ่นป้าย แผ่นพับ ฯลฯ ให้นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างจิตสำนึก ทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	2.3648	1.0957	ปานกลาง
ผลรวมของความร่วมมือให้การศึกษาศึกษาและสร้าง จิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของผู้มี ส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของ เทศบาลนครหาดใหญ่	2.3792	0.9485	ปานกลาง
ภาพรวมความร่วมมือโดยรวม	2.5864	0.7741	สูง

จากรายละเอียดในตาราง 6 พบว่าการวัดรูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.5864) หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

รูปแบบการร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.3330) โดยการร่วมกันกำหนดแหล่งท่องเที่ยว การจัดงาน เทศกาล ประเพณี และสินค้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และเวลาให้

ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.4537) รองลงมา คือการเสนอปัญหา/ความต้องการ/มาตรการ การแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.3944) การร่วมดำเนินการติดตาม และประเมินผล การพัฒนาการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.3648) การเข้าร่วมวิเคราะห์/ตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาและออกมาตรการการพัฒนาการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.2463) และการจัดหา การให้ข้อมูล และจัดเก็บข้อมูล/วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.2056)

รูปแบบความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ อย่างยั่งยืน อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.7889) โดยการดูแลรักษาความสะอาดและบูรณะสถานที่ ท่องเที่ยว วัฒนธรรม/ประเพณีและสินค้าประจำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยสูง ที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.8352) รองลงมา คือการปลูกฝังให้ประชาชน/นักท่องเที่ยว/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้าใจและเห็นคุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยว วัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล และสินค้าประจำท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย = 2.8204) การดำเนินการปรับปรุง/แก้ไข และป้องกัน ไม่ให้แหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรม/ ประเพณี/สินค้าประจำท้องถิ่น และกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกิดความเสียหาย (ค่าเฉลี่ย = 2.7870) การแบ่งพื้นที่ (Zoning) ออกเป็นเขตต่างๆ เพื่อควบคุมกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ ให้เหมาะสม/สอดคล้องกับสภาพของของทรัพยากรท่องเที่ยวและ การใช้ประโยชน์ (ค่าเฉลี่ย = 2.7574) และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยผสมผสานวัฒนธรรม/ประเพณีอันเป็น เอกลักษณ์ของท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวและบันเทิงให้ค่าเฉลี่ย ที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.7444)

รูปแบบความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาล นครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.6941) โดยการรักษาสภาพแวดล้อม โดย การรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้/ดอกไม้และ ส่งเสริมฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีให้ ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.8852) รองลงมา คือการสนับสนุนการอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมทุกรูปแบบ เช่น การจัดงานประเพณีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ เพื่อดูแลรักษาแหล่ง ท่องเที่ยว เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 2.7870) การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวและประชาชนให้ มีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.646) การออกมาตรการควบคุมผลกระทบ/รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหา ที่ดินขยะ น้ำ อากาศ จากสถานประกอบการ นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.5833) และการออกมาตรการควบคุมผลกระทบ/รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาที่ดินขยะ น้ำ อากาศ จากสถานประกอบการ นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นให้ ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.5685)

รูปแบบความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.7104) โดยการรณรงค์ให้ผู้ประกอบธุรกิจเสนอสินค้าและบริการ ที่มีคุณภาพ มีปริมาณและราคาที่เหมาะสมให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.7667) รองลงมา คือการรณรงค์ให้ผู้ประกอบธุรกิจ/บุคลากรท่องเที่ยวทุกประเภทให้เข้าใจและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์

สิ่งแวดล้อม เพื่อทำการปรับปรุง/พัฒนาสถานประกอบการของตน พร้อมทั้งการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวอีกทอดหนึ่งต่อไป (ค่าเฉลี่ย = 2.7111) รมรณรงค์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียม (ค่าเฉลี่ย = 2.6963) รมรณรงค์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจดำเนินงานด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยว และทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.6944) และรณรงค์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต เป็นต้น ให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.6833)

รูปแบบความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.5681) โดยการใช้สื่อในการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยวและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น การโฆษณาทางโทรทัศน์ วิทยุ วารสาร หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ แผ่นพับ แผ่นป้าย การบอกต่อ เป็นต้น ให้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.7296) รองลงมา คือการสร้างตลาดท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิต และชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 2.6463) การจัดให้มีการปลูกจิตสำนึกในการไม่ทำลาย ดูแล และอนุรักษ์ที่ถูกต้อง ต่อประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย = 2.4852) และการวิเคราะห์แนวโน้มของตลาดท่องเที่ยวทั้งความต้องการ ปัจจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยว กลยุทธ์คู่แข่ง และความได้เปรียบเสียเปรียบให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.4111)

รูปแบบความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 2.3792) โดยการให้ความรู้/สาธิตให้ผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งการดูแลรักษาและการไปในแหล่งท่องเที่ยวจริง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนำมาปรับปรุงการท่องเที่ยวของตนให้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.3870) รองลงมา คือการไปในแหล่งท่องเที่ยวจริง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนำมาปรับปรุงการท่องเที่ยวของตน (ค่าเฉลี่ย = 2.3778) และการจัดให้มีการบรรยาย การบริการข้อมูล บริการตอบคำถาม และงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ นอกจากนี้ควรมีป้ายบอกทาง แผ่นป้าย แผ่นพับ ฯลฯ ให้นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.3648)

การวัดปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

ผลจากการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชน
เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ดังรายละเอียดในตาราง 7 คือ

ตาราง 7 การวัดปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนา
การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อพัฒนาการ ท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
1. สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว			
1.1 ระดับนานาชาติ	2.5451	0.9210	สูง
1. นโยบาย แนวทาง และกลยุทธ์การ ส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ เช่น การเปิดการค้าเสรี การนำเสนอสินค้าและแหล่ง การท่องเที่ยวใหม่ๆ การลดภาษีการท่องเที่ยว ความร่วมมือพัฒนาระหว่างประเทศ	2.5315	1.0087	สูง
2. การโฆษณา ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว ของประเทศต่างๆ เช่น เว็บไซต์ โทรทัศน์ นิตยสาร การประชุมวิชาการงานนิทรรศการ การบอกต่อ เป็นต้น	2.5222	1.0127	สูง
3. รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่ของ แต่ละประเทศ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เชิง วัฒนธรรม/ประเพณี แหล่งบันเทิง/ช้อปปิ้ง เป็นต้น	2.5815	0.9854	สูง
1.2 ระดับภูมิภาค (ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาค ตะวันออก ภาคตะวันออก/เหนือ และภาคใต้)	2.5282	0.8608	สูง
4. นโยบาย แนวทาง และกลยุทธ์การ ส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับภาค	2.5537	0.9664	สูง
5. การโฆษณา ประชาสัมพันธ์การ ท่องเที่ยวตามจุดเด่นของภาคต่างๆ เช่น เว็บไซต์ โทรทัศน์ นิตยสาร การบอกต่อ เป็นต้น	2.5963	0.9689	สูง

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อพัฒนาการ ท่องเที่ยวเขตเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
6. ความแตกต่างของทรัพยากร การท่องเที่ยวทางธรรมชาติของแต่ละภาค ลักษณะ ภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ฯลฯ	2.5019	0.9564	สูง
7. การเปิดสัมปทานการเดินทาง เชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค เพื่อการโดยสารเสรี เชื่อมโยงระหว่างกัน	2.4611	0.9899	ปานกลาง
1.3 ระดับภาคใต้	2.5856	0.8401	สูง
8. นโยบาย แนวทาง และกลยุทธ์การ ส่งเสริมการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัด	2.6037	0.9546	สูง
9. การโฆษณา ประชาสัมพันธ์การ ท่องเที่ยวของจังหวัดต่างๆ เช่น เว็บไซต์ การ ประชุมวิชาการ งานนิทรรศการ การบอกต่อ โทรทัศน์ นิตยสาร แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น	2.6519	0.9903	สูง
10. ความแตกต่างและเอกลักษณ์ของ ทรัพยากรการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัด ลักษณะ ภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น	2.5574	0.9310	สูง
11. รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว แต่ละจังหวัด เช่น การเน้นวัฒนธรรม เกษตรกรรม การประมง ทรัพยากรทางทะเล บันเทิง เป็นต้น	2.5500	0.9686	สูง
12. การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยว ระหว่างกลุ่มจังหวัดของภาคใต้ เพื่อแลกเปลี่ยน นักท่องเที่ยว	2.5648	0.9886	สูง
ผลรวมของสถานการณ์การแข่งขันทางการ ท่องเที่ยว	2.5563	0.8052	สูง
2. สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง			
2.1 สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ	2.6843	0.8832	สูง
1. สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ	2.6556	0.9612	สูง

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อพัฒนาการ ท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
2. ระดับรายได้ของผู้ประกอบการและ ประชาชน	2.7130	0.9598	สูง
2.2 สถานการณ์ทางสังคม	2.7142	0.8142	สูง
3. การยอมรับของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทางการท่องเที่ยว ถึงความเป็นศูนย์กลางทางด้าน ต่างๆ ของเทศบาลนครหาดใหญ่ตั้งแต่อดีตจนถึง ปัจจุบัน เช่น การศึกษา การคมนาคม เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว (ตลาดสินค้าปลอดภาษี ศูนย์การค้า และสถานบริการและเริงรมย์ เป็นต้น)	2.6926	0.9086	สูง
4. การผสมผสานความหลากหลายและ เอกลักษณ์ทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่โดดเด่น กันหลายเชื้อชาติอย่างลงตัว เช่น การจัดงาน ประเพณีต่างๆ (สงกรานต์ กินเจ ตรุษจีน ปีใหม่ ตักบาตรเทโว) การจัดงานแสดงสินค้าทาง การเกษตร สินค้าท้องถิ่น รวมไปถึงการจัด เทศกาลอาหารจีน ไทย และอาหารฮาลาล เป็นต้น	2.7222	0.9460	สูง
5. โคระบาด และปัญหาความไม่สงบใน สามจังหวัดชายแดนภาคใต้	2.7278	1.0292	สูง
2.3 สถานการณ์ทางการเมือง	2.5972	0.8881	สูง
6. การประท้วงและชุมนุมจากผู้ที่มี ความเห็นแตกต่างทางการเมือง	2.6222	0.9906	สูง
7. การกำหนดพื้นที่ประกาศใช้พระราช บัญญัติในสถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่/พื้นที่ ใกล้เคียง	2.5722	0.9899	สูง
ผลรวมของสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง	2.6722	0.7644	สูง

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อพัฒนาการ ท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
3. นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ในระดับรัฐบาล			
3.1 ความชัดเจน แน่นนอน เป็นไปได้ นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล	2.6278	0.9159	สูง
3.2 ความต่อเนื่องของนโยบายการพัฒนา การท่องเที่ยวของรัฐบาล	2.5981	0.9571	สูง
3.3 การประสานงานกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในแต่ละพื้นที่เพื่อ การดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล	2.5815	0.9352	สูง
3.4 การร่วมมือกันของภาครัฐและเอกชนใน กระบวนการติดตาม ควบคุมการดำเนินงานให้ เป็นไปตามนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของ รัฐบาล	2.5519	0.9274	สูง
3.5 การปฏิบัติงานที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของนโยบายรัฐบาล	2.5000	0.9505	สูง
ผลรวมของนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนในระดับรัฐบาล	2.5719	0.8331	สูง
4. การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่			
4.1 นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่	2.8139	0.79887	สูง
1. การให้ความสำคัญกับการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับการ ท่องเที่ยวที่แท้จริงในพื้นที่ของผู้บริหารเทศบาล นครหาดใหญ่ชุดปัจจุบัน	2.8204	0.9433	สูง
2. ความชัดเจน แน่นนอน เป็นไปได้ นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนคร หาดใหญ่	2.7944	0.9439	สูง
3. ความต่อเนื่องของนโยบายการพัฒนา การท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่	2.8111	0.9165	สูง

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อพัฒนาการ ท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
5. การปฏิบัติงานที่เป็นไปตาม วัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายพัฒนาการ ท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่	2.8630	0.9494	สูง
4. ความสอดคล้องของนโยบายการ พัฒนา การท่องเที่ยวของของเทศบาลนคร หาดใหญ่กับการแนวพัฒนาการท่องเที่ยวของ รัฐบาล จังหวัดสงขลา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง	2.8185	0.9260	สูง
6. กระบวนการติดตาม ควบคุม การดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายการพัฒนา การท่องเที่ยวของรัฐบาล	2.7759	0.9534	สูง
4.2 ผู้นำหรือผู้บริหารของเทศบาลนคร หาดใหญ่ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ของเทศบาลนครหาดใหญ่	2.7940	0.85567	สูง
7. ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกลมี ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	2.7907	0.9797	สูง
8. ผู้นำที่มีความรู้ และสามารถชี้แนะให้ ประชาชนตระหนักถึงการพัฒนา แก้ไขปัญหาการ ท่องเที่ยว	2.7611	0.9899	สูง
9. ผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ น่าเชื่อถือ สามารถ ติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อม ตั้งใจให้สมาชิกในชุมชนให้เข้าไปมีส่วนร่วมใน การพัฒนา	2.7852	1.0056	สูง
10. ผู้นำที่ให้ข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ และ ผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสมาชิกใน ชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	2.8389	0.9486	สูง
4.3 ทรัพยากรการบริหาร	2.8215	0.8192	สูง
11. การจัดให้มีบุคลากรผู้รับผิดชอบงาน การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม/เพียงพอ และสอดคล้องกับปริมาณงาน	2.8759	0.9245	สูง

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อพัฒนาการ ท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
12. การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการ ท่องเที่ยว ให้มีความรู้ความสามารถและรองรับต่อ การพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง	2.8370	0.9374	สูง
13. การจัดทำแผนงบประมาณการ ท่องเที่ยว พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณอย่าง เหมาะสม/เพียงพอ และต่อเนื่อง	2.8222	0.9563	สูง
14. มีคณะกรรมการและระบบตรวจสอบ ติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเคร่งครัด	2.7796	0.9905	สูง
15. การมีเทคโนโลยีส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่ทันสมัย เช่น การโฆษณาการท่องเที่ยวผ่านเว็บ ไซด์ของเทศบาลนครหาดใหญ่หรือการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย	2.7926	1.0016	สูง
4.4 การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอย่าง ยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่	2.6861	0.8723	สูง
16. การพัฒนาที่ให้ทุกภาคส่วนในท้องถิ่น ได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา	2.7370	0.9599	สูง
17. การพัฒนาที่เน้นให้ชุมชนมีความ เข้มแข็ง ฟื้นฟูพัฒนาตามเอกลักษณ์และรักษา ประเพณีคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชน	2.6759	1.0141	สูง
18. การพัฒนาที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมโดย การลด/แก้ไขปัญหามลพิษ (ดิน น้ำ อากาศ) และ คุณภาพสิ่งแวดล้อมต้องอยู่ในระดับมาตรฐานหรือ ดีกว่ามาตรฐาน	2.6630	1.01442	สูง
19. การพัฒนาที่เน้นการสงวนรักษา อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว (การใช้ อย่างรู้ค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ป้องกัน และ จัดการทรัพยากร ธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ) เพื่ออนุชนรุ่นปัจจุบันและอนาคต	2.6685	1.0335	สูง
ผลรวมของการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่	2.7848	0.6788	สูง

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อพัฒนาการ ท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
5. การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนของชุมชน			
5.1 ประชาชนในชุมชนมีความรู้เรื่อง การท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ ประเพณี และ วัฒนธรรมเป็นอย่างดีและอธิบายให้นักท่องเที่ยว ฟังได้	2.5796	0.9894	สูง
5.2 การมีผู้นำชุมชนที่มีความคิด มี วิสัยทัศน์ เป็นที่ยอมรับและเข้าใจชุมชนอย่างดี	2.6444	0.9970	สูง
5.3 การจัดให้มีการปลูกจิตสำนึกในการ ไม่ทำลาย ดูแล และอนุรักษ์ที่ถูกต้องต่อประชาชน ในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง	2.6296	0.9708	สูง
5.4 การให้ประชาชนในท้องถิ่นร่วมกัน ให้บริการ สอดส่องดูแลความเรียบร้อยและความ ปลอดภัยของสถานที่และนักท่องเที่ยว	2.6907	0.9929	สูง
5.5 การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุม แสดงความคิดเห็น วางแผน ดำเนินการ การ ติดตามและประเมินผลเพื่อกำหนดทิศทางการ พัฒนา อนุรักษ์ ฟื้นฟูอัตลักษณ์และวัฒนธรรมการ ท่องเที่ยวของท้องถิ่น	2.6167	1.0172	สูง
ผลรวมของการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนของชุมชน	2.6322	0.8886	สูง
6. การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนของภาคเอกชน (องค์กรธุรกิจเอกชน สถาน ประกอบการธุรกิจ งานรับจ้างทั่วไป)			
6.1 การมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อ แสดงความคิดเห็น วางแผน ดำเนินการ การติดตามและประเมินผลการพัฒนา อนุรักษ์ ฟื้นฟู อัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการ ท่องเที่ยว	2.5593	1.0112	สูง

ตาราง 7 (ต่อ)

ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อพัฒนาการ ท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับ
6.2 การร่วมเป็นเครือข่ายสนับสนุนทั้ง ทางด้านวิชาการและทรัพยากร (เงิน วัสดุอุปกรณ์ ข้อมูลข่าวสาร) อย่างต่อเนื่อง	2.5352	1.0049	สูง
6.3 การจัดให้มีสินค้า/บริการทางการ ท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานเหมาะสมกับราคา เป็น ธรรม และเปิดเผย	2.6111	0.9788	สูง
6.4 การเข้าร่วมในคณะกรรมการบริหาร ดำเนินกิจกรรม และติดต่อประสานงานกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดันการพัฒนาการ ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐใน ระดับท้องถิ่น	2.5556	0.9872	สูง
6.5 การกำหนดมาตรการในการพัฒนา การท่องเที่ยวร่วมกัน เช่น กฎเกณฑ์/ระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ การสร้างความประทับใจให้ นักท่องเที่ยว การสร้างจุดขายทางการท่องเที่ยว (การลด/แลก/แจก/แถมสินค้า) เป็นต้น	2.6000	1.0189	สูง
6.6 การจัดอบรมผู้นำขององค์กรธุรกิจ เอกชน สถานประกอบการธุรกิจ งานรับจ้างทั่วไป ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืน	2.5648	1.0254	สูง
ผลรวมของการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืนของภาคเอกชน	2.5710	0.8986	สูง
ผลรวมปัจจัยโดยภาพรวม	2.6618	0.6768	สูง

จากรายละเอียดในตาราง 7 พบว่า การวัดปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.6618) หากพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ปัจจัยด้านสถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยวอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.5563) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสถานการณ์การแข่งขันในระดับภาคใต้ให้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.5856) รองลงมา คือสถานการณ์การแข่งขันในระดับนานาชาติ (ค่าเฉลี่ย

= 2.5451) และสถานการณ์การแข่งขันในระดับภูมิภาค (ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคใต้) ให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.5282) ตามลำดับ

ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.6722) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจให้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.6843) รองลงมา คือสถานการณ์ทางการเมือง (ค่าเฉลี่ย = 2.5972) และสถานการณ์ทางสังคม ให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.1426) ตามลำดับ

สำหรับปัจจัยด้านนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาลอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.5719) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าความชัดเจน แน่นนอน เป็นไปได้ นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาลให้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.6278) รองลงมา คือความต่อเนื่องของนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล (ค่าเฉลี่ย = 2.5981) การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในแต่ละพื้นที่เพื่อการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล (ค่าเฉลี่ย = 2.5815) การร่วมมือกันของภาครัฐและเอกชนในกระบวนการติดตามควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล (ค่าเฉลี่ย = 2.5519) และการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายรัฐบาลให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.5000) ตามลำดับ

ปัจจัยด้านการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.7848) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทรัพยากรการบริหาร ให้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.8215) รองลงมา คือนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ (ค่าเฉลี่ย = 2.8139) ผู้นำหรือผู้บริหารของเทศบาลนครหาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ให้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.7940) และการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ ให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.6861) ตามลำดับ

สำหรับปัจจัยด้านการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.6322) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการให้ประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันให้บริการสอดส่องดูแลความเรียบร้อยและความปลอดภัยของสถานที่และนักท่องเที่ยวให้ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.6907) รองลงมา คือการมีผู้นำชุมชนที่มีความคิด มีวิสัยทัศน์ เป็นที่ยอมรับ และเข้าใจชุมชนอย่างดี (ค่าเฉลี่ย = 2.6444) การจัดให้มีการปลูกจิตสำนึกในการไม่ทำลาย ดูแลและอนุรักษ์ที่ถูกต้องต่อประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง (ค่าเฉลี่ย = 2.6296) การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุมแสดงความคิดเห็น วางแผน ดำเนินการ การติดตามและประเมินผลเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา อนุรักษ์ พื้นฟูอัตลักษณ์และวัฒนธรรมการท่องเที่ยวของท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย = 2.6167) และประชาชนในชุมชนมีความรู้เรื่องการท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ ประเพณี และวัฒนธรรมเป็นอย่างดีและอธิบายให้นักท่องเที่ยวฟังได้ให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.5796) ตามลำดับ

และปัจจัยด้านการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชนอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 2.5710) หากพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าการจัดให้มีสินค้า/บริการทางการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานเหมาะสมกับราคา เป็นธรรม และเปิดเผยให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 2.6111) รองลงมา คือการกำหนดมาตรการในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน เช่น กฎเกณฑ์/ระเบียบข้อบังคับต่างๆ การสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว การสร้างจุดขายทางการท่องเที่ยว (การลด/แลก/แจก/แถมสินค้า) เป็นต้น (ค่าเฉลี่ย = 2.6000) การจัดอบรมผู้นำขององค์กรธุรกิจเอกชน สถานประกอบการธุรกิจ งานรับจ้างทั่วไป ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (ค่าเฉลี่ย = 2.5648) การมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็น วางแผน ดำเนินการ การติดตาม และประเมินผลการพัฒนา/อนุรักษ์/ฟื้นฟูอัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว (ค่าเฉลี่ย = 2.5593) การเข้าร่วมในคณะกรรมการบริหาร ดำเนินกิจกรรม และติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดันการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น (ค่าเฉลี่ย = 2.5556) และการร่วมเป็นเครือข่ายสนับสนุนทั้งทางด้านวิชาการและทรัพยากร (เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลข่าวสาร) อย่างต่อเนื่อง ให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 2.5352) ตามลำดับ

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับรูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

การศึกษาค้นคว้าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับรูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ซึ่งดำเนินการได้โดยอาศัยการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Enter Multiple Regression Analysis) ภายใต้นิยามตัวแบบเชิงสมการ ดังต่อไปนี้

$$Y_1 = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 \text{ ----(1)}$$

$$Y_2 = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 \text{ ----(2)}$$

$$Y_3 = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 \text{ ----(3)}$$

$$Y_4 = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 \text{ ----(4)}$$

$$Y_5 = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 \text{ ----(5)}$$

$$Y_6 = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 \text{ ----(6)}$$

$$Y_7 = a + b_1X_1 + b_2X_2 + b_3X_3 \text{ ----(7)}$$

เมื่อกำหนดให้ $Y_1 \dots Y_5 =$ ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

$X_1 \dots X_3 =$ ตัวแปรอธิบาย (Explanatory Variables)

$$\begin{aligned} a &= \text{ค่าคงที่} \\ b &= \text{ค่าสัมประสิทธิ์} \end{aligned}$$

เมื่อกำหนดให้สมการมีตัวแปรอธิบาย และตัวแปรตาม สามารถอธิบายได้ดังนี้

ตัวแปรอธิบาย ได้แก่

- X_1 หมายถึง สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว
- X_2 หมายถึง สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง
- X_3 หมายถึง นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ของรัฐบาล
- X_4 หมายถึง การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ของเทศบาลนครหาดใหญ่
- X_5 หมายถึง การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ของชุมชน
- X_6 หมายถึง การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
ของภาคเอกชน

ตัวแปรตาม ได้แก่

- Y_1 หมายถึง ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อ
พัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน
- Y_2 หมายถึง ความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนคร
หาดใหญ่อย่างยั่งยืน
- Y_3 หมายถึง ความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว
ของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน
- Y_4 หมายถึง ความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่ง
ท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน
- Y_5 หมายถึง ความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนคร
หาดใหญ่อย่างยั่งยืน
- Y_6 หมายถึง ความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนคร
หาดใหญ่อย่างยั่งยืน
- Y_7 หมายถึง ความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึก
ทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนา
การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

- a หมายถึง ค่าคงที่
b หมายถึง ค่าสัมประสิทธิ์

ซึ่งสามารถอธิบายผลการศึกษาคือความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity)

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเองในตาราง 8

ตาราง 8 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Multicollinearity)

ตัวแปรอิสระ	Tolerance
สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว	.317
สถานการณ์เศรษฐกิจ การเมือง สังคม	.437
นโยบายการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล	.269
การจัดการการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่	.326
การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน	.271
การจัดการการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน	.237

จากผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระด้วยกันเอง พบว่า ตัวแปรที่ได้รับอิทธิพลจากชุดตัวแปรอิสระ โดยพิจารณาจากค่า เทอร์เลอเรนซ์ (Tolerance) กล่าวคือต้องมีค่าไม่ใกล้ศูนย์ คือ ตัวแปรใดมีค่าเทอร์เลอเรนซ์ ต่ำกว่า 0.2 ถือว่าได้รับอิทธิพลจากชุดตัวแปรอิสระด้วยกันเองเกิด Multicollinearity (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2546 : 377) และจากการทดสอบพบว่า ตัวแปรอิสระทั้งหมดมีค่าเทอร์เลอเรนซ์สูงกว่า 0.2 ดังนั้นจึงสรุปว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระดังกล่าวไม่สูงมากและสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์กับตัวแปรตามด้วยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณได้

2. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อหาความสัมพันธ์เชิงพยากรณ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้วิธีการ Enter ซึ่งแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนดังนี้

2.1 ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนโดยภาพรวม

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนโดยภาพรวม เป็นการนำค่าตัวแปรเข้าสมการถดถอย เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบาย ทั้ง 6 ตัวแปรกับตัวแปรความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ดังรายละเอียดในตาราง 9 และ 10 ดังนี้

ตาราง 9 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.704	.495	.490	.55302

จากตาราง 9 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจของการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ คู่นั้นค่า R Square เท่ากับ .495 สามารถอธิบายได้ว่า ตัวแปรการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว นโยบาย การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน (Y_1) และตัวแปรทั้ง 6 ตัวสามารถอธิบายความผันแปรของความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ได้ร้อยละ 49.5

การหาค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบาย กับตัวแปรตาม แสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 10 ดังนี้

ตาราง 10 ผลลัพธ์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวแปรกับตัวแปรตาม (ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)

ตัวแปร	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	b	Std. Error	β		
สถานการณ์การแข่งขันทาง					
การท่องเที่ยว	.429	.053	.446***	8.151	.000
สถานการณ์เศรษฐกิจ					
การเมือง สังคม	.053	.047	.052	1.117	.265
นโยบายการพัฒนา การท่องเที่ยว					
อย่างยั่งยืนของรัฐบาล	-.002	.055	-.002	-.031	.975
การจัดการการพัฒนา					
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ					
เทศบาลนครหาดใหญ่	.302	.061	.265***	4.914	.000
การจัดการพัฒนาการ					
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน	-.007	.052	-.008	-.144	.886
การจัดการการพัฒนา					
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ					
ภาคเอกชน	.020	.054	.023	.369	.712

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตาราง 10 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรอธิบาย ซึ่งได้แก่ สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว (X_1) และการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ (X_4) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน (Y_1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเป็นตัวแปรอธิบายที่มีอิทธิพลทางบวก

จากตาราง 10 อธิบายระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอธิบาย กับตัวแปรตามได้ว่า จากการพิจารณาค่า β พบว่าสถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุด มีค่า β เท่ากับ .446 และรองลงมาคือการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีค่า β เท่ากับ .265

2.2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความร่วมมือในแต่ละด้าน

1. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว เทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน โดยการนำค่าตัวแปรเข้าสมการถดถอย เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบาย ทั้ง 6 ตัวแปรกับตัวแปรความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ดังรายละเอียดในตาราง 11 และ 12 ดังนี้

ตาราง 11 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (ความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.575	.330	.323	.78851

จากตาราง 11 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจของการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ดูที่ค่า R Square เท่ากับ .330 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การจัดการการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว นโยบาย การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน (Y_2) และตัวแปรทั้ง 6 ตัวสามารถอธิบายความผันแปรของความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ได้ร้อยละ 33

การหาค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบาย กับตัวแปรตาม แสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 12 ดังนี้

ตาราง 12 ผลลัพธ์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวแปรกับตัวแปรตาม (ความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)

ตัวแปร	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	b	Std. Error	β		
สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว					
สถานการณ์เศรษฐกิจ	.428	.075	.359***	5.704	.000
สถานการณ์เศรษฐกิจ					
การเมืองสังคม	.031	.067	.025	.459	.646
นโยบายการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล					
การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่	.416	.088	.295***	4.748	.000
การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน					
การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน	.017	.078	.016	.224	.823

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตาราง 12 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรอธิบาย ซึ่งได้แก่ สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว (X_1) และการจัดการการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ (X_4) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน (Y_2) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเป็นตัวแปรอธิบายที่มีอิทธิพลทางบวก

จากตาราง 12 อธิบายระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอธิบายกับตัวแปรตาม ได้ว่า จากการพิจารณาค่า β พบว่าสถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุด มีค่า β เท่ากับ .359 และรองลงมาเป็นจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีค่า β เท่ากับ .295

2. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน โดยการนำค่าตัวแปรเข้าสมการถดถอย เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบาย ทั้ง 6 ตัวแปรกับตัวแปรความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ดังรายละเอียดในตาราง 13 และ 14 ดังนี้

ตาราง 13 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (ความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.617	.380	.374	.65680

จากตาราง 13 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจของการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ อยู่ที่ค่า R Square เท่ากับ .380 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว นโยบาย การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน (Y_3) และตัวแปรทั้ง 6 ตัวสามารถอธิบายความผันแปรของความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ได้ร้อยละ 38

การหาค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบาย กับตัวแปรตาม แสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 14 ดังนี้

ตาราง 14 ผลลัพธ์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวแปรกับตัวแปรตาม (ความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)

ตัวแปร	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	b	Std. Error	β		
สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว	.305	.062	.296***	4.880	.000
สถานการณ์เศรษฐกิจ					
การเมือง สังคม	.081	.056	.075	1.456	.146
นโยบายการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล	-.031	.066	-.031	-.470	.639
การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่	.206	.073	.169**	2.825	.005
การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน	.105	.061	.113	1.724	.085
การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน	.072	.065	.078	1.110	.268

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ ***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตาราง 14 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรอธิบาย ซึ่งได้แก่ สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว (X_1) และการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ (X_4) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน (Y_3) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ 0.01 ตามลำดับ และเป็นตัวแปรอธิบายที่มีอิทธิพลทางบวก

จากตาราง 14 อธิบายระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอธิบาย กับตัวแปรตาม ได้จากการพิจารณาจากค่า β พบว่า สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม มีค่า β เท่ากับ .296 และรองลงมาเป็นการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีค่า β เท่ากับ .169

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน โดยการนำค่าตัวแปรเข้าสมการถดถอยเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบาย ทั้ง 6 ตัวแปรกับตัวแปรความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ดังรายละเอียดในตาราง 15 และ 16 ดังนี้

ตาราง 15 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (ความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.631	.398	.391	.63172

จากตาราง 15 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจของการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ดูที่ค่า R Square เท่ากับ .398 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การจัดการการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว นโยบาย การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน (Y_4) และตัวแปรทั้ง 6 ตัวสามารถอธิบายความผันแปรของความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ได้ร้อยละ 39.8

การหาค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบาย กับตัวแปรตาม แสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 16 ดังนี้

ตาราง 16 ผลลัพธ์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวแปรกับตัวแปรตาม (ความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)

ตัวแปร	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	b	Std. Error	β		
สถานการณ์การแข่งขันทาง					
การท่องเที่ยว	.396	.060	.394***	6.590	.000
สถานการณ์เศรษฐกิจ					
การเมือง สังคม	.111	.054	.105*	2.066	.039
นโยบายการพัฒนา การท่องเที่ยว					
อย่างยั่งยืนของรัฐบาล	-.054	.063	-.056	-.861	.390
การจัดการการพัฒนา					
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ					
เทศบาลนครหาดใหญ่	.271	.070	.227***	3.859	.000
การจัดการพัฒนาการ					
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน	.047	.059	.051	.796	.426
การจัดการการพัฒนา					
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ					
ภาคเอกชน	-.016	.062	-.018	-.265	.791

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตาราง 16 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรอธิบาย ซึ่งได้แก่ สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว (X_1) การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ (X_4) และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง (X_2) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน (Y_1) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001, 0.05 และ 0.001 ตามลำดับ และเป็นตัวแปรอธิบายที่มีอิทธิพลทางบวก

จากตาราง 16 อธิบายระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอธิบาย กับตัวแปรตาม ได้ว่าจากการพิจารณาจากค่า β พบว่า สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุด มีค่า β เท่ากับ .394 และรองลงมาเป็นการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยว

อย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีค่า β เท่ากับ .227 และสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีค่า β เท่ากับ .105 ตามลำดับ

4. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว ของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน โดยการนำค่าตัวแปรเข้าสมการถดถอย เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบาย ทั้ง 6 ตัวแปรกับตัวแปรความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ดังรายละเอียดในตาราง 17 และ 18 ดังนี้

ตาราง 17 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (ความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.646	.417	.411	.65642

จากตาราง 17 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจของการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ อยู่ที่ค่า R Square เท่ากับ .417 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว นโยบาย การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน (Y_5) และตัวแปรทั้ง 6 ตัวสามารถอธิบายความผันแปรของความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ได้ร้อยละ 41.7

การหาค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบาย กับตัวแปรตาม แสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 18 ดังนี้

ตาราง 18 ผลลัพธ์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวแปรกับตัวแปรตาม (ความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)

ตัวแปร	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	b	Std. Error	β		
สถานการณ์การแข่งขันทาง					
การท่องเที่ยว	.363	.062	.342***	5.814	.000
สถานการณ์เศรษฐกิจ					
การเมือง สังคม	.089	.056	.079	1.583	.114
นโยบายการพัฒนา การท่องเที่ยว					
อย่างยั่งยืนของรัฐบาล	.001	.065	.001	.016	.988
การจัดการการพัฒนา					
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ					
เทศบาลนครหาดใหญ่	.294	.073	.233***	4.028	.000
การจัดการพัฒนาการ					
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน	.113	.061	.117	1.841	.066
การจัดการการพัฒนา					
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของ					
ภาคเอกชน	-.043	.065	-.045	-.658	.511

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตาราง 18 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรอธิบาย คือ สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว (X_1) และการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ (X_4) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน (Y_5) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเป็นตัวแปรอธิบายที่มีอิทธิพลทางบวก

จากตาราง 18 อธิบายระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอธิบาย กับตัวแปรตาม ได้จากการพิจารณาจากค่า β พบว่า สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุด มีค่า β เท่ากับ .342 และรองลงคือการจัดการการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีค่า β เท่ากับ .233

5. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน โดยการนำค่าตัวแปรเข้าสมการถดถอย เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบาย ทั้ง 6 ตัวแปรกับตัวแปรความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ดังรายละเอียดในตาราง 19 และ 20 ดังนี้

ตาราง 19 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (ความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.655	.430	.423	.66929

จากตาราง 19 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจของการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ อยู่ที่ค่า R Square เท่ากับ .430 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว นโยบาย การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน (Y_6) และตัวแปรทั้ง 6 ตัวสามารถอธิบายความผันแปรของความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ได้ร้อยละ 43

การหาค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบาย กับตัวแปรตาม แสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 20 ดังนี้

ตาราง 20 ผลลัพธ์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวแปรกับตัวแปรตาม (ความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)

ตัวแปร	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	b	Std. Error	β		
สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว	.535	.064	.488***	8.402	.000
สถานการณ์เศรษฐกิจ					
การเมือง สังคม	.049	.057	.042	.859	.391
นโยบายการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล	-.069	.067	-.066	-1.039	.299
การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่	.324	.074	.249***	4.356	.000
การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน	-.057	.062	-.057	-.914	.361
การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน	.045	.066	.046	.687	.493

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตาราง 20 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรอธิบาย ซึ่งได้แก่ สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว (X_1) และการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ (X_4) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน (Y_6) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และเป็นตัวแปรอธิบายที่มีอิทธิพลทางบวก

จากตาราง 20 อธิบายระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอธิบาย กับตัวแปรตาม ได้จากการพิจารณาจากค่า β พบว่า สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากที่สุด มีค่า β เท่ากับ .488 และรองลงมา คือการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีค่า β เท่ากับ .249

6. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน โดยการนำค่าตัวแปรเข้าสมการถดถอย เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบาย ทั้ง 6 ตัวแปรกับตัวแปรความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน เพื่อค้นหาตัวพยากรณ์ความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ดังรายละเอียดในตาราง 21 และ 22 ดังนี้

ตาราง 21 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (ความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.646	.417	.410	.72850

จากตาราง 21 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจของการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ ดูที่ค่า R Square เท่ากับ .417 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว นโยบายการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน และการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน (Y_7) และตัวแปรทั้ง 6 ตัวสามารถอธิบายความผันแปรของความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ได้ร้อยละ 41.7

การหาค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอธิบาย กับตัวแปรตาม แสดงผลการวิเคราะห์ในตาราง 22 ดังนี้

ตาราง 22 ผลลัพธ์แสดงค่าสัมประสิทธิ์สมการถดถอย และการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแต่ละตัวแปรกับตัวแปรตาม (ความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน)

ตัวแปร	Unstandardized		Standardized	t	Sig.
	Coefficients		Coefficients		
	b	Std. Error	β		
สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว	.601	.069	.511***	8.683	.000
สถานการณ์เศรษฐกิจการเมือง สังคม	-.071	.062	-.057	-1.140	.255
นโยบายการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล	.118	.073	.104	1.629	.104
การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่	.306	.081	.219***	3.785	.000
การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน	-.180	.068	-.169**	-2.658	.008
ภาคเอกชน	.059	.072	.055	.804	.422

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ ***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตาราง 22 สามารถอธิบายได้ว่าตัวแปรอธิบาย ซึ่งได้แก่ สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว (X_1) การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ (X_4) ซึ่งเป็นตัวแปรอธิบายที่มีอิทธิพลทางบวก และการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน (X_5) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม คือความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน (Y_7) เป็นตัวแปรอธิบายที่มีอิทธิพลทางลบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และ 0.01 ตามลำดับ

จากตาราง 22 อธิบายระดับความสัมพันธ์ของตัวแปรอธิบาย กับตัวแปรตาม ได้ว่าจากการพิจารณาจากค่า β พบว่า สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์

กับตัวแปรตามมากที่สุด มีค่า β เท่ากับ .511 รองลงมา คือการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีค่า β เท่ากับ .219 และการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน มีค่า β เท่ากับ -.169 ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงลบ

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถพิจารณารายละเอียดตามตาราง 23 ดังนี้

ตาราง 23 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
1. การดูแลชุมชน รักษาท้องถิ่น ตามบทบาทและหน้าที่ในพื้นที่รับผิดชอบของประชาชนในชุมชน สถานประกอบการ และเทศบาลนครหาดใหญ่ เช่น การรักษาความสะอาดของพื้นที่ท่องเที่ยว การจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยพื้นที่และนักท่องเที่ยว การจัดระเบียบความเรียบร้อยของเมือง และการปรับปรุงภูมิทัศน์ เป็นต้น	22	25
2. ควรมีการประสานงานและบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ครบวงจร และหลากหลาย แปลกใหม่ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวตั้งแต่ชั้นวางแผน การจัดกิจกรรม (งานเทศกาล แสดงสินค้า การสร้างความประทับใจให้ชาวต่างชาติ ฯลฯ) และการประเมินผลการดำเนินงาน	16	18.18
3. การจัดการระบบการบริหารจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ในการดูแลประชาชน และนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยวในเรื่องของนโยบาย ผู้นำหรือผู้บริหารวิสัยทัศน์ที่ต่อเนื่อง บุคลากร/เจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพในการรับผิดชอบพัฒนาในด้านต่างๆ และการจัดการทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์คุ้มค่าสูงสุด เป็นต้น	16	18.18

ตาราง 23 (ต่อ)

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน	ร้อยละ
4. ควรสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวแบบผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ส่งเสริมเอกลักษณ์ของความเป็นเมืองหาดใหญ่ (เมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจ การศึกษา และคมนาคมของภาคใต้ตอนล่าง) และสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน กับการท่องเที่ยวที่เป็นจุดขายใหม่ซึ่งแปลกใหม่และเป็นสากล	11	12.50
5. ภาครัฐ เอกชน และชุมชนต้องช่วยกันประชาสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการใช้สื่อต่างๆ เช่น การจัดทำแผนที่การท่องเที่ยววงไว้ตามโรงแรมหรือร้านค้าต่างๆ การทำแผนพับ แผ่นป้ายโฆษณาและการบอกต่อ เป็นต้น	8	9.09
6. การดูแลและไม่เอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว สร้างมาตรฐานการบริการที่ชัดเจน ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติอย่างเท่าเทียม เพื่อรักษาภาพลักษณ์ และสร้างความประทับใจที่ดีต่อนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ	6	6.82
7. การพัฒนาระบบขนส่งและคมนาคมให้มีประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงกันทุกพื้นที่	5	5.68
8. ควรสนับสนุนให้มีการจัดอบรมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งในภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อสร้างบุคลากรที่มีประสิทธิภาพในการที่จะเข้ามาดูแล/พัฒนาการท่องเที่ยวไปพร้อม ๆ กับอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยว	4	4.55
รวม	88	100

จากตาราง 23 พบว่าความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อรูปแบบและปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะบางส่วนจากผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามที่ให้ข้อเสนอแนะ จำนวน 88 คน พบว่า การดูแลชุมชน รักษาท้องถิ่น ตามบทบาทและหน้าที่ในพื้นที่รับผิดชอบของประชาชนในชุมชน สถานประกอบการ และเทศบาลนครหาดใหญ่ เช่น การรักษาความสะอาดของพื้นที่ท่องเที่ยว การจัดให้มีเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยพื้นที่และนักท่องเที่ยว การจัดระเบียบความเรียบร้อยของเมือง และการปรับปรุงภูมิทัศน์ เป็นต้นมากที่สุด ร้อยละ 25 รองลงมาคือควรมีการประสานงานและบูรณาการร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาการท่องเที่ยว ที่ครบวงจร และหลากหลาย แปลกใหม่ ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวตั้งแต่ขั้นตอนของการวางแผน การจัดกิจกรรม (งานเทศกาลแสดงสินค้า การสร้าง

ความประทับใจให้นักท่องเที่ยว ฯลฯ) และการประเมินผลการดำเนินงาน และการจัดการระบบ การบริหารจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ในการดูแลประชาชน และ นักท่องเที่ยวพร้อมทั้งการพัฒนาการท่องเที่ยว ในเรื่องของนโยบาย ผู้นำหรือผู้บริหารวิสัยทัศน์ที่ ต่อเนื่อง บุคลากร/เจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพในการรับผิดชอบพัฒนาในด้านต่างๆ และการจัดการ ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่เหมาะสมและเกิดประโยชน์คุ้มค่าสูงสุด เป็นต้น ซึ่งมีจำนวนที่เท่ากัน ร้อยละ 18.18 ควรสนับสนุนให้มีการท่องเที่ยวแบบผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ ส่งเสริมเอกลักษณ์ของความเป็นเมืองหาดใหญ่ (เมืองศูนย์กลางเศรษฐกิจ การศึกษา และคมนาคม ของภาคใต้ตอนล่าง) และสอดคล้องกับวิถีการดำเนินชีวิตของประชาชน กับการท่องเที่ยวที่เป็น จุดขายใหม่ซึ่งแปลกใหม่และเป็นสากล ร้อยละ 12.5 ภาครัฐ เอกชน และชุมชนต้องช่วยกัน ประชาสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวโดยการใช้สื่อต่างๆ เช่น การจัดทำแผนที่การท่องเที่ยว วางไว้ตามโรงแรมหรือร้านค้าต่างๆ การทำแผนพับ แผ่นป้ายโฆษณา และการบอกต่อ เป็นต้น ร้อยละ 9.09 การดูแลและไม่เอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว สร้างมาตรฐานการบริการที่ชัดเจน ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติอย่างเท่าเทียม เพื่อรักษาภาพลักษณ์ และสร้างความประทับใจที่ดีต่อ นักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ร้อยละ 6.82 การพัฒนาระบบขนส่งและคมนาคมให้มี ประสิทธิภาพ และเชื่อมโยงกันทุกพื้นที่ ร้อยละ 5.68 และควรสนับสนุนให้มีการจัดอบรมบุคลากร ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งในภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อสร้างบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ ในการที่จะเข้ามาดูแล/พัฒนาการท่องเที่ยวไปพร้อม ๆ กับอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ทางการท่องเที่ยว น้อยที่สุดร้อยละ 4.55 ตามลำดับ

บทที่ 4

สรุปผลการวิจัย การอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว : กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน มีวัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชน ในการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

โดยมีสมมุติฐานการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ประกอบด้วย สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน และการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2. ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย การร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน การร่วมมือพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน การร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ การร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว การร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน และการร่วมมืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัย ได้แก่ องค์กรภาครัฐ องค์กรภาคเอกชนและองค์กรชุมชน ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่จำนวน 540 คน

โดยทำการศึกษาแบบพรรณนาและอธิบาย (Descriptive-Explanatory Research) ในการใช้แบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์ประมวลผลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ซึ่งมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติร้อยละ (Percentage) สำหรับการอธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Arithmetic Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) สำหรับการวิเคราะห์ความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน และปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนเป็นรายด้านและรายข้อ และวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ (Enter

Multiple Regression Analysis) สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ อย่างยั่งยืนต่าง ๆ กับความร่วมมือของของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

สรุปผลการวิจัย

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลสามารถนำผลมาวิเคราะห์และสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สถานภาพส่วนบุคคล

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง มีช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี นับถือศาสนาพุทธ และมีการศึกษาในระดับปริญญาตรี

2. ผลการศึกษารูปแบบความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และพบว่าความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนสูงที่สุดซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง รองลงมาคือความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ความร่วมมือให้การศึกษและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนให้ความร่วมมือต่ำที่สุดซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ

2.1 ความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนนั้น พบว่าความร่วมมือในเรื่องของการดูแลรักษาความสะอาดและบูรณะสถานที่ท่องเที่ยว วัฒนธรรม/ประเพณีและสินค้าประจำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยวสูงที่สุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง รองลงมาคือการปลูกฝังให้ประชาชน/นักท่องเที่ยว/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้าใจและเห็นคุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยว วัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล และสินค้าประจำท้องถิ่นซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยผสมผสานวัฒนธรรม/ประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวและบันเทิงให้ความร่วมมือต่ำที่สุดซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

2.2 ความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนนั้น พบว่าความร่วมมือมีอรรถรงค์ให้ผู้ประกอบธุรกิจเสนอสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ มีปริมาณและราคาที่เหมาะสมสูงที่สุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือการรณรงค์ให้ผู้ประกอบธุรกิจ/บุคลากรท่องเที่ยวทุกประเภทให้เข้าใจและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อทำการปรับปรุง/พัฒนาสถานประกอบการของตน พร้อมทั้งการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวอีกทอดหนึ่งต่อไปซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และรณรงค์ให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต เป็นต้น ให้ความร่วมมือต่ำที่สุดซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

2.3 ความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน พบว่าความร่วมมือรักษาสภาพแวดล้อมโดยการรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้/ดอกไม้ และส่งเสริมฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีสูงที่สุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือการสนับสนุนการอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมทุก เช่น การจัดงานประเพณีการจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ เพื่อดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้นซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และการออกมาตรการควบคุมผลกระทบ/รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาที่ดินขยะ น้ำ อากาศ จากสถานประกอบการ นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่นให้ให้ความร่วมมือต่ำที่สุดซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

2.4 ความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน พบว่าความร่วมมือใช้สื่อในการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น การโฆษณาทางโทรทัศน์ วิทยุ วารสาร หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ แผ่นพับ แผ่นป้าย การบอกต่อ เป็นต้นสูงที่สุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือการสร้างตลาดท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิต และชุมชนซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และการวิเคราะห์แนวโน้มของตลาดท่องเที่ยวทั้งความต้องการ ปัจจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยว กลยุทธ์คู่แข่ง และความได้เปรียบเสียเปรียบให้ร่วมมือต่ำที่สุดซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

2.5 ความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน พบว่าความร่วมมือให้ความรู้/สาธิตให้ผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งการดูแลรักษาและการไปในแหล่งท่องเที่ยวจริง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนำมาปรับปรุงการท่องเที่ยวของตนสูงที่สุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือการไปในแหล่งท่องเที่ยวจริง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนำมาปรับปรุงการท่องเที่ยวของตนซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และการจัดให้มีการบรรยาย การบริการข้อมูล บริการตอบคำถาม และงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ นอกจากนี้ควรจะ

มีป้ายบอกทาง แผ่นป้าย แผ่นพับ ฯลฯ ให้นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนให้มีความร่วมมือต่ำที่สุดซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

2.6 ความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน พบว่าความร่วมมือร่วมกันกำหนดแหล่งท่องเที่ยว การจัดงานเทศกาล ประเพณี และสินค้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และเวลาสูงที่สุดซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมา คือการเสนอปัญหา/ความต้องการ/มาตรการการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการท่องเที่ยวซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง และการจัดหา การให้ข้อมูล และจัดเก็บข้อมูล/วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวให้มีความร่วมมือต่ำที่สุดซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนโดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง พบว่าปัจจัยด้านการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่สูงสุด รองลงมาคือปัจจัยด้านสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ปัจจัยด้านการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน ปัจจัยด้านนโยบายการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล ปัจจัยด้านการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน และปัจจัยด้านสถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยวต่ำที่สุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง ตามลำดับ

3.1 ปัจจัยด้านการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่าทรัพยากรการบริหาร ให้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง รองลงมาคือนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ ให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

3.2 ปัจจัยด้านสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง พบว่าสถานการณ์ทางเศรษฐกิจสูงสุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง รองลงมาคือสถานการณ์ทางการเมือง ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และสถานการณ์ทางสังคมให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

3.3 ปัจจัยด้านการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน พบว่าการให้ประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันให้บริการสอดส่องดูแลความเรียบร้อยและความปลอดภัยของสถานที่และนักท่องเที่ยวให้สูงที่สุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือการมีผู้นำชุมชนที่มีความคิด มีวิสัยทัศน์ เป็นที่ยอมรับและเข้าใจชุมชนอย่างดี ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และประชาชนในชุมชนมีความรู้เรื่องการท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ ประเพณี และวัฒนธรรมเป็นอย่างดี และอธิบายให้นักท่องเที่ยวฟังได้ ให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

3.4 ปัจจัยด้านนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล พบว่าความชัดเจน แน่นนอน เป็นไปได้ของนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาลสูงที่สุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือความต่อเนื่องของนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายรัฐบาลให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

3.5 ปัจจัยด้านการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน พบว่าการจัดให้มีสินค้า/บริการทางการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานเหมาะสมกับราคา เป็นธรรม และเปิดเผยสูงที่สุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือการกำหนดมาตรการในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน เช่น กฎเกณฑ์/ระเบียบข้อบังคับต่างๆ การสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว การสร้างจุดขายทางการท่องเที่ยว (การลด/แลก/แจก/แถมสินค้า) เป็นต้น ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และการร่วมเป็นเครือข่ายสนับสนุนทั้ง ทางด้านวิชาการและทรัพยากร (เงิน วัสดุอุปกรณ์ ข้อมูลข่าวสาร) อย่างต่อเนื่องให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

3.6 ปัจจัยด้านสถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว พบว่าสถานการณ์การแข่งขันในระดับภาคใต้สูงที่สุดซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง รองลงมา คือสถานการณ์การแข่งขันในระดับนานาชาติให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง และสถานการณ์การแข่งขันในระดับภูมิภาค (ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออก/เหนือ และภาคใต้) ให้ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง

4. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

4.1 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนในภาพรวมสามารถอธิบายได้ว่ามีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ คือสถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก และการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก

4.2 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ กับความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน สามารถอธิบายได้ว่ามีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ คือสถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก

ระดับ 0.001 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก และการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ อย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก

4.7 การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน สามารถอธิบายได้ว่ามีความสอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ คือสถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก ส่วนการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก และการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน มีความสัมพันธ์กับความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งมีความสัมพันธ์ในเชิงลบ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษาความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ดังนี้คือ

1. สมมติฐานการวิจัย : ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ขึ้นอยู่กับปัจจัยที่ประกอบด้วย สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน และการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ทั้งในด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว การพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยว การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว และการให้ศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งอธิบายได้ว่า จากแนวความคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2551 : 432) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน

ที่มีสาระสำคัญอยู่ประการหนึ่ง คือจะต้องมีความสามารถในการแข่งขัน และเนื่องจากสถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ไม่ได้จำกัดการแข่งขันกันในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง แต่จะมีการแข่งขันกันทั้งในระดับประเทศ ระดับภูมิภาค และในระดับภาค ซึ่งต่างฝ่ายต่างก็ต้องการเม็ดเงินทางการท่องเที่ยวเพื่อเข้าไปพัฒนาพื้นที่ของตนแทบทั้งสิ้น จึงทำให้เกิดการแข่งขันที่รุนแรง ดังนั้นทุกภาคส่วนในเทศบาลนครหาดใหญ่ต่างก็ตระหนักถึงสถานการณ์การแข่งขันดังกล่าว เพราะเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นเมืองของการท่องเที่ยวและศูนย์รวมทางเศรษฐกิจ การคมนาคมหนึ่งเดียวมานาน จนถึงในปัจจุบันก็มีหลายที่ที่เติบโตตามมาและพยายามดึงรายได้จากการท่องเที่ยวไปอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่เข้าใจถึงสถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยวเป็นอย่างดี และเพื่อที่จะให้การท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อยู่รอดทุกภาคส่วนจึงหันหน้ามาร่วมมือพัฒนาการท่องเที่ยวในการที่จะสร้างขีดความสามารถทางการแข่งขันให้เพิ่มมากยิ่งขึ้น

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของจริญญา เกียรติลักษณ์ชัย (2549 : 1) ที่กล่าวไว้ว่า ภาวการณ์แข่งขันทางการท่องเที่ยวที่รุนแรง และการสร้างสินค้าทางการท่องเที่ยวใหม่ๆ เป็นตัวแปรหลักที่ทำให้ การท่องเที่ยวของไทยชะลอตัวลง ดังนั้นจึงต้องอาศัยความร่วมมือของทุกฝ่ายในการประดับประดองการท่องเที่ยวให้อยู่รอด นอกจากนี้คณะกรรมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ตระหนักถึงสถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว โดยมีการวางกรอบนโยบายด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน ซึ่งในปีพ.ศ. 2550-2554 ได้ดำเนินการเพื่อรองรับการแข่งขันทางการท่องเที่ยว เช่น ส่งเสริมให้การการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในทั่วทุกภูมิภาค พัฒนาให้เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว ให้มีความเจริญเติบโตภายใต้ตราสินค้า (Brand) ประเทศไทย สร้างและกระตุ้นจิตสำนึกรักชาติ สิ่งแวดล้อม ความรักและภาคภูมิใจในเอกลักษณ์วัฒนธรรมไทย ส่งเสริมการเดินทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน พัฒนาการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานร่วมกันทุกภาคส่วน โดยพัฒนาองค์กร ระบบบริหารจัดการ และบุคลากรให้มีขีดความสามารถทางการตลาดท่องเที่ยวเพื่อให้การดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการท่องเที่ยว (E-Tourism) ให้มีประสิทธิภาพทั้งด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการส่งเสริมการตลาด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553 : 1) เป็นต้น และในส่วนของเทศบาลนครหาดใหญ่ก็ได้มีการดำเนินงานด้านการพัฒนาอย่างต่อเนื่องซึ่งศึกษาได้จากแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน และประชาชน รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดีทุกครั้ง (กลุ่มงานวิเคราะห์นโยบายและแผน, 2549 : 1-3)

ปัจจัยด้านการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยว เทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ทั้งในด้านการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยว การพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว การพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาตลาด

การท่องเที่ยว และการให้ศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งอธิบายได้ว่า เทศบาลนครหาดใหญ่เป็นหน่วยงานหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่โดยตรง ดังนั้นการจัดการของเทศบาลนครหาดใหญ่ในเรื่องของการพัฒนาการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีความชัดเจน เป็นไปได้ แน่นนอน ต่อเนื่อง เป็นปัจจุบัน มีกระบวนการติดตาม ควบคุม มีผู้นำที่ดี มีบุคลากรที่มีประสิทธิภาพ มีทรัพยากรที่เพียงพอและเทคโนโลยีที่ทันสมัย นอกจากนี้การทำงานต้องสอดคล้องและประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้เป็นอย่างดีอีกด้วย ซึ่งทางเทศบาลนครหาดใหญ่มีระบบการจัดการที่ถือว่ามีประสิทธิภาพและเอาใจใส่เกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้ทุกภาคส่วนในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน ชุมชน หรือประชาชน เชื่อมมั่นในการทำงานและเข้ามามีส่วนร่วมกับเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างต่อเนื่อง

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของรณผกาจร คงอินทร์ (2544 : 5) ที่ได้ศึกษาศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านนาตั้น ตำบลอ่างนาง อำเภอเมืองจังหวัดกระบี่ พบว่า บทบาทผู้นำ มีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อพัฒนาแบบยั่งยืน และนอกจากนี้ผู้นำหรือผู้บริหารของเทศบาลนครหาดใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างความเชื่อมั่นให้กับหน่วยงานอื่น ๆ ให้ได้ ในการสร้างและเชื่อมความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และชุมชนในท้องถิ่น เพื่อการร่วมงานพัฒนาการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนและต่อเนื่อง (ประหยัด ตะคอนรัมย์, 2544 : 75 ; กัญญา โพธิวัฒน์, 2547 : 3 ; รสคนธ์ รัตนเสริมพงศ์, 2547 : 128 และดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง, 2545 : 312) และจากผลการวิจัยของดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง (2545 : 192-206) ที่ได้ศึกษาเมืองยั่งยืนแนวคิดและประสบการณ์ของตะวันตก พบว่า ปัจจัยที่ทำให้เมืองยั่งยืน คือนโยบายรัฐชาติ นโยบายระดับเมือง กฎหมายวิสัยทัศน์ ระบบการรวมกลุ่ม และการควบคุมทางสังคม เป็นต้นและอีก 2 ปีต่อมา ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง (2547 : 177-185, 259-257) ได้ศึกษาเมืองยั่งยืนในเอเชีย : แนวคิดและประสบการณ์จากเมืองนาราและบาห์ลี พบว่า ปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อความยั่งยืน คือวิสัยทัศน์ระดับเมืองที่ต้องการเก็บรักษานาราในฐานะเมืองประวัติศาสตร์ เพื่อช่วยให้เกิดการอนุรักษ์เมืองเก่าของนารา เป็นต้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภาวรรณ พุทธสงกรานต์ (2548 : 194-204) ที่ได้ศึกษาศักยภาพของจังหวัดราชบุรี ในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พบว่า ศักยภาพของการจัดการการท่องเที่ยวต้องขึ้นอยู่กับผู้นำส่วนจังหวัด ผู้นำท้องถิ่น การประสานความร่วมมือและเสริมสร้างศักยภาพด้านการจัดการท่องเที่ยวระหว่างผู้นำส่วนจังหวัด ผู้นำท้องถิ่น ศักยภาพด้านบริการข้อมูลด้านท่องเที่ยวตามลำดับ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความมั่นใจและนำไปสู่ความร่วมมือในที่สุด และการให้ความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่ หากเทศบาลนครหาดใหญ่ให้ความสำคัญมาก

เท่าไร ก็จะต้องทำให้ทุกฝ่ายในพื้นที่เห็นความสำคัญและก่อให้เกิดการพัฒนาอันเกิดจากความร่วมมือกันอย่างชัดเจนมากขึ้นเท่านั้น

นอกจากนี้ ยังมีปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับรูปแบบความร่วมมืออื่น ๆ ได้แก่

ปัจจัยด้านสถานการณ์เศรษฐกิจ การเมือง สังคม มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ซึ่งอธิบายได้ว่า สถานการณ์ทางเศรษฐกิจมีบทบาทต่อการดำเนินธุรกิจการท่องเที่ยว (นิยม รัฐอมฤต, 2541 : 1) ซึ่งเมื่อมีปัญหาเศรษฐกิจ ระบบการท่องเที่ยวทั้งหมดก็ชะงัก นักท่องเที่ยวลดลง ไม่มาท่องเที่ยว เนื่องจากขาดสภาพคล่องทางการเงิน สถานประกอบการไม่มีเงินทุนหมุนเวียนเกิดการชะลอตัวของกิจการและปิดกิจการในที่สุด กระทบต่อรายได้ของประชาชนในท้องถิ่น สถานการณ์ทางการเมืองและสังคมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นความไม่สงบทางการเมืองหรือปัญหาสามจังหวัดชายแดน ปัญหาโรคระบาด (จริญญา เกียรติลักษณ์ชัย, 2549 : 1) ทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวน้อยลง นักลงทุนชะลอการลงทุน เพราะขาดความเชื่อมั่นและกลัวเรื่องความปลอดภัย (ธนากรกรศรีหรือยุธยา, 2548 : 2) ดังนั้น การพัฒนาย่อมส่งผลให้เกิดสถานการณ์ทางการพัฒนาในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ การเมือง สังคม แต่การที่จะทำให้เกิดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนได้ จะต้องมีการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของวิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2549 : 18-22) ที่กล่าวว่า การพัฒนาในยุคโลกาภิวัตน์ ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและกลไกการตลาดได้ก่อให้เกิดความเจริญเติบโต การผลิต การบริโภค การแข่งขันกันทั้งทางสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการใช้ประโยชน์อย่างสิ้นเปลืองและเป็นผลเสียต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การพัฒนาอย่างยั่งยืนที่แท้จริงต้องมองมิติ 3 มิติ ไปพร้อม ๆ กันอย่างสอดประสาน (ดวงจันทร์ อาภาวิชชุดม์ เจริญเมือง, 2545 : 64) คือมิติทางสังคม ที่ต้องทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สังคมธรรมรัฐ มีประสิทธิภาพและโปร่งใสตรวจสอบ มิติทางเศรษฐกิจ สังคมที่มีการพัฒนาอย่างยั่งยืนต้องเป็นสังคมที่มีระบบเศรษฐกิจที่มั่นคง กระจายรายได้ที่เป็นธรรมและเสมอภาค และมิติทางสิ่งแวดล้อม คุณภาพสิ่งแวดล้อมแต่ละด้านต้องอยู่ในระดับมาตรฐานหรือดีกว่ามาตรฐาน ประชาชนและรัฐใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า มิติทางด้านสิ่งแวดล้อมต้องได้รับการนำไปพิจารณาในกระบวนการพัฒนาในฐานะเป็นต้นทุนการผลิต เช่นเดียวกับกับจำลอง โพธิ์บุญ (2543 : 87-110) ได้กล่าวว่า การพัฒนาต้องไปพร้อม ๆ กับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและทรัพยากร โดยการใช้จ่ายเงินจากทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า จัดการป้องกันและแก้ไขปัญหาจากผลกระทบของสิ่งแวดล้อมก็จะทำให้สามารถนำมาใช้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจได้นาน ๆ สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของเมืองก็จะดีตามขึ้นด้วย ส่งผลให้ประชาชนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีทั้งกายและใจ

และปัจจัยด้านการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนมีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ซึ่งอธิบายได้ว่า

ชุมชนเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวมากที่สุดซึ่งอยู่ในบริเวณบ้านหรือภายในชุมชนตนเอง และเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นเมืองของการท่องเที่ยว ดังนั้นชุมชนส่วนใหญ่จึงเป็นชุมชนที่มีการดำเนินกิจการที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเป็นหลัก ไม่ว่าจะ เป็นในเรื่องของอาชีพของคนในชุมชน การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวภายในชุมชน ซึ่งนับได้ว่าการท่องเที่ยวเป็นตัวขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจให้กับชุมชนต่างๆ ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของประเวศ วะสี (2541 : 10) ที่กล่าวว่าการพัฒนาชุมชนมุ่งเน้นให้ดำเนินการโดยคนและทรัพยากรในชุมชนเป็นสำคัญ ทำให้แหล่งท่องเที่ยวเปรียบเป็นส่วนหนึ่งของบ้าน และมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในระยะยาวมากกว่ากิจกรรมอื่น เพราะชุมชนจำเป็นต้องใช้ในการสร้างจุดขายทางการท่องเที่ยวเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนและชุมชนนั้นๆ ทำให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม ช่วยปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนท้องถิ่นให้ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้เองชุมชนจึงต้องตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว (จุฑามาศ จิเจริญ, 2545 : 45) ดังนั้น เป็นหน้าที่รับผิดชอบของคนทุกคนในชุมชนนั้นๆ ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของพื้นที่ท่องเที่ยวไปโดยปริยาย ทั้งในด้านการพัฒนา อนุรักษ์ รักษา และปกป้องทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมทางการท่องเที่ยวร่วมกัน โดยเริ่มจากคนในชุมชนก่อน ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของอาคม ใจแก้ว (2534 : 82-83) ที่กล่าวว่าการพัฒนาเมืองตามทฤษฎีการพึ่งตนเองและชุมชนเข้มแข็ง ต้องใช้ทรัพยากรในท้องถิ่น อาศัยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานและบุคคลในระดับต่างๆ เน้นความต้องการและความจำเป็นพื้นฐานของคนส่วนมากและประโยชน์ของสังคม การพึ่งตนเองในการสร้างความรู้ความเข้าใจจากกระบวนการเรียนรู้ให้กับประชาชน แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกลุ่ม เป็นต้น และเนื่องจากทุกภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว รวมไปถึงนักท่องเที่ยวจะต้องเข้าไปในพื้นที่เพื่อท่องเที่ยวหรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ ซึ่งหน่วยงานเหล่านั้นจะไม่คำนึงถึงเรื่องของการพัฒนา อนุรักษ์ รักษา และปกป้องเพราะถือว่าเป็นแค่ผู้มาเยือน ไม่ได้มีหน้าที่ในการดูแล รักษา หรืออนุรักษ์ รวมทั้งไม่ใช่หน้าที่ของตนโดยตรง ซึ่งแท้จริงแล้ว การช่วยกันสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวเป็นหน้าที่ของทุกคนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เพื่อให้การท่องเที่ยวในพื้นที่หรือบริเวณนั้นคงอยู่ต่อไป ก็ต้องได้รับการดูแลรักษาจากทุกคนที่เข้าไปสัมผัสหรือเข้าไปใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดังกล่าว ไม่ว่าจะ เป็นการไม่ทำลาย การบอกต่อ การคอยห้าม ตักเตือนกันเอง การมีสำนึกที่ดีในด้านต่างๆ การเข้าไปดูและไปศึกษาไม่ใช่การเข้าไปทำลายหรือเอาทรัพยากรการท่องเที่ยวมาเป็นของตน แต่ถึงอย่างไรก็ตาม ก็ต้องเริ่มต้นที่คนภายในชุมชนที่จะต้องร่วมมือกันให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อก่อให้เกิดเป็นความเคยชิน ค่านิยม และเป็นบรรทัดฐานที่ดีทางการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่นั้นๆ เพื่อที่จะได้ท่องเที่ยวได้นานๆ

2. สมมติฐานการวิจัย : ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ประกอบด้วย การร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน การร่วมมือพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวและ

สิ่งแวดล้อมของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน การร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ การร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว การร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนและการร่วมมืออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

ผลการศึกษาพบว่าความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนในภาพรวมอยู่ในระดับสูง และพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนสูงที่สุดซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง สามารถอธิบายได้ว่า ทรัพยากรท่องเที่ยวถือว่าเป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวหลักที่จะขายและดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ดังนั้นต้องมีการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวให้ดึงดูดใจและอำนวยความสะดวกนักท่องเที่ยวได้ตลอดเวลา รวมถึงการสงวนรักษา ฟื้นฟู ควบคุม ดูแลทรัพยากรเหล่านั้นให้คงสภาพไว้ให้ดีที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของธัญพรรณ คงอินทร์ (2544 : 5) ได้ศึกษาศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านนาตีนตำบลอ่าวนาง อำเภอเมืองจังหวัดกระบี่ พบว่า บทบาทผู้นำของชุมชนในด้านการให้คำปรึกษา ด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชน ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงเกษตร เพื่อพัฒนาแบบยั่งยืน คือรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมสนับสนุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

และแนวความคิดของบุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 24-67) ที่เห็นว่าการพัฒนาและอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยว เช่น การแบ่งพื้นที่ (Zoning) ออกเป็นเขตต่างๆ เพื่อควบคุมกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสม/สอดคล้องกับสภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยผสมผสานวัฒนธรรม/ประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวและบันเทิง การดำเนินการปรับปรุง/แก้ไข และป้องกันไม่ให้แหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม/ประเพณี/สินค้าประจำท้องถิ่น และกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกิดความเสียหาย การดูแลรักษาความสะอาดและบูรณะสถานที่ท่องเที่ยววัฒนธรรม/ประเพณี และสินค้าประจำท้องถิ่น ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการปลูกฝังให้ประชาชน/นักท่องเที่ยว/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้าใจและเห็นคุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยว วัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล และสินค้าประจำท้องถิ่น ซึ่งผู้ประกอบการ นักท่องเที่ยว สถาบันต่างๆ ในสังคม องค์กรประชาชน และประชาชนท้องถิ่น ต้องให้ความร่วมมือในการอนุรักษ์ รักษาสภาพ ไม่ทำลายหรือสร้างความเสียหายแก่ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548 : 58) ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของเทศบาลนครหาดใหญ่และสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ (2542 : 63-65) ที่ทุกภาคส่วนจะต้องอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทั้งศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม โบราณสถาน/วัตถุ การจัดงานประเพณี การส่งเสริมสินค้าหัตถกรรม

พื้นเมือง การดูแลรักษาความสะอาด การป้องกันการลักลอบทำลายอาจจะใช้มาตรการทางกฎหมาย การออกกฎข้อบังคับ การจัดทำคู่มือเกี่ยวกับการท่องเที่ยว เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดความเสียหาย การจัดงบประมาณในการบูรณะซ่อมแซม เป็นต้น เช่นเดียวกับปารีสชาติ วัลย์เสถียร และคณะ (2546 : 208-209) ได้กล่าวไว้ว่าต้องมีการจัดหางบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้เพียงพอ เพื่อใช้ในการบูรณะซ่อมแซมจากการสนับสนุน จากองค์กรภาคต่าง ๆ ในท้องถิ่นด้วย

รองลงมาคือความร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ อย่างยั่งยืนซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง การที่นักท่องเที่ยวเข้ามาในแหล่งท่องเที่ยวก็ต้องใช้บริการของธุรกิจท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น จึงเป็นหน้าที่ของธุรกิจท่องเที่ยวที่ต้องตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวให้ประทับใจและพึงพอใจ ซึ่งก่อให้เกิดการขยายตัวในการลงทุนธุรกิจท่องเที่ยวการประกอบธุรกิจก็ต้องเป็นธุรกิจที่ไม่มุ่งกำไรเป็นเป้าหมายหลัก แต่ต้องเป็นธุรกิจที่มีจริยธรรมและมีจิตสำนึกในการพัฒนาอย่างยั่งยืนจริง ๆ ตามผลการวิจัยของบรรเจิด อารีกุลชัย และสมจิตร วิภาวีนิกุล (2521 : 29-31) ที่ได้ศึกษาการประยุกต์สถิติในการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวหาดใหญ่ส่วนใหญ่เป็นชาวมาเลเซียและสิงคโปร์ และการบริการหรือธุรกิจการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในเมืองหาดใหญ่ ส่วนใหญ่ตั้งขึ้นเพื่อสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวเหล่านั้นทำให้ระบบเศรษฐกิจของการท่องเที่ยวในเมืองหาดใหญ่จึงผูกพันอยู่กับนักท่องเที่ยวชาวมาเลเซียและสิงคโปร์ และการที่จะพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนนั้น นอกจากเจ้าของธุรกิจเองแล้ว จำเป็นที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในท้องถิ่น

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกำธร ศรีน้อย (2544 : 56) ที่ได้ศึกษาความร่วมมือของภาคเอกชนกับภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษา ธุรกิจโรงแรมในจังหวัดนครราชสีมาพบว่า รูปแบบความร่วมมือที่เหมาะสมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในส่วน of ธุรกิจภาคเอกชนจะต้องมีการรวมกลุ่มของธุรกิจ เพื่อเป็นประโยชน์ในการประสานความร่วมมือกับภาครัฐและประชาชนจะต้องบริหารจัดการองค์กรที่เอื้อต่อการประสานความร่วมมือรวมถึงการพัฒนาและปรับปรุงธุรกิจด้านการท่องเที่ยวด้วย เช่น การรณรงค์ให้ผู้ประกอบธุรกิจ/บุคลากรท่องเที่ยวทุกประเภทให้เข้าใจและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อทำการปรับปรุง/พัฒนาสถานประกอบการของตน พร้อมทั้งการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวอีกทอดหนึ่งต่อไป รณรงค์ให้ผู้ประกอบธุรกิจเสนอสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ มีปริมาณและราคาที่เหมาะสม รณรงค์ให้ผู้ประกอบธุรกิจให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียม รณรงค์ให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต เป็นต้น และรณรงค์ให้ผู้ประกอบธุรกิจดำเนินงานด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยว และทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว

นอกจากนี้ผลการวิจัยของสิน ประภากุล และคณะ (2537 : 96) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวหาดใหญ่ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จ

ของการท่องเที่ยวขนาดใหญ่เป็น สินค้า อาหาร ที่พัก ความสะดวกในการเข้าออกความปลอดภัย สถานที่ท่องเที่ยวกลางคืน สถานที่ท่องเที่ยวกลางวัน และกีฬา ตามลำดับ และโฉมหน้าการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนไปจากเดิมปี พ.ศ. 2522 ที่มีเรื่องเพศ และสินค้าหนีภาษี เป็นปัจจัยหลัก มาเป็นสินค้าอาหาร ที่พัก ตามลำดับ ในเรื่องเพศ ได้ตกอยู่อันดับที่ 6 (แหล่งท่องเที่ยวกลางคืน) และผลการวิจัยของอาทิ ครูศากยวงศ์ (2545 : 131) ได้ศึกษาธุรกิจท่องเที่ยวชายแดนไทย-มาเลเซีย พบว่ามิติด้านสิ่งแวดล้อม มิติด้านสถานที่ท่องเที่ยว มิติด้านสถานที่พัก มิติด้านอาหารบริโภค มิติด้านราคาสินค้า มิติด้านสินค้าอุปโภคบริโภค มิติด้านความซื่อสัตย์ และมิติด้านความปลอดภัย มีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวชายแดนไทย-มาเลเซีย ในระดับปานกลาง ส่วนมิติด้านการให้บริการ มีส่วนช่วยส่งเสริมพัฒนาธุรกิจ ท่องเที่ยวชายแดนไทย-มาเลเซียในระดับดี

ความร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง เช่นเดียวกับกับการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เพราะเมื่อมีการพัฒนาแล้วจำเป็นจะต้องมีการอนุรักษ์ควบคู่กันไปเสมอ สิ่งแวดล้อม หมายถึง สิ่งที่อยู่รอบ ๆ ตัวทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิตที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและสิ่งที่เกิดขึ้นจากมนุษย์สร้าง ซึ่งสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่การท่องเที่ยวใช้เป็นทรัพยากร และถือเป็นสินค้าหลักทางการท่องเที่ยวทำให้การท่องเที่ยวมีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมอย่างใกล้ชิด ดังนั้น ถ้าสิ่งแวดล้อมถูกทำลาย การท่องเที่ยวก็ถูกทำลายเช่นกัน ดังนั้น ควรมีการพัฒนา/พิทักษ์ทรัพยากรสิ่งแวดล้อมที่เป็นพื้นฐานการท่องเที่ยว (มาฆะ ขิตตะสังคะ และคณะ, 2549 : 41) เช่น การรักษาสภาพแวดล้อมโดยการรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้/ดอกไม้และ ส่งเสริมฟื้นฟูขนบธรรมเนียมประเพณีการพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวและประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว การออกมาตรการควบคุมผลกระทบ/รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาที่ดินขยะ น้ำ อากาศ จากสถานประกอบการ นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น การสนับสนุนการอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมทุกรูปแบบ เช่น การจัดงานประเพณี การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ เพื่อดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น และการประเมินผลกระทบทางการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548 : 20-22) ที่กล่าวว่าการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต้องพัฒนาสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวให้อยู่ในสภาพเดิมหรือดีกว่าเดิม และป้องกันผลกระทบ ด้านลบจากการท่องเที่ยว โดยต้องมีการติดตามประเมินผลกระทบจากการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกับ Ralph Buckley ที่เห็นว่าการจัดการการท่องเที่ยวต้องเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม การจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขต นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวความคิดของดวงเนตร กรี่เงิน (2547 : 1-2) กล่าวว่าเป้าหมายหลักของการพัฒนาและการจัดการสิ่งแวดล้อม คือความยั่งยืนยาวนาน โดยการพัฒนาแบบยั่งยืนนั้นจะอยู่ภายใต้การนำ

เอาทรัพยากรทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ มนุษย์ การเงิน และกายภาพ มาจัดการเพื่อก่อให้เกิดความมั่งคั่ง ความกินดีอยู่ดี และความสุขสมบูรณ์ที่เพิ่มขึ้น การพัฒนาแบบยั่งยืนจึงขึ้นอยู่กับจัดการทางสิ่งแวดล้อมที่ถูกต้องและเหมาะสมหรือการพัฒนาที่อยู่ภายใต้ขีดจำกัดทางนิเวศซึ่งครอบคลุมถึงการพัฒนากองทุนที่ยืดหยุ่น และผลการวิจัยของรณนพการจ คองอินทร์ (2544 : 5) ที่ได้ศึกษาศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เชิงเกษตรเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านนาตีนตำบลอ่าวนาง อำเภอเมืองจังหวัดกระบี่ พบว่า บทบาทผู้นำของชุมชนในด้านการให้คำปรึกษาด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรมีความสัมพันธ์กับศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อพัฒนาแบบยั่งยืนสรุปได้ดังนี้ คือรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมสนับสนุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ความร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับสูง การพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวเป็นตลาดที่กำลังได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยว องค์กรของรัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว นักอนุรักษ์และบุคคลทั่วไปที่รักธรรมชาติ และต้องการรักษาสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน การมองตลาดการท่องเที่ยวจึงมีสองด้าน คือด้านตลาดที่ต้องการมีสิ่งดึงดูดใจใหม่ๆ ที่เป็นเหมือนผลิตภัณฑ์ในการเสนอขายกับด้านที่ตลาดเป็นสื่อ นำคนเข้าไปสัมผัส เรียนรู้ และร่วมรักษาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยว กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน จึงเป็นการประสานแนวคิดทั้งสองเข้าด้วยกัน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2540 : 1) แนวทางการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว คือการใช้สื่อในการส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น การโฆษณาทางโทรทัศน์ วิทยุ วารสาร หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ แผ่นพับ แผ่นป้าย การบอกต่อ เป็นต้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภารวรรณ พุทธสงกรานต์ (2548 : 194-204) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องศักยภาพของจังหวัดราชบุรีในการจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน พบว่า การเสริมสร้างศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน ต้องอาศัยศักยภาพด้านบริการข้อมูลท่องเที่ยว ป้ายบอกทางแหล่งท่องเที่ยว แผนที่แหล่งท่องเที่ยวข้อมูลท่องเที่ยวคู่มือ แหล่งท่องเที่ยว การให้บริการข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวทางอินเทอร์เน็ตอยู่ในระดับสูง การสร้างตลาดท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิต และชุมชน การไปทำตลาดการท่องเที่ยวที่ต่างประเทศร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อแนะนำการท่องเที่ยวและศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่น การโรดโชว์ การจัดนิทรรศการ การประชุมสัมมนาการท่องเที่ยว เป็นต้น และการวิเคราะห์แนวโน้มของตลาดท่องเที่ยวทั้งความต้องการ ปัจจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยว กลยุทธ์คู่แข่ง และความได้เปรียบเสียเปรียบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดในเรื่องของพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเชอร์เลย์ อีเบอร์ (Shirley Eber, 1992 : 35) ได้อธิบายถึงหลักการพื้นฐานของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยการตอบสนองการตลาดท่องเที่ยว เป็นการเตรียมข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวอย่างพร้อมมูลเพื่อเผยแพร่ไปยังนักท่องเที่ยวให้เข้าใจ และเคารพในสิ่งแวดล้อม ธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว

อีกทั้งช่วยยกระดับความพอใจของนักท่องเที่ยว และการวิจัยและติดตามตรวจสอบ เพื่อช่วยในการแก้ไขปัญหาและเพิ่มผลประโยชน์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว และนักลงทุน

นอกจากนี้นโยบายด้านการท่องเที่ยวและบริการของรัฐบาลอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ 1 (อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ, 2551 : 2-22) ได้อธิบายไว้ว่า การเร่งสร้างความเชื่อมั่นให้แก่นักท่องเที่ยวต่างชาติและเร่งรัดมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยว โดยการดำเนินการร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชนในการประชาสัมพันธ์ดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ด้านการตลาด และกำหนดกลยุทธ์การประชาสัมพันธ์ เพื่อสนับสนุนจุดขายที่มีความโดดเด่นของไทย ให้เป็นศูนย์กลางระดับโลก โดยเฉพาะความพร้อมของการให้บริการทางด้านศูนย์กลางการประชุมและแสดงสินค้าระหว่างประเทศ และศูนย์กลางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รวมทั้งส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์ เพื่อยกระดับแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักทั่วโลก รวมไปถึงการกำหนดแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ก็มีการกำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันเช่นกัน

ความร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางในการพัฒนาการท่องเที่ยวจำเป็นต้องมีการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งเจ้าหน้าที่ของภาครัฐและองค์กรเอกชน สถานประกอบการภาคเอกชน ประชาชนโดยทั่วไป นักท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว และชุมชน ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญต่อการศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของทรัพยากรท่องเที่ยวแล้วสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ต่อไป คือ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548 : 185) การประชุมระดมสมอง/อภิปรายกลุ่มของผู้เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันคิดและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน การให้ความรู้/สาธิตให้ผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งการดูแลรักษา การจัดให้มีการบรรยาย การบริการข้อมูล บริการตอบคำถาม และงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ นอกจากนี้ควรมีป้ายบอกทาง แผ่นป้าย แผ่นพับ ฯลฯ ให้นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกำธร ศรีน้อย (2544 : 56) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบความร่วมมือของภาคเอกชนกับภาครัฐในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษา ธุรกิจโรงแรมในจังหวัดนครราชสีมาพบว่า การประสานความร่วมมือในการส่งเสริมประชาสัมพันธ์รณรงค์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้กับประชาชนให้เข้าใจ และมีส่วนร่วมในกระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ทั้งร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมปฏิบัติ และตรวจสอบ ตลอดจนการได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อันจะนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่ยั่งยืนและคุณภาพชีวิตของประชาชนที่ดีขึ้น และการไปในแหล่งท่องเที่ยวจริง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนำมาปรับปรุง

การท่องเที่ยวของตน ซึ่งได้สอดคล้องกับแนวความคิดของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (กองวางแผนโครงการ, 2540 : 1) ที่เห็นว่าการพัฒนาด้านการให้การศึกษา สร้างจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศร่วมกัน มากกว่าการมุ่งเน้นความเจริญทางเศรษฐกิจ และการมีรายได้เพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ การพัฒนาต้องเป็นการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยรวม เพื่อให้มีบทบาทและทิศทางการเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสม ในการส่งเสริมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ด้วยการให้กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นสื่อกลางทางการศึกษาและการเรียนรู้ด้านระบบนิเวศของนักท่องเที่ยว และสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์แก่ผู้เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน และประชาชนโดยทั่วไป ในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญต่อการศึกษา เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศของทรัพยากรท่องเที่ยว แล้วสร้างจิตสำนึกที่ดีต่อการอนุรักษ์ต่อไป

และความร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ให้ความสำคัญต่ำที่สุดซึ่งให้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ตามลำดับ จะเห็นได้ว่าการวางแผนจะได้รับความร่วมมือในลำดับที่ต่ำที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่นั้น จะเป็นแผนที่เกิดจากความร่วมมือและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนน้อยมาก ส่วนใหญ่จะเป็นแผนการพัฒนาของเทศบาลนครหาดใหญ่ที่สอดคล้องกับแนวนโยบายของผู้นำในแต่ละสมัย หรืออาจจะเป็นแผนที่ต่อเนื่องจากในอดีต รวมทั้งแผนที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล ซึ่งในการวางแผนแต่ละครั้งไม่ได้มีการเชิญภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเข้าไปคุยหรือเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบ่อยนัก รวมทั้งภาคส่วนต่างๆ ก็ไม่ได้ให้ความสนใจหรือเอาใจใส่กับการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเพราะถือว่าเป็นเพียงหน้าที่ของหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่นเท่านั้น ซึ่งอันที่จริงแล้วนั้น การวางแผนควรจะเป็นการกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในทุกๆ ด้าน ดังนั้น การวางแผนจึงจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประชาชน และองค์กรต่างๆ ในท้องถิ่น (จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ, 2527 : 106) ในการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่เพื่อให้สอดคล้อง/เหมาะสมกับสภาพและแนวทางการดำเนินการของท้องถิ่น โดยยึดแนวทางที่ให้ภาคประชาชน และเอกชนเข้ามาร่วมวางแผนพัฒนาร่วมกันให้มากที่สุด เช่นการเสนอปัญหา/ความต้องการ/มาตรการการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการท่องเที่ยว การเข้าร่วมวิเคราะห์/ตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาและออกมาตรการการพัฒนาการท่องเที่ยว การจัดหาการให้ข้อมูล และจัดเก็บข้อมูล/วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว การร่วมกันกำหนดแหล่งท่องเที่ยว การจัดงานเทศกาล ประเพณี และสินค้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และเวลา และการร่วมดำเนินการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของซุมคักดี อินทร์รักษ์ (2546 : 17) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง เพื่อรองรับการพัฒนาเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) พบว่าความร่วมมือในด้านการวางแผน ด้านการปฏิบัติ

ด้านการตรวจสอบและประเมินผล และด้านการปรับปรุงพัฒนา มีลักษณะอยู่ในระดับร่วมปรึกษาหารือ ซึ่งเป็นขั้นเริ่มต้น ภาครัฐควรมีการกำหนดนโยบายและทิศทางร่วมกับภาคเอกชน และภาคเอกชนควรร่วมมือในการให้คำปรึกษาหารือ ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการ และร่วมใช้ผลผลิตให้สามารถพัฒนาอุตสาหกรรมและขีดความสามารถในการผลิต โดยการพัฒนาฝีมือแรงงานให้มีศักยภาพเพิ่มขึ้น

นอกจากนี้แชร์ลีย์ อีเบอร์ (1992 : 35) กล่าวว่า การวางแผนระหว่างกันจะต้องมีการปรึกษาหารือกันระหว่างผู้เชี่ยวชาญและสาธารณชนอย่างสม่ำเสมอ ไม่ว่าจะเป็นระหว่างรัฐบาล ผู้ประกอบการเอกชน ประชาชนท้องถิ่น องค์กร และสถาบันชุมชนที่เกี่ยวข้อง เพื่อเข้าร่วมไปในทิศทางเดียวกัน เช่น การวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคในการดำเนินงาน การเสนอปัญหา/ความต้องการ การร่วมกำหนดการใช้ทรัพยากร ทา ให้ และจัดเก็บข้อมูล วัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ แนวทาง การดำเนินงานทั้งด้านการพัฒนาและฟื้นฟู กฎระเบียบของแต่ละกิจกรรม การตัดสินใจ ร่วมแก้ ปัญหา และลดข้อขัดแย้งในผลประโยชน์ การประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น ทั้งทางด้านบวกและด้านลบการดำเนินโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวที่จะมีต่อสิ่งแวดล้อมทุกด้านทั้งด้านทรัพยากรท่องเที่ยว เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อหาทางป้องกันผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้น หรือให้เกิดขึ้นน้อยที่สุด อันจะช่วยขยายศักยภาพการท่องเที่ยวในระยะยาว (สรุประเสริฐวงศ์ชะอุ่ม, 2544 : 39) รวมทั้งการร่วมดำเนินการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยว เทศบาลนครหาดใหญ่ เป็นต้น และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (กองวางแผนโครงการ, 2540 : 1) กล่าวไว้ในนโยบายหลักการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศว่าการวางแผนพัฒนาควรมีประชาชนเป็นตัวแทนคณะกรรมการร่วมในทุกระดับ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะซึ่งสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ได้ดังนี้

1. ภาครัฐ เอกชน และภาคชุมชน ควรให้ความสำคัญกับการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ให้มากขึ้น โดยภาครัฐก่อนมีการดำเนินการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว ควรมีการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ภาคส่วนต่างๆ ในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นภาคเอกชน และภาคชุมชนทราบ เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้เข้าร่วมเสนอปัญหา วางมาตรการ ตัดสินใจ และติดตามประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกันอย่างเต็มที่และเต็มใจ เนื่องจากภาคเอกชนและภาคชุมชนไม่ทราบและใส่ใจกับการเข้าร่วมวางแผน เพราะถือว่ามีหน้าที่เพียงปฏิบัติ โดยให้การวางแผนเป็นหน้าที่ของเทศบาลนครหาดใหญ่ และไม่ได้รับเชิญให้เป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจวางแผนพัฒนาเท่าที่ควร

2. ภาครัฐ เอกชน และภาคชุมชน ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวทั้งขององค์กรตนเองและนักท่องเที่ยว โดยการร่วมกันคิด ร่วมสร้างจิตสำนึกให้มีความรู้ การดูแลรักษา การบรรยาย การบริการข้อมูล/ตอบคำถาม ไม่ควรปล่อยให้เจ้าหน้าที่ขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง เพราะว่าการพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่เป็นหน้าที่ของทุกคน และทุกคนเป็นเจ้าของท้องถิ่นนี้

3. การพัฒนาการท่องเที่ยวมีการแข่งขันกันมากขึ้น ดังนั้น ทุกองค์กรจำเป็นต้องร่วมมือกันในทุกด้าน เพื่อสร้างจุดเด่นทางการท่องเที่ยวให้แก่เทศบาลนครหาดใหญ่และทำให้การท่องเที่ยวของหาดใหญ่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง ไม่หยุดชะงัก อันจะส่งผลให้ระบบเศรษฐกิจดีขึ้น ประชาชนในท้องถิ่นก็จะมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นด้วย

4. เทศบาลนครหาดใหญ่ จะต้องมีการจัดการที่เป็นระบบ ทั้งด้านการวางแผน ที่รัดกุมและมาจากความคิดเห็นของทุกองค์กรในท้องถิ่น การพัฒนาทรัพยากรทางการบริหารที่มีประสิทธิภาพอันจะส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีประสิทธิผลและยั่งยืน การมีผู้นำที่มีศักยภาพและเป็นนักบริหารมืออาชีพ และการให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างจริงจัง และแท้จริง

2. ปัญหาที่พบจากการวิจัย

1. ผู้ตอบแบบสอบถามไม่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม อันเนื่องมาจากเหตุผลหลายประการ เช่น ติดธุระ/ไม่ต้องการตอบแบบสอบถามให้ เพราะเกิดความเบื่อหน่ายในการตอบข้อความที่มีจำนวนมาก หรือผู้ตอบแบบสอบถามบางท่านไม่สามารถอ่านหนังสือได้ ผู้วิจัยจึงต้องทำการอ่านข้อความให้ฟังแทน

2. เมื่อทำการเก็บข้อมูลจริง พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ทำการแบ่งเพื่อสุ่มกลุ่มตัวอย่างกับกลุ่มตัวอย่างจริงมีความคลาดเคลื่อนกัน คือกลุ่มตัวอย่างที่ไปเก็บจริงมีลักษณะอยู่ด้วยกัน แต่กลุ่มตัวอย่างในการแบ่งในชั้นแรกแยกกัน เช่น การค้าขายกับสะสมควรอยู่ด้วยกัน เพราะสะสมไว้เพื่อขาย

3. องค์กรประชาชนบางองค์กรอยู่นอกเขตเทศบาล จึงจำเป็นต้องลดจำนวนลง

4. การตอบแบบสอบถามล่าช้า จึงต้องเสียเวลาในการรอเก็บคืนแบบสอบถาม

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน ดังนั้น สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปผู้วิจัยเห็นว่าควรที่จะศึกษาในเรื่องต่อไปนี้เพิ่มเติม

1. เนื่องจากการศึกษาวิจัยของผู้วิจัยเป็นการศึกษาความร่วมมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ในภาพรวม ซึ่งสามารถจะใช้เป็นแนวทางการศึกษา

ในเรื่องความร่วมมือด้านย่อยๆ ได้อีก 6 ด้าน คือ การร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน การร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน การร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน การร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน การร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่ และการร่วมมือให้การศึกษาศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

2. ควรศึกษาวิจัยความร่วมมือเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนเพิ่มเติมในเชิงลึก หรือการศึกษาในเชิงคุณภาพ เพื่อให้ทราบถึงคำตอบของความร่วมมือในอีกมิติหนึ่งผ่านแนวความคิดของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กมล รัตนวิระกุล. 2549. การพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
แห่งประเทศไทย.
- กรรณิกา ชมดี. 2524. “การมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ : ศึกษาเฉพาะกรณี โครงการสารภี ตำบลท่าช้าง อำเภอวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- กฤษ เพิ่มทันจิตต์. 2536. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการเกิดเป็นเมือง. กรุงเทพมหานคร : ศรีเอทีฟพับลิชชิ่ง.
- กัญญา โพธิวัฒน์. 2547. “ความร่วมมือ เส้นทางสู่ชุมชนแห่งการเรียนรู้”, วารสารครุศาสตร์. 4, 4 (กุมภาพันธ์), 2-9.
- กัลยา วานิชย์บัญชา. 2546. การใช้ SPSS for Window ในการวิเคราะห์ข้อมูล. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2540. “สรุปนโยบายแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” เอกสารประกอบการวางแผนการท่องเที่ยว เล่มที่ 1. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. 2540. “สรุปนโยบายแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” เอกสารประกอบการวางแผนการท่องเที่ยว เล่มที่ 2. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- _____. 2545. “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”, การท่องเที่ยว. 18, 1 (มกราคม-มีนาคม), 14-17.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2551. ความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. 2538. หลักการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.
กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

กำธร ศรีน้อย. 2544. “รูปแบบความร่วมมือของภาคเอกชนกับภาครัฐในการส่งเสริม
การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาธุรกิจโรงแรมในจังหวัดนครราชสีมา”,
วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

กุลวรา..สุวรรณพิมล. 2548. หลักการมีคฤเทศก์. กรุงเทพมหานคร : แสงดาว.

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักงาน. 2551. การจัดตั้งเทศบาล. กรุงเทพมหานคร
: กระทรวงศึกษาธิการ.

คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, สำนักงาน. 2543. แนวทางการพัฒนา
เมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน. ม.ป.ท : ม.ป.พ..

_____. 2551. การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน : เมืองน่าอยู่. ม.ป.ท : ม.ป.พ..

จริญญา เกียรติลักษณ์ชัย. 2549. แนวโน้มสถานการณ์การท่องเที่ยวในปี 2549.
กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ. 2526. การบริหารงานพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : สถาบัน
บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จิราภรณ์ อัมพรพรวดี. 2547. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร :
มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

จำลอง โพธิ์บุญ. 2543. “ทำชุมชนเมืองของไทยให้น่าอยู่”, วารสารพัฒนบริหารศาสตร์.
40, 4 (เมษายน), 87-110.

- จุฑามาศ จิเจริญ. 2545. “บทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาการท่องเที่ยว ศึกษาเฉพาะกรณี องค์การบริหาร ส่วนตำบล จังหวัดเลย”, ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา สำนักงานบัณฑิตศึกษา สถาบันราชภัฏเลย.
- จุลสัน ทันอินทร์อาจ. 2541. “การเปลี่ยนแปลงบทบาทความร่วมมือระหว่างประเทศไทย”, วารสารแรงงานสัมพันธ์. 39, 4 (สิงหาคม), 46.
- ชลัช จงสีบพันธ์. 2548. เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารท้องถิ่น หน่วยที่ 1-7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : นนทบุรี.
- ชาญวิทย์ ไกรฤกษ์. 2542. “การบริหารจัดการที่ดีกับความร่วมมือจากหุ้นส่วนในสังคม”, วารสารข้าราชการ. 44, 4 (กรกฎาคม-สิงหาคม), 66-81.
- ชุมศักดิ์ อินทร์รักษ. 2546. “ความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับภาคเอกชนในการพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดภาคใต้ตอนล่าง เพื่อรองรับการพัฒนาเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA)”, หอจดหมายเหตุ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี. 6, 11 (พฤศจิกายน), 17.
- ฐณผการจ คงอินทร์. 2544. “ศักยภาพของชุมชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการพัฒนาแบบยั่งยืน : กรณีศึกษาบ้านนาตึน”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ณัฐจิรา อำพลพรรณ. 2548. รายงานสถานการณ์และแนวโน้มการท่องเที่ยวโลก. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ดวงจันทร์ อาภาวัชรุตม์ เจริญเมือง. 2545. เมืองยั่งยืนแนวคิดและประสบการณ์ของตะวันตก. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- _____. 2547. เมืองยั่งยืนในเอเชีย แนวคิดประสบการณ์จากเมืองนาราและบาห์ลี. เชียงใหม่ : สถาบันวิจัยสังคม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ดวงเนตร กรี่เงิน. 2547. การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism).

กรุงเทพมหานคร : สถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (ISMED).

ติน ปรัชญพฤกษ์. 2545. การบริหารการพัฒนา : ความหมาย เนื้อหา แนวทาง และปัญหา.

พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ตุลยา เจริญทอง. 2550. “ความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และความเครียดในการทำงาน : กรณีศึกษาพนักงานการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย สำนักงานใหญ่ส่วนกลาง”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ทศพล กฤตยพิสิฐ. 2549. ความหมายของการพัฒนาในแผนพัฒนาที่เปลี่ยนแปลงไป.

กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เทคโนโลยีและสารสนเทศ, สำนักคดี. 2549. ประมวลเหตุระเบิดหาดใหญ่.

กรุงเทพมหานคร : กรมสอบสวนคดีพิเศษ กระทรวงยุติธรรม.

เทศบาลนครหาดใหญ่. 2549. ยุทธศาสตร์การพัฒนา. สงขลา : เทศบาลนครหาดใหญ่.

_____. 2550. ยุทธศาสตร์การพัฒนา. (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก

<http://www.hatyaicity.go.th/content/strategy.php> [14 กันยายน 2550].

_____. 2552. บทบาทหน้าที่. (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก

<http://www.hatyaicity.go.th/index.php?options=duty&mode=duty>
[3 มีนาคม 2552].

_____. 2552. ปฏิทินกิจกรรม. (ออนไลน์). สืบค้นได้จาก

<http://www.hatyaicity.go.th/index.php?options=content&mode=festival&page=2>
[24 กุมภาพันธ์ 2552].

เทศบาลนครหาดใหญ่และสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ. 2542.

การศึกษาโครงการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเมืองและการพัฒนาผังเมือง นครหาดใหญ่และปริมณฑลใน 20 ปีข้างหน้า (พ.ศ. 2542-2562). สงขลา : เทศบาลนครหาดใหญ่และสถาบันที่ปรึกษาเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพในราชการ.

เทศบาลเมืองพระประแดง. 2551. บทบาทของเทศบาลในการพัฒนา. สมุทรปราการ : เทศบาลเมืองพระประแดง.

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, บมจ. 2544. ครึ่งปีหลัง 48 ทิศทางท่องเที่ยวไทย (ตอน 1).
กรุงเทพฯ : ธนาคารกรุงศรีอยุธยา.

ธเนศวร์ เจริญเมือง. 2548. 100 ปี การปกครองท้องถิ่นไทยพ.ศ. 2440-พ.ศ. 2540.
กรุงเทพมหานคร : โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ธีระพงษ์ แก้วหาวงษ์. 2541. “การพัฒนารูปแบบความร่วมมือระหว่างภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชนในการนำนโยบายการสาธารณสุขมูลฐานไปสู่การปฏิบัติระดับจังหวัด”,
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ธีรภัทร แก้วจันทน์. 2543. “ความร่วมมือของเกษตรกรต่อการดำเนินการจัดรูปที่ดินที่รูปแบบ
ประชาอาสาของจังหวัดสิงห์บุรี”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธีรารักษ์ โพธิ์สุวรรณ. 2531. “ศึกษากระบวนการกำหนดนโยบายและแผนการประชาสัมพันธ์
เพื่อการพัฒนาในประเทศไทย”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์
และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

นโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร, สำนัก. 2549. สรุปสาระสำคัญแผนพัฒนา
กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 6 พ.ศ. 2545-2549 ฉบับสำหรับผู้บริหาร.
กรุงเทพมหานคร : สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร.

นิคม จารุมณี. 2544. การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร :
โอเดียนสโตร์.

- นิตยา เงินประเสริฐศรี. 2540. ทฤษฎีองค์การ : แนวทางศึกษาเชิงบูรณาการ.
กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- นิภาวรรณ พุทสงกรานต์. 2548. ศักยภาพของจังหวัดราชบุรีในการจัดการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : วิชาการการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ
มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- นิยม รัฐอมฤต. 2541. วิกฤตต้มยำกุ้ง. กรุงเทพมหานคร : ฐานข้อมูลการเมืองการปกครอง
สถาบันพระปกเกล้า.
- บรรเจิด อารีกุลชัย และสมจิตร วิภาวินุกูล. 2521. รายงานการวิจัยเรื่องการประยุกต์สถิติ
ในการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. สงขลา :
ภาควิชาคณิตศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- บุญนาค ตีวกุล. 2545. เมืองและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. 2548. การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร :
เพรสแอนด์ดีไซน์.
- บุปผา พิกุลแก้ว และคณะ. 2550. รายงานการวิจัยเรื่องโครงการแนวทางการมีส่วนร่วม
ของภาคธุรกิจในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติอย่างยั่งยืน
บนพื้นที่เกาะช้าง กิ่งอำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ชุดโครงการธนาคาร
ข้อมูลเพื่อการพัฒนาและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กรณีศึกษา
กลุ่มจังหวัดบูรพา (เกาะช้าง). กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย (สกว.).
- เบญจา จันทรและคณะ. 2548. “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมชุมชนท้องถิ่น
ในการบริการจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง
จังหวัดราชบุรี”, วารสารงานวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
ราชมงคลธัญบุรี. 9, 1 (กันยายน-ธันวาคม), 35.

ประชัน วัลลิโก. 2528. “เงื่อนไขความร่วมมือระหว่างรัฐกับเอกชน”, นิตยสารท่าเรือ.
32, 329 (มิถุนายน), 21-22.

ประชาสัมพันธ์โครงการ Amazing Thailand 1998-1999, ฝ้าย. 2540. รายงาน
การประชุมหน่วยงานภาคเอกชนเพื่อร่วมรณรงค์และประชาสัมพันธ์
ปีท่องเที่ยวไทย 2541-2542. กรุงเทพมหานคร : คิธ แอนด์ คิน ฯ.

ประทาน คงฤทธิศึกษากร. 2525. ทฤษฎีการปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร :
คณะรัฐศาสตร์ สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร.

ประภาส อินทนปสานัน. 2549. “การบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบชุมชนมีส่วนร่วม
กรณีศึกษาหมู่บ้านโคกโก่ง อำเภอภูฉิมรายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์”,
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต การบริหารการพัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประวิตร ชูศิลป์. 2544. การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ : สถาบันราชภัฏ.

ประเวศ วะสี. 2536. การศึกษาชาติกับภูมิปัญญาท้องถิ่น : ภูมิปัญญาชาวบ้านกับการพัฒนา
ชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : อัมรินทร์พรินติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

_____. 2541. ประชาคมตำบล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : มติชน.

ประสาธ หลักศิลา. 2529. สังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ก้าวหน้า.

ประหยัด ตะคอนรัมย์. 2544. “แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน : กรณีศึกษาตลาด
ริมน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม”, วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต
สาขาวิชาการวางแผนเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.

ประหยัด หงษ์ทองคำ. 2526. การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนา
พานิชย์.

ปรีชา แดงโรจน์. 2544. อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสู่ศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร :
ไพล์ แอนด์ โพลี.

- ปาริชาติ วลัยเสถียร และคณะ. 2546. กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา.
พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร : อูษาการพิมพ์.
- พนิดา พุพิพิธ. 2548. “ความร่วมมือระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดจันทบุรี”,
วิทยานิพนธ์พัฒนาชุมชนมหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระครูสุนทรธรรมโสภณ (วิเชียร ปญญาวุฑโฒ). 2548. การใช้จิตวิทยาเพื่อพัฒนาชุมชน.
นครปฐม : มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์.
- พระครูสุนทรธรรมโสภณ (วิเชียร ปญญาวุฑโฒ). 2550. การพัฒนาแบบประดัดบโลงศพ.
นครปฐม : มหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตสิรินธรราชวิทยาลัยในพระราชูปถัมภ์.
- พระมหาเนติวุฒิ เคารพปรัชญา. 2550. “ความร่วมมือของพระสงฆ์กับองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่น : กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลสุเทพ อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมือง
และการปกครอง มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531. การวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพมหานคร : สำนักทดสอบ
ทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- พัฒนาการท่องเที่ยว, สำนักงาน. 2547. ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ
ปี 2547. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- _____. 2548. ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศปี 2548.
กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- _____. 2549. ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศปี 2549.
กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- _____. 2550. ข้อมูลสถิตินักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศปี 2550.
กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

- พัฒนาการท่องเที่ยว, สำนักงาน. 2551. รายงานเรื่องยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวอำนาจหน้าที่ของสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.
- พัฒนาชุมชน, ฝ่าย. 2552. รายชื่อประธานชุมชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครหาดใหญ่. สงขลา : กองสวัสดิการสังคมเทศบาลนครหาดใหญ่ เทศบาลนครหาดใหญ่.
- พชนี วรกวิน. 2542. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยครูจันทระเกษม.
- พิเชษฐ สวัสดิ์. 2547. “แนวทางการประสานความร่วมมือการฝากฝึกในกิจการในสถานประกอบการ กรณีศึกษา ศูนย์พัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัดพัทลุง”, ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (การศึกษานอกระบบ).
- เพชรศรี นนท์ศิริ. 2551. รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวชนบทของประเทศไทย : การถ่ายทอดองค์ความรู้จากประสบการณ์ในประเทศฝรั่งเศส. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ไพฑูรย์ เครือแก้ว. 2528. ลักษณะสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์.
- ไพบูรณ์ วัฒนศิริธรรม. 2544. สำนักไทยที่พึงปรารถนา. กรุงเทพมหานคร : คุรุสภา.
- ไพโร พัฒโน. 2551. เอกสารบรรยายสรุปแผนพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่. สงขลา : เทศบาลนครหาดใหญ่.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. 2530. “แนวปฏิบัติในการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐบาลและเอกชนเพื่อการพัฒนา”, เศรษฐกิจ. 82, 8 (สิงหาคม), 27-35.
- ภาณุมาศ นนทพันธ์. 2550. การรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นขององค์กรภาคประชาชนเพื่อจัดทำฐานข้อมูลสุขภาพ. สงขลา : สถาบันวิจัยระบบสุขภาพภาคใต้ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- มงคล ตำนานินทร์ และคณะ. 2533. รายงานการวิจัยเรื่องประสบการณ์และผลกระทบของการพัฒนาชนบทและศักยภาพชุมชนในภาคอีสาน. ขอนแก่น : ม.ป.ท..

มาฆะ ขิตตะสังคะ และคณะ. 2549. รายงานการวิจัยเรื่องโครงการบทเรียนจากกระบวนการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวโดยภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อการจัดการเชิงพื้นที่ อย่างยั่งยืนจังหวัดเชียงราย. สำนักงานประสานงานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).

ยุทธ ไถยวรรณ. 2550. การสร้างเครื่องมือวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. 2525. การพัฒนาชุมชน : เอกสารประกอบการบรรยายวิชาการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

_____. 2526. หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : อนุเคราะห์ไทย.

รสคนธ์ รัตนเสริมพงศ์. 2548. เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารท้องถิ่น หน่วยที่ 1-7 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

_____. 2548. เอกสารการสอนชุดวิชา การบริหารท้องถิ่น หน่วยที่ 8-15 มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาวิทยาการจัดการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : สุโขทัยธรรมาธิราช.

รสสุคนธ์ กังวาลเลิศ. 2548. รายงานการวิจัยเรื่องความร่วมมือในการพัฒนางานสาธารณสุขชายแดนไทย-พม่า ระหว่างหน่วยงานสาธารณสุขภาครัฐและองค์กรเอกชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานนโยบายและแผน กระทรวงสาธารณสุข.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2542. พจนานุกรมศัพท์ทางสังคมวิทยา. กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์.

_____. 2522. พจนานุกรมภาษาไทย. กรุงเทพมหานคร : รุ่งศิลป์การพิมพ์.

เรวัตร์ ชาตรีวิศิษฐ์. 2539. การบริหารองค์การยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร : ธรรมนิติ.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2538. เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ชมรมเด็ก.

เลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, สำนักงาน. 2551. พระราชบัญญัตินโยบายการท่องเที่ยว
แห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : รัฐสภา.

วัน เดชพิชัย. 2535. คู่มือการวิจัยและประเมินโครงการทางการศึกษาและพฤติกรรมศาสตร์.
ปัตตานี : มนตรีบริการ.

วางแผนโครงการ, กอง. 2540. “สรุปนโยบายแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”
เอกสารประกอบการวางแผนการท่องเที่ยว เล่มที่ 1. กรุงเทพมหานคร :
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

_____. 2540. “สรุปนโยบายแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” เอกสาร
ประกอบการวางแผนการท่องเที่ยว เล่มที่ 2. กรุงเทพมหานคร :
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

วิเคราะห์นโยบายและแผน, กลุ่มงาน. 2529. แผนพัฒนาเทศบาลเมืองหาดใหญ่
ระยะปานกลาง 5 ปี (พ.ศ. 2530-2534). สงขลา : กลุ่มงานวิเคราะห์นโยบาย
และแผนเทศบาลเมืองหาดใหญ่.

_____. 2530. แผนพัฒนาเทศบาลเมืองหาดใหญ่ประจำปีพ.ศ. 2531. สงขลา :
กลุ่มงานวิเคราะห์นโยบายและแผน เทศบาลเมืองหาดใหญ่.

_____. 2539. จุดหมายและแนวทางการพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่ระยะยาว 10 ปี
(พ.ศ. 2540-2549). สงขลา : กลุ่มงานวิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลนคร
หาดใหญ่.

_____. 2539. แผนพัฒนาเทศบาลนครหาดใหญ่ระยะปานกลาง 5 ปี (พ.ศ. 2540-
2544). สงขลา : กลุ่มงานวิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลนครหาดใหญ่.

วิเคราะห์นโยบายและแผน, กลุ่มงาน. 2549. แผนพัฒนาสามปี (2549-2551). สงขลา :
กลุ่มงานวิเคราะห์นโยบายและแผนเทศบาลนครหาดใหญ่.

วิชาการและแผน, กอง. 2551. ยุทธศาสตร์การพัฒนาในปัจจุบัน (พ.ศ. 2551-2554).
สงขลา : กองวิชาการและแผน เทศบาลนครหาดใหญ่.

วิฑูรย์ ปัญญากุล. 2534. การพัฒนาต้องมาจากประชาชน : เวทีชาวบ้าน. พิมพ์ครั้งที่ 2.
สมุทรปราการ : พิมพ์ลักษณ์.

วิรัช ธีรพันธุ์เมธี. 2539. “เทศบาล”, จดหมายข่าวราชบัณฑิตยสถาน. 6, 57
(กุมภาพันธ์), 35.

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. 2546. การบริหารและจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมือง.
กรุงเทพมหานคร : โฟร์เฟซ.

_____. 2549. การพัฒนาเมืองและชนบทประยุกต์. กรุงเทพมหานคร :
ฟอร์เฟซ.

วิรินดา เจริญรัตน์. 2549. “บทบาทการเป็นเจ้าบ้านที่ดีในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในจังหวัด
อำนาจเจริญ”, วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศาสตร์เพื่อ
การพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

ศักดิ์ศิริ นันตะสุข และคณะ. 2550. รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาศักยภาพของคนใน
ท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้
โครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่
อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดอีสานใต้. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานกองทุนสนับสนุน
การวิจัย (สกว.).

ศิราภรณ์ ภูโยชูโต. 2549. “รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยความร่วมมือของ
องค์กรท้องถิ่นและชุมชนบ้านช่วงบुक ตำบลห้วยไร่ อำเภอด่านซ้าย จังหวัดแพร่”,
วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการวิจัยและพัฒนาท้องถิ่น
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

- ศิริชัย พงษ์วิชัย. 2540. การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์. พิมพ์ครั้งที่ 9. ปัตตานี : มนตรีบริการ.
- ศิริกุล กสิวิวัฒน์. 2546. “การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นอย่างไร”, พัฒนาการชุมชน. 42, 6 (มิ.ย.), 19-21.
- ศูนย์รวมข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบล. 2547. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ศูนย์รวมข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ. (ออนไลน์). 9 เมษายน. สืบค้นได้จาก <http://www.thsitambol.net/tambol/search.asp> [15 ธันวาคม 2551].
- ไศรยา หอมชื่น. 2548. การท่องเที่ยวมาเลเซีย (ตอนที่2). กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- ส่งเสริมการท่องเที่ยว, กลุ่มงาน. 2552. ตัวอย่างโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยว. สงขลา : กลุ่มงานส่งเสริมการท่องเที่ยว เทศบาลนครหาดใหญ่.
- ส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, กรม. 2550. รายละเอียดสถานประกอบการภาคเอกชน ในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่. สงขลา : กลุ่มงานส่งเสริมสิ่งแวดล้อมเทศบาลนครหาดใหญ่.
- _____. 2551. การส่งเสริมท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สติ ดีหลี. 2550. “แนวทางการแก้ไขปัญหาการก่อความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้”, วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารจัดการสาธารณะ สำหรับนักบริหาร คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. 2540. โครงการศึกษาเพื่อจัดทำแผนแม่บท การพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ. กรุงเทพมหานคร : สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

- สถาบันส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้. 2549. แนวคิดและความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสังคมไทย สำนักส่งเสริมการศึกษาจากระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.
- สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย. 2549. รายงานการประชุมนายกรัฐมนตรีกับภาคเอกชน ภาคเหนือตอนบนกลุ่มล้านนา (เชียงใหม่ เชียงใหม่ น่าน พะเยา แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง ลำพูน) วันที่ 6 กุมภาพันธ์. เชียงใหม่ : สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย.
- สมิต สัจฉกร. 2546. เทคนิคการประสานงาน. กรุงเทพมหานคร : สายธาร.
- สรรเสริญ วงศ์ชะอุ่ม. 2544. “แนวคิดในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ ชุมชนน่าอยู่”, วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 38, 3 (กันยายน-ธันวาคม), 39.
- สายพิณ ยิ้มอ่อน. 2548. ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไทย. ปทุมธานี : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สิทธิโชค วรรณสันติกุล. 2546. จิตวิทยาสังคม : ทฤษฎีและการประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- สิน ประภากุล และคณะ. 2537. รายงานการวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวขนาดใหญ่. กรุงเทพมหานคร : คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สีดา สอนศรี. 2547. ความร่วมมือส่วนภูมิภาคในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : จากสงครามเย็นสู่โลกาภิวัตน์ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แนวคิด ทฤษฎี และกรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุเทพ เขาวลิต. 2524. หลักการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

- สุระพี อาคมคง. 2550. “รูปแบบความร่วมมือขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคเหนือตอนล่าง”, ปรินญาตุษฎีบัณฑิต (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ยุทธ ไถยวรรณ. 2550. การสร้างเครื่องมือวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต. 2551. รายงานการประชุมเรื่องแนวทางอนาคตภูเก็ตต้องพัฒนาอย่างยั่งยืน อาศัยความร่วมมือทุกฝ่าย วันที่ 2 ธ.ค. ที่ห้องประชุมโรงแรมเมโทรโพล อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต. ภูเก็ต : องค์การบริหารส่วนจังหวัดภูเก็ต.
- อนรรักษ์ อัมพผล. 2529. “แนวทางการร่วมมือระหว่างรัฐบาลและองค์กรเอกชนในการพัฒนาชนบทตามแผนพัฒนา ฯ ฉบับที่ 6”, เศรษฐกิจ. 81, 5 (พฤษภาคม), 114.
- อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ. 2551. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี นายกรัฐมนตรี แถลงต่อรัฐสภา วันจันทร์ที่ 29 ธันวาคม 2551. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- อาคม ใจแก้ว. 2534. ทฤษฎีการพัฒนาประเทศ. ปัตตานี : สำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- _____. 2545. วิธีวิทยาการวิจัยทางรัฐประศาสนศาสตร์. สงขลา : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- _____. 2548. การบริหารการพัฒนาเมือง : แนวคิด ทฤษฎีและปรากฏการณ์. สงขลา : ภาควิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- อาธิ ครูศากยวงศ์. 2545. “ธุรกิจท่องเที่ยวชายแดนไทย – มาเลเซีย”, คณะวิทยาการจัดการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

อำพล จินดาวัฒนะ. 2552. **นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองชายแดน.**
กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

_____. 2552. **แผนพัฒนาภาคใต้ภายใต้เงาอุตสาหกรรม.** กรุงเทพมหานคร :
สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.

ภาษาอังกฤษ

Bertalanffy, L. von. 1986. **General System Theory.** New York : Braziller.

Fraser Basin Council. 1997. **Charter for Sustainability.** Vancouver : B.C. Fraser Basin
Council.

Hardy ann Robert JS Beeton and Pearson Leonie. “Sustainable Tourism : An Overview of
the Concept and its Position in Relation to Conceptualizations of Tourism”,
The Journal of Tourism Studies. 10 (6), 475-496.

Kammeier, H. D.. 2001. **Sustainable City Symposium,** 5-7 November 2001, Bangkok.

Philip H. Coombs. 1981. **New Strategic for Improving Rued Family life Essex.** Coon :
International Council for Educational Development.

Roger Dijanira. 2009. **Sustainable Tourism Development ; Are (All) The Rigt Sakeholders
Considered in The Development?.** (online). [www.tourism-master.nl/2009/
10 /26/sustainable-tourism-development-are-all-the-right-stakeholders-
considered-in-the-development/](http://www.tourism-master.nl/2009/10/26/sustainable-tourism-development-are-all-the-right-stakeholders-considered-in-the-development/) (26 October 2009)

Shirley Eber. 1992. **Beyond the Green Harizon, Principles for Sustainable Tourism.**
Surrey : Word Wide Fund for Nature (WWF).

Von Bertalanffy, Ludwig. 1976. **General System Theory Foundations, Development,
Application.** Publisher : George Braziller.

World Commission on Environment and Development. 1993. **Our Common Future**.
London : Eartscan Publication.

World Health Organization (WHO). 1978. **Primary Health Care Report of The
International Conference on Primary Health Care, Alma Ata, 6-12
September 1978**. Geneva : World Health Organization.

Yamane, Taro. 1973. **Statistics : An Introductory Analysis**. 3d ed. New York : Harper
International Edition.

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1
แบบสอบถาม

ชุดที่.....

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน
: กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่

คำชี้แจง

1. การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษารูปแบบและปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืนซึ่งผลการศึกษาจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ให้ข้อมูลแต่อย่างใด แต่จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ในอนาคต

2. แบบสอบถามนี้ประกอบด้วย 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

3. การศึกษาเพื่อทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จะสำเร็จได้ด้วยดีหากได้รับการอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อตามความเป็นจริงจากท่านและข้อมูลที่ได้รับจะมีความสำคัญและมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการศึกษาเพื่อนำไปเป็นแนวทางและรูปแบบของการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

จึงขอขอบพระคุณในความร่วมมือมา ณ โอกาสนี้

(นางสาวรุ่งนภา รุ่งรัตน์)

นักศึกษาปริญญาโท สาขารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามในช่องว่างและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ท่านคิดว่าเหมาะสมที่สุดให้ครบทุกข้อ

1. การปฏิบัติงานในหน่วยงาน/ส่วนงาน

1. ข้าราชการ/เจ้าหน้าที่

- 1. ข้าราชการการเมืองของเทศบาลนครหาดใหญ่
- 2. ข้าราชการประจำของเทศบาลนครหาดใหญ่
- 3. สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดสงขลา
- 4. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานหาดใหญ่
- 5. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา

2. องค์กรธุรกิจเอกชน

- 1. สมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา
- 2. หอการค้าจังหวัดสงขลา
- 3. สมาคมโรงแรมหาดใหญ่-สงขลา
- 4. สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา
- 5. สมาคมมัดคูกเทศก้ออาชีพจังหวัดสงขลา
- 6. สมาคมธุรกิจบันเทิงจังหวัดสงขลา

3. สถานประกอบการ

☐ 1. โรงแรม/ห้างสรรพสินค้า	☐ 2. บริษัททัวร์
☐ 3. ธุรกิจบริการ/บันเทิง	☐ 4. ธุรกิจอาหาร
☐ 5. ค้าขาย	☐ 6. ธุรกิจทำ/ซ่อม/สะสม

3.1 ตำแหน่งของท่านปัจจุบันนี้คือ

☐ 1. เจ้าของสถานประกอบการ	☐ 2. ผู้จัดการ
☐ 3. ผู้ช่วยผู้จัดการ	☐ 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....

3.2 ปัจจุบันสถานประกอบการของท่านมีรายได้ต่อเดือนประมาณ.....ต่อเดือน

3.3 ระยะเวลาในการดำเนินกิจการมาแล้ว.....ปี

4. ผู้นำชุมชน (โปรดระบุชื่อชุมชน).....

5. องค์กรประชาชน (โปรดระบุชื่อองค์กร).....

2. เพศ 1. ชาย 2. หญิง

3. อายุ.....ปี

ตอนที่ 2 กรุณาใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างตามรายการ รูปแบบความร่วมมือระหว่าง
ภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างน้อยเพียงใด ภายใต้
หลักเกณฑ์ระดับของความร่วมมือ ดังนี้

- 0 = ให้ความร่วมมือน้อยที่สุด/ไม่มี   1 = ให้ความร่วมมือน้อย
2 = ให้ความร่วมมือปานกลาง   3 = ให้ความร่วมมือมาก
4 = ให้ความร่วมมือมากที่สุด

ข้อ	รูปแบบของความร่วมมือ	ระดับของความร่วมมือ				
		4	3	2	1	0
1. การร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน						
1.1	การเสนอปัญหา/ความต้องการ/มาตรการการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาการท่องเที่ยว					
1.2	การเข้าร่วมวิเคราะห์/ตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาและออกมาตรการการพัฒนาการท่องเที่ยว					
1.3	การจัดหา การให้ข้อมูล และจัดเก็บข้อมูล/วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยว					
1.4	การร่วมกันกำหนดแหล่งท่องเที่ยว การจัดงานเทศกาล ประเพณี และสินค้า เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และเวลา					
1.5	การร่วมดำเนินการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยว					
2. การร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน						
2.1	การแบ่งพื้นที่ (Zoning) ออกเป็นเขตต่างๆ เพื่อควบคุมกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสม/สอดคล้องกับสภาพของทรัพยากรท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์					
2.2	การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยผสมผสานวัฒนธรรม/ประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวและบันเทิง					
2.3	การดำเนินการปรับปรุง/แก้ไข และป้องกันมิให้แหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม/ประเพณี/สินค้าประจำท้องถิ่น และกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกิดความเสียหาย					
2.4	การดูแลรักษาความสะอาดและบูรณะสถานที่ท่องเที่ยว วัฒนธรรม/ประเพณีและสินค้าประจำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว					
2.5	การปลูกฝังให้ประชาชน/นักท่องเที่ยว/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้าใจและเห็นคุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยว วัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล และสินค้าประจำท้องถิ่น					

ข้อ	รูปแบบของความร่วมมือ	ระดับของความร่วมมือ				
		4	3	2	1	0
3. การร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน						
3.1	การรักษาสภาพแวดล้อมโดยการรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้/ดอกไม้และส่งเสริมฟื้นฟูชนบทธรรมเนียมประเพณี					
3.2	การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวและประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว					
3.3	การออกมาตรการควบคุมผลกระทบ/รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาที่ดิน ชยะ น้ำ อากาศ จากสถานประกอบการ นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น					
3.4	การสนับสนุนการอนุรักษ์มรดก ศิลปวัฒนธรรมทุกรูปแบบ เช่น การจัดงานประเพณี การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ เพื่อดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว เป็นต้น					
3.5	การประเมินผลกระทบทางการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว					
4. การร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน						
4.1	รณรงค์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจ/บุคลากรท่องเที่ยวทุกประเภทให้เข้าใจและมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เพื่อทำการปรับปรุง/พัฒนาสถานประกอบการของตน พร้อมทั้งการให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวอีกทอดหนึ่งต่อไป					
4.2	รณรงค์ให้ผู้ประกอบการเสนอสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ มีปริมาณและราคาที่เหมาะสม					
4.3	รณรงค์ให้ผู้ประกอบการให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียม					
4.4	รณรงค์ให้ผู้ประกอบการดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต เป็นต้น					
4.5	รณรงค์ให้ผู้ประกอบการดำเนินงานด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม นักท่องเที่ยว และทรัพยากรเพื่อการท่องเที่ยว					
5. การร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน						
5.1	การใช้สื่อในการส่งเสริมการตลาดการท่องเที่ยว และให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว เช่น การโฆษณาทางโทรทัศน์ วิทยุ วารสาร หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ แผ่นพับ แผ่นป้าย การบอกต่อ เป็นต้น					
5.2	การสร้างตลาดท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เชิงวัฒนธรรม วิถีชีวิต และชุมชน					
5.3	การไปทำตลาดการท่องเที่ยวที่ต่างประเทศร่วมกันกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเพื่อแนะนำการท่องเที่ยวและศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่น การโรดโชว์ การจัดนิทรรศการ การประชุมสัมมนา การท่องเที่ยว เป็นต้น					

ข้อ	รูปแบบของความร่วมมือ	ระดับของความร่วมมือ				
		4	3	2	1	0
5.4	การวิเคราะห์แนวโน้มของตลาดท่องเที่ยวทั้งความต้องการ ปัจจัย พฤติกรรมนักท่องเที่ยว กลยุทธ์คู่แข่ง และความได้เปรียบเสียเปรียบ					
6. การร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่						
6.1	การประชุมระดมสมอง/อภิปรายกลุ่มของผู้เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันคิดและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน					
6.2	การให้ความรู้/สาธิตให้ผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งการดูแลรักษา					
6.3	การไปในแหล่งท่องเที่ยวจริง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนำมาปรับปรุงการท่องเที่ยวของตน					
6.4	การจัดให้มีการบรรยาย การบริการข้อมูล บริการตอบคำถาม และงานรับเรื่องราวร้องทุกข์ นอกจากนี้ควรมีป้ายบอกทาง แผ่นป้าย แผ่นพับ ฯลฯ ให้นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน					

ตอนที่ 3 ให้ระบุโดยใส่เครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง หากท่านคิดว่าเป็น **ปัจจัยมีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน** ภายใต้หลักเกณฑ์ระดับที่มีผลต่อความร่วมมือ ดังนี้ 0 = ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือน้อยที่สุด/ไม่มี

1 = ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือน้อย 2 = ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือปานกลาง

3 = ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือมาก 4 = ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือมากที่สุด

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ระดับที่มีผลต่อความร่วมมือ				
		4	3	2	1	0
1. สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว						
ระดับนานาชาติ						
1.1	นโยบาย แนวทาง และกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ เช่น การเปิดการค้าเสรี การนำเสนอสินค้าและแหล่งการท่องเที่ยวใหม่ๆ การลดภาษีการท่องเที่ยว การร่วมมือพัฒนาระหว่างประเทศ เป็นต้น					
1.2	การโฆษณา ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ เช่น เว็บไซต์ โทรทัศน์ นิตยสาร การประชุมวิชาการ งานนิทรรศการ การบอกต่อ เป็นต้น					
1.3	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่ของแต่ละประเทศ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เชิงวัฒนธรรม/ประเพณี แหล่งบันเทิง/ช้อปปิ้ง เป็นต้น					
ระดับภาค (ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออก/เหนือ และภาคใต้)						
1.4	นโยบาย แนวทาง และกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับภาค					
1.5	การโฆษณา ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตามจุดเด่นของภาคต่างๆ เช่น เว็บไซต์ โทรทัศน์ นิตยสาร การบอกต่อ เป็นต้น					
1.6	ความแตกต่างของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของแต่ละภาค ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ฯลฯ					
1.7	การเปิดสัมปทานการเดินทางเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาค เพื่อการโดยสารเสรี เชื่อมโยงระหว่างกัน					
ระดับภาคใต้						
1.8	นโยบาย แนวทาง และกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัด					
1.9	การโฆษณา ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดต่างๆ เช่น เว็บไซต์ การประชุมวิชาการ งานนิทรรศการ การบอกต่อ โทรทัศน์ นิตยสาร แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น					
1.10	ความแตกต่างและเอกลักษณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวของแต่ละจังหวัด ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น					

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ระดับที่มีผลต่อ ความร่วมมือ				
		4	3	2	1	0
1.11	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแต่ละจังหวัด เช่น การเน้นวัฒนธรรม เกษตรกรรม การประมง ทริพยากรทางทะเล บ้านเทิง เป็นต้น					
1.12	การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มจังหวัดของภาคใต้ เพื่อ แลกเปลี่ยนนักท่องเที่ยว					
2. สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง						
2.1	สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ					
2.2	ระดับรายได้ของผู้ประกอบและประชาชน					
2.3	การยอมรับของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยว ถึงความเป็นศูนย์กลาง ทางด้านต่าง ๆ ของเทศบาลนครหาดใหญ่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น การศึกษา การคมนาคม เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว (ตลาดสินค้าปลอดภาษี ศูนย์การค้า และสถานบริการและเริงรมย์ เป็นต้น)					
2.4	การผสมผสานความหลากหลายและเอกลักษณ์ทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่ โดดเด่นกันหลายเชื้อชาติอย่างลงตัว เช่น การจัดงานประเพณีต่าง ๆ (สงกรานต์ กินเจ ตรุษจีน ปีใหม่ ตักบาตรเทโว) การจัดงานแสดงสินค้าทาง การเกษตร สินค้าท้องถิ่น รวมไปถึงการจัดเทศกาลอาหารจีน ไทย และอาหาร ฮาลาล เป็นต้น					
2.5	โรคระบาด และปัญหาความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้*					
2.6	การประท้วงและชุมนุมจากผู้ที่มีความเห็นแตกต่างทางการเมือง*					
2.7	การกำหนดพื้นที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติในสถานการณ์ฉุกเฉินในพื้นที่/ พื้นที่ใกล้เคียง*					
3. นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับรัฐบาล						
3.1	ความชัดเจน แน่นนอน เป็นไปได้ นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล					
3.2	ความต่อเนื่องของนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล					
3.3	การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในแต่ละพื้นที่ เพื่อดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล					
3.4	การร่วมมือกันของภาครัฐและเอกชนในกระบวนการติดตาม ควบคุม การดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล					
3.5	การปฏิบัติงานที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายรัฐบาล					

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ระดับที่มีผลต่อ ความร่วมมือ				
		4	3	2	1	0
4. การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่						
4.1	การให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวที่แท้จริงในพื้นที่ของผู้บริหารเทศบาลนครหาดใหญ่ชุดปัจจุบัน					
4.2	ความชัดเจน แน่นนอน เป็นไปได้ นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่					
4.3	ความต่อเนื่องของนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่					
4.4	ความสอดคล้องของนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่กับการแนวพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล จังหวัดสงขลา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง					
4.5	การปฏิบัติงานที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่					
4.6	กระบวนการติดตาม ควบคุม การดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล					
4.7	ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มองการณ์ไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์					
4.8	ผู้นำที่มีความรู้ และสามารถชี้้นำให้ประชาชนตระหนักถึงการพัฒนา แก้ไขปัญหาการท่องเที่ยว					
4.9	ผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ น่าเชื่อถือ สามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งจูงใจให้สมาชิกในชุมชนให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา					
4.10	ผู้นำที่ให้ข้อมูลข่าวสารใหม่ ๆ และผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน และสมาชิกในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ					
4.11	การจัดให้มีบุคลากรผู้รับผิดชอบงานการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม/เพียงพอและสอดคล้องกับปริมาณงาน					
4.12	การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ให้มีความรู้ความสามารถและรองรับต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง					
4.13	การจัดทำแผนงบประมาณการท่องเที่ยว พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม/เพียงพอ และต่อเนื่อง					
4.14	มีคณะกรรมการและระบบตรวจสอบติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณอย่างเคร่งครัด					
4.15	การมีเทคโนโลยีส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ทันสมัย เช่น การโฆษณาการท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์ของเทศบาลนครหาดใหญ่หรือการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย					
4.16	การพัฒนาที่ให้ทุกภาคส่วนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนา					

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ระดับที่มีผลต่อ ความร่วมมือ				
		4	3	2	1	0
4.17	การพัฒนาที่เน้นให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง พัฒนาตามเอกลักษณ์และ รักษาประเพณีคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชน					
4.18	การพัฒนาที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมโดยการลด/แก้ไขปัญหามลพิษ (ดิน น้ำ อากาศ) และคุณภาพสิ่งแวดล้อมต้องอยู่ในระดับมาตรฐานหรือดีกว่ามาตรฐาน					
4.19	การพัฒนาที่เน้นการสงวนรักษา อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว (การใช้ยารู้ค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ป้องกัน และจัดการทรัพยากร ธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ) เพื่ออนุรักษ์ปัจจุบันและอนาคต					
5. การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน						
5.1	ประชาชนในชุมชนมีความรู้เรื่องการท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ ประเพณี และ วัฒนธรรมเป็นอย่างดีและอธิบายให้นักท่องเที่ยวฟังได้					
5.2	การมีผู้นำชุมชนที่มีความคิด มีวิสัยทัศน์ เป็นที่ยอมรับและเข้าใจชุมชนอย่างดี					
5.3	การจัดให้มีการปลูกจิตสำนึกในการไม่ทำลาย ดูแล และอนุรักษ์ที่ถูกต้อง ต่อประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง					
5.4	การให้ประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันให้บริการ สอดส่องดูแลความเรียบร้อย และความปลอดภัยของสถานที่และนักท่องเที่ยว					
5.5	การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุมแสดงความคิดเห็น วางแผน ดำเนินการ การติดตามและประเมินผลเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนา อนุรักษ์ พัฒนา อัตลักษณ์และวัฒนธรรมการท่องเที่ยวของท้องถิ่น					
6. การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน (องค์กรธุรกิจ เอกชน สถานประกอบการธุรกิจ งานรับจ้างทั่วไป)						
6.1	การมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็น วางแผน ดำเนินการ การติดตามและประเมินผลการพัฒนา อนุรักษ์ พัฒนา อัตลักษณ์และวัฒนธรรม ท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว					
6.2	การร่วมเป็นเครือข่ายสนับสนุนทั้งทางด้านวิชาการและทรัพยากร (เงิน วัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลข่าวสาร) อย่างต่อเนื่อง					
6.3	การจัดให้มีสินค้า/บริการทางการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานเหมาะสมกับราคา เป็นธรรม และเปิดเผย					
6.4	การเข้าร่วมในคณะกรรมการบริหาร ดำเนินกิจกรรม และติดต่อประสานงาน กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดันการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น					

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ระดับที่มีผลต่อ ความร่วมมือ				
		4	3	2	1	0
6.5	การกำหนดมาตรการในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน เช่น กฎเกณฑ์/ ระเบียบข้อบังคับต่างๆ การสร้างความประทับใจให้นักท่องเที่ยว การสร้างจุด ขายทางการท่องเที่ยว (การลด/แลก/แจก/แถมสินค้า) เป็นต้น					
6.6	การจัดอบรมผู้นำขององค์กรธุรกิจเอกชน สถานประกอบการธุรกิจ งานรับจ้าง ทั่วไป ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน					

ข้อเสนอแนะอื่น ๆ.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผู้วิจัยขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

ภาคผนวก 2
การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

แบบสอบถาม

เรื่อง ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่

คำชี้แจง แบบสอบถามต่อไปนี้มีจำนวนรวม 87 ข้อ ขอให้ท่านโปรดตอบให้ครบทุกข้อ โดยแบบสอบถามที่ท่านได้รับ ประกอบด้วยข้อคำถามทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน แบบเลือกตอบและเติมข้อความลงในช่องว่าง จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามรูปแบบความร่วมมือ เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 29 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือ เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 53 ข้อ

ความหมายของคำศัพท์ที่ปรากฏในแบบสอบถาม เป็นดังนี้

ทรัพยากรท่องเที่ยว หมายถึงสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น ทั้งสัมผัสได้และสัมผัสไม่ได้ ซึ่งจะใช้เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวเพื่อดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชม ได้แก่ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม (งานแสดงสินค้า บันเทิง ช้อปปิ้ง ชมเมือง) เป็นต้น

สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว หมายถึงสิ่งต่างๆ ที่ปรากฏอยู่รอบตัว มีทั้งสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือมนุษย์สร้างขึ้น เช่น คน น้ำ ถนน บ้าน อากาศ พืช สัตว์ ฯลฯ และรวมไปถึงทรัพยากรท่องเที่ยว ดังนั้น สิ่งแวดล้อมจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก

ตลาดการท่องเที่ยว หมายถึงการวิเคราะห์ให้ทราบว่า มีสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวอะไรที่เป็นจุดขาย เพื่อที่จะสามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่มได้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลพื้นฐาน

คำชี้แจง โปรดตอบคำถามในช่องว่างและทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ที่ท่านคิดว่าเหมาะสมที่สุดให้ครบทุกข้อ

1. การปฏิบัติงานในหน่วยงาน/ส่วนงาน

1. ข้าราชการ

- 1. ข้าราชการการเมืองของเทศบาลนครหาดใหญ่
- 2. ข้าราชการประจำของเทศบาลนครหาดใหญ่
- 3. สำนักงานพัฒนาธุรกิจการค้าจังหวัดสงขลา
- 4. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานภาคใต้ เขต 1 จังหวัดสงขลา
- 5. สำนักงานพาณิชย์จังหวัดสงขลา

2. องค์กรธุรกิจเอกชน

- 1. สมาพันธ์ธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา
- 2. หอการค้าจังหวัดสงขลา
- 3. สมาคมโรงแรมหาดใหญ่-สงขลา
- 4. สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยวจังหวัดสงขลา
- 5. สมาคมมัคคุเทศก์อาชีพจังหวัดสงขลา
- 6. สมาคมธุรกิจบันเทิงจังหวัดสงขลา

3. สถานประกอบการ

☐ 1. โรงแรม/ห้างสรรพสินค้า	☐ 2. บริษัททัวร์
☐ 3. ธุรกิจบริการ/บันเทิง	☐ 4. ธุรกิจอาหาร
☐ 5. ค้าขาย	☐ 6. ธุรกิจทำ/ซ่อม/สะสม

3.1 ตำแหน่งของท่านปัจจุบันนี้คือ

☐ 1. เจ้าของสถานประกอบการ	☐ 2. ผู้จัดการ
☐ 3. ผู้ช่วยผู้จัดการ	☐ 4. อื่น ๆ (โปรดระบุ).....

3.2 ปัจจุบันสถานประกอบการของท่านมีรายได้ต่อเดือนประมาณ.....ต่อเดือน

3.3 ระยะเวลาในการดำเนินกิจการมาแล้ว.....ปี

4. ผู้นำชุมชน (โปรดระบุชื่อชุมชน).....

5. องค์กรประชาชน (โปรดระบุชื่อองค์กร).....

2. เพศ 1. ชาย 2. หญิง
3. อายุ.....ปี
4. ศาสนา 1. พุทธ 2. อิสลาม
 3. คริสต์ 4. อื่นๆ (โปรดระบุ).....
5. การศึกษา 1. ระดับประถมศึกษา 2. ระดับมัธยมศึกษา
 3. ระดับประกาศนียบัตร/อนุปริญญา 4. ระดับปริญญาตรี
 5. ปริญญาโท 6. สูงกว่าปริญญาโท
 7. อื่นๆ .....

ตอนที่ 2 แบบสอบถามรูปแบบความร่วมมือ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความหรือคำถามของแบบสอบถามฉบับนี้ว่าข้อความ สอดคล้องกับ นิยามศัพท์หรือไม่ และโดยให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

+1 คะแนน ถ้าคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์

0 คะแนน ถ้าไม่แน่ใจว่าคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์หรือไม่

-1 คะแนน ถ้าคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์

[ระดับการตอบคือ 0 = ให้ความร่วมมือน้อยที่สุด/ไม่มี

1 = ให้ความร่วมมือน้อย

2 = ให้ความร่วมมือปานกลาง

3 = ให้ความร่วมมือมาก

4 = ให้ความร่วมมือมากที่สุด]

ข้อ	รูปแบบของความร่วมมือ	ผลการประเมิน			ΣR	IOC
		ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3		
1. การร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่ อย่างยั่งยืน						
1.1	การเสนอปัญหา/ความต้องการ/มาตรการการแก้ไขปัญหา และการพัฒนา การท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1
1.2	การเข้าร่วมวิเคราะห์/ตัดสินใจ เพื่อแก้ปัญหาและออกมาตรการ การพัฒนา การท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1
1.3	การจัดทำ การให้ข้อมูล และจัดเก็บข้อมูล/วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้อง การท่องเที่ยว	+1	0	+1	2.5	.83*
1.4	การร่วมกันกำหนดแหล่งท่องเที่ยว การจัดงานเทศกาล ประเพณี และสินค้าเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และ เวลา	+1	+1	+1	3	1
1.5	การร่วมดำเนินการติดตามและประเมินผลการพัฒนาการท่องเที่ยว	0	+1	+1	2.5	.83*

ข้อ	รูปแบบของความร่วมมือ	ผลการประเมิน			ΣR	IOC
		ผู้ทรงคุณวุฒิคนไทย	ผู้ทรงคุณวุฒิต่างชาติ	ผู้ทรงคุณวุฒิต่างชาติ		
2. การร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน						
2.1	การแบ่งพื้นที่ (Zoning) ออกเป็นเขตต่าง ๆ เพื่อควบคุมกิจกรรมของแต่ละพื้นที่ให้เหมาะสม/สอดคล้องกับสภาพของของทรัพยากรท่องเที่ยวและการใช้ประโยชน์	+1	+1	+1	3	1
2.2	การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยผสมผสานวัฒนธรรม/ประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่นกับการท่องเที่ยวและบันเทิง	+1	+1	+1	3	1
2.3	การดำเนินการปรับปรุง/แก้ไขและป้องกันไม่ให้เกิดแหล่งท่องเที่ยว วัฒนธรรม /ประเพณี/สินค้าประจำท้องถิ่น และกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวเกิดความเสียหาย	-1	+1	+1	2	.67*
2.4	การดูแลรักษาความสะอาดและบูรณะสถานที่ท่องเที่ยว วัฒนธรรม/ประเพณีและสินค้าประจำท้องถิ่นในการส่งเสริมการท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1
2.5	การปลูกฝังให้ประชาชน/นักท่องเที่ยว/ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เข้าใจและเห็นคุณค่าของสถานที่ท่องเที่ยว วัฒนธรรม/ประเพณี/เทศกาล และสินค้าประจำท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
3. การร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน						
3.1	การรักษาสภาพแวดล้อมโดยการรักษาความสะอาด ปลูกต้นไม้/ดอกไม้และ ส่งเสริมฟื้นฟูชนบทธรรมเนียมประเพณี	+1	+1	+1	3	1
3.2	การพัฒนาบุคลากรทางการท่องเที่ยวและประชาชนให้มีความรู้ความเข้าใจถึงความสำคัญและสร้างจิตสำนึกรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1
3.3	การออกมาตรการควบคุมผลกระทบ/รักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาที่ดินขยะ น้ำ อากาศ จากสถานประกอบการ นักท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1

ข้อ	รูปแบบของความร่วมมือ	ผลการประเมิน			ΣR	IOC
		ผู้ทรงคุณวุฒิ ในเขต	ผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับจังหวัด	ผู้ทรงคุณวุฒิ ระดับประเทศ		
3.4	การสนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม มรดก ศิลปวัฒนธรรมทุกรูปแบบ เช่น การจัดงานประเพณี	+1	+1	+1	3	1
3.5	การประเมินผลกระทบ ทางการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว	0	+1	+1	2.5	.83*
4. การร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน						
4.1	รณรงค์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจ/บุคลากรท่องเที่ยวทุกประเภทให้เข้าใจ และมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	+1	+1	+1	3	1
4.2	รณรงค์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจเสนอสินค้าและบริการที่มีคุณภาพ มีปริมาณและราคาที่เหมาะสม	+1	+1	+1	3	1
4.3	รณรงค์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจให้บริการนักท่องเที่ยวอย่างมีประสิทธิภาพและเท่าเทียมกัน	+1	+1	+1	3	1
4.4	รณรงค์ให้ผู้ประกอบการธุรกิจดำเนินธุรกิจให้สอดคล้องกับเอกลักษณ์ของท้องถิ่น เช่น ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิต เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1
5. การร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน						
5.1	การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยสื่อประเภท แผ่นพับ แผ่นป้าย ฯลฯ	+1	+1	+1	3	1
5.2	การพัฒนาสถานที่และแหล่งท่องเที่ยวให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งเก่าและใหม่ให้เกิดความพึงพอใจและประทับใจ	+1	-1	+1	2.5	.83*
5.3	การกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวโดยการผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	+1	-1	+1	2.5	.83*
5.1	การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยสื่อประเภท แผ่นพับ แผ่นป้าย ฯลฯ	+1	+1	+1	3	1
5.2	การพัฒนาสถานที่และแหล่งท่องเที่ยวให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งเก่าและใหม่ให้เกิดความพึงพอใจและประทับใจ	+1	-1	+1	2.5	.83*

ข้อ	รูปแบบของความร่วมมือ	ผลการประเมิน			ΣR	IOC
		ผู้ทรงคุณวุฒิคนท1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนท2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนท3		
5.1	การให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยสื่อประเภท แผ่นพับ แผ่นป้าย ฯลฯ	+1	+1	+1	3	1
5.2	การพัฒนาสถานที่และแหล่งท่องเที่ยวให้ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวทั้งเก่าและใหม่ให้เกิดความพึงพอใจและประทับใจ	+1	-1	+1	2.5	.83*
5.3	การกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวโดยการผสมผสานกับวัฒนธรรมท้องถิ่น	+1	-1	+1	2.5	.83*
5.4	การสร้างตลาดท่องเที่ยวใหม่ๆ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	0	+1	0	2	.67*
5.5	การวิเคราะห์แนวโน้มของตลาดท่องเที่ยวทั้งความต้องการ ปัจจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยว กลยุทธ์คู่แข่ง และความได้เปรียบเสียเปรียบ	0	+1	+1	2.5	.83*
5.6	การใช้สื่อในการส่งเสริมตลาดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เช่น แผ่นป้ายโฆษณา เว็บไซต์ หนังสือพิมพ์ วารสาร โทรทัศน์ เป็นต้น	+1	0	+1	2.5	.83*
6. การร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่						
6.1	การให้ความรู้/สาธิตให้ผู้เกี่ยวข้องเพื่อสร้างความเข้าใจในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อมพร้อมทั้งการดูแลรักษา	0	-1	+1	1.5	.5*
6.2	การไปในแหล่งท่องเที่ยวจริง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและนำมาปรับปรุงการท่องเที่ยวของตน	0	-1	+1	1.5	.5*
6.3	การประชุมระดมสมอง/อภิปรายกลุ่มของผู้เกี่ยวข้องเพื่อร่วมกันคิดและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	0	-1	+1	1.5	.5*
6.4	การจัดให้มีการบรรยาย การบริการข้อมูล บริการตอบคำถาม และงานรับเรื่องร้องทุกข์ นอกจากนี้ควรมีป้ายบอกทาง แผ่นป้าย แผ่นพับ ฯลฯ ให้นักท่องเที่ยวเพื่อสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน	+1	-1	+1	2.5	.83*

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือ

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความหรือคำถามของแบบสอบถามฉบับนี้ว่าข้อความ สอดคล้องกับ นิยามศัพท์หรือไม่ และโดยให้ท่านทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่าง

- +1 คะแนน ถ้าคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์
- 0 คะแนน ถ้าไม่แน่ใจว่าคำถามสอดคล้องกับนิยามศัพท์หรือไม่
- 1 คะแนน ถ้าคำถามไม่สอดคล้องกับนิยามศัพท์

[ระดับการตอบคือ 0 = ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือน้อยที่สุด/ไม่มี

1 = ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือน้อย 2 = ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือปานกลาง

3 = ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือมาก 4 = ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือมากที่สุด]

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ผลการประเมิน			ΣR	IOC
		ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3		
1. สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว						
ระดับนานาชาติ						
1.1	นโยบาย แนวทาง และกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศ ต่างๆ เช่น การเปิดการค้าเสรี การนำเสนอสินค้าและแหล่งการ ท่องเที่ยวใหม่ๆ การลดภาษีการท่องเที่ยว การร่วมมือพัฒนา ระหว่างประเทศ เป็นต้น	+1	0	+1	2.5	.83*
1.2	การโฆษณา ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของประเทศต่างๆ เช่น เว็บไซต์ โทรทัศน์ นิตยสาร การประชุมวิชาการ งานนิทรรศการ การ บอกต่อ เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1
1.3	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวที่ของแต่ละประเทศ เช่น การ ท่องเที่ยว เชิงสุขภาพ เชิงวัฒนธรรม/ประเพณี แหล่งบันเทิง/ช้อปปิ้ง เป็นต้น	+1	0	+1	2.5	.83*

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ผลการประเมิน			ΣR	IOC
		ผู้ทรงคุณวุฒิ ในทศ	ผู้ทรงคุณวุฒิ ในทศ	ผู้ทรงคุณวุฒิ ในทศ		
ระดับภาค (ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันออก/เหนือ และภาคใต้)						
1.4	นโยบาย แนวทาง และกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวในระดับ ภาค	+1	0	+1	2.5	.83*
1.5	การโฆษณา ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวตามจุดเด่นของภาคต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ โทรทัศน์ นิตยสาร การบอกต่อ เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1
1.6	ความแตกต่างของทรัพยากรการท่องเที่ยวทางธรรมชาติของแต่ละ ภาค ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ฯลฯ	+1	+1	+1	3	1
1.7	สนับสนุนให้มีการเปิดสัมปทานเดินรถระหว่างจังหวัดในภูมิภาค เพื่อให้มีการเดินรถโดยสารเสรีเชื่อมโยงระหว่างกัน	+1	0	+1	2.5	.83*
ระดับภาคใต้						
1.8	นโยบาย แนวทาง และกลยุทธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวของแต่ละ จังหวัด	+1	0	+1	2.5	.83*
1.9	การโฆษณา ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวของจังหวัดต่าง ๆ เช่น เว็บไซต์ การประชุมวิชาการ งานนิทรรศการ การบอกต่อ โทรทัศน์ นิตยสาร แผ่นพับ หนังสือพิมพ์ เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1
1.10	ความแตกต่างและเอกลักษณ์ของทรัพยากรการท่องเที่ยวของแต่ละ จังหวัด ลักษณะภูมิประเทศ ลักษณะภูมิอากาศ ศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ ลักษณะทางเศรษฐกิจ สังคม เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1
1.11	รูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวแต่ละจังหวัด เช่น การเน้น วัฒนธรรม เกษตรกรรม การประมง ทรัพยากรทางทะเล บันเทิง เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1
2. สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง						
2.1	สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ เช่น กรณีวิกฤตแฮมเบอร์เกอร์ และวิกฤต ต้มยำกุ้ง	+1	0	+1	2.5	.83*
2.2	ระดับรายได้ของผู้ประกอบและประชาชน	+1	+1	+1	3	1

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ผลการประเมิน			ΣR	IOC
		ผู้ทรงคุณวุฒิคนท1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนท2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนท3		
2.3	การยอมรับของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการท่องเที่ยว ถึงความเป็นศูนย์กลางทางด้านต่าง ๆ ของเทศบาลนครหาดใหญ่ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เช่น การศึกษา การคมนาคม เศรษฐกิจ การท่องเที่ยว (ตลาดสินค้าปลอดภาษี ศูนย์การค้า และสถานบริการและเริงรมย์ เป็นต้น)	+1	+1	+1	3	1
2.4	การผสมผสานความหลากหลายและเอกลักษณ์ทางด้านสังคมและวัฒนธรรมที่โดดเด่นกันหลายเชื้อชาติอย่างลงตัว เช่น การจัดงานประเพณีต่างๆ (สงกรานต์ กินเจ ตรุษจีน ปีใหม่ ตักบาตรเทโว)	+1	0	+1	2.5	.83*
2.5	การจัดงานแสดงสินค้าทางการเกษตร สินค้าท้องถิ่น รวมไปถึงการจัดเทศกาลอาหารจีน ไทย และอาหารฮาลาล เป็นต้น	+1	-1	+1	2	.67*
2.6	การประท้วงและชุมนุมจากผู้ที่มีความเห็นแตกต่างทางการเมือง	+1	+1	+1	3	1
2.7	การกำหนดพื้นที่ประกาศใช้พระราชบัญญัติในสถานการณ์ฉุกเฉิน	+1	0	+1	2.5	.83*
3. นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในระดับรัฐบาล						
3.1	ความชัดเจน แน่นนอน เป็นไปได้ นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล	+1	+1	+1	3	1
3.2	ความต่อเนื่องของนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล	+1	+1	+1	3	1
3.3	การประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในแต่ละพื้นที่เพื่อการดำเนินงานพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล	+1	+1	+1	3	1
3.4	การร่วมมือกันของภาครัฐและเอกชนในกระบวนการติดตามควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล	+1	+1	+1	3	1
3.5	การปฏิบัติงานที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายรัฐบาล	+1	+1	+1	3	1

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ผลการประเมิน			ΣR	IOC
		1 เห็นด้วยอย่างยิ่ง	2 เห็นด้วย	3 เห็นด้วยน้อย		
4. การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่						
4.1	การให้ความสำคัญกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่สอดคล้องกับการท่องเที่ยวที่แท้จริงในพื้นที่ของผู้บริหารเทศบาลนครหาดใหญ่ชุดปัจจุบัน	+1	+1	+1	3	1
4.2	ความชัดเจน แน่นนอน เป็นไปได้ นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่	+1	+1	+1	3	1
4.3	ความต่อเนื่องของนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่	+1	+1	+1	3	1
4.4	ความสอดคล้องของนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่กับการแนวพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล จังหวัดสงขลา การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (สงขลา-สตูล) และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใกล้เคียง	+1	0	+1	2.5	.83*
4.5	การปฏิบัติงานที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของนโยบายพัฒนาการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่	+1	+1	+1	3	1
4.6	กระบวนการติดตาม ควบคุม การดำเนินงานให้เป็นไปตามนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวของรัฐบาล	+1	+1	+1	3	1
4.7	ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ที่ดี มองการณ์ไกล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	+1	+1	+1	3	1
4.8	ผู้นำจะต้องมีความรู้ และสามารถชี้แนะให้ประชาชนตระหนักถึงการพัฒนา/แก้ไขปัญหาการท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1
4.9	ผู้นำที่เป็นที่ยอมรับ นำเชื่อถือ สามารถติดต่อประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งตั้งใจให้สมาชิกในชุมชนให้เข้าไปมีส่วนร่วมในการพัฒนา	+1	+1	+1	3	1
4.10	ผู้นำที่ให้ข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ และผลงานที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสมาชิกในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ	+1	+1	+1	3	1

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ผลการประเมิน			ΣR	IOC
		ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านเทคนิค	ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านวิชาการ	ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านเศรษฐศาสตร์		
4.11	การจัดให้มีบุคลากรผู้รับผิดชอบงานการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง เหมาะสม / เพียงพอและสอดคล้องกับปริมาณงาน	+1	+1	+1	3	1
4.12	การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านการท่องเที่ยว ให้มีความรู้ ความสามารถ และรองรับต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1
4.13	การจัดทำแผนงบประมาณการท่องเที่ยว พร้อมทั้งจัดสรร งบประมาณ อย่างเหมาะสม/เพียงพอ และต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1
4.14	มีคณะกรรมการและระบบตรวจสอบติดตามผลการใช้จ่าย งบประมาณ อย่างเคร่งครัด	+1	+1	+1	3	1
4.15	การมีเทคโนโลยีส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ทันสมัย เช่น การโฆษณา การ ท่องเที่ยวผ่านเว็บไซต์ของเทศบาลนครหาดใหญ่หรือการท่องเที่ยว แห่งประเทศไทย	+1	+1	+1	3	1
4.16	การพัฒนาที่ให้ทุกภาคส่วนในท้องถิ่นได้มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมใน การพัฒนา	+1	+1	+1	3	1
4.17	การพัฒนาที่เน้นให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ฟื้นฟูพัฒนาตาม เอกลักษณ์และรักษาประเพณีคุณค่าทางวัฒนธรรมของชุมชน	+1	+1	+1	3	1
4.18	การพัฒนาที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมโดยการลด/แก้ไขปัญหามลพิษ (ดิน น้ำ อากาศ) และคุณภาพสิ่งแวดล้อมต้องอยู่ในระดับ มาตรฐานหรือดีกว่ามาตรฐาน	+1	+1	+1	3	1
4.19	การพัฒนาที่เน้นการสงวนรักษา อนุรักษ์ และพัฒนาทรัพยากร ท่องเที่ยว (การใช้ยารู้ค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ป้องกัน และ จัดการทรัพยากร ธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ) เพื่ออนุชน รุ่นปัจจุบันและอนาคต	+1	+1	+1	3	1

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ผลการประเมิน			ΣR	IOC
		ผู้ทรงคุณวุฒิคนทที่1	ผู้ทรงคุณวุฒิคนทที่2	ผู้ทรงคุณวุฒิคนทที่3		
5. การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน						
5.1	ประชาชนในชุมชนมีความรู้เรื่องการท่องเที่ยว ประวัติศาสตร์ ประเพณี และวัฒนธรรมเป็นอย่างดีและอธิบายให้นักท่องเที่ยวฟังได้	+1	+1	+1	3	1
5.2	การมีผู้นำชุมชนที่มีความคิด มีวิสัยทัศน์ เป็นที่ยอมรับและเข้าใจชุมชนอย่างดี	+1	+1	+1	3	1
5.3	การจัดให้มีการปลูกจิตสำนึกในการไม่ทำลาย ดูแล และอนุรักษ์ ที่ถูกต้องต่อประชาชนในท้องถิ่น และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง	+1	+1	+1	3	1
5.4	การให้ประชาชนในท้องถิ่นร่วมกันให้บริการ สอดส่องดูแล ความเรียบร้อยและความปลอดภัยของสถานที่และนักท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1
5.5	การที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุมแสดงความคิดเห็น วางแผน ดำเนินการ การติดตามและประเมินผลเพื่อกำหนดทิศทาง การพัฒนา อนุรักษ์ ฟื้นฟู อัตลักษณ์และวัฒนธรรมการท่องเที่ยวของท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
6. การมีส่วนร่วมของภาคเอกชนในการจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์กรธุรกิจเอกชน สถานประกอบการธุรกิจ งานรับจ้างทั่วไป)						
6.1	การมีส่วนร่วมในการประชุมเพื่อแสดงความคิดเห็น วางแผน ดำเนินการ การติดตามและประเมินผลการพัฒนา อนุรักษ์ ฟื้นฟู อัตลักษณ์และวัฒนธรรมท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยว	+1	+1	+1	3	1
6.2	การร่วมเป็นเครือข่ายสนับสนุนทั้งทางด้านวิชาการและทรัพยากร (เงิน วัสดุอุปกรณ์ ข้อมูลข่าวสาร) อย่างต่อเนื่อง	+1	+1	+1	3	1
6.3	การจัดให้มีสินค้า/บริการทางการท่องเที่ยวที่ได้มาตรฐานเหมาะสมกับราคา เป็นธรรม และเปิดเผย	+1	+1	+1	3	1

ข้อ	ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนา การท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน	ผลการประเมิน			ΣR	IOC
		ผู้ทรงคุณวุฒิ ในหน่วย	ผู้ทรงคุณวุฒิ นอกหน่วย	ผู้ทรงคุณวุฒิ ประชาชน		
6.4	การเข้าร่วมในคณะกรรมการบริหาร ดำเนินกิจกรรม และติดต่อ ประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดันการพัฒนา การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในระดับท้องถิ่น	+1	+1	+1	3	1
6.5	การกำหนดมาตรการในการพัฒนาการท่องเที่ยวร่วมกัน เช่น กฎเกณฑ์/ระเบียบข้อบังคับต่างๆ การสร้างความประทับใจให้ นักท่องเที่ยว การสร้างจุดขายทางการท่องเที่ยว (การลด/แลก/ แจก/แถมสินค้า) เป็นต้น	+1	+1	+1	3	1
6.6	การจัดอบรมผู้นำขององค์กรธุรกิจเอกชน สถานประกอบการธุรกิจ งานรับจ้างทั่วไป ในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม และการท่องเที่ยว อย่างยั่งยืน	+1	+1	+1	3	1

* ได้แก้ไขข้อบกพร่องของแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว

** ไม่ได้นำมาใช้

ข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

1. การให้ผู้ประกอบการธุรกิจดำเนินกิจการโดยคำนึงถึงจริยธรรม ความเท่าเทียม
กันของนักท่องเที่ยว การบริการสินค้าที่มีคุณภาพ และสอดคล้องกับศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น
2. ปรับลักษณะการเขียนให้ง่ายต่อการเข้าใจและตอบแบบสอบถามของทุกภาคส่วน
ที่เกี่ยวข้องให้มากยิ่งขึ้น
3. ให้นำหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งภาครัฐและเอกชนร่วมกันไปทำตลาด
ที่ต่างประเทศ (Road Show) เพื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวและศึกษารูปแบบการท่องเที่ยว
ใหม่ๆ
4. การประชาสัมพันธ์รณรงค์ด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกับการส่งเสริมการขาย/บริการ
สินค้าด้านการท่องเที่ยว
5. การจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในพื้นที่เพื่อดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว
6. การดำเนินงานด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR) ขององค์กรที่เกี่ยวข้องกับ
สิ่งแวดล้อมเพื่อการท่องเที่ยว

7. การจัดค่ายเยาวชน/สนับสนุนทุน เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยว

8. การจัดการเพื่อรับมือกับการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Tourism) ร่วมกับภาวะโลกร้อน การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

10. การเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มจังหวัดของภาคใต้ เพื่อแลกเปลี่ยนนักท่องเที่ยว

11. การจัดตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

12. การสนับสนุนให้ชุมชนจัดการท่องเที่ยวโดยนาร่องในบางพื้นที่ที่มีศักยภาพและความพร้อม

13. การสนับสนุนทุน/จัดตั้งมูลนิธิเพื่อส่งเสริมการจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ

1. ปาริชาติ วิสุทธิสมาจาร (ทวิบุรุษ) รองคณบดีฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ และกิจการชุมชน/อาจารย์ คณะการจัดการสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2. นางพิมพ์ พุทธิวิโร หัวหน้างานส่งเสริมการท่องเที่ยว เทศบาลนครหาดใหญ่

3. ปรัชญากรณ์ ไชยคช การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานหาดใหญ่

ภาคผนวก 3
ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ผลการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
เรื่อง ความร่วมมือของภาครัฐ เอกชน และชุมชนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว
อย่างยั่งยืน : กรณีศึกษาเทศบาลนครหาดใหญ่

.....

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V2.1.1	264.8333	1043.0402	.5165	.9625
V2.1.2	264.9667	1041.6885	.5724	.9623
V2.1.3	265.2333	1036.4609	.6244	.9621
V2.1.4	264.8000	1048.5103	.4596	.9626
V2.1.5	265.0000	1047.2414	.4651	.9626
V2.2.1	264.9000	1050.9897	.4857	.9625
V2.2.2	264.6333	1051.4126	.4540	.9626
V2.2.3	264.6667	1056.9885	.3712	.9628
V2.2.4	264.7667	1043.4954	.5411	.9624
V2.2.5	264.7667	1046.2540	.5167	.9624
V2.3.1	264.6667	1058.1609	.2950	.9630
V2.3.2	264.8000	1043.8897	.5403	.9624
V2.3.3	264.8333	1059.5920	.2381	.9633
V2.3.4	264.8000	1049.2690	.4103	.9628
V2.3.5	265.0667	1044.6161	.4891	.9625
V2.4.1	264.9333	1043.1678	.5154	.9625
V2.4.2	264.9333	1045.4437	.4983	.9625
V2.4.3	264.7667	1043.4954	.4986	.9625
V2.4.4	264.9333	1056.1333	.3324	.9629
V2.4.5	264.7000	1054.0793	.3875	.9628
V2.5.1	264.9000	1044.4379	.4693	.9626
V2.5.2	264.7667	1038.5299	.6273	.9621

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V2.5.3	265.1333	1038.0506	.5569	.9623
V2.5.4	265.1333	1055.9816	.3522	.9629
V2.6.1	265.0667	1044.3402	.5938	.9623
V2.6.2	265.1000	1039.1966	.6157	.9622
V2.6.3	265.0000	1046.5517	.5509	.9624
V2.6.4	265.1333	1050.8092	.4475	.9626
V3.1.1	265.0333	1042.1713	.5887	.9623
V3.1.2	265.1000	1038.8517	.5961	.9622
V3.1.3	264.7667	1055.3575	.4496	.9626
V3.1.4	264.8333	1048.0057	.5570	.9624
V3.1.5	264.7667	1051.4264	.4236	.9627
V3.1.6	265.0667	1057.9264	.2447	.9634
V3.1.7	264.7333	1050.8920	.5854	.9623
V3.1.8	264.7000	1039.4586	.7365	.9619
V3.1.9	264.8000	1045.4069	.6001	.9623
V3.1.10	264.9000	1062.4379	.2568	.9631
V3.1.11	264.8667	1061.3609	.2901	.9630
V3.1.12	264.4667	1055.9126	.6065	.9624
V3.2.1	264.6333	1055.7575	.6185	.9624
V3.2.2	264.5000	1063.9138	.3164	.9629
V3.2.3	264.6000	1060.5241	.4103	.9627
V3.2.4	264.5667	1053.5644	.6743	.9623
V3.2.5	264.7667	1076.6678	-.0245	.9636
V3.2.6	264.7667	1072.7368	.0622	.9634
V3.2.7	264.8000	1075.4759	.0063	.9634
V3.3.1	264.6333	1050.7230	.5281	.9624
V3.3.2	264.6333	1048.4471	.5772	.9623
V3.3.3	264.7333	1052.0644	.5573	.9624

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V3.3.4	264.8000	1057.4069	.3823	.9628
V3.3.5	264.8667	1044.0506	.5806	.9623
V3.4.1	264.8333	1048.3506	.4917	.9625
V3.4.2	264.7667	1051.2885	.5867	.9624
V3.4.3	264.7000	1055.3207	.4373	.9626
V3.4.4	264.6667	1051.8851	.5071	.9625
V3.4.5	264.8000	1044.8552	.5775	.9623
V3.4.6	264.8333	1046.6264	.5854	.9623
V3.4.7	264.6333	1037.1368	.7296	.9619
V3.4.8	264.7000	1044.7000	.6706	.9621
V3.4.9	264.4667	1052.6023	.5671	.9624
V3.4.10	264.5000	1056.3966	.4707	.9626
V3.4.11	264.4333	1056.4609	.5259	.9625
V3.4.12	264.6333	1045.5506	.5381	.9624
V3.4.13	264.6000	1049.5586	.4874	.9625
V3.4.14	264.6333	1046.8609	.5735	.9623
V3.4.15	264.8000	1044.8552	.4814	.9626
V3.4.16	264.7667	1037.5644	.6742	.9620
V3.4.17	264.6667	1052.7126	.5271	.9625
V3.4.18	264.7333	1044.2713	.5744	.9623
V3.4.19	264.5000	1056.8793	.5728	.9625
V3.5.1	264.8333	1057.9368	.4085	.9627
V3.5.2	264.7000	1045.0448	.5850	.9623
V3.5.3	264.7000	1047.0448	.4930	.9625
V3.5.4	264.5667	1051.6333	.4240	.9627
V3.5.5	264.4667	1052.1885	.4937	.9625
V3.6.1	264.5333	1045.0161	.6926	.9621
V3.6.2	264.5667	1059.7713	.3308	.9629

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V3.6.3	264.5667	1048.2540	.5408	.9624
V3.6.4	264.5000	1053.9828	.5304	.9625
V3.6.5	264.4667	1056.0506	.5322	.9625
V3.6.6	264.5667	1051.9782	.4659	.9626

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 82

Alpha = .9630

รูปแบบความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V2.1.1	84.5000	288.5345	.6673	.9593
V2.1.2	84.6333	290.2402	.6531	.9594
V2.1.3	84.9000	287.7483	.6923	.9591
V2.1.4	84.4667	289.9126	.6717	.9593
V2.1.5	84.6667	288.2299	.7034	.9590
V2.2.1	84.5667	294.4609	.6078	.9598
V2.2.2	84.3000	290.9759	.7066	.9590
V2.2.3	84.3333	291.2644	.7432	.9589
V2.2.4	84.4333	290.2540	.6527	.9594
V2.2.5	84.4333	288.7368	.7374	.9588
V2.3.1	84.3333	294.0920	.5363	.9603
V2.3.2	84.4667	287.4989	.7538	.9586
V2.3.3	84.5000	289.5000	.6121	.9598
V2.3.4	84.4667	284.6713	.7821	.9583
V2.3.5	84.7333	285.9264	.7481	.9586
V2.4.1	84.6000	284.5931	.7950	.9582
V2.4.2	84.6000	288.9379	.6841	.9592
V2.4.3	84.4333	287.3575	.6901	.9591
V2.4.4	84.6000	292.8000	.5836	.9600
V2.4.5	84.3667	291.4126	.6636	.9593
V2.5.1	84.5667	284.3230	.7623	.9585
V2.5.2	84.4333	285.7023	.8063	.9582
V2.5.3	84.8000	291.4759	.5328	.9606
V2.5.4	84.8000	294.9241	.5381	.9603
V2.6.1	84.7333	292.8230	.6422	.9595
V2.6.2	84.7667	289.0126	.6943	.9591

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V2.6.3	84.6667	295.8851	.5288	.9603
V2.6.4	84.8000	294.1655	.5649	.9601

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 28

Alpha = .9607

การร่วมมือวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V2.1.1	12.1333	10.3264	.8283	.8925
V2.1.2	12.2667	10.6161	.8337	.8919
V2.1.3	12.5333	10.4644	.8006	.8984
V2.1.4	12.1000	10.9897	.7683	.9048
V2.1.5	12.3000	11.0448	.7235	.9136

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 5

Alpha = .9187

การร่วมมือพัฒนา/อนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน_

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V2.2.1	13.3000	8.2172	.6634	.8751
V2.2.2	13.0333	7.8264	.7211	.8624
V2.2.3	13.0667	7.5816	.8557	.8336
V2.2.4	13.1667	7.7989	.6216	.8882
V2.2.5	13.1667	7.3161	.7879	.8463

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 5

Alpha = .8861

การร่วมมือพัฒนาเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V2.3.1	12.6333	11.8264	.6764	.9193
V2.3.2	12.7667	11.0126	.8292	.8904
V2.3.3	12.8000	10.6483	.7868	.8987
V2.3.4	12.7667	10.3920	.8659	.8816
V2.3.5	13.0333	10.8609	.7816	.8994

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 5

Alpha = .9170

การร่วมมือพัฒนาธุรกิจท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V2.4.1	12.8000	10.9931	7761	.9321
V2.4.2	12.8000	10.8552	8460	.9185
V2.4.3	12.6333	10.4471	8591	.9163
V2.4.4	12.8000	11.2690	8081	.9256
V2.4.5	12.5667	11.2195	8699	.9155

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 5

Alpha = .9363

การร่วมมือพัฒนาตลาดการท่องเที่ยวของเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V2.5.1	9.0667	5.3057	.7386	.7662
V2.5.2	8.9333	5.9264	.6797	.7942
V2.5.3	9.3000	5.3207	.7105	.7803
V2.5.4	9.3000	6.5621	.5720	.8376

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 4

Alpha = .8395

การร่วมมือให้การศึกษาและสร้างจิตสำนึกทางการท่องเที่ยวของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการ
พัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V2.6.1	8.8667	5.2230	.7065	.8708
V2.6.2	8.9000	4.5759	.7961	.8372
V2.6.3	8.8000	4.9931	.7862	.8419
V2.6.4	8.9333	5.0299	.7243	.8645

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 4

Alpha = .8865

ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเทศบาลนครหาดใหญ่อย่างยั่งยืน

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V3.1.1	177.3333	535.0575	.5323	.9644
V3.1.2	177.4000	532.1103	.5568	.9643
V3.1.3	177.0667	545.6506	.3447	.9649
V3.1.4	177.1333	537.2230	.5516	.9642
V3.1.5	177.0667	539.8575	.4127	.9648
V3.1.6	177.3667	535.1368	.4255	.9651
V3.1.7	177.0333	539.3437	.5784	.9642
V3.1.8	177.0000	529.0345	.7930	.9634
V3.1.9	177.1000	533.0586	.6606	.9638
V3.1.10	177.2000	543.8207	.3548	.9650
V3.1.11	177.1667	543.6609	.3747	.9649
V3.1.12	176.7667	542.9437	.5989	.9642
V3.2.1	176.9333	546.6851	.4434	.9646
V3.2.2	176.8000	550.7172	.2320	.9651
V3.2.3	176.9000	546.5759	.3901	.9647
V3.2.4	176.8667	542.1885	.6271	.9641
V3.2.5	177.0667	557.6506	-.0265	.9661
V3.2.6	177.0667	549.8575	.2137	.9653
V3.2.7	177.1000	554.6448	.0858	.9655
V3.3.1	176.9333	535.6506	.6293	.9640
V3.3.2	176.9333	535.5126	.6335	.9640
V3.3.3	177.0333	537.4126	.6434	.9640
V3.3.4	177.1000	542.3690	.4237	.9647
V3.3.5	177.1667	526.6264	.7823	.9634
V3.4.1	177.1333	535.8437	.5280	.9644
V3.4.2	177.0667	541.7195	.5083	.9644

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V3.4.3	177.0000	540.4138	.4943	.9644
V3.4.4	176.9667	539.1368	.5279	.9643
V3.4.5	177.1000	530.3690	.6968	.9637
V3.4.6	177.1333	533.1540	.6695	.9638
V3.4.7	176.9333	529.3057	.7291	.9636
V3.4.8	177.0000	533.5862	.7053	.9637
V3.4.9	176.7667	540.3230	.5686	.9642
V3.4.10	176.8000	538.2345	.6387	.9640
V3.4.11	176.7333	538.5471	.7039	.9639
V3.4.12	176.9333	525.5816	.7895	.9633
V3.4.13	176.9000	530.9897	.6799	.9638
V3.4.14	176.9333	530.4092	.7403	.9636
V3.4.15	177.1000	525.4724	.6927	.9637
V3.4.16	177.0667	524.6161	.8018	.9633
V3.4.17	176.9667	535.2057	.6985	.9638
V3.4.18	177.0333	528.3092	.7346	.9635
V3.4.19	176.8000	543.4069	.5749	.9643
V3.5.1	177.1333	541.1540	.5069	.9644
V3.5.2	177.0000	530.4138	.7092	.9637
V3.5.3	177.0000	529.3103	.6680	.9638
V3.5.4	176.8667	531.7057	.6255	.9640
V3.5.5	176.7667	531.9092	.7394	.9636
V3.6.1	176.8333	534.0057	.7228	.9637
V3.6.2	176.8667	541.0161	.4626	.9645
V3.6.3	176.8667	531.3609	.7071	.9637
V3.6.4	176.8000	536.9241	.6844	.9639
V3.6.5	176.7667	540.8747	.6078	.9641

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V3.6.6	176.8667	531.2230	.7111	.9637

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 54

Alpha = .9648

สถานการณ์การแข่งขันทางการท่องเที่ยว

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V3.1.1	35.3667	32.5161	.7151	.8682
V3.1.2	35.4333	31.7713	.7246	.8674
V3.1.3	35.1000	35.6793	.5109	.8801
V3.1.4	35.1667	33.1782	.7551	.8669
V3.1.5	35.1000	33.6103	.5973	.8756
V3.1.6	35.4000	33.9034	.4299	.8900
V3.1.7	35.0667	35.1678	.6196	.8752
V3.1.8	35.0333	33.3437	.7378	.8679
V3.1.9	35.1333	32.8092	.7862	.8649
V3.1.10	35.2333	36.2540	.3768	.8874
V3.1.11	35.2000	36.3724	.3829	.8867
V3.1.12	34.8000	36.7862	.5460	.8800

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 12

Alpha = .8853

สถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V3.2.1	20.2000	5.2690	.3497	.7021
V3.2.2	20.0667	4.6851	.5279	.6601
V3.2.3	20.1667	5.1092	.3445	.7041
V3.2.4	20.1333	4.8782	.5272	.6645
V3.2.5	20.3333	4.5057	.4542	.6790
V3.2.6	20.3333	4.6437	.4011	.6945
V3.2.7	20.3667	4.9299	.4217	.6860

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 7

Alpha = .7171

นโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของรัฐบาล

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V3.3.1	13.1000	5.7483	.6317	.8292
V3.3.2	13.1000	5.9552	.5621	.8467
V3.3.3	13.2000	5.5448	.8140	.7866
V3.3.4	13.2667	5.6506	.6603	.8218
V3.3.5	13.3333	5.1954	.6773	.8195

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 5

Alpha = .8517

การจัดการการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของเทศบาลนครหาดใหญ่

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V3.4.1	60.7667	93.0816	.5503	.9446
V3.4.2	60.7000	95.5966	.5425	.9442
V3.4.3	60.6333	94.3782	.5723	.9438
V3.4.4	60.6000	93.6276	.6221	.9430
V3.4.5	60.7333	91.2368	.6974	.9417
V3.4.6	60.7667	92.5299	.6613	.9423
V3.4.7	60.5667	90.1161	.7777	.9402
V3.4.8	60.6333	92.3782	.7248	.9413
V3.4.9	60.4000	94.3862	.6588	.9425
V3.4.10	60.4333	95.0126	.6023	.9433
V3.4.11	60.3667	95.4816	.6353	.9430
V3.4.12	60.5667	89.6333	.7676	.9403
V3.4.13	60.5333	90.0506	.7785	.9401
V3.4.14	60.5667	90.0471	.8314	.9393
V3.4.15	60.7333	89.0989	.6952	.9421
V3.4.16	60.7000	90.3552	.7077	.9415
V3.4.17	60.6000	93.5586	.6792	.9421
V3.4.18	60.6667	90.1609	.7509	.9407
V3.4.19	60.4333	97.4954	.5029	.9447

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 19

Alpha = .9450

การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชน

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V3.5.1	13.7000	8.5621	.3512	.9136
V3.5.2	13.5667	6.6678	.7379	.8348
V3.5.3	13.5667	5.7713	.8984	.7892
V3.5.4	13.4333	6.5299	.7047	.8440
V3.5.5	13.3333	6.7126	.8289	.8155

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 5

Alpha = .8719

การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของภาคเอกชน

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Alpha if Item Deleted
V3.6.1	17.5000	8.3276	.7268	.8813
V3.6.2	17.5333	8.4644	.6254	.8973
V3.6.3	17.5333	7.7057	.7768	.8737
V3.6.4	17.4667	8.4644	.7640	.8769
V3.6.5	17.4333	8.6678	.7962	.8752
V3.6.6	17.5333	7.9126	.7192	.8836

Reliability Coefficients

N of Cases = 30.0

N of Items = 6

Alpha = .8992

ภาคผนวก 4

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภายในเทศบาลนครหาดใหญ่

บทบาทหน้าที่ของหน่วยงานภายในเทศบาลนครหาดใหญ่

หน่วยงานหลัก	หน่วยงานย่อย
สำนักปลัดเทศบาล	<ul style="list-style-type: none"> - ฝ่ายบริหารทั่วไป ประกอบด้วย งานธุรการ งานสารบรรณ งานเลขานุการผู้บริหาร และงานรัฐพิธี - ฝ่ายอำนวยการ ประกอบด้วย งานการเจ้าหน้าที่ งานควบคุมเทศพาณิชย์ และงานส่งเสริมการท่องเที่ยว - ฝ่ายปกครอง ประกอบด้วย งานทะเบียนราษฎรและบัตรประชาชน งานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย และงานรักษาความสงบเรียบร้อยและความมั่นคง
สำนักการสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม	<ul style="list-style-type: none"> - ฝ่ายบริหารงานทั่วไป - ฝ่ายส่งเสริมสุขภาพ - ฝ่ายป้องกันและควบคุมโรค - กลุ่มงานส่งเสริมสิ่งแวดล้อม - ออนามัยสิ่งแวดล้อม - กลุ่มงานบริการการแพทย์ - ฝ่ายบริการสาธารณสุข - ฝ่ายบริการสิ่งแวดล้อม
กองวิชาการและแผนงาน	<ul style="list-style-type: none"> - ฝ่ายบริหารงานทั่วไป - ฝ่ายแผนงานและงบประมาณ - ฝ่ายบริการและเผยแพร่วิชาการ - ฝ่ายนิติกร
กองสวัสดิการสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - งานสังคมสงเคราะห์ - งานสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน - งานพัฒนาชุมชน
สำนักการคลัง	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนบริหารการคลัง ประกอบด้วย ฝ่ายพัสดุและทรัพย์สิน ฝ่ายการเงินและบัญชี และฝ่ายสถิติการคลัง - ส่วนพัฒนารายได้ ประกอบด้วย ฝ่ายพัฒนารายได้ ฝ่ายผลประโยชน์จากทรัพย์สิน และฝ่ายแผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน

หน่วยงานหลัก	หน่วยงานย่อย
สำนักการช่าง	<ul style="list-style-type: none"> - งานธุรการสำนักการช่าง - งานการเงินและบัญชี - ส่วนควบคุมอาคารและผังเมือง - ส่วนควบคุมการก่อสร้าง - ส่วนการโยธา - ส่วนช่างสุขาภิบาล
สำนักการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - หน่วยการศึกษานิเทศก์ ประกอบด้วย ฝ่ายแผนงานและโครงการ - ส่วนบริหารการศึกษา ประกอบด้วย ฝ่ายการเจ้าหน้าที่ ฝ่ายกิจการโรงเรียน และฝ่ายวิชาการ - ส่วนส่งเสริมการศึกษา ประกอบด้วย ฝ่ายการศึกษานอกระบบและตามอัธยาศัย ฝ่ายกิจกรรมเด็กและเยาวชน และฝ่ายส่งเสริมศาสนา

ที่มา : เทศบาลนครหาดใหญ่, 2552 : ออนไลน์

ภาคผนวก 5

การแบ่งกลุ่มชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ตามเขตเลือกตั้ง

การแบ่งกลุ่มชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ตามเขตเลือกตั้ง

เขตเลือกตั้ง	กลุ่มชุมชนในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่
เขตเลือกตั้งที่ 1	พื้นที่นับจากถนนกาญจนาภิเษกเข้ามา 200 เมตร ตั้งแต่หน้าสวนสาธารณะ เว้นบริเวณค่ายเสนาณรงค์ เรื่อยมาถึงสามแยกคอกหงส์ฝั่งทิศเหนือ ของถนนเพชรเกษมไปจนถึงถนนทางรถไฟ ได้แก่ ชุมชนอู่.ส.คลองเตย หน้าสวนสาธารณะ หน้าสนามกีฬากลาง หลังโรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย ศิริรินทร์ หลังสนามกีฬากลาง เกาะเสือ พรุแม่สอน หน้าค่ายเสนาณรงค์ ถัดอุทิศ
เขตเลือกตั้งที่ 2	พื้นที่ในตัวเมือง นับตั้งแต่ฝั่งทิศใต้ของถนนเพชรเกษมไปจนถึงถนนทางรถไฟ ทางเลียบทางรถไฟลงมาจากทิศใต้จนมาชนถนนศรีภูวนารถเลียบคลองเตย ไปออกถนนธรรมานุวัติไปจนถึงถนนกาญจนาภิเษก แล้วข้ามถนน ไปบริเวณมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์อีก 200 เมตร ได้แก่ ชุมชนสวนศิริ ตลาดใหม่ กิมหยง-สันติสุข บ้านห้วยนาหัก สามชัย บ้านจำ หอนาฬิกา ท่งเขี่ยเขี่ยตั้ง บ้านพักรถไฟ กลางนา จิระนคร มุสลิม และแสงศรี
เขตเลือกตั้งที่ 3	พื้นที่นับตั้งแต่ทิศใต้ของถนนธรรมานุวัติเลียบคลองเตยมาจด ถนน ศรีภูวนารถฝั่งทิศใต้เรื่อยไปจนถึงถนนพลพิชัยเลียบถนนพลพิชัย ไปจนถึงถนนเพชรเกษม รวมฝั่งทิศใต้ของถนนเพชรเกษมไปจนถึงเขต เทศบาล ได้แก่ ชุมชนแสงศรี ริมควน คลองเรียน ท่งรี ท่งเสา ท่งรี- ผาสุก ชีกิมหยง-ศรีนคร คลองเรียนร่มเย็น จันทรวโรจน์ เทศาพัฒนา รัตนวิบูลย์ อู่ญี่ปุ่น หลังที่ว่าการอำเภอ ท่าเคียน และตลาดพ่อพรหม
เขตเลือกตั้งที่ 4	พื้นที่หาดใหญ่ใน ตั้งแต่ฝั่งตอกของทางรถไฟ ไปจนถึงคลองอู่ตะเภา จดเขตเลือกตั้งที่ 3 ไปจนถึงเขตเทศบาล ได้แก่ ชุมชนรัชมิ่งคลาภิเษก มงคลประชา หลังอู่รถไฟ บ้านท่าไทร หลังโรงพัก วัดโคกสมานคุณ โขศมาน วัดหาดใหญ่ใน แพลตการเคหะฯ ประชาราษฎร์อุทิศ ไทยโฮเต็ล รัตนอุทิศ บางหัก บ้านเกาะเลียบ และหน้าสถานีรถไฟ

ที่มา : ฝ่ายพัฒนาชุมชน, 2552 : 1-2

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ สกุล	นางสาวรุ่งนภา รุ่งรัตน์	
รหัสประจำตัวนักศึกษา	5010520507	
วุฒิการศึกษา		
วุฒิ	ชื่อสถาบัน	ปีที่สำเร็จการศึกษา
รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิต (เกียรตินิยมอันดับหนึ่ง)	มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	2549